

I
Thailand

คุณธรรมกับสังคมไทย

วีรวิท คงศักดิ์

คุณธรรมกับสังคมไทย

- รวบรวม** : วีรวิท คงศักดิ์
- ISBN** : 978-616-7482-54-5
- พิมพ์ครั้งที่ 1** : พ.ศ.2555
- จำนวน** : 3,000 เล่ม
- บรรณาธิการ** : มณฑิพย์ เทพวารินทรามาศ
- ปก/รูปเล่ม** : RT. Design 081-818-5398
- จัดพิมพ์โดย** : สำนักพิมพ์ บริษัท แวนแคว์ เอ็ดดูเทนเมนท์ จำกัด
156-160 ซ.สามเสน 28 (ช.องค์รักษ์ 8) ถนนสามเสน
แขวงถนนนครไชยศรี เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300
โทร.0-2669-0300-4 แฟกซ์ 0-2669-0213
- จัดจำหน่ายโดย** : สำนักพิมพ์ บริษัท แวนแคว์ เอ็ดดูเทนเมนท์ จำกัด
156-160 ซ.สามเสน 28 (ช.องค์รักษ์ 8) ถนนสามเสน
แขวงถนนนครไชยศรี เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300
โทร.0-2669-0300-4 แฟกซ์ 0-2669-0213

ราคา 240 บาท

สารบัญ

คุณธรรมกับสังคมไทย

สังคมคุณธรรม	๒๓
คุณธรรมของชนชั้นปกครอง	๓๑
กฎหมายกับจริยธรรม	๓๙
วินัยกับจริยธรรม	๔๕
“จริยธรรม” เป็นมาตรฐานในการดำรงชีวิต	๔๙
จริยธรรมของนักการเมือง	๕๕
ข้อคิดจากประมวลจริยธรรม	๖๓
มาตรฐานจริยธรรมของนักการเมือง	๖๙
เราอยากได้ “คนเก่งและคนดี”	๗๗
การตัดสินใจเชิงคุณธรรม	๘๕
ตามรอยเบื้องพระยุคลบาท	๙๓
ทศพิธราชธรรม	๑๐๑
วจีสุจริต	๑๐๗
จิตวิญญาณ ประชาธิปไตย	๑๑๕
มือสะอาด ชาติไม่ล่ม	๑๒๓

เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน

หลักราชการ	๑๓๑
ธรรมาภิบาล	๑๓๙
การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี	๑๔๗
เพื่อยุติความอยุติธรรมของประชาชน	๑๕๕
อยากเห็น “รอยยิ้มของประชาชน”	๑๖๓
ธรรมาภิบาลในการบริหารกระทรวงกลาโหม	๑๗๑
ธรรมาภิบาลในการโยกย้ายเจ้าหน้าที่ของรัฐ	๑๗๙
การโยกย้ายแบบธรรมาภิบาล	๑๘๗

สารบัญ

สังคมแห่งความซื่อตรง

“แผนพัฒนาความซื่อตรงแห่งชาติ	๑๙๗
ความซื่อตรงของคนในชาติ	๒๐๕
ทำไมเราจึงมีความบกพร่องในเรื่องความซื่อตรง?	๒๑๓
ความไม่ซื่อตรงของคนในชาติ (๑)	๒๒๑
ความไม่ซื่อตรงของคนในชาติ (๒)	๒๒๕
พันธสัญญาแห่งความซื่อตรง	๒๓๑
“เราจะ...ซื่อตรงต่อหน้าที่และประชาชน”	๒๓๙
ความซื่อตรงต่อหน้าที่ราชการ	๒๔๕
การประเมินความซื่อตรงด้วยตนเอง	๒๕๓
สร้างชาติโปร่งใส สร้างไทยซื่อตรง	๒๕๕
รัฐบาลแห่งความซื่อตรง	๒๖๗

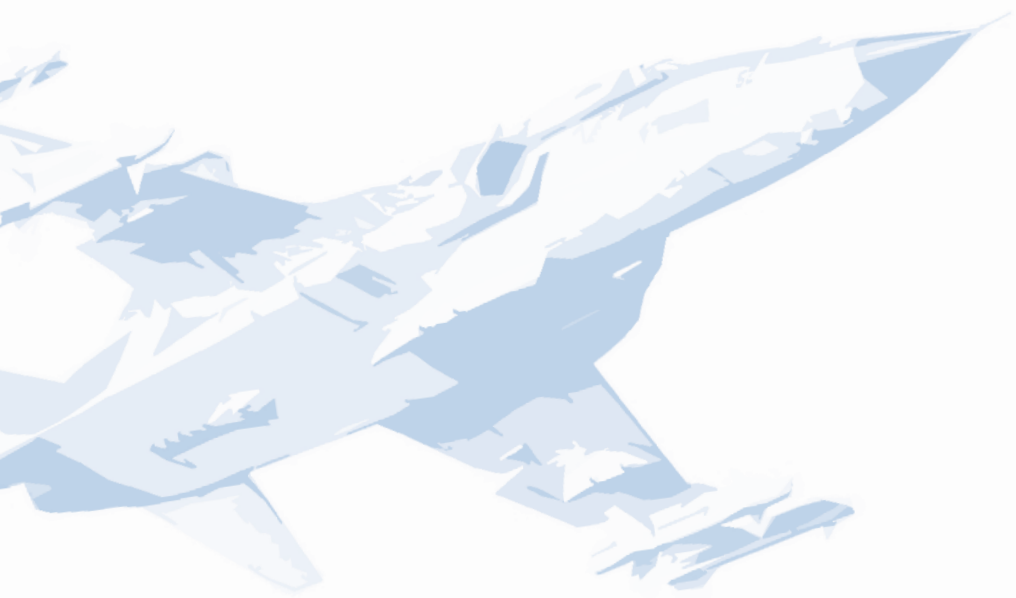
เสริมสร้างพลังแผ่นดิน

ยุทธศาสตร์การพัฒนา “พลังแผ่นดิน”	๒๗๗
การกล่อมเกลางานสังคม	๒๘๙
กล่อมเกลางานสังคมด้วย “บวร”	๒๙๗
การกล่อมเกลางานสังคม ของคนญี่ปุ่น	๓๐๕
ชมรมซื่อตรง	๓๑๓
การสร้างสังคมคุณธรรม	๓๒๑
ประวัติพลอากาศเอกวีรวิท คงศักดิ์	๓๒๙

คำนิยม

สังคมทุกสังคมมีทั้งความดีและความไม่ดี สังคมไทยก็เช่นเดียวกัน มีลักษณะความประพุดิ ประเพณี วัฒนธรรม และอื่น ๆ ที่เรียกได้เป็นความดีงามอันควรแก่ความภาคภูมิใจและเป็นที่ยกย่องของสังคมไทยและชาวต่างประเทศ

แต่ในระยะหลายสิบปีที่ผ่านมา โดยเฉพาะในช่วงประมาณ ๑๐ ปีสุดท้ายนับถึงปัจจุบัน ได้มีหลายสิ่งหลายอย่างในสังคมไทยที่อยู่ในสภาพด้อยลง บางกรณีด้อยลงมากจนสามารถใช้คำว่า “เลวร้าย” ได้ ไม่ว่าจะเป็นความแตกแยกขัดแย้งในสังคมจนเกิดเป็นความรุนแรงและการใช้อาวุธที่ทำให้ผู้คนบาดเจ็บล้มตายหลายครั้ง กรณีจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ใช้ความรุนแรงและใช้อาวุธจนมีผู้คนเสียชีวิตไปแล้วหลายพันคน กับผู้บาดเจ็บและครอบครัวที่ต้องทนทุกข์ทรมานอีกนับหมื่น การทุจริตคอร์รัปชัน รวมถึงการโกงการเอาเปรียบในรูปแบบต่าง ๆ ได้เกิดขึ้นมากมายและต่อเนื่อง ขยายตัว ขยายวง ขยายรูปแบบวิธีการมากขึ้นจนเป็นที่น่าวิตก อาชญากรรม การพนัน การใช้สารเสพติด ครอบครัวแตกแยก การทำร้ายเด็กและผู้หญิงโดยผู้ใกล้ชิด ความเสื่อมถอยของสถาบันศาสนา การมุ่งแสพวัตถุและบริการจนเกินสมควร การตกอยู่ในวงจรอุบาทว์ของการเป็นหนี้สิน ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและความไม่เป็นธรรมทางสังคมที่มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม ภัยพิบัติทางธรรมชาติและโดยฝีมือมนุษย์ที่มีแนวโน้มบ่อยขึ้นและรุนแรง

มากขึ้น ฯลฯ เหล่านี้ล้วนสะท้อนว่าสังคมไทยไม่ได้กำลังเคลื่อนตัวไปในทิศทางที่พึงปรารถนา แต่น่าห่วงว่าแนวโน้มในทางไม่ดีกำลังเพิ่มขึ้นเป็นลำดับจนผู้คนจำนวนมากหันมาพูดถึงถึงเรื่องที่ “เลวร้าย” อยู่เป็นประจำและบ่อย ๆ ลืมเลือนเรื่องอันเป็นความ “ดีงาม” ของสังคมไปอย่างน่าวิตก

กล่าวได้ว่า สังคมไทยกำลังอยู่ในช่วง “วิกฤตทางคุณธรรมความดี” ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญทำให้ “ความสามารถ” ของสังคมเสื่อมถอยด้อยลงไปด้วย เพราะต้องใช้เวลา ทรัพยากร จิตใจ ฯลฯ หมดไปกับเรื่องการจัดการและการรับผลของ “ความไม่ดี” ในรูปแบบต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและอย่างหลากหลายในรอบหลายปีที่ผ่านมา ขณะเดียวกัน ความมี “สุขภาพะ” (Healthiness) หรือ “ความเป็นสุข” (Well-being) ก็อ่อนด้อยถอยลงด้วย ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และ ทางสังคม (ความสุขในการอยู่ร่วมกันในครอบครัว ชุมชน องค์กร และสังคม) สรุปแล้วสังคมไทยยังไม่สามารถหรือยังอยู่ห่างไกลจากสภาพที่พึงปรารถนาตามที่ได้ตั้งเป็นเป้าหมายไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๐ (พ.ศ. ๒๕๕๐-๕๔) นั่นคือเป้าหมายที่จะทำให้สังคมไทยเป็นสังคมที่ “อยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน”

โดยทั่วไป สังคมจะ “อยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน” ได้ ต้องเป็นผลมาจากปัจจัยสำคัญหรือปัจจัยหลัก ซึ่งอาจเรียกว่าเป็น “สามเสาหลัก” หรือ “สามล้อหลัก” อันได้แก่ (๑) ความดี (๒) ความสามารถ (๓) ความเป็นสุข หรือสุขภาพะ “สามเสาหลัก” หรือ “สามล้อหลักนี้” จะต้อง มี “มากพอ” และ “ได้คู่กัน” จึงจะนำพาให้สังคมเคลื่อนตัวไปในเส้นทางของความเจริญที่เหมาะสม ความสันติ ความราบรื่นเรียบร้อยและความเป็นสุข ที่มั่นคงและยั่งยืน ซึ่งผลลัพธ์สุดท้ายจึงจะเป็น “ความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน” ดังที่กล่าวมาแล้ว

แต่ในเมื่อสังคมไทยกำลังอยู่ในช่วงของการมี “วิกฤตทางคุณธรรม ความดี” ย่อมหมายความว่า หนึ่งในสาม “เสาหลัก” หรือ “สามล้อหลัก” ของเรามีความอ่อนด้อย ไม่แข็งแรง มีขนาดและกำลังถดถอยลงและไม่เท่าเทียมกับอีกสอง “เสาหลัก” หรือ “สามล้อหลัก” การคงอยู่และการเคลื่อนตัวของสังคมไทย จึงไม่อยู่บนฐานที่มั่นคง เพราะหนึ่งในสาม “เสาหลัก” คือ “เสาความดี” มีขนาดและกำลังน้อยกว่าอีกสองเสาหลัก ทำให้ฐานของสังคมเอนเอียง ลั่นคลอนไม่มั่นคง หรือเปรียบเทียบกับอีกแง่หนึ่ง “ล้อความดี” ซึ่งเป็นหนึ่งล้อใน “สามล้อหลัก” มีขนาดเล็กและกำลังทรุดโทรมมากกว่าอีกสองล้อหลัก ก็ทำให้การเคลื่อนไปข้างหน้าของ “รถสังคมไทย” เป็นไปอย่างโหยกเขยัก ชักช้า บังคับทิศทางโดยยาก ซ้ำยังจุดดิ่งให้ “ล้อความสามารถ” และ “ล้อความเป็นสุข” ต้องอ่อนแรง กระปลกเกเปลี่ยน อ่อนด้อย เลื่อนถอยไปด้วย สังคมไทยทั้งสังคมจึงประสบภาวะที่ทำให้คนจำนวนมากวิตกกังวลจนถึงขั้น “ลั่นหว้ง” ก็มี ดังที่เราได้ยื่นคำพูดและการแสดงความรู้สึกทำนองนี้อยู่เสมอ ๆ

แต่ทุกปัญหาย่อมมีทางแก้ ทุกอุปสรรคหรือวิกฤตย่อมมีโอกาส ความยากลำบากหรือมหันตภัยสามารถสร้าง “ปัญญา” ได้อย่างมีคุณค่ายิ่ง หนังสือ “คุณธรรมกับสังคมไทย” ซึ่งเป็นการประมวลรวบรวมบทความที่เกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม ความดี ในแง่มุมและในประเด็นย่อยหรือประเด็นเฉพาะต่าง ๆ ที่เขียนขึ้นระหว่าง พ.ศ. ๒๕๕๑ จนถึงปัจจุบันของ พลอากาศเอกวีรวิท คงศักดิ์ จึงเป็นหนังสือที่ออกมาตรงกับช่วงเวลา “วิกฤตคุณธรรมความดีของสังคมไทย” ได้อย่างพอดีพอดี หนังสือเล่มนี้จะช่วยให้ผู้อ่านได้พิจารณาพิจารณาประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวพันกัน คุณธรรม จริยธรรม ความดี ไปที่ละเรื่องที่ละบทที่สั้น ๆ ด้วยสไตล์การเขียนแบบง่าย ๆ แต่มีพลังและมีความลึกซึ้งกว้างขวางอยู่ในตัว โดยสามารถไปต่อเชื่อมกับบทอื่น ๆ ที่ครอบคลุมหลาย ๆ ประเด็น หลาย มิติ

รวมอยู่ในหนังสือเล่มนี้ เชื่อว่าผู้ที่ได้อ่านหนังสือเล่มนี้แม้ไม่ครบทุกบท
จะได้รับ “แรงบันดาลใจ” และมองเห็น “ทางออก” ไม่มากก็น้อย ที่จะช่วย
กันทำให้สังคมไทยของเรามีระดับคุณธรรม จริยธรรม ความดี สูงขึ้นและ
แผ่ขยายกว้างขึ้น

พลอากาศเอกวีรวิท คงศักดิ์ เป็นผู้ที่ได้รับการอบรมบ่มนิสัย
หรือส่วนหนึ่งของ “การหล่อหลอมเกลาทางสังคม” (Socialization) มาตั้งแต่
เยาว์วัย โดยมีคุณปู่ คุณตา คุณพ่อ คุณแม่ เป็นต้นแบบและเป็นผู้คอยให้
สติเตือนใจให้ทำความดี มีความซื่อสัตย์สุจริต ความซื่อตรง ความมีวินัย
การหลีกเลี่ยงอบายมุขและความไม่พึงามต่าง ๆ เมื่อเติบโตขึ้นมาก็ได้รับการ
ศึกษาในสถาบันการศึกษาที่ดี เมื่อรับราชการก็ทำหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์
สุจริต ขยันหมั่นเพียร รวมทั้งหมั่นศึกษาคนคว้า ทั้งจากเอกสารและจาก
การสังเกตสถานการณ์รอบตัว อย่างพินิจพิเคราะห์โดยเฉพาะเมื่อไปปฏิบัติ
ราชการที่ประเทศญี่ปุ่นและประเทศเกาหลี ในช่วงท้าย ๆ ของการรับ
ราชการ ต่อด้วยภายหลังอายุราชการจนถึงปัจจุบัน ได้รับมอบหมายให้
ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในหลายองค์กรในหลาย
สถานะ รวมถึงการมีส่วนสำคัญในการกำหนด “หลักธรรมาภิบาล” “หลัก
การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี” “แผนพัฒนาความซื่อตรงแห่งชาติ” และอื่น ๆ
ที่สำคัญ เช่น เป็นประธานคณะกรรมการบริหาร ศูนย์ส่งเสริมและ
พัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (ศูนย์คุณธรรม) สถาบันบริหารและพัฒนา
องค์ความรู้ (องค์กรมหาชน) (OKMD) เป็นประธานจัด “สัมมนาคุณธรรม
แห่งชาติ” ครั้งที่ ๓ (พ.ศ.๒๕๕๒) เป็นรองประธานคณะกรรมการด้าน
กฎหมาย ในคณะกรรมการการศึกษาและติดตามมาตรการและกระบวนการ
ป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ วุฒิสภา เป็นต้น

พลอากาศเอกวีรวิท คงศักดิ์ เป็นนักศึกษาคนคว้า นักคิด ที่ลึก
ซึ้งกว้างขวาง เป็นระบบ เป็นนักปฏิบัติจริง พูดอย่างที่ทำและทำอย่างพูด

เป็นผู้มีความอุตสาหวิริยะสูงมาก โดยเฉพาะในเรื่องการช่วยให้สังคมไทย เป็นสังคมที่ดีมีคุณภาพมากขึ้น การเขียนบทความลงใน “โพสต์ทูเดย์” ทุก สัปดาห์ และเลือกบางบทความมาลงในหนังสือเล่มนี้ กับการเป็นพิธีกรใน รายการโทรทัศน์ “สร้างชาติโปร่งใส สร้างไทยซื่อตรง” เป็นตัวอย่างส่วนหนึ่งของความอุตสาหวิริยะดังกล่าว พลอากาศเอก วีรวิท คงศักดิ์ จึงเป็น บุคคลที่น่าชื่นชม น่านับถือ น่าศึกษาเป็นแบบอย่างของ “คนดีและ คนเก่งในสังคม” ที่ยังมีอยู่ไม่มากพอในสังคมไทย

ขอให้ผู้มีโอกาสได้อ่านหนังสือ “คุณธรรมกับสังคมไทย” โดยพลอากาศเอก วีรวิท คงศักดิ์ ได้รับความรู้ ความเข้าใจ แรงบันดาลใจ ตลอด จน “ความเพลิดเพลินในธรรม” และนำไปสู่การคิด การพูด และการทำของ ท่านผู้อ่านเองที่จะมีส่วนช่วยแม้คนละเล็กละน้อย จนรวมตัวกันเป็นพลัง อันยิ่งใหญ่ สามารถพลิกฟื้นสังคมไทยจากสภาพที่มี “วิกฤตทางคุณธรรม ความดี” ไปสู่ สังคมที่อุดมด้วยพลังแห่ง “คุณธรรม จริยธรรม ความดี” ซึ่ง จะก่อให้เกิดผลดีในตัวเองพร้อมกับจุดดั่งให้พลังแห่ง “ความสามารถ” และ พลังแห่ง “ความเป็นสุข” หรือ “สุขภาวะ” เพิ่มมากขึ้นและขยายตัวมากขึ้น จนทำให้ทั้งสามพลังมีความ “มากพอ” และ “ได้ดุลกัน” ร่วมกันนำพาสังคม ไทยไปสู่สังคมที่พึงปรารถนา นั่นคือ “สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน” ซึ่งย่อม หมายความว่าถึงความเจริญก้าวหน้าที่เหมาะสม ความเป็นธรรม ความ เสมอภาค และการพัฒนาที่สมดุล มั่นคง และยั่งยืน ตลอดช่วงเวลาอัน ยาวนาน นั่นเอง

ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม

มีนาคม ๒๕๕๕

คำนิยม

ผมรู้สึกเป็นเกียรติอย่างยิ่งที่ได้รับเกียรติให้เขียนคำนิยมในหนังสือ “คุณธรรมกับสังคมไทย” ซึ่งเป็นบทความเชิงวิเคราะห์ที่ท่านผู้เขียนได้มีความอุตสาหะ พากเพียร เขียนลงในหนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์ในฐานะคอลัมน์สัปดาห์สาร ตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๕๑ เป็นต้นมา รวมทั้งบทความที่เขียนให้วารสารต่างๆ ผมได้อ่านหนังสือแล้ว เห็นว่า หนังสือดังกล่าวมีเนื้อหาสาระในการให้ความรู้กับสังคมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม แก่บุคคลในสังคม และการสร้างธรรมาภิบาลในองค์กร อันจะเป็นประโยชน์แก่ประชาชนผู้สนใจ

เท่าที่ผมได้รู้จักผู้เขียน ท่านเป็นนายทหารที่สนใจในงานด้านวิชาการ กฎหมาย และด้านสังคม โดยเฉพาะเรื่องคุณธรรม จริยธรรม มาโดยตลอด และในขณะนี้ท่านผู้เขียนก็ทำหน้าที่ด้านนิติบัญญัติในฐานะสมาชิกวุฒิสภา โดยเป็นคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องกับงานด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในองค์กรอยู่ด้วย ดังนั้น บทความในหนังสือนี้จึงมีรากฐานมาจากความสนใจของท่านเอง รวมทั้งประสบการณ์ที่สั่งสมมาโดยตลอดทั้งในและต่างประเทศจึงร้อยเรียงออกมาเป็นบทความที่มีค่ามีประโยชน์อย่างยิ่ง

เรื่องคุณธรรม จริยธรรม เป็นรากฐานที่สำคัญของมนุษย์ เพราะถ้าขาดสิ่งนี้แล้ว นอกจากตัวเองจะเป็นปัญหาแล้ว ยังก่อให้เกิดปัญหาแก่สังคมและประเทศชาติส่วนรวม บทความของท่านผู้เขียนได้สะท้อนมุมมอง

ในหลาย ๆ มิติที่น่าสนใจ ผมดีใจที่สังคมเรายังมีบุคคลที่ให้ความสนใจกับเรื่องเหล่านี้

ผมหวังว่าบทความชิ้นนี้จะกระตุ้นความตื่นตัวของสังคมไทยให้หันมามองตัวของเราเองอย่างไม่มีอคติและช่วยกันคิดช่วยกันทำสิ่งดีให้กับสังคมเรา และขอเป็นกำลังใจให้ท่านผู้เขียนได้มีกำลังใจ กำลังใจ ที่เข้มแข็งที่จะสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามแก่สังคมของเราสืบไป

ปานเทพ กล้านรงค์ธัญ
ประธานคณะกรรมการ ป.ป.ช.

คำนิยม

พลอากาศเอกวีรวิท คงศักดิ์ เป็นอดีตนายทหารชั้นผู้ใหญ่ ระดับรองผู้บัญชาการทหารสูงสุด เคยรับราชการหลายหน้าที่ หลายตำแหน่ง ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ปัจจุบันได้รับแต่งตั้งให้เป็นสมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.) แบบสรรหา จากประวัติการทำงานของท่านที่ผ่านมา จะเห็นว่ามีบทบาทหน้าที่ที่หลากหลายต่างภาคส่วน จึงทำให้ดิฉันได้มีโอกาสร่วมงานกับท่านในฐานะที่ท่านเป็น ส.ว. อยู่ในคณะกรรมการการศึกษา ตรวจสอบเรื่องการทุจริต และเสริมสร้างธรรมาภิบาล และคณะอนุกรรมการด้านศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ขณะที่ผู้ตรวจการแผ่นดินมีหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับการเสนอแนะหรือให้คำแนะนำในการจัดทำหรือปรับปรุงประมวลจริยธรรม รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐมีจิตสำนึกในด้านจริยธรรม ดิฉันรู้สึกประทับใจและชื่นชมที่ท่านเป็นผู้อุทิศตนทำงานเพื่อสังคมและประเทศชาติ ในการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมให้บังเกิดขึ้นในสังคมไทย ท่านเป็นทั้งวิทยากรบรรยายและเป็นนักเขียนผู้ถ่ายทอดความรู้อันเป็นประโยชน์ รวมถึงสร้างแรงบันดาลใจในเรื่องคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ผู้ที่ได้รับฟังการบรรยายหรือผู้ที่ได้อ่านบทความของท่าน

หากนับย้อนไปยังตระกูลของท่าน ๓ ช่วงอายุคน จะพบว่าเป็นตระกูล “ทหาร” และ “ครู” อันเป็นตระกูลข้าราชการที่ทำงานเพื่อชาติเพื่อแผ่นดิน ดิฉันได้มีโอกาสเป็นลูกศิษย์ของท่านอาจารย์นิลรัตน์ บรรณสิทธิวรสาส์น

อาจารย์ใหญ่โรงเรียนเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์หลายปี ท่านเป็นตัวอย่างแม่พิมพ์ของชาติ เป็นแบบอย่างที่ดีของลูกศิษย์ที่จะปฏิบัติตาม ท่านเป็นครูที่เสียสละ เอาใจใส่สั่งสอนเพื่อความเจริญของศิษย์เสมือนเป็นลูกหลานของท่าน จึงเป็นครูที่ศิษย์จำนวนมากจากหลายโรงเรียนที่ท่านเป็นอาจารย์ใหญ่ให้ความเคารพเลื่อมใส เมื่อทราบภายหลังว่า ท่านอาจารย์นิลรัตน์เป็นคุณย่าของท่าน ก็ทำให้ดิฉันมีความคุ้นเคยกับท่านยิ่งขึ้น นอกจากคุณย่าของท่านแล้ว ท่านยังได้รับการปลูกฝังสั่งสอนเรื่องระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ โดยยึดถือความดี ความถูกต้อง และประโยชน์ของชาติบ้านเมืองเป็นสำคัญ จากคุณปู่ คุณตา โดยเฉพาะจากคุณพ่อของท่าน คือ พลโทเชษฐา คงศักดิ์ ผู้เป็นชายชาติทหารที่ซื่อสัตย์และมีวินัย และจากมารดาของท่าน พันโทหญิง คุณหญิงอรุณ คงศักดิ์ ที่เป็นแบบอย่างของผู้ได้บังคับบัญชาและลูกศิษย์เช่นกัน จากการที่ได้ทำงานร่วมกับท่านในเวลาไม่นานนัก ท่านได้แสดงออกให้เห็นว่าท่านเป็นบุคคลที่มีพฤติกรรมที่ดีงามเช่นที่ได้รับการอบรมมาแล้ว ถือได้ว่า พลอากาศเอกวีรวิท คงศักดิ์ เป็นบุคคลตัวอย่างที่เป็นต้นแบบด้านคุณธรรมจริยธรรมคนหนึ่งของสังคมไทยทีเดียว

สำหรับหนังสือ “คุณธรรมกับสังคมไทย” เป็นการรวบรวมบทความเชิงวิเคราะห์ที่ พลอากาศเอกวีรวิท คงศักดิ์ ได้เคยเขียนลงในหนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์ในฐานะคอลัมน์นิสต์อาสาสมัคร ตั้งแต่ปี ๒๕๕๑ เป็นต้นมา รวมถึงบทความที่เขียนให้วารสารต่าง ๆ ซึ่งเนื้อหาสาระภายในเล่มจะเน้นในเรื่องสังคมคุณธรรม เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน ด้วยการสร้างสังคมแห่งความซื่อตรง โดยมีจุดมุ่งหมายสุดท้ายเพื่อเสริมสร้างและพัฒนาพลังแผ่นดิน โดยผ่านกระบวนการกล่อมเกลางานสังคม ซึ่งหวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่ได้อ่าน สามารถนำข้อคิดมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับการดำเนินชีวิต และการบริหารองค์กรระดับต่าง ๆ

เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมแก่บุคลากรในสังคมและสร้างเสริมธรรมาภิบาล
ในองค์กร โดยเฉพาะภาครัฐให้เกิดขึ้นในประเทศอย่างแท้จริงต่อไป

ผาณิต นิติทัณฑ์ประภาศ
ประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน
มีนาคม ๒๕๕๕

คำนำ

ในขณะรับราชการ ผมมีความจำเป็นต้องบรรยายเกี่ยวกับ
คุณธรรม จริยธรรม และความประพฤติของข้าราชการ แต่พบว่ามีหนังสือที่
เกี่ยวข้องกับคุณธรรม จริยธรรมที่สอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบันมีน้อย
มาก จนกระทั่งได้มีโอกาสได้มาทำงานให้กับศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลัง
แผ่นดินเชิงคุณธรรม สถาบันบริหารและจัดการความรู้ (องค์การมหาชน)
ทำให้มีโอกาสอ่านเอกสารวิชาการและงานวิจัยเกี่ยวกับคุณธรรมในสังคมไทย
จึงได้เขียนเป็นบทความสั้น เพื่อความทรงจำและจัดทำเป็นเอกสารประกอบ
การบรรยาย

หลังจากเกษียณอายุราชการในปี ๒๕๕๑ คุณภัทระ คำพิทักษ์
บรรณธิการข่าว หนังสือพิมพ์โพสทูเดย์ เพื่อร่วมงานในสภานิติบัญญัติ
แห่งชาติ (๔๙-๕๑) ได้ขอให้ผมเขียนบทความในหนังสือพิมพ์เพื่อเป็นวิทยาทาน
ในคอลัมน์ “หุ่นส่วนประเทศไทย” สัปดาห์ละ ๑ เรื่อง แต่ต่อมามี
ภารกิจมากจึงขอผ่อนผันเป็นทุกสองสัปดาห์ ซึ่งสาระที่เขียนเป็นเรื่องเกี่ยวกับ
งานที่สนใจและถนัด คือ การเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม การต่อต้าน
คอร์รัปชัน และการบริหารราชการแผ่นดินในระบบธรรมาภิบาลของการ
บริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

กัลยาณมิตรหลายท่านได้ให้ความเห็นว่า สาระของบทความมี
ประโยชน์ต่อสังคมควรจัดพิมพ์รวมเล่มเพื่อเผยแพร่ให้กับคนในสังคมได้
เรียนรู้ และนำไปประยุกต์ใช้ตามความเหมาะสมกับบริบทของแต่ละบุคคล
ผมจึงตั้งใจว่าจะจัดพิมพ์เล่มแรกเพื่อเป็นบรรณาการแก่มิตรสหายในวัน

ปีใหม่ ๒๕๕๕ โดยเลือกเรื่องเกี่ยวกับการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมก่อน แต่เนื่องจากประสบปัญหาอุทกภัยทำให้การจัดพิมพ์ล่าช้า ประกอบกับ คุณณณทิพย์ เทพวรินทร์มาศ เจ้าของบริษัท ราไทยเพรส จำกัด กัลยาณมิตร อีกท่านหนึ่ง ได้เสนอแนะว่า การพิมพ์เป็นบรรณาการจะเผยแพร่ได้ใน วงแคบ ไม่สามารถก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมในภาพกว้างได้ ควรจัดพิมพ์ จำหน่ายในราคาถูกเพื่อให้ผู้สนใจสามารถเข้าถึงได้ หากมีรายได้อาจบริจาค เป็นสาธารณกุศล

ด้วยเหตุนี้จึงเป็นที่มาของ “คุณธรรมกับสังคมไทย” เล่มนี้ และ รายได้จากการจัดจำหน่ายหนังสือเล่มนี้จะมอบให้กับมูลนิธิและองค์กรการ กุศลเกี่ยวกับเด็กด้อยโอกาส ซึ่งผมหวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือเล่มนี้จะเป็น ประโยชน์สำหรับหัวหน้าหน่วยงานที่มีหน้าที่ต้องอบรมสั่งสอนให้ลูกน้องเป็น คนดีมีคุณธรรม หรือใช้เป็นหนังสืออ่านประกอบบทเรียนในสถานศึกษา และอาจเป็นประโยชน์สำหรับคุณพ่อคุณแม่ที่มีเวลาในการอบรมบุตรไม่มาก นัก สามารถนำไปสั่งสอนบุตรหลานของตนได้ตามสภาพของสังคมที่ เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว อันจะก่อให้เกิดสังคมคุณธรรมในภาพรวม ความสันติสุขและการปรองดองก็จะเกิดขึ้นอย่างยั่งยืน

ผมขอขอบพระคุณ ท่านอาจารย์ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม อธิการบดี นายกรัฐมนตรี และอดีตรัฐมนตรี ว่าการกระทรวงพัฒนาสังคมและความ มั่นคงของมนุษย์ ท่านปานเทพ กล้าณรงค์ราญ ประธานคณะกรรมการ ป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และท่านผอ.นิตินิเทศน์ประกาศ ประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน ที่ได้กรุณาเขียนคำนิยามที่สร้างคุณค่า ให้กับหนังสือเล่มนี้ ซึ่งท่านทั้งสามเป็นผู้ที่ผมยกย่องและชื่นชม ในฐานะที่ ท่านได้ทุ่มเทความรู้และความสามารถ เพื่อผลักดันให้สังคมไทยเป็นสังคม คุณธรรมอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด และเป็นแบบอย่างในเรื่องคุณธรรม ความ “ซื่อตรง” ให้กับสังคมไทยตลอดมาด้วย

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ท่านอาจารย์ไพฑูรย์ วัฒนศิริธรรม ได้แสดง
แบบอย่างของความมุ่งมั่นในการทำงานให้สำเร็จอย่างงดงามและการรักษา
คำมั่นสัญญาว่าจลัตย์ ซึ่งเป็นหลักการสำคัญของคุณธรรมความ “ซื่อตรง”
แม้ว่าท่านกำลังอยู่ในระหว่างการรักษาตัวจากโรคร้ายที่กำลังรุกร้าวเอาชีวิตใน
โรงพยาบาล ด้วยการโทรศัพท์มาสอบถามผมว่า “ได้รับต้นฉบับหรือยัง”
และนั่นเป็นครั้งสุดท้ายที่ผมได้พูดกับอาจารย์ซึ่งเป็นเวลาประมาณ
๒ สัปดาห์ก่อนท่านจากโลกนี้ไป ผมขออำนาจคุณงามความดีที่ท่านได้บำเพ็ญ
มาโดยตลอด จงดลบันดาลให้ดวงวิญญาณอันบริสุทธิ์ของท่านไปสู่สรวงสวรรค์
ลัมปรายภพ คงไว้แต่คุณงามความดีให้เป็นที่ประจักษ์ และเป็นคุณค่าที่
คนรุ่นหลังจะได้ยึดถือปฏิบัติจนเป็นวิถีชีวิตตลอดไป

ขอขอบคุณนาวาอากาศเอกหญิง สุชาดา แสงเกิร์ต และทีมงาน
ทุกคนที่ทุ่มเทความรู้ ความสามารถ และความวิริยะอุตสาหะในการจัดทำ
หนังสือเล่มนี้ปรากฏต่อสายตาคนในสังคมไทย

หากหนังสือเล่มนี้มีคุณค่าและเกิดประโยชน์ต่อสังคมไทย ผมขอ
อุทิศความดีนี้เป็นบุญกุศลให้กับอาจารย์นิลรัตน์ บรรณสิทธิวรสาสน์ คุณย่า
ของผมที่พร่ำสอนให้คนในสังคมและตัวผมเองเป็นคนดีมีคุณธรรม รู้จัก
ควบคุมจิตใจของตนมิให้ประพฤตินในสิ่งที่ไม่ดี ทั้งกาย วาจา และใจ
พลโทเชษฐ คงศักดิ์และพันโทหญิง คุณหญิงอรุณ คงศักดิ์ บิดาและมารดา
ของผม ที่พยายามอบรมสั่งสอนให้ผมเป็นคนดีของสังคม และเป็น
แบบอย่างในการประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่ดีงามให้กับผมตามทฤษฎีกระจกเงา
จนทำให้ผมเกิดความละอายใจทุกครั้งเมื่อคิดจะทำในสิ่งที่ไม่ดี
ส่วนข้อบกพร่องของหนังสือเล่มนี้ทุกประการ ผมขออ้อมรับไว้แต่ผู้เดียว

วีรวิธ คงศักดิ์

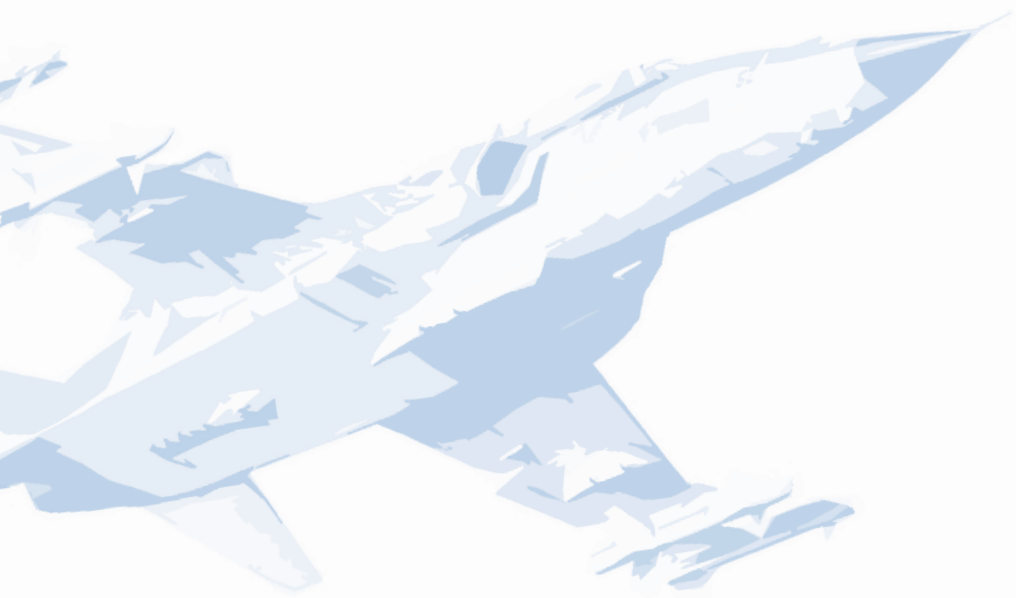
พฤษภาคม ๒๕๕๕

AUNSSU

Thailand
กับสังคมไทย

สังคมคุณธรรม

มาถึงวันนี้...ทุกคนในชาติคงต้องยอมรับว่า ลัทธิทุนนิยมในกระแสโลกาภิวัตน์ได้สร้างความเสียหายให้กับชาติบ้านเมืองของเราเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะเรื่อง “ความประพฤติ” ของคนในชาติ ทั้งนี้เนื่องจากทำให้หลายคนไม่สามารถแยกแยะพฤติกรรมที่กระทำว่า สิ่งที่ดี “ควรทำ” และสิ่งใดไม่ดี “ไม่ควรทำ” จึงมีกระแสเรียกร้องให้นำ “สังคมคุณธรรม” กลับมาสู่สังคมไทย

“สังคมคุณธรรม” ที่ทุกคนคาดหวัง คือ “สังคมที่อยู่ร่วมกันด้วยความดี ความถูกต้อง และมีความเป็นธรรม” ทำให้ทุกคนมีความสุขและเกิดพลังความสมานฉันท์ในการพัฒนาสังคมให้เจริญรุ่งเรือง

“ความดี” ตามหลักพระพุทธศาสนา หมายถึง การกระทำที่ก่อให้เกิดความสุขและเป็นประโยชน์

ถ้าขยายความให้ชัดเจนขึ้น อาจได้ว่า เกิดความสุขแก่ตนเอง ผู้อื่น และสังคม และเป็นประโยชน์ที่เกิดจากความสมดุลระหว่างประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวม

“ความถูกต้อง” หมายถึง การกระทำที่เป็นไปตาม “กฎ กติกา มารยาท” ที่กำหนดไว้เป็น “ปทัสถาน” (Norms) ของสังคม ซึ่งในสังคมประชาธิปไตยบรรทัดฐานที่กำหนดขึ้น จะต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมของคนในสังคม เพื่อให้เกิดการ “ยอมรับ” และนำไปสู่การปฏิบัติจนเป็น “ลักษณะนิสัย”

“ความเป็นธรรม” หมายถึง การปฏิบัติต่อกันด้วยความเสมอภาค ยุติธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ ซึ่งควรเกิดขึ้น ทั้งกรณีผู้ปกครองต้องใช้อำนาจแจกแจงสิ่งที่มีคุณค่าให้กับทุกคนในสังคมอย่างเสมอหน้ากันโดยไม่เลือกพวกเขา พวกเขา และผู้ถูกปกครองก็ต้องปฏิบัติตามหน้าที่ของตน เชื่อฟังคำสั่ง และให้เกียรติผู้ที่มีอำนาจปกครองอย่างเสมอกัน โดยไม่เลือกว่าเป็นคนที่ตนเลือกมาหรือไม่

ดังนั้น อาจสรุปได้ว่า “สังคมคุณธรรม” จะเกิดขึ้นได้เมื่อ ทุกคนในสังคมปฏิบัติตนอยู่ในบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบตามบรรทัดฐานที่คนในสังคมร่วมกันกำหนด โดยยึดถือประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก ซึ่งจะช่วยให้เกิดสังคมแห่งความสุขและสันติสุข มีความเจริญก้าวหน้าอย่างแท้จริง

ในอดีตสังคมไทยของเราเป็นสังคม “คุณธรรม” ที่ทุกคนเชื่อ “ผู้นำ” เคารพนับถือ และเชื่อมั่นในองค์พระมหากษัตริย์ เนื่องจากทรงใช้อำนาจในกรอบของ “ทศพิธราชธรรม” เสมอมา กฎ กติกา มารยาท ของการอยู่ร่วมกันจึงเป็นตามหลักความดี ความถูกต้อง และเป็นธรรม

ประชาชนทุกคนจึงช่วยกันพัฒนาชาติในส่วนที่ตนรับผิดชอบ ชาติของเราจึงเจริญก้าวหน้าและอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขบนผืนแผ่นดินนี้

เมื่อกระแสประชาธิปไตยในแนวคิดของชาวตะวันตกแผ่เข้ามาในแหลมทองของเรา คนไทยบางกลุ่มหลงใหลใน “เสรีภาพ” ที่จะเข้ามาในชีวิต โดยคาดหวังว่าจะทำให้เกิดชีวิตใหม่ที่ดีขึ้น เลยมองข้าม “ยาพิษ” ที่แทรกซึมมาด้วย คือ ลัทธิ “ทุนนิยม” และ “เสรีนิยม” ซึ่งทำให้ “ลักษณะนิสัย” ของคนเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะ “ชนชั้นปกครอง” ที่เข้ามามีอำนาจการบริหารการปกครองบ้านเมืองแทนพระมหากษัตริย์

ทั้งนี้เนื่องจาก “ทุนนิยม” สอนให้คนสะสม “ทุน” ในทุกด้านรวมทั้ง “อำนาจและเงินตรา” เพื่อให้มีศักยภาพในการแข่งขันสูงกว่าบุคคลที่คิดว่าเป็น “คู่แข่ง” จึงทำให้คน “เห็นแก่ตัว” มากขึ้น เพราะคิดว่า “อำนาจและเงินตรา คือ พระเจ้า” จึงพยายามสร้างสมไว้ให้มากที่สุด โดยไม่คำนึงถึงความเป็นธรรมและผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อสังคมในภาพรวม รวมทั้งไม่สนใจกฎ กติกา มารยาทต่างๆ ที่เคยปฏิบัติด้วย

เมื่อผสมกับ “เสรีนิยม” ที่เห็นว่า กลไกการตลาดมี “มือที่มองไม่เห็น” ควบคุมอยู่ ซึ่งปกติควรจะเป็นไปตามสภาพความต้องการของผู้บริโภคและผลผลิตที่มี ทำให้มีการแข่งขันกัน ซึ่งแนวคิดนี้เป็นสิ่งที่ดี หากกติกาที่ควบคุมเป็นไปตาม “ธรรมชาติ” ไม่มี “คน” มาบังคับดลให้เกิดสภาพผิดธรรมชาติ

“คน” กลุ่มนี้ เป็นคนที่ไม่สามารถพัฒนาให้เป็น “มนุษย์” ได้ เพราะมีกิเลสหนา ไม่สามารถควบคุมความทะยานอยากของตนได้ จึงเข้ามาแย่งชิงอำนาจการกำหนดและควบคุมกฎกติกาในสังคม และทำตนเป็น “มือที่มองไม่เห็น” เสียเอง กลไกการตลาดจึงถูกเบี่ยงเบนไปสู่ความ “ไม่เป็นธรรม” และทำให้ “การแข่งขัน” เปลี่ยนเป็น “การต่อสู้” อย่างรุนแรง จนมีการแบ่งพรรค แบ่งพวกอย่างที่เห็นในปัจจุบัน

การใช้อำนาจและเงินตราเพื่อสร้างและสะสม “ทุน” ให้เหนือกว่า เพื่อให้ได้เปรียบคู่ต่อสู้มากที่สุดนี้ ทำให้คนมีความเห็นแก่ตัวมากขึ้น จึงเกิดปรากฏการณ์ “ปลาใหญ่กินปลาเล็ก” และ “คนโง่ยอมเป็นเหยื่อของคนฉลาด” ซึ่งส่งผลให้ “คุณธรรมความดี” ค่อยๆ สูญหายไปจากสังคมไทย

มีข้อเขียนของท่านผู้รู้ ที่อิงหลักพระพุทธศาสนา อธิบายเรื่องนี้ไว้ว่า “...มนุษย์ส่วนใหญ่มีวุ่นวายอยู่กับเรื่องกาม เรื่องกิน และเรื่องเกียรติ จนลืมนึกถึงสิ่งหนึ่ง ซึ่งสามารถให้ความสุขแก่ตนได้ทุกเวลา สิ่งนั้นคือ ดวงจิตที่ผ่องแผ้ว เรื่องกามเป็นเรื่องที่ต้องดิ้นรน เรื่องกินเป็นเรื่องที่ต้องแสวงหา และเรื่องเกียรติที่ต้องแบกไว้...” “...การแก่งแย่งกันเป็นใหญ่เป็นโตนั้น ในที่สุดก็รู้เองว่าเหมือนแย่งกันเข้าไปสู่กองไฟ มีแต่ความรุ่มร้อน กระวนกระวาย เสนาบดีดื่มน้ำด้วยภาชนะทองคำ กับคนจนๆ ดื่มน้ำด้วยภาชนะที่ทำด้วยกะลามะพร้าว เมื่อมีความพอใจย่อมมีความสุขเท่ากัน นี่เป็นข้อยืนยันว่า ความสุขนั้นอยู่ที่ความสุขทางใจเป็นสำคัญ...” “...ลาภและยศนั้นเป็นเหยื่อของโลกที่น้อยคนนักจะสละและวางได้ จึงแย่งลาภแย่งยศกันอยู่เสมอ เหมือนปลาที่แย่งเหยื่อกันกิน แต่หาไม่รู้ว่ายื่อนั้นมีเบ็ดเกี่ยวอยู่ด้วย หรือเหมือนไก่ที่แย่งไล่เคียนกันจิกตักกัน ทำลายกันจนพินาศไปทั้งสองฝ่าย นำสังเวชสลดจิตยิ่งนัก ถ้ามนุษย์ในโลกนี้ลดความโลภลง มีการเผื่อแผ่เจือจานโอบอ้อมอารี ถ้าเขาลดโทสะลง มีความเห็นอกเห็นใจกัน มีเมตตากรุณาต่อกัน และลดโมหะลง ไม่หลงงมงาย ใช้เหตุผลในการตัดสินใจและดำเนินชีวิต โลกนี้จะน่าอยู่อีกมาก...”

ข้อเขียนนี้ สะท้อนให้เห็นสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคมไทย และสามารถนำมาเป็นแนวทางแก้ไขปัญหาของชาติที่เกิดขึ้นในปัจจุบันได้อย่างชัดเจนที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบทสุดท้าย

ดังนั้น ผมจึงขอส่งข้อความนี้ไปยังบุคคลและกลุ่มบุคคลต่างๆ ที่ “แย่งชิงอำนาจ” จนทำให้บ้านเมืองของเรา “วุ่นวาย” อยู่ในขณะนี้ เพื่อให้คน

เหล่านี้ได้ “สติ” คึนมา สามารถลด ละ เลิก ความโลภ ความโกรธ ความหลง และอวิชชาได้ด้วยเถิด บ้านเมืองของเราจะได้กลับมาสู่สันติสุขเสียที

สำหรับกระบวนการสร้าง “สังคมคุณธรรม” ให้เกิดขึ้นนั้น ตามปกติจะเริ่มจากการปลูกฝังสั่งสอนของครอบครัวตั้งแต่เยาว์วัยด้วยการนำหลักคำสอนของศาสนาที่ตนนับถือมาสอน จึงทำให้มีคำโบราณว่ากล่าวเด็กที่ไม่ดีว่า “พ่อแม่ไม่สั่งสอน”

เมื่อโตขึ้นจะเป็นหน้าที่ของครูอาจารย์ที่จะบ่มเพาะความดีให้กับเด็ก ร่วมกับพ่อแม่ ผู้สอนศาสนา และผู้นำชุมชน โดยมี “สื่อมวลชน” เป็นผู้เสริมให้เด็กเป็นพลเมืองดีของชาติในอนาคต และเมื่อโตเป็นผู้ใหญ่ ผู้ให้ความรู้ที่ถูกต้องเพื่อให้เป็น “คนดี” ของสังคม คือ สื่อมวลชนและกลุ่มเพื่อนร่วมสังคม ได้แก่ กลุ่มวิชาชีพและประชาสังคม ซึ่งระบบนี้เรียกว่า “กระบวนการกล่อมเกลாதงสังคม” (Socialization)

สิ่งที่ต้องยอมรับกัน คือ ทุนนิยมในกระแสโลกาภิวัตน์ ทำให้กระบวนการกล่อมเกล่าในสังคมของสังคมไทย “เพี้ยน” ไป ทุกคนจึง “ลืมหน้าที่” ของตน ปล่อยให้กิเลสนำพาไปสู่ระบบเสรีประชาธิปไตยที่ไร้ขอบเขตและกฎกติกา สังคมไทยจึง “ติดเบ็ด” ทำให้สูญเสียสังคม “คุณธรรม” อย่างที่เห็น การที่จะออก “กฎหมาย” มาบังคับคนในสังคมให้ทำดีก็ทำได้ยาก เพราะกระบวนการตรากฎหมายใช้เวลานานกว่า ๒ ปี และเมื่อเข้าไปพิจารณาในรัฐสภาก็มักจะถูกเบี่ยงเบนไปสู่ประโยชน์ของพรรคการเมืองที่มีเสียงข้างมาก อีกทั้งกระบวนการยุติธรรมก็ยังไม่มีประสิทธิภาพและใช้เวลานาน ประชาชนจึง “ไม่ได้อะไร” เหมือนเดิม และทำให้สังคมเกิดความสับสนว่า “ความดี ความถูกต้อง คือ อะไร”

เมื่อถึงจุดนี้ การนำสังคมไทยกลับมาสู่ “สังคมคุณธรรม” ต้องเริ่มที่ “ชนชั้นปกครอง” โดยเฉพาะนักการเมืองที่เข้ามามีอำนาจกำหนดและควบคุมกฎ กติกาของสังคมไทย คือ สมาชิกวุฒิสภาและคณะรัฐมนตรี

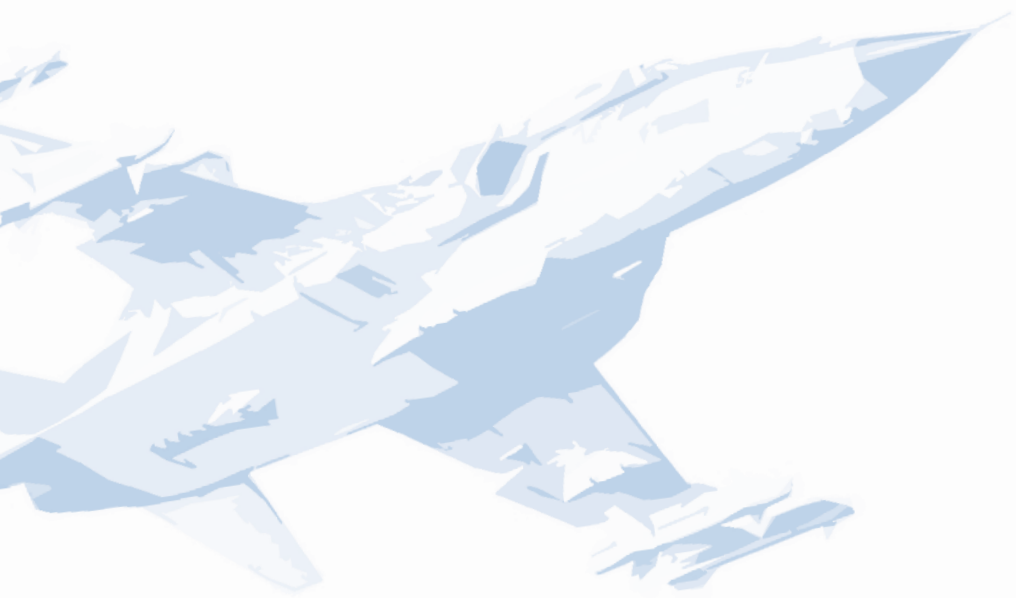
ต้องรักษา “มารยาท” อันดีของสังคมไทยที่เคยปฏิบัติมา กล่าวคือ มี “ทศพิธราชธรรม” เช่นเดียวกับพระมหากษัตริย์ และน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจ “พอเพียง” เข้ามาใช้ในการดำรงชีวิตและบริหารประเทศจนเป็น “วิถีชีวิต” เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับคนไทยทุกคน

ทั้งนี้เพราะความพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกัน โดยยึดหลักความรู้ความคู่คุณธรรม เป็นการลด “อวิชชา” และช่วยให้ความโลภ ความโกรธ ความหลงบรรเทาเบาบางลง

“ความดี ความถูกต้อง ความเป็นธรรม” ในสังคมคุณธรรม ก็จะเกิดขึ้นเองครับ

คุณธรรมของชนชั้นปกครอง

พระราชบรมราโชวาทองค์หนึ่งของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ที่มีความเป็นอมตะมากที่สุดในเชิงบริหาร และเป็นหลักสำคัญในการบริหารการปกครองประเทศ คือ

"...ในบ้านเมืองนั้น มีทั้งคนดีและคนไม่ดี ไม่มีใครจะทำให้คนทุกคนเป็นคนดีได้ทั้งหมด การทำให้บ้านเมืองมีความปรกติสุขเรียบร้อย จึงมิใช่การทำให้ทุกคนเป็นคนดี หากแต่อยู่ที่การส่งเสริมคนดี ให้คนดีได้ปกครองบ้านเมือง และควบคุมคนไม่ดีไม่ให้มีอำนาจ ไม่ให้ก่อความเดือดร้อนวุ่นวายได้..."

พระบรมราโชวาท ในพิธีเปิดงานชุมนุมลูกเสือแห่งชาติ

ณ ค่ายลูกเสือวชิราวุธ จังหวัดชลบุรี ๑๑ ธันวาคม ๒๕๑๒

“คนดี” ในความหมายที่เป็นสากล คือ คนที่มี “คุณธรรมและจริยธรรม” แต่เมื่อโลกเปลี่ยนแปลงมาถึงยุคโลกาภิวัตน์มีปรากฏการณ์เรียกร้องให้มีการรณรงค์ปลูก “จิตสำนึก” ในเรื่อง “คุณธรรมและจริยธรรม” กันอย่างต่อเนื่อง แต่ก็ยังมีคนสับสนเกี่ยวกับความหมายของคำที่สำคัญสองคำนี้อยู่เสมอ

ถ้าพิจารณาความหมายพื้นฐาน “คุณธรรม” (Virtue) หมายถึง สภาพคุณงามความดีที่เป็นธรรมชาติซึ่งก่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยของการอยู่ร่วมกันในสังคม

ส่วน “จริยธรรม” (Ethics) หมายถึง ความประพฤติที่เป็นธรรมชาติซึ่งเกิดขึ้นจากคุณธรรมในตัวผู้ปฏิบัติที่ก่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยในสังคม

เมื่อรวมกันระหว่าง “คุณธรรมและจริยธรรม” อาจจะสรุปความได้ว่า “เป็นสิ่งที่ทำให้มนุษย์รู้ได้ด้วยตนเองว่า สิ่งใดควรปฏิบัติ สิ่งใดควรละเว้นการปฏิบัติ เพื่อความสงบสุขของการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม” ซึ่งหมายถึง การเป็นคนมี “มารยาท” (Etiquette) นั่นเอง

ถ้าจะแยกแยะถึงความแตกต่างระหว่าง “คุณธรรม” กับ “จริยธรรม” อาจกล่าวได้ว่า

“คุณธรรม” เป็นสิ่งฝังลึกอยู่ในตัวบุคคล ซึ่งเรียกว่า “จิตวิญญาณ” (Spiritual) ทำให้ประพฤติกรรมมีประโยชน์ต่อสังคมได้ด้วยตัวเองโดยไม่ต้องมีคนบอกหรือเตือน จึงสามารถสอนแนะนำให้ผู้อื่นประพฤติดีได้ และได้รับการยกย่องให้เป็นแบบอย่างในเรื่องคุณงามความดีให้กับคนอื่นในสังคม

ส่วน “จริยธรรม” มีระดับต่ำกว่าคุณธรรม เนื่องจากต้องมีคนบอกหรือเตือนเพื่อปลูกจิตสำนึกว่า สิ่งนี้ดีพึงปฏิบัติ สิ่งนี้ไม่ดีไม่พึงปฏิบัติ ซึ่งสิ่งที่เตือนกันในสังคม คือ จรรยาบรรณ (Code of Conducts) โดยอาจมี

การลงโทษเมื่อฝ่าฝืนบ้าง เช่น การให้ออกจากสังคมนั้น หรือมีการลงโทษทางสังคม (Social sanction) อย่างที่เริ่มมีปรากฏขึ้นในสังคมไทยขณะนี้

ในเรื่องนี้อาจเทียบได้กับหลักธรรมของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่เทศน์สอนพุทธศาสนิกชนว่า สัตว์โลกมี ๔ ประเภท คือ บัวในตม บัวใต้น้ำ บัวปรึมน้ำ และบัวเหนือน้ำ

สัตว์ประเภท “บัวในตม” เป็นกลุ่มที่เรียกว่า “อเวไนยสัตว์” ที่แปลว่า “สอนไม่ได้” เพราะไม่รู้จักผิดชอบชั่วดี ทำอะไรตามใจตนเอง จิตใจถูกครอบงำของกิเลส ตัณหา ซึ่งหมายถึงสัตว์เดรัจฉานนั่นเอง

สัตว์ประเภทที่สอง “บัวใต้น้ำ” เป็นกลุ่มที่พอสอนได้ จึงเรียกว่า “คน” ซึ่งเป็นสัตว์ประเสริฐ มีจิตใจและรู้เหตุผล แต่คนกลุ่มนี้ยังมีกิเลสตัณหาสูงอยู่ ไม่สามารถควบคุมตนเองให้ประพฤติดีได้อย่างต่อเนื่อง จำเป็นต้องมี “กฎหมาย” เพื่อใช้บังคับให้ประพฤติดีมีประโยชน์ต่อสังคม

ประเภทที่สาม “บัวปรึมน้ำ” เป็นกลุ่มที่ได้รับการอบรมสั่งสอนให้มีความรู้สึกละอายใจผิดชอบชั่วดี จึงเริ่มมีความเป็น “มนุษย์” มากขึ้น ถึงแม้ว่าจะยังมีกิเลส ตัณหา ทำให้มีการพลั้งเผลอทำในสิ่งที่ไม่ดีงามบ้าง แต่เมื่อสำนึกได้ หรือได้รับการตักเตือน ก็จะได้รู้ได้และหยุดการกระทำในสิ่งที่ไม่ดีนั้น

คนกลุ่มนี้อาจเทียบได้กับ “คนดีมีจริยธรรม” เนื่องจากเมื่อเรียนรู้จากจรรยาบรรณแล้ว สามารถควบคุมตนเองให้ประพฤติตนอยู่ในสิ่งที่สังคมกำหนดว่า เป็น “คุณงามความดี” โดยอาจมีการทำในสิ่งที่ไม่ดีบ้าง แต่ก็สามารถเตือนตนเองให้กลับมาประพฤติในสิ่งที่ดีงามมีประโยชน์ต่อสังคมได้

ประเภทที่สี่ “บัวเหนือน้ำ” เป็นกลุ่มที่สังคมได้พัฒนาให้เป็น “มนุษย์ที่สมบูรณ์” เนื่องจากมีจิตใจที่ดีงาม รู้จักใช้ความคิดในหลักเหตุผล เพื่อแยกแยะด้วยตนเองว่า สิ่งใดดีควรประพฤติ สิ่งใดไม่ดีไม่ควรประพฤติ และสามารถชี้นำสังคมให้ประพฤติแต่ในสิ่งที่ดีงามได้

คนกลุ่มนี้ คือ “คนดีมีคุณธรรม” เนื่องจากมีความเป็นมนุษย์สูง มีความ “ละอายชั่ว กลัวบาป” จึงไม่กระทำในสิ่งที่ไม่ดี และกระทำแต่สิ่งที่ดีมีประโยชน์ต่อสังคมเท่านั้น อีกทั้งสามารถทำตนเป็นแบบอย่างให้กับคนในสังคมได้ด้วย

จากหลักการข้อนี้จะเห็นว่า ถ้าสังคมใดที่มีคนกลุ่มบัวใต้น้ำมาก สังคมนั้นก็จะมีกฎหมายมาก เป็นสังคมที่มีความรุนแรง พุดกันไม่ค่อยจะรู้เรื่อง เกิดความยุ่งยากในการปกครองมาก จึงไม่สามารถพัฒนาสังคมนั้นให้เจริญรุ่งเรืองตามต้องการได้ เพราะต้องใช้เวลาในแก้ปัญหาในเรื่องความรู้ ความเข้าใจของคนในสังคมมาก และมีความจำเป็นต้องมีการพัฒนาเสริมสร้างความเข้มแข็งของสังคมกันอย่างจริงจัง

ในทางตรงกันข้าม ถ้าสังคมใดมีคนในกลุ่มบัวเหนือน้ำมาก สังคมนั้นก็จะมีกฎหมายน้อย ทุกคนจะมีความรู้ความเข้าใจในสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปได้ด้วยตนเอง พุดกันรู้เรื่อง สังคมก็จะมีคามสมานฉันท์ และสามารถพัฒนาสังคมให้มีความเจริญรุ่งเรืองได้โดยง่าย

ถ้าหันกลับมาพิจารณาสังคมไทยจะสังเกตเห็นว่า เรามีการพูดถึง “กฎหมาย” กันมากขึ้น และมากขึ้นทุกที ๆ ตามปรากฏการณ์ของคนในสังคมที่มีความบกพร่องในความประพฤติอันดีงามของสังคมที่มีมากขึ้น ทำให้มีคำถามว่า สังคมไทยมีคนประเภท “บัวใต้น้ำ” มากขึ้นจริงหรือ และถึงเวลาหรือยังที่ประเทศไทยจะต้องมีการปฏิรูปสังคมกันอย่างจริงจังเสียที อย่างไรก็ดี การปฏิรูปสังคมจะเริ่มต้นในทิศทางที่ถูกต้องได้ และมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องจนบรรลุเป้าหมายได้นั้น ขึ้นกับปัจจัยสำคัญประการเดียว คือ ตัวผู้นำและกลุ่มชนชั้นปกครอง (Elite) ต้องเป็น “คนดีมีคุณธรรม” และเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับคนในสังคมให้ได้ก่อน

ด้วยเหตุนี้จึงจะทำให้ต้องมีกระบวนการสรรหาผู้นำที่มีคุณภาวะสูงพอ มีความสามารถในการควบคุมกิเลสและตัณหาต่าง ๆ ที่มีในจิตใจตนได้

เป็นอย่างดี เพื่อเป็นแบบอย่างในการพัฒนาสังคมนั้นให้เป็นสังคมแห่ง
คุณธรรม หรืออาจกล่าวอย่างง่ายได้ว่า ชนชั้นปกครอง ต้องมี “คุณธรรม”
นั่นเอง การกล่าวอ้างว่า ตนเองมาจากการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตย
เพียงอย่างเดียวอาจไม่ใช่คำตอบในเรื่องนี้ แต่สิ่งที่ต้องการ คือ การกระทำ
ที่ดีมีคุณธรรมจนเป็นที่ประจักษ์ต่อสายตาและความรู้สึกของประชาชน ไม่ว่า
จะเป็นคนกลุ่มน้อยหรือกลุ่มใหญ่ โดยคนในกลุ่มชนชั้นปกครองต้องหมั่น
สำรวจความประพฤติของตนเอง และหาสาเหตุของการที่คนไม่ยอมรับใน
ความประพฤติเหล่านั้นของชนชั้นปกครอง

การสำรวจพื้นฐานอย่างง่าย ๆ คือ ถามตัวเองว่า “คิด พูด และ
ทำตรงกันหรือไม่” และ “คุณเป็นแบบอย่างในการเคารพ กฎ กติกา
มารยาทอันดีของสังคมอย่างต่อเนื่องหรือไม่”

คำตอบของคำถามสองประการที่กล่าวมาข้างต้น มีความสำคัญเป็น
อย่างยิ่งสำหรับผู้ “อาสา” เข้ามาปกครองดูแลบ้านเมืองในระบอบ
ประชาธิปไตยในยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งมีสื่อมวลชนสะท้อนความประพฤติของ
ท่านผ่านสื่อได้ตลอดเวลา ทำให้ยากที่จะปิดบังและปกปิดพฤติกรรมที่
ไม่ดีงามของตนให้มิดชิดได้

ทั้งนี้เพราะคนที่ “คิด พูด ทำ ไม่ตรงกัน” จะถูกจับโกหกได้อย่าง
ง่าย ๆ เพราะ “ลิ้ม” ว่าเคยพูดไว้ว่าอย่างไร ซึ่งต่างกับคนที่คิด พูด ทำตรงกัน
ทำให้พูดตรงกันทุกครั้ง และเป็นแบบอย่างของคนที่มีความซื่อสัตย์
ส่วนเรื่องการเคารพ “กฎ กติกา มารยาทของสังคม” อย่างต่อเนื่องนั้น เป็น
สิ่งสำคัญเพราะเป็นการสะท้อนให้เห็นคุณธรรมในเรื่อง “มีวินัย” ให้กับ
คนในสังคมเห็น และเกิดความเคารพนับถือยึดเป็นแบบอย่าง เนื่องจาก
เป็นการสะท้อนพฤติกรรมของการให้ความเป็นธรรมโดย “ไม่เลือกปฏิบัติ”
ด้วย

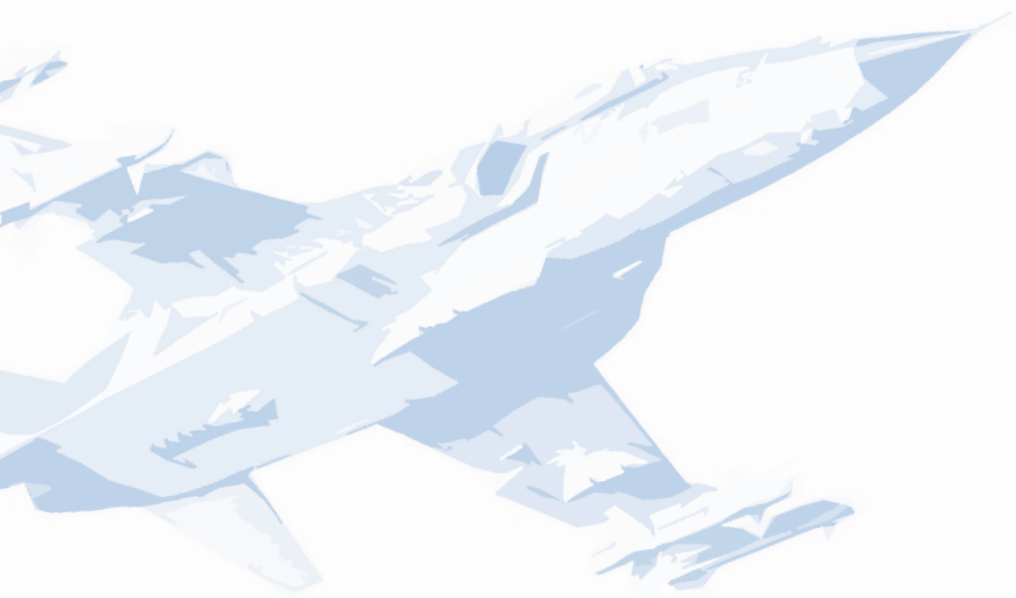
นอกจากนั้น ผู้นำในยุคโลกาภิวัตน์ที่สถานการณ์เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จะต้องมีความสามารถในการสร้าง “ความสามัคคีของคนในชาติ” ด้วย เพราะเราจำเป็นต้องผนึกพลังของคนไทยทุกคนเพื่อต่อสู้กับคู่แข่งชั้นในเวทีการเมืองโลกที่มีศักยภาพสูงให้ได้ ประเทศไทยของเราจึงจะอยู่รอดปลอดภัย และที่สำคัญ คือ ต้องไม่เป็นผู้ทำให้เกิดการแตกความสามัคคีเสียเอง เพราะไปเชื่อหลักนิยม “Divide and Rule” ที่เคยใช้ได้ผลในอดีต เพราะหลักนิยมนี้ไม่สามารถใช้ได้ในยุคโลกาภิวัตน์ที่เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ทุกคนสามารถได้รับข้อมูลความรู้ทำให้ไม่สามารถหลอกประชาชนได้ ขั้วร้ายจะทำให้เกิดการแบ่งแยกแผ่นดินได้ง่ายอีกด้วย

สถานการณ์ในปัจจุบันบ้านเมืองของเรากำลังประสบกับวิกฤติการณ์การเมือง ทั้งภายในและภายนอกประเทศ มีความจำเป็นที่ ผู้นำและชนชั้นปกครองต้องหมั่นสำรวจและพัฒนาคุณธรรม ๓ ประการ คือ “ซื่อสัตย์ สามัคคี มีวินัย” ดังที่กล่าวมาข้างต้น

เป็นเรื่องที่ไม่แปลกหรือควรที่คุณธรรมสามประการนี้ตรงกับ “๓ คุณธรรมนำไทย” ซึ่งกำลังรณรงค์ให้เกิดขึ้นในหมู่เยาวชน และเยาวชนเหล่านั้นกำลังต้องการแบบอย่างจากท่าน

กฎหมายกับจริยธรรม

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย กฎหมายสูงสุดของ
ประเทศ มาตรา ๒๗๙ บัญญัติว่า

“มาตรฐานทางจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภท ให้เป็นไปตาม
ประมวลจริยธรรมที่กำหนดขึ้น”

พร้อมกันนั้น มาตรา ๓๐๔ ได้บัญญัติให้จัดทำ
“ประมวลจริยธรรม” ดังกล่าวให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งปีนับแต่วัน
ประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้

จากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญดังกล่าว สามารถ
ประเมินได้ว่า ให้ความสำคัญกับ “จริยธรรม” ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ทั้งฝ่ายการเมืองและฝ่ายประจำมาก แต่มักมีคำถามอยู่เสมอว่า “มาตรฐานทางจริยธรรม คือ อะไร” และ “จริยธรรมต่างกับกฎหมายอย่างไร”

ในหลักวิชาการบริหาร “มาตรฐาน” หมายถึง “คุณภาพที่ต้องการ”

เมื่อรวมกับคำว่า “จริยธรรม” จึงหมายถึง “คุณภาพด้านจริยธรรมของบุคคลที่ต้องการ”

ดังนั้น อาจอนุมานได้ว่า รัฐธรรมนูญต้องการให้กำหนด “คุณภาพ” ด้านจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภทไว้ใน “ประมวลจริยธรรม”

สำหรับความหมายของ “จริยธรรม” (Ethics) ตามพจนานุกรมได้ระบุว่าหมายถึง “ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ คีลธรรม กฎศีลธรรม”

ถ้าสรุปความหมายของ “จริยธรรม” ให้เข้าใจอย่างง่าย ๆ อาจได้ว่า “เป็นข้อกำหนดความประพฤติของคนที่เป็นธรรมชาติ ซึ่งอาจมาจากบทบัญญัติของศาสนาหรือศีลธรรม”

สุภาภรณ์ พิศาลบุตร ได้เขียนความหมายของ “จริยธรรม” ในหนังสือ “จริยธรรมทางธุรกิจ” (๒๕๔๔) ว่า อาจพิจารณาได้ ๒ ประการ คือ

ประการแรก เป็นหลักหรือแนวทางความประพฤติที่พึงตามเพื่อประโยชน์สุขแก่ตนเองและสังคม

โดยอาจพิจารณาได้หลายด้าน เช่น ด้านศาสนา จริยธรรมจะสอดคล้องกับศีลห้าของศาสนาพุทธ ถ้าศาสนาคริสต์หมายถึง การให้ความรักกับเพื่อนมนุษย์ ด้านกฎหมาย พิจารณาถึงการเคารพสิทธิของผู้อื่น ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี เช่น คนไทยมีความสุภาพ เคารพนบนาบผู้ใหญ่ และด้านปรัชญาวิชาชีพ กำหนดเป็นจรรยาบรรณ

ประการที่สอง เป็นการรู้จักไตร่ตรองว่า อะไรควรทำ อะไรไม่ควร
ทำ โดยใช้เหตุผลและวิจารณญาณ

จากนิยามศัพท์ดังกล่าวอาจประมวลได้ว่า “จริยธรรม” เป็น “คำ
แนะนำเรื่องความประพฤติที่พึงงาม” โดยจะบอกว่า “สิ่งใดควรทำ สิ่งใด
ไม่ควรทำ” ซึ่งตรงกับที่สังคมตะวันตกใช้ว่า “Do & Don’t”

นอกจากนั้น อาจพิจารณาได้ว่า “จริยธรรม” เป็นระดับกลางหรือ
“กติกากา” ใน “การจัดระเบียบทางสังคม” ที่พวกเราคุ้นชินกับคำว่า “กฎ
กติกามารยาท” ซึ่งทุกสังคมกำหนดจากหลักการสำคัญของการอยู่ร่วมกัน
ของมนุษย์ ได้แก่ การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม การไม่ตรีต่อกัน การมี
ความเมตตากรุณาต่อกัน รู้จักช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การไม่เอาัดเอาเปรียบ
และไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน

“กฎ” เป็นข้อกำหนดในธรรมชาติที่ผู้มีอำนาจกำหนดขึ้นตาม
สภาวะของสังคม เพื่อใช้ “บังคับ” ให้คนในสังคมนั้นประพฤติปฏิบัติ อันจะ
นำมาซึ่งความสงบเรียบร้อยของสังคม

ในอดีต “กฎ” หรือกฎหมายของสังคม กำหนดโดยผู้นำของสังคม
แต่เมื่อมีการพัฒนาสังคมมาสู่ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ผู้นำของสังคม
ต้องใจกว้างพอที่จะเปิดโอกาสให้คนในสังคมมีส่วนร่วมในการกำหนดสาระ
ของกฎหมาย เพื่อให้เกิดการยอมรับและยินดีให้ความร่วมมือปฏิบัติตาม
กฎนั้นอย่างดุษณีภาพ การฝ่าฝืนกฎหมายก็จะไม่เกิดขึ้นมากนัก

สำหรับสาระของกฎหมายนั้น ส่วนใหญ่เป็นการ “บังคับ” ให้
คนในสังคมปฏิบัติ หากไม่ปฏิบัติก็จะมีบทลงโทษให้ทาบจำ ซึ่งมีลักษณะ
เสมือนเป็นการสอนด้วยวิธีการ “ชู้” ให้กลัวโทษทัณฑ์ที่จะได้รับ

อย่างไรก็ดี ระยะหลังมีกฎหมายบางฉบับเป็นกฎหมายส่งเสริม
ที่แนะนำให้คนในสังคมประพฤติปฏิบัติโดยไม่มีบทลงโทษมากขึ้น

ส่วน “กติกา” เป็นกฎเกณฑ์ หรือคำแนะนำที่เป็นเงื่อนไขให้คนในสังคมนั้นประพฤติปฏิบัติ เพื่อให้การทำกิจกรรมร่วมกันเป็นไปด้วยความราบรื่น ไม่ละเมิดสิทธิผู้อื่น

จากนิยามนี้จะเห็นว่า “กติกา” เป็นสิ่งที่สังคมกำหนดขึ้นตามการเปลี่ยนแปลงของสังคม เมื่อมีความประพฤติที่ละเมิดหลักของการอยู่ร่วมกันในสังคม โดยบอกว่า “สิ่งใดดีควรทำ สิ่งใดไม่ดีไม่ควรทำ” ซึ่งตรงกับความหมายของ “จริยธรรม” ตามที่กล่าวมาในข้างต้น

หากมีการละเมิดจริยธรรม บทลงโทษจะเป็นมาตรการทางสังคม ได้แก่ การตักเตือน ตำหนิ ประณาม การไม่คบหาสมาคมด้วย และรุนแรงที่สุด คือ การเพิกถอนสิทธิที่สังคมให้ เช่น ใบอนุญาต หรือบางกรณีร้ายแรงอาจจะขับออกจากสังคม ทั้งนี้เป็นไปตามที่สังคมกำหนด

สำหรับ “มารยาท” นั้น หมายถึง ความประพฤติอันพึงปฏิบัติต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อสังคม เพื่อให้เกิดความดี ความถูกต้อง และความเจริญรุ่งเรืองเกษมสุขขึ้นในสังคม

“มารยาท” เป็นคุณค่าสูงสุดของคนในสังคมที่ได้รับการปลูกฝังสั่งสอนให้เกิดขึ้นตามขนบธรรมเนียมประเพณีของสังคมตั้งแต่เยาว์วัย ทำให้เป็นคนที่มีจิตสำนึกควบคุมตนเองมิให้กระทำในสิ่งที่ขัดต่อหลักสำคัญของการอยู่ร่วมกัน ได้แก่ การไม่ละเมิดสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้อื่น

“คนดีมีมารยาท” จะรู้ได้ด้วยตนเองว่า “สิ่งใดควรทำ สิ่งใดไม่ควรทำ” และมีความละเอียดรอบคอบไม่ประพฤตินิ่งให้ละเมิดในสิ่งที่ขัดต่อหลักการอยู่ร่วมกัน ซึ่งเราอาจเรียกคนกลุ่มนี้ว่า “มีคุณธรรม”

ตามที่กล่าวมาทั้งหมด จะเห็นว่า ถ้าสังคมใดมีคนดีมีคุณธรรมมาก สังคมนั้นก็จะอยู่ร่วมกันด้วยความสงบสุข ก่อให้เกิดความเจริญก้าวหน้า โดยไม่ต้องมีการออก “กฎหมาย” มาควบคุมกันมาก

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “ชนชั้นปกครอง” (Elite) ซึ่งเป็นผู้กำหนดกฎ
กติกาของสังคม เช่น ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และสมาชิกวุฒิสภา จะ
ต้องมี “มาตรฐานทางจริยธรรม” สูงกว่าผู้อื่น

เพื่อจะได้ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างอันดีงามของสังคม
ด้วยการยึดมั่นในประโยชน์ส่วนรวม และไม่ใช้อำนาจรัฐสร้างประโยชน์ให้กับ
ตนเองและพวกพ้อง ซึ่งเป็นการกระทำที่ขัดต่อหลักการอยู่ร่วมกันของมนุษย์
ถ้าทำได้เช่นนี้...สังคมไทยก็จะมีความสุขและมีความเจริญก้าวหน้า
อย่างยั่งยืน

วินัยกับจริยธรรม

หลายคนมีความสงสัยว่า “วินัย” กับ “จริยธรรม” มีความแตกต่างกันอย่างไร เพราะรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๗๔ วรรคสาม บัญญัติไว้ว่า “การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานจริยธรรมตามวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าเป็นการกระทำผิดทางวินัย...”

ถ้าดูในพจนานุกรมจะพบว่า “จริยธรรม” หมายถึง ธรรมที่เป็นข้อควรปฏิบัติ และวิกิพีเดีย สารานุกรมเสรีได้อธิบายเพิ่มเติมว่า

“จริยธรรม” เป็นหนึ่งในวิชาหลักของ วิชาปรัชญา ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับความดีงามทางสังคมมนุษย์ จำแนกแยกแยะว่าสิ่งไหนถูกและสิ่งไหนผิด หากจะอธิบายอย่างง่ายๆ แล้ว “จริยธรรม” หมายถึง การแยกสิ่งถูกจากผิด ดีจากเลว

ส่วน “วินัย” หมายถึง ระเบียบที่กำหนดให้ปฏิบัติ และในมงคลชีวิต ๓๘ ประการ ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า

“วินัย” หมายถึง ระเบียบ กฎเกณฑ์ข้อบังคับสำหรับควบคุมความประพฤติทางกายของคนในสังคมให้เรียบร้อยดีงาม เป็นแบบแผนอันหนึ่งอันเดียวกัน เพื่อจะได้อยู่ร่วมกัน ด้วยความสุสบาย ไม่กระทบกระทั่งซึ่งกันและกัน ให้ห่างไกลจากความชั่วทั้งหลาย

ถ้าพิจารณาตามนิยามข้างต้นจะเห็นว่า “วินัย” เป็นข้อกำหนดเพื่อ “บังคับ” ให้คนในสังคมปฏิบัติตามจึงมีลักษณะเป็นกฎหรือระเบียบที่มีบทลงโทษที่กำหนดโทษตามลักษณะความผิดที่กระทำอย่างชัดเจนเช่น ในทางทหารกำหนดให้ลงโทษด้วยการทัณฑ์กรรม กัก ชัง จำขัง ส่วนทางพลเรือนใช้มาตรการทางปกครอง ได้แก่ ตัดเงินเดือน ให้ออก ปลดออก เป็นต้น

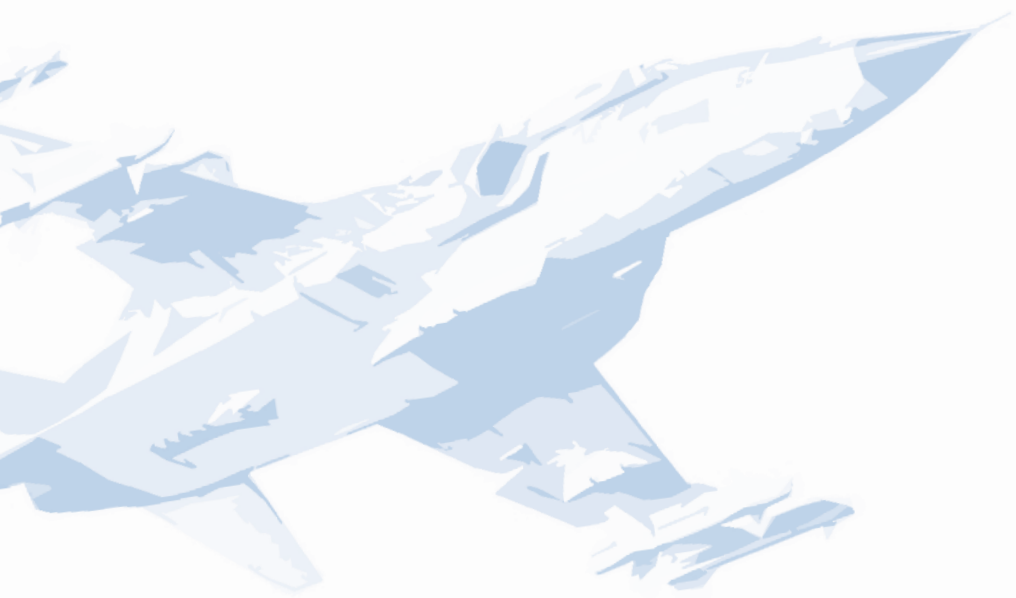
ส่วน “จริยธรรม” มีลักษณะเป็นกฎเกณฑ์หรือคำแนะนำที่เป็นเงื่อนไขให้คนในสังคมปฏิบัติตามเพื่อให้สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมนั้นได้อย่างมีเกียรติและศักดิ์ศรีของสังคม เมื่อมีการฝ่าฝืนจะได้รับการตักเตือนหรือ “ลงโทษทางสังคม” ด้วยการระงับมิให้เป็นสมาชิกของสังคมนั้นเป็นการชั่วคราว และโทษสูงสุด คือ การถูกขับออกจากสังคมนั้นอย่างถาวร

ในการพิสูจน์ความผิดจะกระทำโดยคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงเหมือนกัน เมื่อพบว่ามีความผิดทางวินัย ผู้บังคับบัญชาตามที่กฎระเบียบกำหนดสามารถใช้ดุลยพินิจลงโทษได้ ส่วนการลงโทษทางจริยธรรมจะต้องเป็นฉันทานุมัติของคนในสังคมนั้น หรืออาจมอบอำนาจให้ลงโทษโดยมติของคณะกรรมการที่ได้รับมอบอำนาจก็ได้

ดังนั้น ถ้ามองผิวเผินแล้วอาจเห็นว่า “จริยธรรม” มีระดับบังคับที่เบากว่า “วินัย” แต่ถ้าพิสูจน์ได้ว่า มีความผิดทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงแล้ว จะถูกลงโทษด้วยการขับออกจากสังคมทำให้ไม่มีคนคบหาด้วย หรือถูกระงับการประกอบอาชีพ ซึ่งเสมือนเป็นการ “ประหารชีวิต” ในการประกอบวิชาชีพนั้นทีเดียว

“จริยธรรม” เป็นมาตรฐานในการดำรงชีวิต

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปี ๒๕๕๐ ได้บัญญัติเรื่อง “จริยธรรม” ไว้เป็นบทบังคับให้เกิดขึ้นในระบบราชการอย่างชัดเจนเป็นครั้งแรก โดยได้บัญญัติไว้ว่า “มาตรา ๒๗๙ มาตรฐานทางจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภท ให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรมที่กำหนดขึ้น

มาตรฐานทางจริยธรรมตามวรรคหนึ่ง จะต้องมีกลไกและระบบในการดำเนินงานเพื่อให้การบังคับใช้เป็นไปอย่างมี

ประสิทธิภาพ รวมทั้งกำหนดขั้นตอนการลงโทษตามความร้ายแรงของการกระทำ

การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมตามวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าเป็นการกระทำผิดทางวินัย ในกรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินรายงานต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรีหรือสภาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง แล้วแต่กรณี และหากเป็นการกระทำผิดร้ายแรงให้ส่งเรื่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติพิจารณาดำเนินการ โดยถือเป็นเหตุที่จะถูกถอดถอนจากตำแหน่งตามมาตรา ๒๗๐

การพิจารณา สรรหา กลั่นกรอง หรือแต่งตั้งบุคคลใดเข้าสู่ตำแหน่งที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการใช้อำนาจอธิปไตย รวมทั้งการโยกย้าย การเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อนเงินเดือน และการลงโทษบุคคลนั้น จะต้องเป็นไปตามระบบคุณธรรมและคำนึงถึงพฤติกรรมทางจริยธรรมของบุคคลดังกล่าวด้วย

หลังจากที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับนี้มีผลบังคับใช้เป็นเวลา ๓ ปีเศษ ทุกส่วนราชการได้จัดทำประมวลจริยธรรมเสร็จเรียบร้อยแล้ว แต่มักจะมีคำถามว่า “จริยธรรม” หมายถึง อะไร

เพื่อให้เกิดความเข้าใจในความหมายของ “จริยธรรม” จึงขอทำความเข้าใจความหมายที่รัฐบาลมาเลเซียอธิบายไว้อย่างสั้นและชัดเจน ในหนังสือ “National Integrity Plan” มาถ่ายทอดต่อ ดังนี้

จริยธรรม (Ethics) คือ ชุดคุณค่าและหลักการอันส่งผลให้เกิดแนวทางมาตรฐานในการปฏิบัติของบุคคล องค์กร หรือวิชาชีพ

จริยธรรมส่วนบุคคล เป็นชุดคุณค่าที่ชี้นำแนวทางการปฏิบัติและพฤติกรรมของบุคคล ทำให้บุคคลนั้นรู้จักแยกแยะผิดชอบ ชั่วดี และสิ่งที่ควรทำหรือไม่ควรกระทำ ซึ่งบุคคลนั้นสามารถที่จะนำชุดคุณค่าดังกล่าวไปใช้ได้กับหน้าที่การงานและกิจวัตรประจำวันเมื่อมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น

จริยธรรมขององค์กร เป็นแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรในองค์กร อันประกอบด้วยการยึดมั่นในหลักการของความซื่อสัตย์ ความสามารถ ความน่าเชื่อถือ ความไว้วางใจ ความโปร่งใส ความรับผิดชอบ และความยุติธรรม (๗ ประการนี้ คือ ค่านิยมหลักของข้าราชการมาเลเซีย...ผู้เขียน) ด้วยเหตุที่องค์กรนั้นมีความจำเป็นที่จะต้องมีปฏิสัมพันธ์กับสาธารณะมาก จริยธรรมองค์กรจึงจำเป็นที่จะต้องได้รับการส่งเสริมปลูกฝังให้แก่สมาชิกขององค์กรนั้นๆ

จริยธรรมของวิชาชีพ เป็นแนวทางและข้อปฏิบัติสำหรับผู้ปฏิบัติในวิชาชีพต่างๆ เช่น แพทย์ นักกฎหมาย นักบัญชี นักข่าว และครูหรือบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งวิชาชีพเหล่านี้มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้ประกอบการวิชาชีพต้องปฏิบัติตามแนวทางวิชาชีพที่ได้วางเอาไว้

ความซื่อตรง (Integrity) โดยทั่วไปแล้วนั้น คำว่า ซื่อสัตย์ ซื่อตรงเป็นการบอกถึงคุณภาพเชิงประจักษ์ของความคิดแบบองค์รวมและพฤติกรรมที่มีความสำคัญของบุคคลและองค์กร ความซื่อตรงตั้งอยู่บนพื้นฐานของจริยธรรม ชุดคุณค่าที่ฝังาม และความเป็นอันหนึ่งอันเดียวของการปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

ความซื่อตรงของบุคคล คือ ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของการพูดและการกระทำของบุคคล ซึ่งการกระทำดังกล่าวของบุคคลนั้นจะเป็นไปตามศีลธรรม คุณธรรม กฎหมาย และไม่เป็นการปฏิบัติที่ขัดต่อผลประโยชน์ของส่วนรวม

ความซื่อตรงขององค์กร เป็นสิ่งที่จะชี้ให้เห็นถึงการหล่อหลอมและปฏิบัติตามข้อควรปฏิบัติต่างๆ ตามกระบวนการและภาระงานที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งแนวทางอันดีในการปฏิบัติขององค์กรนั้นจะต้องได้รับการนำมาปฏิบัติตามสมาชิกในองค์กรจนกระทั่งข้อปฏิบัติเหล่านั้นกลายมาเป็นธรรมชาติ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเป็นวัฒนธรรมในการปฏิบัติในระยะต่อไป

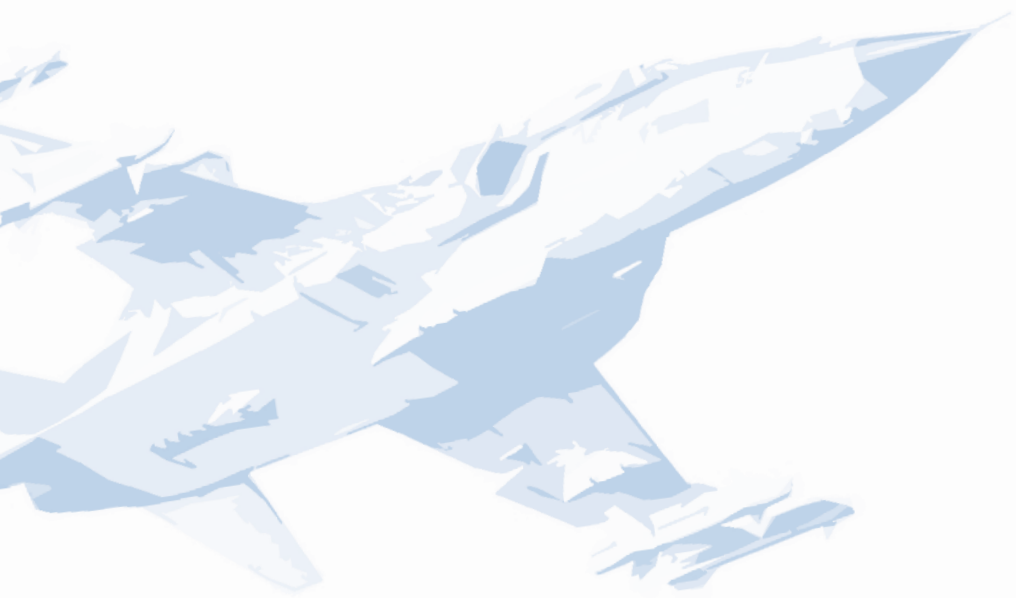

ความซื่อตรงของหน่วยงานสาธารณะ คือ การที่จะต้องปฏิบัติงาน เพื่อตามความรับผิดชอบเพื่อให้เกิดความไว้วางใจแก่ประชาชนโดยทั่วไป ซึ่ง ผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานเหล่านี้ต้องไม่ใช้อำนาจในทางมิชอบเพื่อผลประโยชน์ของตนเองหรือญาติสนิทมิตรสหายของตน ผู้ปฏิบัติงานในองค์กร สาธารณะนั้นพึงสังวรว่างานของตนเป็นไปเพื่อประโยชน์ส่วนรวมหาใช่ ประโยชน์ส่วนตน ดังนั้นแล้วการปฏิบัติงานต้องมีความโปร่งใส จริงใจ และ เต็มเปี่ยมไปด้วยความรับผิดชอบ

โดยสรุปแล้ว “จริยธรรม” คือ คุณค่าของคนในสังคมที่ต้องมีการ ปลุกฝังสั่งสอนจนเป็นลักษณะนิสัย เพื่อให้เป็นมาตรฐานในการดำรงชีวิต เมื่อต้องมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คุณค่าในเรื่อง “ความ ซื่อตรง” ที่ประกอบด้วย ความซื่อตรงต่อหน้าที่ ความซื่อตรงต่อตนเอง และความซื่อตรงต่อบุคคลทั่วไป ซึ่งเมื่อทุกคนทำได้แล้ว สังคมจึงจะอยู่ ร่วมกันด้วยความผาสุก ก่อให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองแก่สังคมนั้น

จริยธรรมของนักการเมือง

หลายฝ่ายได้ประเมินสาเหตุของวิกฤติของชาติซึ่งเกิดขึ้นใน ๑๐ ปีที่ผ่านมาว่า เกิดจากการที่คนในชาติโดยเฉพาะอย่างยิ่งชนชั้นปกครอง (Elite) ของประเทศ “บกพร่อง” ในเรื่องคุณธรรม จึงมีความประพฤติที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม จนทำให้มีการทุจริต ประพฤติมิชอบ และใช้อำนาจโดยมิชอบมาก

ด้วยเหตุนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๗๔ จึงบัญญัติไว้ว่า “มาตรฐานทางจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภท ให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรมที่กำหนดขึ้น”

นอกจากนั้น ยังบัญญัติให้มีกลไกและระบบในการบังคับใช้ให้มีประสิทธิภาพ และหากเป็นการกระทำผิดที่ร้ายแรงให้ผู้ตรวจการแผ่นดินรายงานให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติดำเนินการ โดยให้ถือว่าเป็นเหตุที่จะถูกถอดถอนจากตำแหน่งตามมาตรา ๒๗๐

บุคคล “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” ตามที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติกำหนด ได้แก่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการการเมือง ซึ่งหมายถึง คณะรัฐมนตรี/ผู้ที่รัฐมนตรีแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และผู้บริหาร/สมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ตามปกติการจัดทำประมวลจริยธรรมขององค์กรต่างๆ จะนำ “ค่านิยม” ของผู้ตรวจการแผ่นดินมากำหนดมาตรฐานความประพฤติในรูปของพฤติกรรมที่ “ทำและไม่ทำ” (do & don't) ซึ่งอาจใช้คำว่า “ต้อง” “พึง” หรือ “ควร” นำหน้าแล้วแต่ว่าต้องการบังคับให้ปฏิบัติมากหรือน้อยเพียงใด

มีเพียงประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาเท่านั้น ที่กำหนดมาตรฐานความประพฤติจาก “อุดมคติ” ที่คณะกรรมการจัดทำร่างข้อบังคับฯ กำหนดขึ้น และนำเข้าพิจารณาให้ความเห็นชอบเป็น “มติ” ของที่ประชุมสภา จึงนับได้ว่า เป็น “ฉันทานุมัติ” ที่สมาชิกของแต่ละสภา ยอมรับที่จะนำไปปฏิบัติอย่างเคร่งครัดจนเกิดเป็นลักษณะนิสัย

ตามพจนานุกรม “อุดมคติ” หมายถึง จินตนาการที่ถือว่าเป็นมาตรฐานแห่งความดี ความงาม และความจริง ทางใดทางหนึ่งที่มนุษย์ถือว่าเป็นเป้าหมายแห่งชีวิตของตน ซึ่งประกอบด้วย “คติ” ที่หมายถึง วิธีการหรือแบบอย่าง และ “คุณค่า” หมายถึง คุณสมบัติที่เป็นประโยชน์ของสิ่งนั้น

ด้วยเหตุนี้ “อุดมคติ” จึงมีบทบาทสำคัญในด้านจริยธรรม เพราะจะสะท้อนให้เห็นพฤติกรรมทางจริยธรรมของบุคคลนั้นได้อย่างชัดเจน และ

เมื่อถูกนำมาใช้เป็นเป้าหมายของการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ก็จะทำให้เห็นการปฏิบัติตนและแบบอย่างที่ดีของคนในสภาอันทรงเกียรติทั้งสองในด้านจริยธรรมได้เป็นอย่างดี

นอกจากนั้น “อุดมคติ” ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา ยังเป็น “สัญญาประชาคม” ที่สมาชิกรัฐสภาทั้งสองให้กับประชาชนว่า พร้อมที่จะประพฤติตนตามที่กำหนดอย่างเคร่งครัดด้วย

สำหรับ “อุดมคติของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร” ที่ปรากฏอยู่ในข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมการ พ.ศ.๒๕๕๓ มี ๖ ประการ คือ “ต้อง” เป็นแบบอย่างในเรื่อง

๑) การจงรักภักดีและพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

๒) การรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกประการ รวมถึงการปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎรโดยเคร่งครัด

๓) การปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มขีดความสามารถ ด้วยความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์สุจริต และเสียสละ โดยยึดถือประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชนเป็นสิ่งสูงสุด

๔) การรู้จักสามัคคี

๕) การกล้ายืนหยัดในความถูกต้อง เป็นธรรม ยึดมั่นหลักการในการปฏิบัติหน้าที่โดยปราศจากอคติใดๆ

๖) การเสริมสร้างสถาบันครอบครัว

ถ้าพิจารณาถึงที่มาของอุดมคติ ๓ ประการแรก จะเห็นว่า มาจาก “คำปฏิญาณตน” ที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้กล่าวไว้เมื่อเข้ารับตำแหน่งตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๓ ความว่า

“ข้าพเจ้าจะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อประโยชน์ของ

ประเทศและประชาชน ทั้งจะรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกประการ”

ส่วนอุดมคติ ๓ ประการหลัง มุ่งเน้นให้เป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่อง รู้รักสามัคคี กล้ายืนหยัดในสิ่งที่ถูกต้อง และเสริมสร้างสถาบันครอบครัว ซึ่งทั้งสามเรื่องนี้ล้วนเป็นปัญหาสำคัญด้านสังคมของชาติที่ต้องได้รับแก้ไขทั้งสิ้น

จาก “อุดมคติ” ๖ ประการนี้ ได้สังเคราะห์เป็น การปฏิบัติในหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมการธิการ ๑๕ ข้อ และจริยธรรมเกี่ยวกับการดำรงตน ครอบครัว และผู้อื่นอีก ๘ ข้อ

มีข้อสังเกตว่า การเขียน “รู้รักสามัคคี” ควรติดกัน หรือควรเขียนแยกเป็นคำๆ ว่า “รู้ รัก สามัคคี”

ทั้งนี้เพราะงานวิจัยของคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เรื่อง “พระอัจฉริยภาพในการบริหารจัดการของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว” เมื่อปี ๒๕๔๙ ได้เขียนว่า “รู้ รัก สามัคคี” โดยอธิบายว่า

“รู้ คือ การที่เราจะลงมือทำสิ่งใดนั้น จะต้อง “รู้” เสียก่อน รู้ถึงปัจจัยทั้งหมด รู้ถึงปัญหาและรู้ถึงวิธีการแก้ไขปัญหา

รัก คือ ความรัก เมื่อเรารู้ครบถ้วนกระบวนความ แล้วจะต้องมีความรักการพิจารณาที่จะเข้าไปลงมือปฏิบัติแก้ไขปัญหานั้นๆ

สามัคคี คือ การที่จะลงมือปฏิบัตินั้น ควรคำนึงเสมอว่า เราจะทำงานคนเดียวไม่ได้ ต้องทำงานร่วมมือร่วมใจกันเป็นหมู่คณะ จึงจะมีพลังเข้าไปแก้ไขปัญหาให้ลุกล่วงไปได้ด้วยดี”

อย่างไรก็ดี ประเด็นนี้ขึ้นอยู่กับเจตนารมณ์ของคณะผู้ร่างข้อบังคับฉบับนี้ว่า ต้องการสื่อในเรื่องใด

ส่วน “อุดมคติของสมาชิกวุฒิสภา” ที่ปรากฏอยู่ในข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกวุฒิสภาและกรรมการ พ.ศ.๒๕๕๓ มี ๔ ประการ ได้แก่

๑) ต้องจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์
ทั้งสนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญอันมี
พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

๒) ต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตามและรักษาไว้ซึ่ง
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

๓) ต้องมีอุดมการณ์ในการทำงานเพื่อประเทศชาติ และประชาชน
อย่างเต็มความสามารถด้วยความรับผิดชอบ ยึดถือประโยชน์ของประเทศ
ชาติและประชาชนเป็นสิ่งสูงสุดเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตน

๔) ต้องวางตัวเป็นกลางในทางการเมือง

เมื่อพิจารณาอุดมคติของสมาชิกวุฒิสภา ๓ ประการแรก จะเห็น
ว่า มาจากคำปฏิญาณตนของสมาชิกวุฒิสภาเช่นเดียวกับอุดมคติของสมาชิก
สภาผู้แทนราษฎร ส่วนประการที่สี่ได้เพิ่ม ความเป็นกลางทางการเมือง ซึ่ง
เป็นเอกลักษณ์ที่สำคัญของการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกวุฒิสภา

จาก “อุดมคติ” ๔ ประการนี้ ได้สังเคราะห์เป็นจริยธรรมในการ
ปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาและกรรมาธิการ ๘ ข้อ จริยธรรมต่อ
ประชาชน ๒ ข้อ และจริยธรรมเกี่ยวกับการดำรงตน ๗ ข้อ

ถ้าพิจารณาตามสาระแล้ว จะเห็นว่า ประมวลจริยธรรมของ
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีความสมบูรณ์ที่สามารถใช้เป็น “มาตรฐานทาง
จริยธรรมของนักการเมือง” ได้ เพราะได้กำหนดอุดมคติไว้อย่างชัดเจน
ครบถ้วน และเน้นการปฏิบัติที่เป็น “แบบอย่างที่ดี” ในด้านจริยธรรมให้กับ
สังคม ซึ่งเป็นบทบาทและหน้าที่สำคัญของนักการเมืองในฐานะที่เป็นบุคคล
สาธารณะ

สำหรับกลไกและระบบการบังคับใช้ให้มีประสิทธิภาพนั้น ทั้งสอง
สภามอบให้ “คณะกรรมการจริยธรรม” ที่แต่งตั้งขึ้นตามข้อบังคับ โดย
กำหนดให้มีหน้าที่ ส่งเสริม สนับสนุนให้มีการปฏิบัติตามข้อบังคับฯ รวมทั้ง
พิจารณาเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับจริยธรรมของสมาชิกของแต่ละสภาด้วย

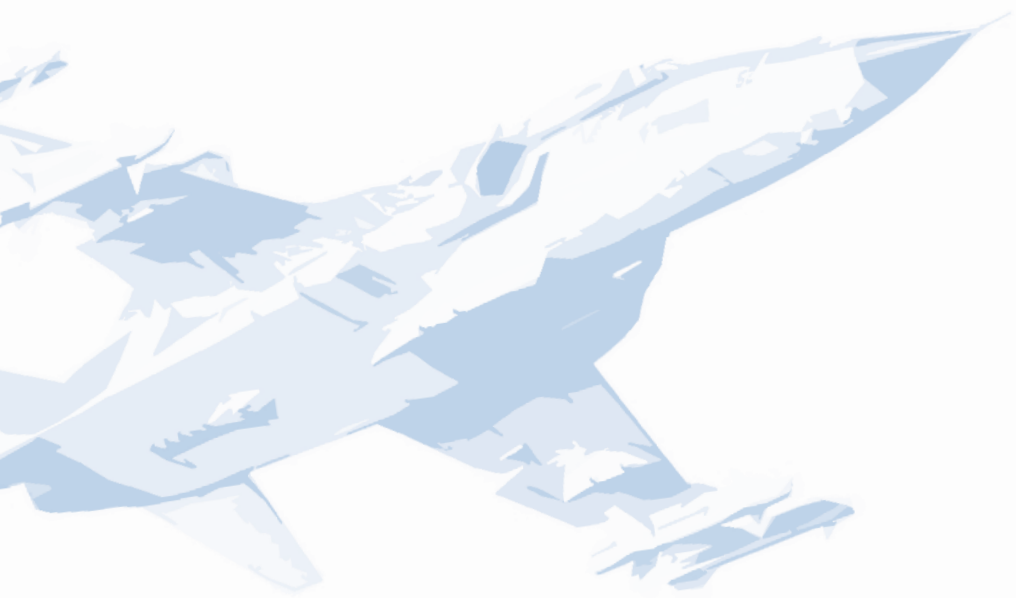

ดังนั้น ประชาชนจึงควรติดตามบทบาทของคณะกรรมการ
จริยธรรมของแต่ละสภาในการบังคับใช้ประมวลจริยธรรมอย่างใกล้ชิด หาก
พบว่านักการเมืองผู้ใดมีปัญหาด้านจริยธรรม โดยเฉพาะในกรณีที่มีสมาชิก
รัฐสภาไม่ปฏิบัติตาม “อุดมคติ” ที่ให้สัญญากับประชาชนไว้ ก็สามารถ
ร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดินหรือคณะกรรมการจริยธรรมของแต่ละสภา
ได้โดยตรง

และที่สำคัญ คือ โปรดจำชื่อบุคคลผู้นั้นไว้ให้แม่น แล้วอย่าเลือก
“คนไร้จริยธรรม” กลับเข้ามาอีก

ข้อคิดจากประมวลจริยธรรม

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐
มาตรา ๒๗๙ วรรคสอง กล่าวว่า

มาตรฐานทางจริยธรรมตามวรรคหนึ่ง จะต้องมีกลไก
และระบบในการดำเนินงานเพื่อให้การบังคับใช้เป็นไปอย่างมี
ประสิทธิภาพ รวมทั้งกำหนดขั้นตอนการลงโทษตามความร้ายแรง
ของการกระทำ...”

ถ้าพิจารณาบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญในการจัดทำ
ประมวลจริยธรรม จะเห็นว่า มีสาระสำคัญสองประการที่ต้อง
กำหนด คือ “มาตรฐานทางจริยธรรม” และ “ความร้ายแรงของ
การกระทำ”

การกำหนด “มาตรฐานทางจริยธรรม” นิยมใช้ “คุณค่า” (Value) ซึ่งหมายถึง สิ่งที่คนในสังคมนั้นมีความเชื่อ และยึดมั่นนำไปปฏิบัติอย่างยั่งยืน จนเป็นพฤติกรรมอันดีงามของคนในสังคม

เหตุผลของการนำ “คุณค่า” หรือ “ค่านิยม” มาใช้ เพราะมีลักษณะเปรียบเทียบที่เห็นได้อย่างชัดเจน เช่น ค่านิยมประหยัดกับค่านิยมฟุ่มเฟือย จึงสามารถนำไปกำหนดพฤติกรรมอันพึงประสงค์ (Do) และพฤติกรรมอันไม่พึงประสงค์ (Don't) ที่สังคมต้องการ ได้อย่างชัดเจนและง่ายต่อการจดจำ

จากการศึกษา “มาตรฐานทางจริยธรรม” ของประเทศต่างๆ พบว่าหลายประเทศกำหนด “ค่านิยมหลัก” (Core Value) ไว้ในประมวลจริยธรรม เช่น วุฒิสภา (House of Lord) สหราชอาณาจักร กำหนดไว้ ๗ ประการ คือ

๑) ความเสียสละ/การไม่คำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน (Selflessness)

๒) ความซื่อตรง (Integrity)

๓) ความตรงไปตรงมา (Objectivity)

๔) ความพร้อมที่จะให้ผู้อื่นตรวจสอบ (Accountability)

๕) ความโปร่งใสเปิดเผย (Openness)

๖) ความซื่อสัตย์สุจริต (Honesty)

๗) การเป็นแบบอย่างที่ดี (Leadership)

สหรัฐอเมริกา กำหนดค่านิยมหลักเชิงพฤติกรรม ไว้ใน Code of Ethics for U.S. Government Service ดังนี้ (๑) จงรักภักดีต่อศีลธรรมและต่อประเทศ (๒) เคารพกฎหมาย (๓) ไม่เลือกปฏิบัติและไม่รับประโยชน์ใดๆ ในการปฏิบัติหน้าที่ (๔) ไม่ให้คำมั่นสัญญาใดๆ อันกระทบต่อการปฏิบัติหน้าที่ (๕) ไม่ทำธุรกิจกับภาครัฐหรือกับหน่วยงานของตน (๖) ไม่ใช้ข้อมูลข่าวสารไปแสวงหาประโยชน์ส่วนตน (๗) เปิดเผยมการทุจริตที่พบเห็น (๘) ยึดหลักความไว้วางใจจากสาธารณะ

เมื่อศึกษาประมวลจริยธรรมของวุฒิสภาของเราพบว่า กำหนดเป็น “อุดมคติ” ๔ ประการ โดยนำมาจากคำปณิธานตน และเพิ่มเรื่องความเป็นกลางในทางการเมือง จึงมีลักษณะเป็นนามธรรม และขาดความเชื่อมโยงจากอุดมคติไปสู่การปฏิบัติที่กำหนดไว้ในแต่ละกลุ่มของจริยธรรม เพื่อแนะนำให้นำไปสู่การปฏิบัติอย่างชัดเจน และแบ่งเป็น ๓ กลุ่มตามบทบาทหน้าที่ ได้แก่ จริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ จริยธรรมต่อประชาชน และจริยธรรมเกี่ยวกับการดำรงตน ซึ่งไม่สอดคล้องกับอุดมคติ ๔ ประการ

ส่วนประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กำหนดเป็น “อุดมคติ” เช่นเดียวกัน แต่เน้นในเรื่องการเป็น “แบบอย่าง” ที่ดี ๖ เรื่อง คือ (๑) การจงรักภักดีและพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (๒) การรักษาไว้และปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และข้อบังคับ โดยเคร่งครัด (๓) การปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ ด้วยความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์สุจริต และเสียสละ โดยยึดถือประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชนเป็นสิ่งสูงสุด (๔) การรู้จักสามัคคี (๕) กล้ายืนหยัดทำในสิ่งที่ถูกต้อง เป็นธรรม ยึดมั่นหลักการปฏิบัติหน้าที่ โดยปราศจากอคติใด ๆ และ (๖) การเสริมสร้างสถาบันครอบครัว

จากอุดมคติ ๖ ประการ ได้นำมาเขียนเป็นการปฏิบัติ ๒ กลุ่ม คือ การปฏิบัติหน้าที่ในฐานะที่เป็นสมาชิก และจริยธรรมเกี่ยวกับการดำรงตน ครอบครัว และผู้อื่น ซึ่งอาจมีการปฏิบัติที่ตรงกับอุดมคติที่กำหนดบ้าง เช่น “จักต้องไม่ยินยอมให้บุคคลในครอบครัวหรือผู้อื่นใช้ตำแหน่งหน้าที่ของตนโดยมิชอบ” เป็นต้น แต่ก็ขาดความเชื่อมโยงที่เห็นได้อย่างชัดเจนว่า พฤติกรรมใดเชื่อมโยงกับอุดมคติใด

สำหรับ “ความร้ายแรงของการกระทำ” นั้น มีความมุ่งหมายเพื่อปลูกฝังสั่งสอนให้คนในสังคมนั้นมีความระมัดระวังและหลีกเลี่ยงการกระทำที่เป็นการฝ่าฝืนจริยธรรมอย่างร้ายแรง ซึ่งประมวลจริยธรรมภาคธุรกิจของออสเตรเลีย กำหนดไว้ ๔ ระดับ คือ Must do (หรือ not do) หมายถึง

ปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนด Have to do หมายถึง ปฏิบัติตาม
ขนบธรรมเนียมประเพณีของสังคม Should do หมายถึง ปฏิบัติตาม
วัฒนธรรมองค์กร และ Ought to do ปฏิบัติตนในสิ่งที่เห็นว่าเป็นสิ่งที่ดีงาม

เมื่อตรวจสอบประมวลจริยธรรมของสมาชิกวุฒิสภาในเรื่องความ
ร้ายแรงของการกระทำ พบว่า กำหนดไว้ ๒ ระดับ คือ “จกต้อง” และ “พึง”
ส่วนประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใช้คำเดียว คือ “จกต้อง”

แต่ทั้งสองสภาไม่ได้ระบุว่า หากไม่ปฏิบัติตามในข้อที่กำหนดว่า
ข้อใดเป็นการฝ่าฝืนจริยธรรมอย่างร้ายแรง อันนำมาซึ่งการถูกถอดถอนจาก
สมาชิกภาพตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗๐ จึงไม่สามารถตอบโจทย์ของ
รัฐธรรมนูญที่ว่า “กำหนดขั้นตอนการลงโทษตามความร้ายแรงของการ
กระทำ”

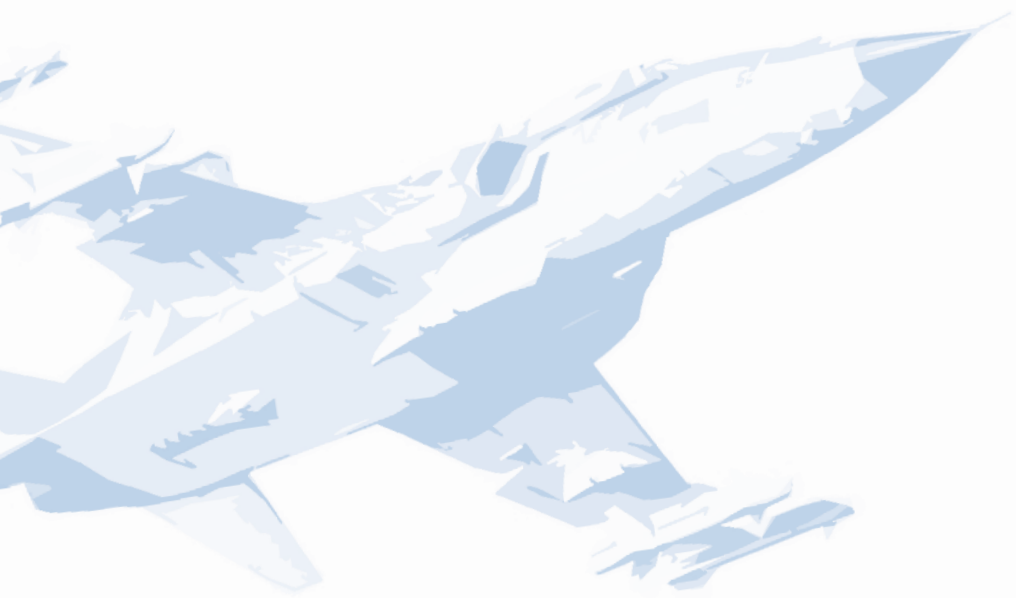
จากที่กล่าวมาจะเห็นว่า มาตรฐานจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทน
ราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งเป็นนักการเมืองในฐานะสมาชิกรัฐสภาเหมือน
กัน แต่มีมาตรฐานต่างกัน และควรนำระบบ “ค่านิยมร่วม” มากำหนดสาระ
ของข้อประพฤติปฏิบัติ ซึ่งจะทำให้มีการนำไปสู่การปฏิบัติมากขึ้น

นอกจากนั้น ควรกำหนดระดับความร้ายแรงของการกระทำตามที่
รัฐธรรมนูญกำหนดด้วย เพื่อแนะนำให้สมาชิกรัฐสภามีตระวังไม่ประพฤติด
ตนฝ่าฝืนจริยธรรมอย่างร้ายแรงที่กำหนด

ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงสมควรมีการปรับปรุงแก้ไขให้มีความ
ถูกต้องและสมบูรณ์แบบในโอกาสต่อไป โดยมีการพิจารณาร่วมกันของ
สมาชิกทั้งสองสภา

มาตรฐานจริยธรรม ของนักการเมือง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๗๙ ได้บัญญัติให้มี “มาตรฐานทางจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” ในประมวลจริยธรรมที่กำหนดขึ้น โดยต้องมีกลไกและระบบในการดำเนินงานเพื่อบังคับใช้ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และในกรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองกระทำความผิดมาตรฐานจริยธรรมร้ายแรง ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินส่งเรื่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติพิจารณาดำเนินการ โดยให้ถือเป็นเหตุที่จะถูกถอดถอนจากตำแหน่งตามมาตรา ๒๗๐ ด้วย

เนื่องจากสมาชิกวุฒิสภาเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.๒๕๔๒ กำหนด และเป็นผู้ใช้อำนาจดุลยพินิจในการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองออกจากตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๗๔ จึงควรศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับ “มาตรฐานทางจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” ให้ชัดเจนก่อน

ถ้าพิจารณาความหมายตามพจนานุกรม คำว่า “มาตรฐาน” หมายถึง “สิ่งที่กำหนดเป็นหลัก ยึดถือเป็นแบบแผนได้” และ “จริยธรรม” หมายถึง “ธรรมที่เป็นข้อควรปฏิบัติ”

ดังนั้น “มาตรฐานจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” จึงหมายถึง “ข้อควรปฏิบัติที่เป็นธรรมชาติซึ่งกำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองยึดถือปฏิบัติ” โดยในที่นี้ขอกล่าวเฉพาะ “นักการเมือง” ระดับชาติ ๓ กลุ่ม ได้แก่ ข้าราชการการเมือง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา

นักการเมืองกลุ่มแรก คือ “ข้าราชการการเมือง” ได้แก่ นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี และข้าราชการการเมืองอื่นที่นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีแต่งตั้งตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการการเมือง คนกลุ่มนี้อยู่ภายใต้บังคับของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยประมวลจริยธรรมของข้าราชการการเมือง พ.ศ.๒๕๕๑ ซึ่งนำคำนิยามหลัก ๔ ประการในมาตรฐานจริยธรรมของผู้ตรวจการแผ่นดิน มากำหนดเป็นมาตรฐานจริยธรรมของข้าราชการการเมือง ๒๓ ข้อ โดยคำนิยามหลัก ๔ ประการที่นำมาอ้างอิงได้แก่

- (๑) ยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
- (๒) ยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรม
- (๓) มีจิตสำนึกที่ดี ซื่อสัตย์ สุจริต และรับผิดชอบ

- (๔) ยึดถือประโยชน์ของประเทศชาติเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตน และไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน
- (๕) ยืนหยัดทำในสิ่งที่ถูกต้อง เป็นธรรม และถูกกฎหมาย
- (๖) ให้บริการแก่ประชาชนด้วยความรวดเร็ว มีอัธยาศัย และไม่เลือกปฏิบัติ
- (๗) ให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนอย่างครบถ้วน ถูกต้อง และไม่บิดเบือนข้อเท็จจริง
- (๘) มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน รักษามาตรฐาน มีคุณภาพ โปร่งใส และตรวจสอบได้
- (๙) ยึดมั่นในหลักจรรยาของการเป็นข้าราชการการเมืองที่ดี

กลุ่มที่สอง “สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร” อยู่ภายใต้บังคับของข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมการ พ.ศ.๒๕๕๓ ซึ่งสาระสำคัญได้กำหนด “อุดมคติ” ที่มุ่งเน้นการเป็นแบบอย่างที่ดีแก่สังคม ๖ ประการ และสังเคราะห์มาเป็น การปฏิบัติในหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมการ ๑๕ ข้อ และจริยธรรมเกี่ยวกับการดำรงตน ครอบครัว และผู้อื่นอีก ๘ ข้อ

อุดมคติ ๓ ประการแรก มุ่งเน้นให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นแบบอย่างที่ดีของสังคมในเรื่องที่ได้ปฏิญาณตนไว้เมื่อเข้ารับตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๓ กล่าวคือ

“ข้าพเจ้าจะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อประโยชน์ของประเทศและประชาชน ทั้งจะรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกประการ”

ส่วนอุดมคติ ๓ ประการหลัง มุ่งเน้นให้เป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่อง “รักสามัคคี” (ที่ถูกต้องควรเขียนว่า “รู้ รัก สามัคคี”) ถ้ายืนหยัดในสิ่งที่ถูกต้อง และเสริมสร้างสถาบันครอบครัว

สำหรับนักการเมืองกลุ่มที่สาม คือ “สมาชิกวุฒิสภา” อยู่ภายใต้บังคับของข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกวุฒิสภาและกรรมาธิการ พ.ศ.๒๕๕๓ ซึ่งสาระสำคัญได้กำหนด “อุดมคติ” ๔ ประการ และสังเคราะห์เป็นการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา ๘ ข้อ จริยธรรมต่อประชาชน ๒ ข้อ และจริยธรรมเกี่ยวกับการดำรงตน ๗ ข้อ

อุดมคติของสมาชิกวุฒิสภา ๓ ประการแรก มาจากคำปณิธานตนของสมาชิกวุฒิสภาเช่นเดียวกับอุดมคติของสมาชิกรัฐสภาผู้แทนราษฎร และเพิ่มประการที่สี่ คือ ความเป็นกลางทางการเมือง

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่า มาตรฐานทางจริยธรรมของนักการเมืองทั้งสามกลุ่ม มีความแตกต่างกัน ตั้งแต่อุดมคติหรือค่านิยมซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของมาตรฐานจริยธรรม ทำให้บทบังคับมีความแตกต่างกัน และ บางส่วนซ้ำซ้อนกับ “วินัย” เช่น ต้องปฏิบัติตามข้อบังคับการประชุม หรือการรักษาความลับ เป็นต้น อีกทั้งไม่มีการกำหนดความผิดจริยธรรมที่ “ร้ายแรง” ไว้ จึงทำให้เป็นการยากที่จะวินิจฉัยว่า กรณีใดจะเข้าเกณฑ์ตามที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗๙ กำหนดให้ถอดถอนออกจากตำแหน่ง

นอกจากนั้น ตามปกติประมวลจริยธรรมจะต้องสะท้อนหลักสำคัญของ “จรรยาบรรณ” ที่หมายถึง “ประมวลความประพฤติที่ผู้ประกอบอาชีพการงานแต่ละอย่างกำหนดขึ้น เพื่อรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณ ชื่อเสียงและฐานะของสมาชิก อาจเขียนเป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่ก็ได้” โดยจะกำหนดเป็น “สิ่งที่ควรทำ” และ “สิ่งที่ไม่ควรทำ” (Do & Don't) ที่ชัดเจนสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม

แต่ประมวลจริยธรรมทั้งสามฉบับยังไม่มีกรกล่าวถึงเรื่องนี้อย่างชัดเจน จึงเป็นการยากที่บุคคลที่เกี่ยวข้องจะนำไปปฏิบัติจนเป็น “ลักษณะนิสัย” (Attribute) และพัฒนาไปสู่ “จิตวิญญาณ” (Spiritual)

เมื่อพิจารณาถึงจุดนี้อาจสรุปได้ว่า ประเทศไทยยังไม่มีการศึกษาวิจัยเพื่อกำหนดค่านิยมพื้นฐานของนักการเมือง และนำไปกำหนด “มาตรฐานทางจริยธรรมของนักการเมือง” ที่ชัดเจน

ในเรื่องนี้ สถาบันนางหรือวุฒิสภาอังกฤษได้มอบให้คณะกรรมการว่าด้วยมาตรฐานชีวิตสาธารณะ (Committee on Standards in Public Life) วุฒิสภา ศึกษาและกำหนด “หลักการทั่วไปแห่งการประพฤติตนของบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งของรัฐ” ๗ ประการ ดังนี้

(๑) การไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน (Selflessness) ผู้ดำรงตำแหน่งของรัฐพึงตัดสินใจเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม โดยไม่ควรหวังผลให้ตนเอง ครอบครัว หรือพวกพ้อง ได้รับประโยชน์ที่เป็นเงินหรือสิ่งของอื่น

(๒) ความซื่อตรง (Integrity) ผู้ดำรงตำแหน่งของรัฐต้องไม่มีพันธะทางการเงินหรือข้อผูกมัดอื่น ๆ กับบุคคลหรือองค์กรภายนอก อันจะส่งผลกระทบต่อการศึกษาปฏิบัติหน้าที่ราชการของตน

(๓) การไม่มีอคติ (Objectivity) ผู้ดำรงตำแหน่งของรัฐพึงดำเนินกิจการของรัฐโดยเลือกในสิ่งที่ถูกต้องตามหลักคุณธรรม ซึ่งรวมถึงการแต่งตั้งบุคคลภายนอก การคัดเลือกผู้ชนะการประมูลในการจัดซื้อจัดจ้าง หรือการแนะนำบุคคลเพื่อรับรางวัลและประโยชน์ตอบแทน

(๔) การมีสำนึกรับผิดชอบต่อผลการปฏิบัติตามหน้าที่ (Accountability) ผู้ดำรงตำแหน่งของรัฐต้องแสดงความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจและการกระทำของตนที่เกี่ยวข้องกับกิจการของรัฐ และต้องยินยอมให้มีการตรวจสอบการปฏิบัติตามภาระหน้าที่ในทุกกรณีอย่างเหมาะสม

(๕) ความเปิดเผยและจริงใจ (Openness) ผู้ดำรงตำแหน่งของรัฐพึงตัดสินใจและกระทำการใด ๆ โดยเปิดเผย มีเหตุผลรองรับ และจำกัดการให้ข้อมูลเฉพาะในกรณีที่เป็นความต้องการเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม

(๖) ความซื่อสัตย์ (Honesty) ผู้ดำรงตำแหน่งของรัฐมีหน้าที่เปิดเผยผลประโยชน์หรือทรัพย์สินส่วนตัวที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานของรัฐให้สาธารณชนทราบ และพึงดำเนินการแก้ไขปัญหากรณีเกิดผลประโยชน์ทับซ้อนเพื่อพิทักษ์ประโยชน์ของส่วนรวม

(๗) ความเป็นผู้นำ (Leadership) ผู้ดำรงตำแหน่งของรัฐพึงส่งเสริมและสนับสนุนหลักการเหล่านี้ด้วยการปฏิบัติตนเป็นผู้นำและเป็นแบบอย่างที่ดี

หลักการทั่วไป ๗ ประการนี้ เป็น “มาตรฐานจริยธรรมของนักการเมือง” ที่อังกฤษใช้อยู่ และเป็นหลักเกณฑ์ในการสอบสวนกรณีที่มีการกล่าวหาว่า นักการเมืองมีพฤติกรรมละเมิดประมวลจริยธรรมด้วย

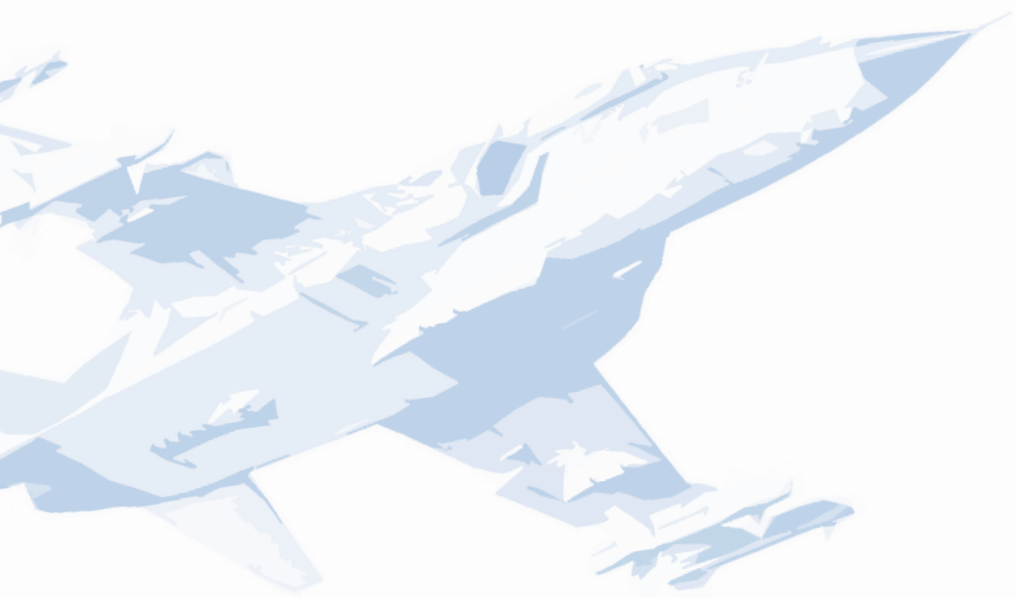
นอกจากนั้น จุดเด่นของประมวลจริยธรรมวุฒิสภาอังกฤษ (Code of Conduct for Members of House of Lords) อีกประการหนึ่ง คือ มีแนวทางการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรม (Guide to the Code of Conduct) เพื่ออธิบายวิธีการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมที่มีลักษณะเป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น พร้อมกับยกตัวอย่างและวิธีวินิจฉัยไว้อย่างชัดเจน ทำให้ไม่มีความสับสนเมื่อนำไปปฏิบัติ

แนวความคิดกำหนด “มาตรฐานจริยธรรมนักการเมือง” ด้วยการศึกษาวิจัย และมีการเขียนแนวทางการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมเพื่อแนะนำให้มีการปฏิบัติที่ถูกต้องตามที่วุฒิสภาอังกฤษใช้อยู่นี้ เป็นเรื่องที่ควรนำมาศึกษาเพื่อปรับปรุงประมวลจริยธรรมของนักการเมืองไทยให้มีความเป็นรูปธรรมมากขึ้น

เพราะนอกจากจะทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแล้ว และจะช่วยให้ประชาชนยอมรับ “คุณงามความดีของนักการเมือง” มากขึ้นอีกด้วย

เราอยากได้ “คนเก่งและคนดี”

เมื่อสองสัปดาห์ที่ผ่านมาผมมีข่าวการแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังญี่ปุ่น กรณีมีอาการมีเมาสู่ราชนะที่แถลงข่าวหลังการประชุมทางเศรษฐกิจที่สาธารณรัฐอิตาลี

ในตอนแรกรัฐมนตรีผู้นี้ได้แถลงว่า ได้รับประทานยาแก้หวัดขณะอยู่บนเครื่องบิน และดื่มไวน์ไปหนึ่งแก้วในงานเลี้ยงก่อนหน้าการแถลงข่าว จึงมีอาการง่วงนอน

ต่อมาสื่อมวลชนได้ลงภาพท่านรัฐมนตรีนั่งหลับตาและหน้าท่านดู “กรำ” ด้วยฤทธิ์สุราขณะแถลงข่าว รัฐมนตรีผู้นี้จึงตัดสินใจลาออก ทั้งๆ ที่รัฐมนตรีคนนี้เป็น “คนเก่ง” มาก

และกำลังแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจที่ประเทศประสบอยู่ได้อย่างถูกต้อง ถูกทาง สื่อมวลชนได้วิจารณ์ต่อไปว่า ช่วงนี้จะเหนื่อยในตำแหน่งนายกรัฐมนตรีญี่ปุ่นต่ำกว่าร้อยละ ๑๐ การลาออกเช่นนี้ อาจทำให้รัฐบาล “ล้ม” ได้ง่ายมาก ซึ่งข่าวนี้แสดงว่า สื่อมวลชนยังอาวรณ์กับความ “เก่ง” ของรัฐมนตรีคลังคนนี้อยู่มาก ขณะเดียวกันสื่อมวลชนไทยได้พาดหัวข่าวว่า “ออกเพราะไวน์แก้วเดียว”

ในเรื่องนี้ ผมขอขย่งว่า รัฐมนตรีคลังญี่ปุ่นท่านนี้ เป็นคนดีมี “จริยธรรม” เพราะมีความ “ละเอียดถี่ถ้วน” และมี “รับผิดชอบในผลของการกระทำ” (Accountability) ตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี หรือธรรมาภิบาล (Good Governance)

เมื่อรู้ตัวว่าผิดพลาด เนื่องจากไม่สามารถยับยั้งซึ่งใจตนเองมิให้ดื่มสุรา จนทำให้เสียบุคลิกภาพในขณะปฏิบัติหน้าที่สำคัญในฐานะตัวแทนของประเทศ จึงได้ตัดสินใจ “ลาออก” เพื่อจรรโลงระบบสังคมญี่ปุ่นที่ยึดหลัก “คนดีมากกว่าคนเก่ง”

วัฒนธรรมทางการเมืองที่สืบทอดกันมาเช่นนี้ ทำให้นักการเมืองญี่ปุ่นเป็นคน “หน้าบาง” เมื่อมีเรื่อง “อื้อฉาว” (Scandal) แม้ว่าเป็นเรื่องเล็กๆ น้อยๆ ก็ตาม จะลาออกสถานเดียว โดยไม่ต้องมีการพิสูจน์ความผิดด้วยกระบวนการยุติธรรม

บทสรุปของเรื่องนี้นับได้ว่า เป็นความโชคดีของคนญี่ปุ่นที่เขามีระบบการสร้างนักการเมืองที่ “เก่งและดี” ทำให้รัฐมนตรีท่านนี้สามารถ “ตัดใจ” ลาออกจากตำแหน่งทางการเมืองที่มี “เกียรติ อำนาจ และเงินตรา” ได้ และไม่ยึดติดกับความคิดว่า “ฉันเก่งคนเดียว ถ้าขาดฉันแล้วบ้านเมืองจะไปไม่รอด”

เมื่อพูดถึงเรื่องนี้แล้ว ทำให้นึกถึง “ทฤษฎีภูเขาน้ำแข็ง” (Ice-berg theory) ที่อธิบายว่า พฤติกรรมของคนที่เราเห็นเชิงประจักษ์ (Empirical) ซึ่งประกอบด้วย ความรู้ ความสามารถหรือความ “เก่ง” นั้น เป็นเพียงส่วนที่ปรากฏให้เห็นเหนือน้ำซึ่งมีเพียง ๒๐-๓๐ เปอร์เซ็นต์เท่านั้น

และการตรวจสอบความรู้ ความสามารถของบุคคลทำได้ไม่ยาก โดยอาจดูได้จากวุฒิการศึกษาและประสบการณ์ในงานที่ผ่านมา ซึ่งบ้านเรามีค่านิยมว่า ปริญาเป็นเครื่องวัดความ “เก่ง”

อย่างไรก็ตาม การวัดด้วยปริญาอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอ ควรมีการศึกษาถึงผลงานวิจัยซึ่งเป็นเหตุของการได้ปริญานั้นว่า สะท้อนความรู้ความสามารถที่แท้จริงมากหรือน้อยเพียงใดด้วย

แต่สิ่งที่สำคัญมาก คือ สิ่งที่อยู่ใต้น้ำประมาณ ๗๐-๘๐ เปอร์เซ็นต์ซึ่งหมายถึง จิตใจหรือลักษณะนิสัย (Attribute) ที่ประกอบด้วย ความเชื่อ ค่านิยม ทศนคติ และนิสัยถาวร (Instinct) หรือความ “ดี” ที่วัดและประเมินกันได้ยาก สมดังที่โคลงโลกนิติได้กล่าวไว้ว่า

“จิตมนุษย์นั้นไซ้เร่ ยากแท้หยั่งถึง”

ด้วยเหตุนี้ นักวิชาการจึงพยายามหาวิธีประเมินลักษณะนิสัยของคน เช่น การทดสอบวิภาววิสัย การทดสอบความถนัด และในระยะหลังสามารถวัดระดับคุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งการตัดสินใจเชิงจริยธรรมได้อย่างแม่นยำมาก ทำให้กระบวนการสรรหา “คนดี” มีความถูกต้องกับสภาพความเป็นจริงมากขึ้น

แต่สิ่งคมบ้านเรายังยอมรับในเรื่องนี้น้อย คงมีบางหน่วยงานที่ต้องการบุคลากรที่มีคุณภาพสูงใช้เป็นเครื่องมือในการคัดเลือกบุคคลที่ต้องการ “การตัดสินใจ” ที่ดีและแม่นยำ เช่น นักบิน เป็นต้น

และนอกจากสังคมไทยจะไม่ยอมรับระบบนี้แล้ว ยังมีการวิจารณ์ว่า ผู้ที่ไม่ผ่านการวัดทางจิตวิทยานี้ เป็น “โรคจิต” จึงทำให้เกิดกระแสต่อต้านและไม่ยอมรับระบบนี้ เพราะปฏิเสธว่าตนไม่ได้เป็นโรคจิต

ในข้อเท็จจริง การประเมินด้วยวิธีนี้สามารถวัดได้แต่เพียงแนวโน้มของการตัดสินใจที่สะท้อนว่า มีพื้นฐานจากค่านิยมใด และตัดสินใจในสมภาวะจำกัดได้ดีเพียงใด ซึ่งจะทำให้สามารถรู้ว่า บุคคลผู้นั้นได้รับการปลูกฝังและยึดมั่นใน “ค่านิยม” ใด เช่น เป็นคนซื่อสัตย์ ซื่อตรง เสียสละ ขยันหมั่นเพียร เป็นต้น ซึ่งข้อมูลนี้ช่วยให้สามารถเลือกใช้คนที่มีลักษณะนิสัยได้ตรงหรือใกล้เคียงกับงานที่จะทำได้อย่างมากกว่าเดิม

ด้วยเหตุนี้ทำให้คณะกรรมการการศึกษาและส่งเสริมกระบวนการสร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรมแก่นักการเมือง ข้าราชการ และประชาชน สภานิติบัญญัติแห่งชาติ (๔๙-๕๑) เสนอต่อรัฐบาลให้พิจารณานำมาใช้ในการประเมินข้าราชการของรัฐก่อนดำรงตำแหน่ง โดยเฉพาะระดับสูงหรือระดับผู้กำหนดนโยบาย

ทั้งนี้เพื่อให้การประเมินลักษณะนิสัยของผู้บริหารระดับสูงและบรรจุในตำแหน่งที่สำคัญ มีความน่าเชื่อถือมากขึ้น แต่เรื่องนี้ได้เลียบหายไปพร้อมกับการสิ้นสุดของรัฐบาลชุดนั้น

อย่างไรก็ดี ปัญหาพฤติกรรมของคนไม่ได้หยุดแค่นั้น ปัญหาสำคัญน่าจะอยู่ที่ ความรู้ความเข้าใจในเรื่อง “คุณธรรม” ซึ่งหมายถึง สภาพความดีงาม ของคนในสังคมไทยมากกว่า

เพราะเรามักจะเข้าใจว่า การที่จะเป็น “คนดีมีคุณธรรม” ต้องเป็นคนธรรมะธรรมโม ด้วยการไปไหว้พระสวดมนต์ ทำบุญ นั่งสมาธิ อยู่เป็นประจำเท่านั้น

แต่ที่จริงแล้ว แก่นแท้ของความดี หรือคุณธรรม คือ การนำหลัก “ธรรมะ” ไม่ว่าจะเป็นของศาสนาใด มายึดถือปฏิบัติเพื่อให้เป็นคน “คิดดี ทำดี ทำถูกต้อง” จนเป็นธรรมชาติหรือลักษณะนิสัย

ทั้งนี้เพราะ “ธรรมะ” ที่ทุกศาสนาสอน เช่น ความซื่อตรง ความเมตตากรุณาต่อเพื่อนมนุษย์ การไม่ละเมิดสิ่งของและสิทธิผู้อื่นโดยเฉพาะ gam คุณ การรักษาให้ตนเองมีสติสัมปชัญญะเพื่อให้ละเว้นการทำความไม่ดี ฯลฯ ล้วนแต่เป็นสิ่งที่สร้างให้คน “คิดดี” ทั้งสิ้น

นอกจากนั้น การมี “ธรรมะ” ประจำใจ จะทำให้คน “คิด” แต่ในสิ่งที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมและสังคม และระมัดระวังมิให้ละเมิดสิทธิผู้อื่น โดยฝึกใจตนเองให้มีสติสัมปชัญญะ สามารถควบคุมกิเลสตัณหาของตนเอง และไม่ทำตาม “อำเภอใจ” จนทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน

สำหรับคน “ซื่อตรง” เมื่อ “คิดดี” ก็จะมี “ทำดี” ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมและสังคมด้วย จึงส่งผลให้สังคมและประเทศชาติก็จะเจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืน ซึ่งนับได้ว่า เป็นการทำในสิ่งที่ “ถูกต้อง”

ส่วนการกระทำจนเป็นลักษณะนิสัยนั้น คือ การทำตัวอย่างเสมอต้นเสมอปลาย จนเป็นที่ประจักษ์ของสังคม โดยไม่ยึด “กฎหมาย” เป็นกฎเกณฑ์ในการประพฤติปฏิบัติตน จึงไม่นิยมพูดว่า “กฎหมายไม่ได้ห้าม” หรือรอให้กระบวนการยุติธรรมตัดสิน

สิ่งนี้จำเป็นมากสำหรับ ชนชั้นปกครอง (Elite) ที่จะเข้ามาเป็นข้าราชการของรัฐ ทั้งข้าราชการการเมือง และข้าราชการประจำ

เพราะท่านมีอำนาจในการตัดสินความถูกต้องของคนในสังคม และต้องเป็นผู้เสนอกฎหมายเพื่อให้คนในสังคมปฏิบัติ จึงต้องเป็น “ผู้นำ” ในเรื่องคุณธรรม จริยธรรมให้กับสังคม

และเป็นแบบอย่างที่ดีของสังคมในการแสดงพฤติกรรมที่ถูกต้อง โดยเฉพาะแนวทางการแก้ไขปัญหาสำคัญของสังคมในปัจจุบัน เช่น ควรสร้างครอบครัวของตนให้อบอุ่นด้วยการมี “รักเดียว ใจเดียว” และไม่มีการล่า่อนทางเพศ เป็นต้น

สำหรับการลงโทษในความบกพร่องเรื่องคุณธรรม จริยธรรมนั้น ในประเทศที่พัฒนาแล้ว เริ่มใช้ “มาตรการลงโทษทางสังคม” (Social Sanction) ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าสนใจและควรนำมาใช้ในสังคมไทย

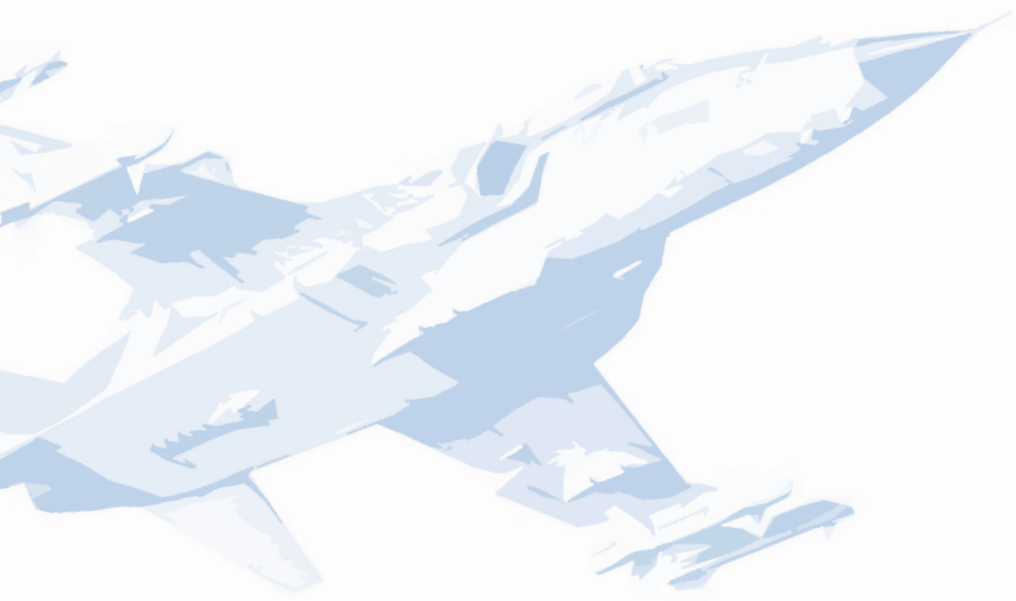
อย่างไรก็ดี การยกย่องให้เป็น “คนดี” และ “คนเก่ง” ต้องให้สังคมส่วนใหญ่เป็นผู้ประเมินและยกย่องเท่านั้น

คนที่ประเมินตนเองว่า “เก่ง” หรือ “ดี” หรือ “เก่งและดี” นั้น เป็นคนที่ “น่าเป็นห่วง”

เพราะท่านเริ่ม “หลง” ตัวเองหรือคำยืนยันยอ ซึ่งเป็น “จุดอันตราย” ๑ ใน ๕ ที่ “สูญหวั” เตือนผู้ที่เป็น “แม่ทัพ” หรือผู้บริหารระดับสูงไว้ครับ

การตัดสินใจเชิงคุณธรรม

เมื่อวันศุกร์ที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒ หนังสือพิมพ์ “โพสต์ทูเดย์” ได้ลงข่าวหนึ่งที่น่าสนใจและควรเป็นข้อคิดสำหรับสังคมของไทยเป็นอย่างมาก ความว่า

“ประธานาธิบดี บารัก โอบามา ได้ประกาศยอมรับผิดกรณีเสนอชื่อ นายทอม แคสซีล เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข และแนะนำ คิลล์เฟอร์ ให้ดูแลการปฏิรูปงบประมาณและการใช้จ่าย แต่ทั้งสองคนได้ขอถอนตัว เนื่องจากมีปัญหาในเรื่องการเสียภาษี”

ในชาวนี้นี้มีประเด็นที่น่าสนใจสำหรับสังคมไทย ๒ ประเด็น คือ การถอนตัวจากการเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมืองของนักการเมืองสองคนนี้ และการประกาศยอมรับผิดของประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา

กรณีแรกผมมีความเห็นว่า เป็นกรณี “การตัดสินใจเชิงคุณธรรม” ซึ่งหาได้ยากในสังคมไทย

ทั้งนี้เนื่องจาก “คุณธรรม” หมายถึง ความดีความงาม ที่เกิดขึ้นจากการประพฤติปฏิบัติของบุคคลที่รู้ได้ด้วยตนเองว่า “สิ่งใดดีควรทำ และสิ่งใดไม่ดีไม่ควรทำ” ซึ่งคนมี “คุณธรรมนำชีวิต” จะสามารถปฏิบัติตนให้อยู่ในความดีงามได้โดยไม่ต้องมีคนอื่นบอก และเป็นแบบอย่างในด้านคุณธรรมให้กับสังคม

ด้วยเหตุนี้จึงนับได้ว่า คนกลุ่มนี้สมควรได้รับการยกย่องเป็นอย่างมาก เพราะคนกลุ่มนี้มีทริ โอตัมปะ หรือมีจิตสำนึกในการ “ละอายชั่ว กลัวบาป” โดยจะไม่กระทำในสิ่งที่เป็นความไม่ดีที่เกิดผลเสียกับสังคมหรือผู้หนึ่งผู้ใด ซึ่งสิ่งนี้เป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของชนชั้นนำของสังคม

เช่นในกรณีนักการเมืองสหรัฐอเมริกาสองคนนี้ เขาต้องตัดสินใจต่อสั้วระหว่าง “กิเลส” ที่เกิดจากการ “อยาก” เข้าไปสู่ตำแหน่งทางการเมืองที่มี “อำนาจ เกียรติยศ ชื่อเสียง และเงินตรา” กับประโยชน์ของรัฐที่อาจเสียไปจากการที่คนไม่ดีเช่นเขาเข้ามาใช้อำนาจรัฐ

ถึงแม้ว่าไม่ได้มีธรรมเนียมหรือใครบอกว่า คุณไม่ควรรับตำแหน่งทางการเมือง เมื่อคุณมีปัญหาในการเสียภาษี รวมทั้งไม่มีใครรู้ด้วยว่า เขาเคยเสียภาษีไม่ครบถ้วนหรือเคยหลีกเลี่ยงภาษีมาก่อน

แต่เขารู้ได้ด้วยตนเองว่า เป็นคนที่ไม่มีความซื่อตรง (Integrity) “ไม่สมควร” มาดำรงตำแหน่งทางการเมือง เพราะเมื่อเข้ามาแล้วจะ “อดใจ” ทุจริตประพฤติมิชอบไม่ได้

ด้วยเหตุนี้ผมจึงยกย่องกรณีการไม่เข้ารับตำแหน่งของทั้งสองคนว่าเป็น “การตัดสินใจเชิงคุณธรรม” ที่เห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ซึ่งอาจเทียบได้ว่าเป็นคน “บัวเหนือน้ำ”

คำว่า Integrity นี้ บางท่านแปลความหมายว่า การรักษาเกียรติยศศักดิ์ศรี

แต่เอกสารของกองทัพอากาศสหรัฐอเมริกาอธิบายว่า Integrity เป็นความ “ซื่อสัตย์” ที่ปฏิบัติร่วมกับความ “ตรงไปตรงมา” ทั้งความคิด คำพูด และพฤติกรรม รวมทั้งการปฏิบัติตนอย่าง “คงเส้นคงวา” และไม่ยอมให้ใครทำเช่นนั้นด้วย ซึ่งมาจากคำปฏิญาณของทหารที่เป็นอมตะและยังมีการปฏิญาณกันทุกวันว่า

“เราจะ ไม่โกหก ไม่โกง ไม่ขโมย และจะไม่ยอมให้ผู้ใดทำเช่นนั้น”

ดังนั้น อาจพิจารณาได้ว่า Integrity ควรจะตรงกับ ๑ ใน ๑๐ ของทศพิธราชธรรม คือ “อาชวะ” หรือซื่อตรง

ส่วนกรณีประธานาธิบดีบารัก โอบามา ผมถือว่ามีความดีความงามน้อยลงมานิดหนึ่ง เพราะอยู่ในขั้นทำความดีความงามจากประเพณีทางการเมืองซึ่งคนอเมริกันมักจะ “ขอโทษ” เพื่อแสดงการยอมรับผิด เมื่อรู้ตัวว่า “กระทำความผิด” ที่เกิดผลเสียกับสังคมหรือผู้อื่น และถือว่าเป็น “มารยาท” อันดีงามของมนุษย์

จึงนับได้ว่า การตัดสินใจยอมรับผิดของโอบามาครั้งนี้ เป็น “การตัดสินใจเชิงจริยธรรม” เพราะเขาไม่ได้ทำจากการ “รู้ได้ด้วยตนเอง”

แต่เป็นการกระทำที่เรียนรู้มาจากการสั่งสอนเรื่อง “มารยาท” จึงเป็นคนทำความดีงามในกลุ่มที่ ๒ ซึ่งเรียกกันว่า เป็นคนมี “จริยธรรม” ที่เทียบได้กับคน “บัวริมน้ำ” ซึ่งอาจมีพลังพลอยทำความไม่ดีบ้าง

เรื่องการขอโทษเมื่อกระทำผิดนี้ ในสังคมที่เจริญแล้วถือว่าเป็น “คุณธรรม” ประการหนึ่ง และบัญญัติไว้เป็นหนึ่งในหลัก “ธรรมาภิบาล” คือ การรับผิดชอบในการกระทำหรือการตัดสินใจ (Accountability)

ทั้งนี้เพราะการขอโทษจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อ ยอมรับว่าตนได้กระทำสิ่งที่ผิดไปแล้ว และพร้อมจะรับผิดชอบต่อผลของการกระทำที่เกิดขึ้น อีกทั้งเป็นการให้สัญญาต่อสังคมว่า “จะไม่ทำเช่นนั้นอีก”

เมื่อกล่าวถึง “คุณธรรม จริยธรรม” กับความประพฤติดของคนแล้ว คงต้องกล่าวถึงคนกลุ่มที่ ๓ ซึ่งไม่สามารถบังคับตนเองให้พ้นจากกิเลสตัณหาที่เกิดขึ้นภายในจิตใจได้ และคนกลุ่มนี้สั่งสอนเท่าใดก็ “ไม่จำ” กระทำผิดที่ทำให้สังคมเดือดร้อนอยู่เรื่อยๆ ซึ่งหลักพุทธศาสนากำหนดว่า เป็นคนในกลุ่ม “บัวได้น้ำ”

คนกลุ่มนี้ไม่รู้จัก “ผิด ชอบ ชั่ว ดี” และไม่สามารถควบคุมตนเองได้ สังคมจึงต้อง “บังคับ” ไม่ให้กระทำในสิ่งไม่ดีที่เกิดผลเสียกับสังคม ด้วยการตราเป็น “กฎหมาย” บังคับให้ทำดีและห้ามทำในสิ่งที่ไม่ดี ถ้าไม่ปฏิบัติตามก็ต้องถูกลงโทษตามที่กฎหมายกำหนด

ดังนั้น คนที่ปฏิบัติตามกฎหมายแต่เพียงอย่างเดียว สังคมที่เจริญแล้วไม่นับว่าเป็น “คนดี” ในมิติของ “คุณธรรม จริยธรรม” เพราะเขาถูกบังคับให้ทำดี ไม่ได้เกิดจากความดีความงามในจิตใจของตนเอง

จึงไม่ควรเข้ามาบีบบังคับในการเป็นผู้ปกครองคนหมู่มากหรือดำรงตำแหน่งทางการเมือง เพราะเมื่อเขาเข้ามามีอำนาจรัฐแล้ว ก็จะมีสิทธิมาทำอะไร “ตามอำเภอใจ” หรือตามที่กิเลสตัณหาในตัวของเขา ซึ่งจะทำให้การทุจริตและประพฤติมิชอบจากการใช้อำนาจรัฐเกิดขึ้นได้ง่าย

ถ้าออกกฎหมายก็จะออกกฎหมายเฉพาะที่ให้ประโยชน์กับตัวเอง และพวกพ้อง หรือกฎหมายใดที่ขัดกับประโยชน์หรือความต้องการของตนเองและพวกพ้องก็จะถูกแก้ไข

ผลที่เกิดขึ้นก็ทำให้สิ่งที่ “ไม่ดี” และ “ไม่เป็นธรรม” กลายเป็นสิ่งที่ปฏิบัติได้อย่าง “ถูกต้องเหมาะสม” ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ได้รับความเดือดร้อน

ในขณะที่พวกพ้องของเขาได้รับประโยชน์จากกฎหมายเหล่านั้น ซึ่งทำให้เกิดช่องว่างระหว่างชนชั้นมากขึ้น หรือสภาวะ “รวยกระจุก จนกระจาย” เกิดขึ้น

โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคโลกาภิวัตน์ที่ข้อมูลข่าวสารเข้ามาสู่สื่อประสาทของมนุษย์มากและเร็ว ทำให้คนในสังคมไม่สามารถแยกแยะได้ว่าสิ่งใดดี สิ่งใดไม่ดี

และกระบวนการออกกฎหมายก็ไม่สามารถออกมา “ห้ามไม่ให้ทำ” ได้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม หรือบางครั้งก็เขียนกฎหมายให้มีช่องโหว่เพื่อให้มีการหลีกเลี่ยงกันในกลุ่มผู้รู้กฎหมาย

คนกลุ่มนี้จึงแสวงหาประโยชน์จากการใช้อำนาจโดยมิชอบกันมาก และบางเรื่องทำกันจนชิน โดยอ้างว่า “ใครๆ เขาก็ทำกัน”

ปัญหาความบกพร่องคุณธรรมจริยธรรม และการทุจริตประพटติมิชอบจึงเกิดขึ้นมากอย่างที่เห็น

แนวทางการแก้ไขในเรื่องนี้ ผมยังเชื่อตามแนวคิดของ “โสเครติส” ที่ว่า “คุณธรรม คือ ความรู้” คนมีพฤติกรรมขาดคุณธรรมจริยธรรมเพราะเขาไม่รู้ สังคมต้องสอนให้เขารู้ว่า “สิ่งใดดีควรทำ สิ่งใดไม่ดีไม่ควรทำ” ซึ่งแนวคิดนี้ได้ปรากฏให้เห็นในรัฐธรรมนูญปี ๕๐ ที่กำหนดให้จัดทำ “ประมวลจริยธรรม”

อย่างไรก็ดี การสอนคุณธรรมจริยธรรมที่ดีที่สุด คือ การเป็น “แบบอย่าง” ของผู้นำและชนชั้นปกครอง ที่จะต้องสะท้อนภาพของการมีคุณธรรมและตัวอย่างการตัดสินใจเชิงคุณธรรม ให้สังคมเห็น โดย

ขั้นแรก คือ อย่าใช้คำพูดว่า “กฎหมายไม่ได้ห้าม” เพราะคนระดับท่านต้องใช้ “คุณธรรมนำชีวิต”

ขั้นที่สอง คือ สิ่งใดที่ได้กระทำไปแล้วโดยที่ไม่แน่ใจว่าจะผิดหรือถูก อย่าใช้กฎหมายเป็นเครื่องตัดสินความถูกผิด ควรใช้ “การตัดสินใจเชิงคุณธรรม” เพื่อหาข้อยุติในเรื่องนั้น

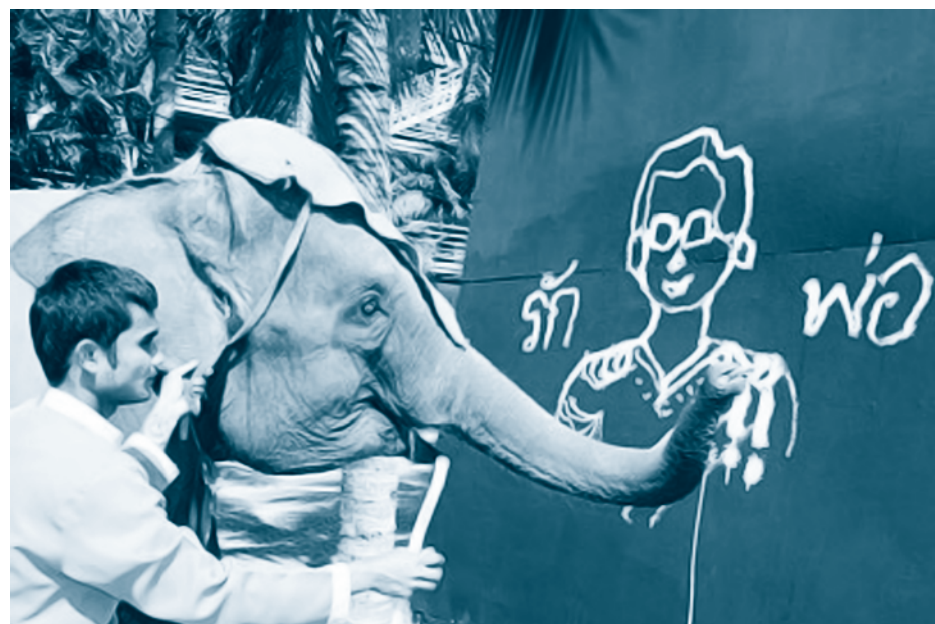
ขั้นที่สาม ก่อนที่จะใช้อำนาจรัฐทำอะไร กรุณาคิดให้รอบคอบว่า ประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการกระทำของท่านเกิดกับประเทศชาติและส่วนรวมอย่างแท้จริง

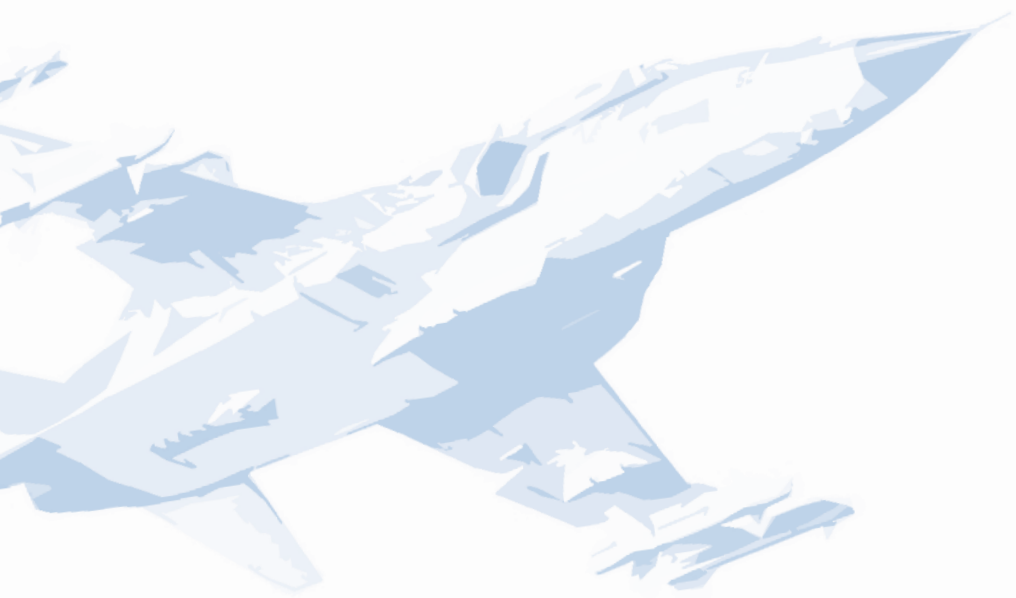
ผมขอน้อมนำพระราชดำรัสที่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานเนื่องในพิธีถวายสัตย์ปฏิญาณตนของทหารรักษาพระองค์ เมื่อวันที่ ๓ ธันวาคม ๒๕๒๑ มาเสนอให้ใช้เป็น “หลักคิด” ดังนี้

“...ไม่ว่าจะปฏิบัติภาระหน้าที่อันใด ทั้งส่วนน้อยและส่วนใหญ่ ขอได้ปรารถนาประโยชน์ของชาติบ้านเมืองเป็นจุดมุ่งหมายสูงสุด ใช้สติอันมั่นคง และใช้ปัญญาอันกระฉ่างแจ่มใสพิจารณาวินิจฉัยโดยละเอียด รอบคอบอยู่เสมอ ระมัดระวังตัวอย่าให้ลุ่มหลง หรือตกเป็นทาสของ ความโลภ ทุจริต และความลึမ်ถว ลึ่มชาติได้เป็นอันขาด ทุกคนก็จะสามารถทำการทุกอย่างได้อย่างถูกต้อง เทียงธรรม ด้วยความกล้าหาญ มั่นใจ และสัมฤทธิ์ผล สมบูรณ์ บริบูรณ์ตามจุดประสงค์ เป็นประโยชน์ เป็นความเจริญแก่ประเทศชาติอย่างแท้จริง...”

นี่คือ บันได ๓ ขั้นแรกของการสร้าง “สังคมคุณธรรม” ที่อยากเสนอให้ชนชั้นปกครอง (Elite) ของสังคมไทยทุกคนกรุณาพิจารณาและปฏิบัติครับ

ตามรอยเบื้องพระยุคลบาท

นับตั้งแต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดช ทรงมีพระปฐมบรมราชโองการเมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๔๙๓ ว่า “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” เป็นต้นมา พระองค์ได้ปกครองประเทศไทยด้วย ทศพิธราชธรรม และปฏิบัติภารกิจเพื่อให้เกิดประโยชน์และความสุขของอาณาประชาราษฎร์ในประเทศไทยอย่างเสมอภาคกันมาจนถึงปัจจุบันนี้

ทศพิธราชธรรม เป็นธรรมะของผู้ปกครองที่ดี ๑๐ ประการ ได้แก่ การให้ทานแบ่งปันสิ่งที่มีให้กับผู้อื่น การรักษา ความสุจริต มีความเสียสละ มีความซื่อตรง มีความอ่อนโยน

เข้าถึงใจคน การปราศจากกิเลสทั้งปวง การไม่ถือโกรธอาฆาต การนำความ
ร่มเย็นมาสู่บ้านเมือง มีความอดทน และการไม่คลาดแคล้วจากธรรมะ ซึ่ง
ประชาชนทุกคนได้ประจักษ์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงยึดถือ
ปฏิบัติเช่นนั้นอย่างเสมอต้นเสมอปลาย ทำให้ประเทศไทยของเรามีความเจริญ
ความมั่นคง และเป็นปกติสุขมาจนถึงทุกวันนี้

ดังนั้น ถ้าชนชั้นปกครองของประเทศ ซึ่งได้แก่ข้าราชการการเมือง
และข้าราชการประจำที่ดำรงตำแหน่งผู้บริหารระดับสูงได้ประพฤติตน “ตาม
รอยเบื้องพระยุคลบาท” ด้วยการยึดหลักทศพิธราชธรรมในการปฏิบัติหน้าที่
แล้ว บ้านเมืองของเราก็จะมีความเจริญ มั่นคง และเป็นปกติสุขมากยิ่งขึ้น

ขณะเดียวกัน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทาน
พระราชดำริและทรงศึกษาพัฒนาโครงการต่างๆ ด้วยพระวิริยะอุตสาหะ
มากกว่า ๔,๐๐๐ โครงการ ซึ่งโครงการเหล่านี้ได้ก่อให้เกิดประโยชน์ในการ
สร้างอาชีพและชีวิตที่ดีขึ้นให้กับประชาชน ทำให้ทุกคนมีความสุขภายใต้
พระบรมโพธิสมภารอย่างถ้วนหน้ากัน แต่น่าเสียดายที่บางรัฐบาลไม่เห็น
“คุณค่า” ของพระราชดำรินี้ ทำให้การดำเนินงานตามโครงการต่างๆ
ไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร

ยามใดที่ประเทศชาติประสบกับปัญหาอันเป็นอุปสรรคต่อความ
เจริญ ความมั่นคง และปกติสุขของราษฎร พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ทรงพระราชทานพระราชดำรัสในโอกาสต่างๆ ทั้งในทางตรงและทางอ้อมใน
เชิงปรัชญา เพื่อตักเตือนสั่งสอนให้คนไทยประพฤติปฏิบัติหน้าที่ของตนใน
สิ่งที่ดีงามและถูกต้อง ซึ่งช่วยให้ประเทศไทยของเราสามารถฝ่าฟันปัญหา
และอุปสรรคมาได้โดยตลอด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยามที่คนไทยมีข้อคิด
ความเห็นที่แตกต่างกัน ทำให้เกิดการทะเลาะเบาะแว้งกันจนแตกความ
สามัคคี

ครั้งแรกเมื่อคนไทยเกิดข้อขัดแย้งในเรื่องลัทธิความเชื่อในการปกครองที่แตกต่างกันระหว่างประชาธิปไตยกับคอมมิวนิสต์ จนกระทั่งเกิดการสู้รบกันทำให้ทหารและประชาชนเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก พระองค์ทรงมีพระราชดำริให้ใช้ความรักและความเมตตาต่อการแก้ไขปัญหา ซึ่งทำให้รัฐบาลพัฒนาพระราชดำริมาเป็นนโยบาย ๖๖/๒๓ และ ๖๕/๒๕ จนสามารถแก้ไขปัญหาลงได้สำเร็จ

ต่อมาเมื่อเกิดวิกฤติการณ์ทางการเมือง ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖, ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙ และ “พฤษภาทมิฬ” ในปี ๒๕๓๕ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงใช้คุณโลบายที่นุ่มนวลและยึดหลักความถูกต้องชอบธรรม แก้ไขปัญหาที่เป็นวิกฤติของชาติให้ผ่านพ้นไปได้ด้วยดี

ในปี ๒๕๔๘-๒๕๔๙ คนไทยเกิดการต่อสู้ทางความคิดเกี่ยวกับการปกครองในระบบประชาธิปไตย และมีการมองต่างมุมในเรื่องความผิดจากกรณีประพัตติมิชอบต่อตำแหน่งหน้าที่ โดยที่ผู้บริหารประเทศไม่สามารถทำความเข้าใจกับผู้เรียกร้องได้ จนเกิดการแบ่งแยกเป็นสองกลุ่มต่างสีกัน และเริ่มเกิดความขัดแย้งอย่างรุนแรงมากขึ้นเรื่อยๆ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้มีพระราชดำรัสพระราชทานแนวทางแก้ไขในการออกมหาสมาคม เนื่องในวาระดิถีขึ้นปีมหามงคลยิ่งครองราชย์ครบ ๖๐ ปี ในวันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๔๙ ซึ่งคนไทยเรียกวันนั้นว่า “วันมหาปิติ” สรุปความได้ว่า

(๑) ให้ทุกคนคิด พูด ทำด้วยความเมตตา มุ่งดี มุ่งเจริญต่อกัน
(๒) ให้แต่ละคนต่างช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ประสานงาน ประสานประโยชน์กัน ให้งานที่ทำสำเร็จผล ทั้งแก่ตน แก่ผู้อื่นและประเทศชาติ (๓) ให้ทุกคนประพฤติปฏิบัติอยู่ในความสุจริต ในกฎกติกาและในระเบียบแบบแผน โดยเท่าเทียมเสมอกัน และ (๔) ให้ต่างคนต่างพยายามทำ นำความคิดความเห็นของตนให้ถูกต้องเที่ยงตรง อยู่ในเหตุในผล

เป็นเรื่องที่น่าคิดว่า ถ้าคนไทยทุกคนหรือแม้แต่เพียงส่วนหนึ่งของคนที่ครองอำนาจและมีอิทธิพลต่อความคิดของประชาชน ประพฤติปฏิบัติตามกระแสพระราชดำรัสนี้ สถานการณ์บ้านเมืองของเราจะเลวร้ายเช่นดังที่เห็นในปัจจุบันนี้หรือไม่

มาถึงวันนี้สถานการณ์ความขัดแย้งของคนในชาติยังไม่บรรเทาเบาบางลง และเริ่มส่งผลกระทบต่อความเจริญ ความมั่นคง และปกติสุขของคนในชาติมากขึ้นเรื่อยๆ

ในโอกาสอันเป็นมหามงคลอีกครั้งหนึ่งที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระชนมายุครบ ๘๒ พรรษาในวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๒ ได้มีรัฐพิธีออกมหาสมาคมที่พระที่นั่งอัมรินทร์วินิจฉัย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงมีกระแสพระราชดำรัสสั้นๆ แต่ได้ความที่ลึกซึ้งว่า

“...บ้านเมืองของเรามีความเจริญ มั่นคง เป็นปกติสุข ความเจริญมั่นคงทั้งนั้น จะสำเร็จผลเป็นจริงไปได้ ก็ด้วยทุกคนทุกฝ่ายในชาติ มุ่งที่จะปฏิบัติหน้าที่ของตนให้เต็มกำลัง ด้วยสติ อดทน ด้วยปัญญา อดทน และความสุจริต จริใจ โดยเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมยิ่งกว่าส่วนอื่น จึงขอให้ท่านทั้งหลายในที่นี้ ซึ่งมีตำแหน่งหน้าที่สำคัญอยู่ในสถาบันหลักของประเทศ และชาวไทยทุกคน หมั่นเล่า ทำความเข้าใจในหน้าที่ของตนให้กระจ่าง แล้วทำตั้งใจ ตั้งใจ ให้เที่ยงตรงหนักแน่น ที่จะปฏิบัติหน้าที่ของตนให้ดีที่สุด เพื่อให้สำเร็จประโยชน์ส่วนรวมอันไพบูรณ์ คือ ชาติ บ้านเมือง อันเป็นที่รักที่เรานี้ ที่ทำกินของเรา มีความเจริญ มั่นคง ยั่งยืนไป...”

ข้อความในพระราชดำรัสครั้งนี้ มีข้อความส่วนหนึ่งตรงกับคำปฏิญาณพระองค์ในฐานะสมาชิกแห่งราชอิสริยาภรณ์อันมีศักดิ์รามาธิบดีเมื่อวันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๒๐ ซึ่งพระองค์ได้ทรงปฏิบัติตาม “คำสัตย์” ที่ได้ให้ไว้อยู่เสมอ กล่าวคือ

“จะรักดีต่อชาติด่านเมือง จะซื่อสัตย์ต่อประชาชนและหน้าที่ จะปฏิบัติกรทุกอย่างโดยเต็มกำลัง สติปัญญา ความสามารถ และโดยความเสียสละเพื่อความเจริญความสงบสุขและความมั่นคงไพบูรณ์ของประเทศชาติจนตราบชีวิตร่างกายจะไม่”

ในเรื่องนี้มีสิ่งที่น่าสนใจเกิดว่า ขณะนี้คนไทยกล่าวถึงคำว่า “ซื่อสัตย์สุจริต” น้อยลง แม้กระทั่งคำปฏิญาณตนเป็นข้าราชการที่ดีเมื่อวันที่ ๓ ธันวาคม ที่ผ่านมาก็ไม่กล่าวถึงคำนี้ ทั้ง ๆ ที่คำปฏิญาณตนของคณะรัฐมนตรีและสมาชิกวุฒิสภาซึ่งรัฐธรรมนูญได้กำหนดไว้ว่า

“...จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต เพื่อประโยชน์ของประเทศและประชาชน...”

อาจจะเป็นด้วยเหตุนี้ ทำให้ข้าราชการของรัฐบาลความซื่อตรงต่อหน้าที่และขาดความซื่อตรงต่อบุคคลทั่วไปมากขึ้น ทำให้ไม่ปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่าง “เต็มกำลัง” ดังจะเห็นจากการที่มี “เกียร์ว่าง” กันมาก ทำให้เกิดความล่าช้าในการให้บริการประชาชนและไม่เสมอภาคกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกระบวนการยุติธรรม

ขณะเดียวกันก็ปฏิบัติหน้าที่ด้วยการขาด “สติ” ปล่อยให้ “กิเลสตัณหา” ในเรื่อง ความรัก โลภ โกรธ หลง และกลัว มาบดบัง ทำให้การตัดสินใจไม่อยู่ในหลัก “ธรรม” จนทำให้ประชาชนเดือดร้อน

และไม่ทำงานด้วย “ปัญญา” เพื่อนำความรู้ที่มีอยู่ มาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง และยังมองแต่เรื่องของตน รับผิดชอบมากกว่าจะสังเคราะห์ความรู้เป็น “องค์รวม” ทำให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อนและไม่ได้รับความเป็นธรรมจนต้องให้ศาลตัดสิน เช่น กรณีมาบตาพุด เป็นต้น

นอกจากนี้ ยังปฏิบัติหน้าที่อย่าง “ไม่รู้ผิด” และ “ไม่สุจริต” ไม่จริงใจ โดยมักจะ “เห็นประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าส่วนรวม” ทำให้มีข่าวการ

ทุจริตประพฤติมิชอบในวงราชการเกี่ยวกับการนํ้าราชฐ์บังหลวงและ
ใช้อํานาจโดยมิชอบอยู่เสมอ จนติดอันดับโลก

อย่างไรก็ดี ผมเชื่อว่าประชาชนทุกคนคงจะเห็นด้วยกับข้อสรุป
ในการแก้ไขปัญหของชาติที่ท่านนายกรัฐมนตรีสรุปลงจากกระแสพระราชดำรัส
และประกาศทางโทรทัศน์เมื่อวันอาทิตย์ที่ ๖ ธันวาคม ๒๕๕๒ ว่า

“ผู้ดำรงตำแหน่งของรัฐต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต
ใช้สติปัญญาแก้ไขปัญหของชาติ และมุ่งมั่นในการปฏิบัติภารกิจให้สำเร็จ”

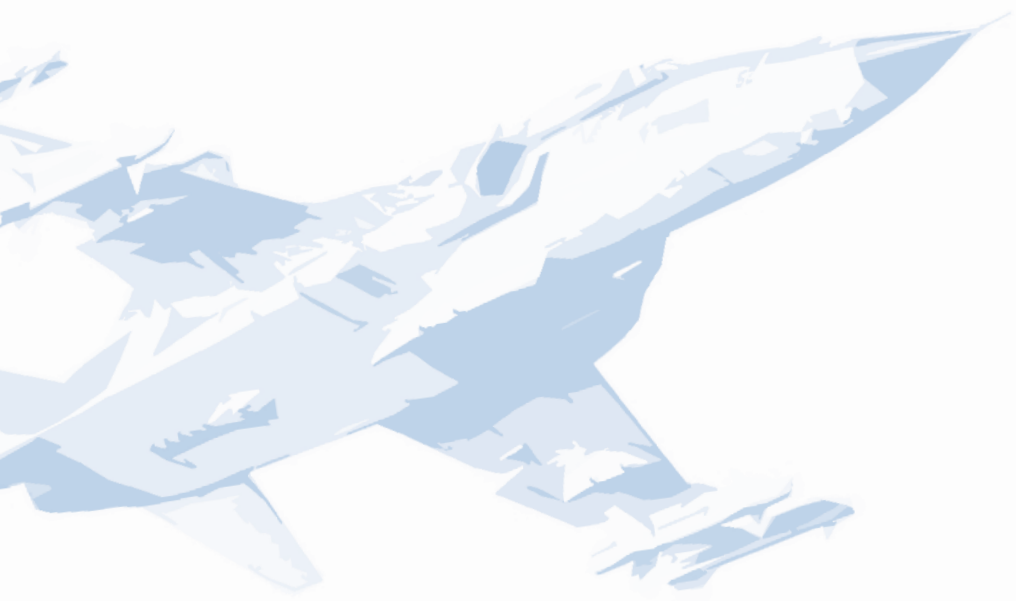
แต่การจะขับเคลื่อนสิ่งนี้ไปสู่การปฏิบัติด้วยมาตรการเพียง “พิมพ์
แจกจ่าย” ตามที่นายกรัฐมนตรีและผู้บัญชาการทหารบกให้สัมภาษณ์
ผู้สื่อข่าวคง “ไม่เพียงพอ” ที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้

จำเป็นต้องจัดทำแผน “ยุทธศาสตร์” ที่มีทั้งศาสตร์และศิลป์ใน
การปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ โดยเริ่มจากผู้บริหารระดับสูงจะต้องทำ
ตนเป็น “แบบอย่าง” ในการปฏิบัติตน “ตามรอยเบื้องพระยุคลบาท” ใน
เรื่องนี้ก่อนผู้อื่น และมีการกำหนดตัวชี้วัดในเชิงประจักษ์ที่เห็นเป็นรูปธรรม
ในวันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๕๓ ซึ่งเป็นวันครบรอบ ๖๐ ปีของพิธี
บรมราชาภิเษกที่รัฐบาลเตรียมจัดงานเฉลิมฉลองอยู่

สิ่งนี้จะเป็น “ของขวัญ” ที่มีคุณค่ามากที่สุด ซึ่งรัฐบาลและ
ประชาชนร่วมใจกันถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในวโรกาสอันเป็น
มหามงคลครั้งนี้ด้วย

กศพีรราชรรส

เนื่องในวาระดิถีขึ้นปีใหม่ ๒๕๕๔ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ได้พระราชทานพรปีใหม่ให้กับปวงชนชาวไทย ความว่า

“บัดนี้ถึงวาระจะขึ้นปีใหม่ ข้าพเจ้าขอส่งความปรารถนาดีมาอวยพรแก่ทุกท่านทุกๆ คน ให้มีความสำเร็จสมประสงค์ในสิ่งที่ปรารถนา

ความปรารถนาของทุกคน คงไม่แตกต่างกันนัก คือต้องการให้ตนเอง มีความสุขความเจริญ และให้บ้านเมืองมีความสงบร่มเย็น

ในปีใหม่นี้ ข้าพเจ้าจึงปรารถนาอย่างยิ่งที่จะเห็นคนไทยมีความสุข ถ้วนหน้ากัน ด้วยการให้ คือ ให้ความรักความเมตตาแก่กัน ให้น้ำใจไมตรีกัน ให้อภัยกัน ให้การสงเคราะห์อนุเคราะห์กัน โดยมุ่งดีมุ่งเจริญต่อกัน ด้วย ความบริสุทธิ์และจริงใจ ทุกคนทุกฝ่าย จะได้สามารถร่วมมือ ร่วมความคิดอ่านกัน สร้างสรรค์ความสุข ความเจริญมั่นคง ให้แก่ตนและประเทศชาติ อันเป็นสิ่งที่แต่ละคนต้องการให้สำเร็จผลได้ ดังที่ตั้งใจปรารถนา

ขออานุภาพแห่งคุณพระศรีรัตนตรัย และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย จงดคุ้มครองรักษาท่านทุกคน ให้มีความสุข ไม่มีทุกข์ ไม่มีภัย ตลอดศกหน้านี้ โดยทั่วกัน."

พระราชดำรัสสองครั้งนี้ สะท้อนพระราชปณิธานในการปกครองประเทศด้วย "ทศพิธราชธรรม" ซึ่งเป็นหลักธรรมที่ใช้ในการปกครอง ตั้งแต่คนส่วนใหญ่ถึงคนส่วนน้อย เป็นธรรมของพระราชาหรือนักปกครอง ๑๐ ประการ และสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ได้ทรงพระนิพนธ์อธิบายสาระของ "ทศพิธราชธรรม" ประทานให้กับปวงชนชาวไทยในโอกาสวันปีใหม่เมื่อหลายปีมาแล้ว

คณะกรรมการจริยธรรม วุฒิสภา ขอพระราชทานอัญเชิญพระราชดำรัส และน้อมนำบทพระนิพนธ์ของสมเด็จพระสังฆราช มาเผยแพร่เป็นพรปีใหม่ใน "มุขจริยธรรม" ให้กับ สมาชิกวุฒิสภา นักการเมือง ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกคน ซึ่งเป็นผู้ปกครองคนและถูกปกครอง ได้ยึดถือปฏิบัติ เพื่อความสงบสุขของคนในชาติ และความเจริญก้าวหน้าของประเทศ สมดังพระราชปณิธานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ดังนี้

๑. ทาน หมายถึง การให้ เป็นการช่วยผู้ที่ต้องการให้ช่วยเพราะมีความขัดข้องแร้นแค้นนั้นๆ เช่น ผู้ที่ขาดอาหารก็ให้อาหารช่วย ขาดที่อยู่อาศัยให้ที่อยู่อาศัยช่วย ขาดหูกยารักษาโรคให้หูกยารักษาช่วย

รวมความว่า เกิดความเร้นแค้นด้วยสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือที่ใดที่หนึ่งก็ให้สิ่งที่ต้องการนั้นๆ ช่วย ดังนี้เรียกว่า ทาน

๒. คีล คือ ความประพฤติ ต้องเว้นจากความชั่วร้ายทั้งหลาย ความประพฤติอันใดที่เป็นความชั่วร้ายก่อให้เกิดเวร ให้งดความประพฤติอย่างนั้น ไม่ทำสิ่งที่เป็นความชั่วร้ายนั้น ไม่พูดสิ่งที่เป็นความชั่วร้ายนั้น รวมความว่า เว้นการที่ควรเว้นต่างๆ ทั้งทางกายวาจา

๓. ปริจาคะ การสละ อันหมายความว่า สละสิ่งที่มีประโยชน์น้อยแก่สิ่งที่มีประโยชน์มาก ยกตัวอย่างเช่นว่า สละทรัพย์เพื่อรักษาอวัยวะร่างกาย เช่น เจ็บป่วยที่อวัยวะร่างกายก็ยอมสละทรัพย์รักษาชีวิตก็ยอมและสละได้ทุกๆ อย่างทั้งทรัพย์ อวัยวะ ร่างกาย ตลอดถึงชีวิตในเมื่อประพฤติธรรม คือ ความถูกต้อง หรือหน้าที่อันต้องปฏิบัติ เช่น ทหารยอมเสียสละทุกอย่างเพื่อปฏิบัติหน้าที่รักษาประเทศชาติ ดังนี้เรียกว่า ปริจาคหรือสละ

๔. อาชวะ ความตรง คือ ความประพฤติซื่อตรง ไม่คิดทรยศต่อมิตรสหาย ต่อหน้าที่การงาน ตลอดจนถึงประชาชน

๕. มัทวะ ความอ่อนโยน คือ ความมีอาการทางกายวาจา อ่อนโยน สุภาพ ไม่แสดงความแข็งกระด้าง มิใช่หมายความว่า อ่อนแอ แต่อ่อนโยนสุภาพไม่แสดงความแข็งกระด้าง แสดงการยกตนเหนือผู้อื่น มีความอ่อนโยน สุภาพทางกายวาจา พุดวาจาอะไรก็อ่อนโยน สุภาพ

๖. ตปะ ความเพียร เป็นผู้กล้าหาญในการทำสิ่งที่ควรทำ ไม่กลัวเกรงในการกระทำดังกล่าว ไม่มีความเกียจคร้าน ปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างสม่ำเสมอไม่บกพร่อง มีความเป็นผู้กล้า มีความเพียร ไม่อ่อนแอ ย่อท้อ เข้มแข็ง ถ้าทำดังนี้จะเป็นที่ยำเกรงของบุคคลที่เกี่ยวข้องทั้งหลาย ไม่กล้าที่จะละเมิด

๗. อโภธะ ความไม่โภธ หมายถึงว่า ความมีจิตที่ประกอบด้วย เมตตาเมตตาเมตตาที่ปรารถนาดีเป็นที่ตั้ง ไม่เป็นคนใจน้อย หงุดหงิดง่าย แต่มีใจ หนักแน่นไม่คิดจะเอาแต่โทษใคร รู้จักให้อภัยและมีเมตตา

๘. อวิหิงสา ความไม่เบียดเบียน คือ การไม่ทำอะไรที่เป็น การเบียดเบียนผู้อื่นให้เดือดร้อน ทั้งทางตรงและทางอ้อม มีจิตประกอบด้วย กรุณา คิดช่วยเหลือและทำการช่วยเหลืออยู่เสมอ

๙. ขันติ ความอดทน คือ รู้จักอดทนต่อความตรากตรำต่างๆ เช่น รู้จักอดทนต่อความหนาว ร้อน หิว กระหาย ทนต่อสิ่งที่เป็นทุกข์ ไม่ สนุกต่างๆ อดทนต่อเวลาที่ต้องพบความทุกข์ ตลอดจนถึงเวลาเจ็บไข้ ได้ป่วยก็ต้องมีน้ำอดน้ำทน รู้จักอดทนต่อความเจ็บใจต่อถ้อยคำที่เขามา ว่ากล่าวในบางครั้งบางคราวอันจะทำให้เกิดความเจ็บใจ ขำใจ ก็ให้มีความ อดทน

๑๐. อวิโรธนะ ความไม่ผิด เมื่อรู้ว่าอะไรผิดก็ไม่ทำ เพราะทุกคน ย่อมต้องมีความผิดบ้าง ไม่มากก็น้อย ด้วยสิ่งที่ไม่รู้ซึ่งมีอยู่มากหรืออาจจะ พลังเผลอทำให้ผิดอยู่บ้าง แต่ว่าอะไรที่รู้ว่าผิดก็ไม่ควรทำ คือไม่ทำผิดทั้งที่รู้ ควรรอบคอบในสิ่งที่จะทำทั้งหลาย ระมัดระวังไม่ให้ผิดหรือจะผิดก็แต่น้อย อีกอย่างต้องรักษาความเที่ยงธรรม ความยุติธรรมในเมื่อเป็นผู้ใหญ่ต้อง ไม่ลำเอียงเพราะความชัง ความหลง ความกลัวทั้งหลาย ดังนี้ คือ ความไม่ผิด

ทศพิธราชธรรม หรือ ธรรม ๑๐ ประการ สำหรับพระราชหรือ นักปกครองนี้ บัณฑิตทั้งหลายในอดีต มีพระพุทธเจ้า เป็นต้น ได้ยกขึ้นมา สั่งสอนพระราชเพื่อให้ใช้หลักธรรม ๑๐ ประการ ปกครองประเทศ เมื่อ พิจารณากันให้อ่องแท้อย่างแล้ว ธรรม ๑๐ ประการนี้ เป็นหลักปกครองทั่วไป ผู้มีหน้าที่ปกครองทั้งหลายพึงประพฤติปฏิบัติด้วย

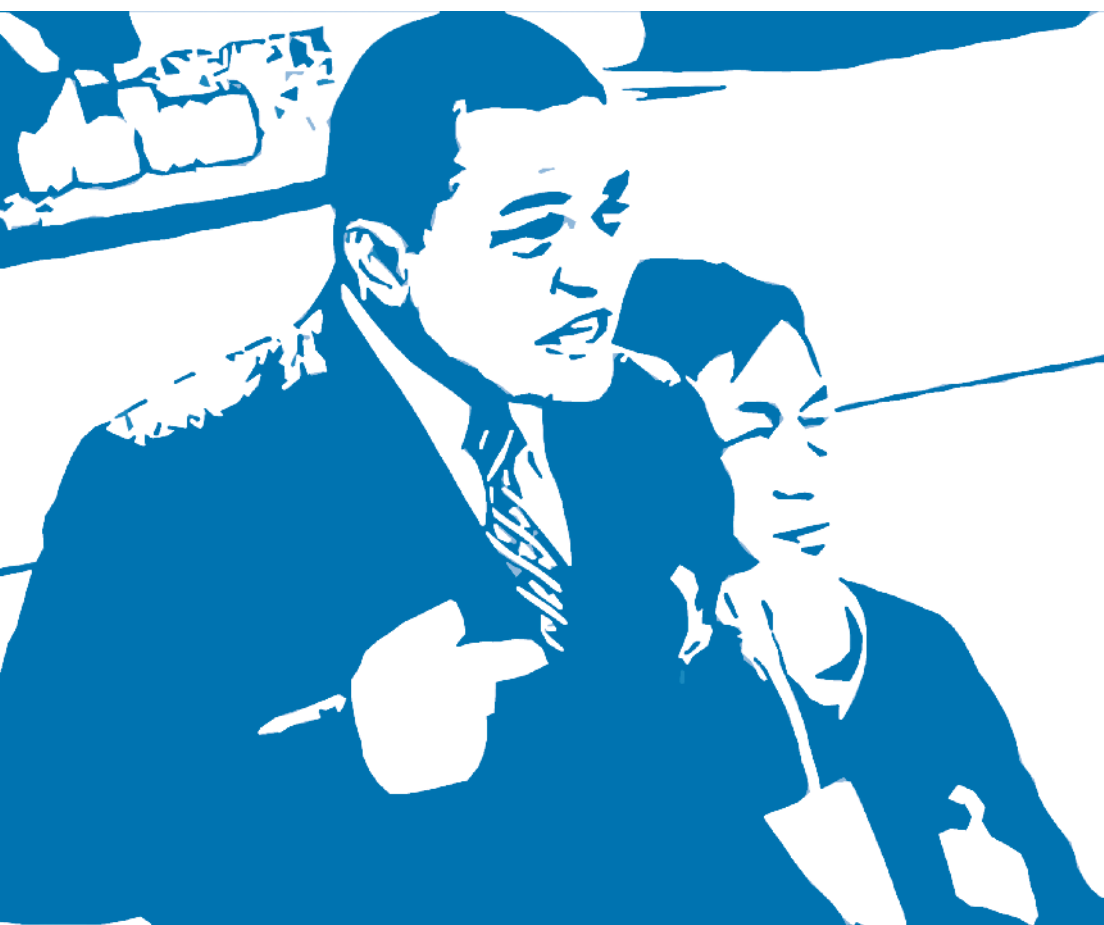

แม้แต่ผู้อยู่ใต้ปกครอง หรือใต้บังคับบัญชา ตลอดจนถึงราษฎร
ทั่วไปก็ต้องปฏิบัติตามธรรมทั้ง ๑๐ ประการ ต่อผู้ปกครองและผู้บังคับ
บัญชาด้วยเช่นกัน เช่น เมื่อผู้ปกครองมีทานให้ ผู้อยู่ใต้ปกครองก็ต้องมี
ทานตอบสนอง ยกตัวอย่างง่ายๆ เช่น ฝ่ายปกครองหรือรัฐบาล ใช้จ่าย
ทรัพย์ทำนุบำรุงประเทศ และอาณาประชาราษฎร์ก็ต้องเสียภาษีอากรให้แก่
รัฐบาลเพื่อนำเงินนั้นมาใช้จ่าย เรียกได้ว่า มีทานต่อกัน นอกจากนี้ ต้องมี
ศีลต่อกัน มีบริจาคต่อกัน มีความซื่อตรง อ่อนโยน ความเพียร ความไม่
โกรธ เมตตาจิตต่อกัน มีความไม่เบียดเบียน ประกอบด้วย กรุณาต่อกัน
มีความอดทนต่อกัน มีความประพฤติไม่ผิดต่อกัน เมื่อเป็นอย่างนี้แล้ว
จะเกิดความสุขสมบูรณ์เรียบร้อย

ธรรมทั้ง ๑๐ ประการนี้ กล่าวได้ว่า เป็นหลักศาสนา ซึ่งเป็นหลัก
ใหญ่ที่ผู้ปฏิบัติหน้าที่ราชการทุกคนจะต้องพึงยึดถือปฏิบัติอันเป็นความสุข
ความเจริญแก่ตนเอง แก่ประชาชนส่วนรวม

ขอให้ผู้ปกครองและผู้อยู่ใต้ปกครอง ทุกคน ทุกฝ่าย ทุกระดับ
นำทศพิธราชธรรมนี้ไปพิจารณาและใช้เป็นหลักประพฤติปฏิบัติตามสมควร
ขออำนาจคุณพระศรีรัตนตรัย และอำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย จงดลบันดาล
แก่ทุกๆ ท่านที่อยู่ในทศพิธราชธรรมให้มีความสุข ความสวัสดิ์ ตลอด
ปีใหม่นี้ทั่วกันเทอญ

วชิสุวริต

“มณูษย์” แปลว่า มีจิตใจสูง เพราะเป็นสัตว์ประเสริฐที่มีความแตกต่างจากสัตว์โลกอื่นๆ คือ มีความสามารถในการควบคุมจิตใจของตนเองให้อยู่แต่ในสิ่งที่ดีงาม สามารถเรียนรู้และสื่อสารสิ่งที่ดีงามระหว่างกัน เพื่อให้เกิดบรรทัดฐานของสังคมที่ดีงามหรือสังคม “คุณธรรม”

นำจะด้วยเหตุนี้ ธรรมชาติจึงสร้างอวัยวะสองชิ้นที่คู่กัน คือ ๑ ปากไว้ “พูด” และ ๒ หูไว้ “ฟัง”

“การพูด” จากปากอันเดียวนี้มีควมสำคัญมาก เพราะสร้างได้ทั้ง “มิตร” และ “ศัตรู” แล้วแต่คำพูดและอากัปกิริยาที่แสดงออกมา ดังสุภาษิตโบราณที่ว่า “พูดดีเป็นศรีแก่ตัว พูดชั่วอัปราชัย”

เช่นเดียวกัน สุนทรภู่ กวีเอกของประเทศไทยได้เขียน “นิราศภูเขาทอง” ว่า

“ถึงบางพุด พุดดี มีศรีศักดิ์
มีคนรัก รสดีอ ย อร่อยจิต
แม่นพุดชั่ว ตัวตาย ทำลายมิตร
จะชอบผิด ในมนุษย์ เพราะพุดจา”

มีอวยะอีกชิ้นหนึ่งที่คู่กับ “ปาก” คือ “ลิ้น” นักปราชญ์ท่านหนึ่งได้เตือนเรื่อง “ลิ้น” ไว้ว่า

“เรามีกระดุกที่แข็งแรงแกร่งที่สุดห้อมล้อมลิ้นไว้ และมีริมฝีปากปิดลิ้นอีกเป็นชั้นที่สอง ต้องระมัดระวังลิ้นให้มาก เพราะถ้าลิ้นอาจเจ็บกายแต่ลิ้นลิ้น อาจเจ็บไปจนตาย”

“การฟัง” ก็เป็นสิ่งสำคัญ อาจจะเป็นด้วยเหตุนี้ ธรรมชาติจึงสร้างให้มี ๒ หู เพื่อให้แน่ใจว่า ได้สดับตรับฟังข้อความได้อย่างถูกต้อง “ไม่ผิดเพี้ยน” และ “ไม่หูเบา” ที่ทำให้เกิดกิเลสหรือสิ่งเศร้าหมอง ได้แก่ รัก โลภ โกรธ หลง และกลัว ซึ่งจะนำไปสู่การขาด “สติ” แสดงกริยาที่ไม่งดงามจนทำให้เกิดความเสียหายได้ เช่น “โกรธจนเห็นช้างเท่าหมู” ทำให้ไม่สามารถควบคุมจิตใจตนเองได้ จนเกิดความผิดพลาดในชีวิตด้วยการใช้กำลังทำร้ายผู้อื่นเยี่ยงสัตว์ป่า เป็นต้น

ในเรื่องนี้ นักวิชาการตะวันตกได้ชี้จุดอ่อนของมนุษย์ ว่า

“ในการประชุมมีคนอยู่ ๒ แบบ คือ คนกำลังพูด และคนที่เตรียมจะพูด ไม่มีใครอยากฟัง ดังนั้น เราควรจะเป็นคนฟัง ปกติแล้วคนพูดน้อยจะได้รับความเกรงใจมากกว่าคนที่พูดมาก”

สำหรับอาชีพนักการเมืองในฝ่ายนิติบัญญัติ ซึ่งหมายถึง สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรืออาจหมายรวมถึงสมาชิกสภา

ประเภทต่าง ๆ มีอาชีพหลักในการสื่อสาร “ความคิด” ให้กับสาธารณชน เพื่อให้เกิดสิ่งดี ๆ ในบ้านเมืองของเรา จึงจำเป็นต้องพัฒนาตนเองให้มี “จิตสุจริต”

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ได้ทรงนิพนธ์หนังสือ “ข้อนำรู้จากพระไตรปิฎก...๒๘. ผลของสุจริตและทุจริต” โดยทรงอธิบายเรื่องนี้ไว้ว่า

“จิตสุจริต” เป็นการประพฤติดังต่อไปนี้ “จิตทุจริต” ๔ ประการ คือ เว้นจากการพูดเท็จ, เว้นจากการพูดส่อเสียด, เว้นจากการพูดคำหยาบ และ เว้นจากการพูดเพ้อเจ้อเหลวไหล

บางครั้งแม้ว่าการพูดจะเป็นความจริง แต่หากว่าเป็นคำส่อเสียด ก่อให้เกิดความแตกฉาน เช่น นำความข้างนี้ไปบอกข้างนั้น นำความข้างนั้นมาบอกข้างนี้ เพื่อจะยุให้ทั้งสองฝ่ายแตกกัน แม้จะเป็นความจริงที่ไม่ควรพูด เพราะทำให้เขาแตกกัน จึงจัดเข้าอยู่ในพวกส่อเสียดเหมือนกัน

หรือแม้ว่าเป็นคำหยาบ ไม่ได้มุ่งจะหลอกลวงให้เข้าใจผิด แต่เป็นคำหยาบคาย เช่น เป็นคำด่าว่า เป็นสัตว์ดิรัจฉานอย่างโน้นอะไรอย่างนี้เป็นต้น

หรือแม้ว่าอาจเป็นอย่างอื่นซึ่งเป็นการกล่าว กดผู้อื่นให้เลวลง ซึ่งทุกคนก็รู้ว่าไม่ได้เป็นเช่นนั้น และก็ไม่ได้มุ่งที่จะหลอก แต่กล่าวด้วยความโกรธด้วยความเหยียดหยาม ต้องการจะกดเขาให้เลว ก็ไม่ควรพูด

และแม้ว่าเป็นคำที่เพ้อเจ้อเหลวไหล ไม่เป็นธรรม ไม่เป็นวินัย ไม่มีขอบเขตจำกัด หาแก่นสารมิได้ หรือว่ามีสาระแก่นสารน้อยเกินไป ก็เป็นคำไม่ควรพูด

ประณม ถาวรเวช แห่งสถาบันพัฒนาบุคลิกภาพ John Robert Powers ได้แนะนำเกี่ยวกับ “พูดจาสง่างาม” ใน Health Today THAILAND. ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๔๙, เมษายน ๒๕๔๘ ว่า

ประการแรก “คนจะพูดดีได้ต้องเริ่มจากคิดดี” ไม่มีประโยชน์ที่เราจะเริ่มต้นจากการคิดร้าย แม้กับคนที่เราไม่ถูกชะตาที่สุด ก็ไม่มีเหตุผลอะไรที่เราจะต้องพูดจาไม่ดีกับเขา

การคิดดี ถือเป็นเรื่องพื้นฐานของมนุษย์ เป็นพื้นฐานของจิตใจที่ดีงาม ใครก็ตามที่รู้จักคิดดี ก็จะเห็นแง่มุมของโลกของชีวิต ของตนเอง และของผู้อื่น เมื่อเห็นแง่มุมหรือแง่ดีของสิ่งต่าง ๆ ก็ย่อมมีทัศนคติที่ดี มีท่าทีที่ดี และเมื่อต้องพูดจาเสวนากันก็ย่อมพูดจาดี

การพูดจาดี ไม่เพียงแต่สะท้อนการให้เกียรติและเคารพในตัวตนอื่น แต่ยังสะท้อนการให้เกียรติและเคารพตนเองอีกด้วย

คนจะพูดจาดีได้ต้องรับการอบรมมาดี อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี เพราะบุคลิกภาพดี ๆ เริ่มต้นที่ครอบครัว การพูดจาดีก็เป็นสิ่งหนึ่งที่ต้องเริ่มจากในบ้าน พ่อแม่ต้องเป็นตัวอย่างของคนที่ดีพูดจาดี ๆ ต่อกัน ต้องเป็นผู้ชี้แนะคุณค่าของการพูดดี

พูดดีในที่นี้หมายความว่า พูดจาไพเราะ พูดคำสุภาพ มีน้ำเสียงที่สุภาพ มีหางเสียง ครับ ค่ะ จ๊ะ จ๊ะ เพื่อแสดงความมีมารยาท มีไมตรีจิต ไม่พูดคำหยาบ ไม่ใส่ร้าย ไม่ตะคอกตะเบ็งใส่กัน ไม่ประชดประชัน และไม่โกหกพกลม

คนจะพูดดีเช่นนี้ได้ จะไม่คิดร้ายอยู่ในใจอย่างแน่นอน เพราะความร้ายกาจในใจจะถูกเปิดเผยมาทางคำพูด น้ำเสียง แววตา หรือท่าทีขณะที่พูดได้ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องฝึกตนให้เป็นคนคิดดีอยู่เสมอ

ประการที่สอง “พูดถูกกาลเทศะ” การที่คนเราจะพูดดี ต้องมีบ้างที่เราหยุดให้คนอื่นพูด เพื่อเป็นผู้ฟังคนอื่นพูดบ้าง คนบางคนถูกตั้งข้อสังเกตว่าเป็นประเภท “ผิเจ้าะปากมาพูด” คือพูดๆๆ ฟังไม่เป็น ไม่เปิดโอกาสให้คนอื่นพูด ทำตัวเป็นผู้รู้ไปหมดทุกเรื่องจึงพูดอยู่ตลอดเวลา คนแบบนี้หน้ารำคาญ

อย่าทำตัวน่ารำคาญ ด้วยการพูดจาไม่หยุดไม่หย่อน ไม่ดูวาระ และโอกาส คน “พูดเป็น” จะรู้ว่าโอกาสไหนควรพูด โอกาสไหนควรฟัง และโอกาสไหนควรวางเฉย

คนที่รู้จักพูด จะดูสถานที่และเลือกวิธีพูดทำให้เหมาะสมกับผู้ฟัง และสถานที่ ถ้าผู้ฟังอาวุโสกว่าต้องพูดด้วยท่าทีและน้ำเสียงอย่างหนึ่ง ถ้าเป็นเพื่อนกันก็พูดอย่างหนึ่ง ถ้าเป็นลูกน้องก็ต้องพูดอีกแบบหนึ่ง

นอกจากนั้น การพูดในที่ประชุมจะเหมือนกับพูดในกลุ่มเพื่อน ไม่ได้ การพูดคุยกับเพื่อนก็อย่าทำตัวน่าเบื่อเหมือนบรรยายวิชาการและควรเรียนรู้วิธีการปรับตัวหรือพลิกแพลงการพูดตามสถานการณ์ที่แตกต่างกันไป

หลักการพูดให้ถูกกาลเทศะทำได้ง่าย ๆ คือ ดูว่าเราต้องพูดในหัวข้อไหน เรื่องอะไร พูดที่ไหน ใครฟัง ผู้ฟังกี่คน ฟังกันในที่เปิดเผยหรือในห้องจำกัด พูดสั้นหรือพูดยาว จริงจังหรือกันเอง ใครอ่านสถานการณ์ออก เตรียมตัวพร้อม ก็สามารถพูดจาได้น่าจดจำตามวาระและโอกาสนั้น ๆ ได้เสมอ

ประการที่สาม “พูดมีเนื้อหาสาระ” ห้ามพูดเรื่อยเปื่อย ไม่ว่าจะคุยกันกับเพื่อน ผู้ร่วมงาน พ่อแม่ หรือพูดในที่ประชุมหรือที่สาธารณะ ก็ต้องมีเป้าหมายในการพูด พูดอย่างมีสาระ มีขอบเขตชัดเจนว่าต้องการสื่อสารเรื่องอะไร หรือต้องการจะบอกกับผู้ฟังว่าอะไร

ประการที่สี่ “พูดจาให้น่าฟัง” น้ำเสียงที่กังวานแจ่มใส ดังพอประมาณ พูดจาจะฉะฉานชัดเจน จะดึงดูดความสนใจจากผู้ฟังได้มาก การพูดในบางครั้งต้องพูดปากเปล่าหรือพูดผ่านไมโครโฟน หากมีโอกาสฝึกฝนเรื่องการใช้เสียงอย่างเหมาะสมทั้งแบบปากเปล่าและผ่านไมโครโฟนได้ ก็ควรทำ เพราะการพูดผ่านไมโครโฟนนั้น ต้องมีระยะใกล้ไกลระหว่างปากกับไมโครโฟนที่พอเหมาะ เสียงจึงจะชัดเจน ไม่มีเสียงเสียดแทรกจนผู้ฟังรู้สึกไม่สบายหู หรือรำคาญ

ในการพูดนั้น ควรมีการเน้นจังหวะและเว้นจังหวะเพื่อให้เกิดความน่าสนใจ ชวนติดตาม ควรฝึกลมหายใจระหว่างการพูดอย่าให้ติดขัด ดูเหมือนหอบเหนื่อย หรือกำลมหายใจจนผู้ฟังเห็นแล้วอึดอัด หรือรู้สึกเหนื่อยแทน การออกเสียงอักขระ ร.เรื่อ ล.ลิง และคำควบกล้ำต้องชัดเจน ลองฝึกอ่านออกเสียง หรือพูดในเรื่องใดเรื่องหนึ่งในเทป แล้วเปิดฟังบ่อย ๆ จะพบข้อบกพร่องและแก้ไขได้ง่าย

และประการที่ห้า “พูดให้เกิดความรู้สึกร่วม” วิธีการง่าย ๆ คือ สบตากับผู้ฟังอย่างทั่วถึง ตั้งคำถามในขณะที่พูดแล้วค่อย ๆ อธิบายเพื่อนำไปสู่คำตอบ สอบถามผู้ฟังบ้างในบางหัวข้อที่ง่าย ๆ หรือเป็นเรื่องของประสบการณ์ เป็นเรื่องของความคิดเห็นที่ไม่ใช่เรื่องซึ่งเมื่อตอบแล้วอาจถูกหรือผิด

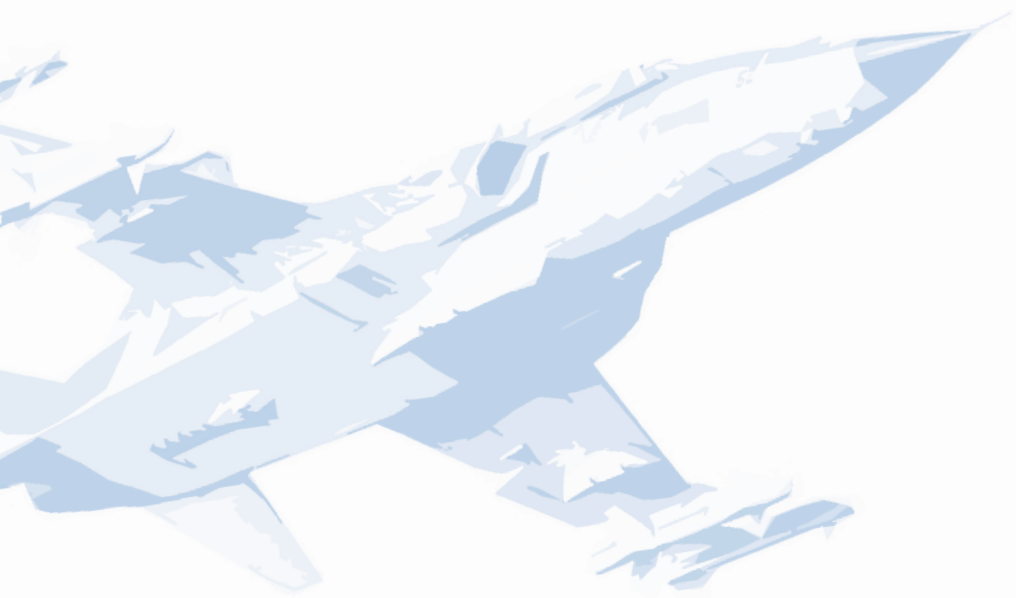
ผู้พูดจำเป็นต้องรู้พื้นฐานของผู้ฟังบ้าง เพื่อพูดในภาษาที่เขาเข้าใจง่าย บางครั้งการพูดด้วยสำเนียงท้องถิ่นทำให้ผู้ฟังรู้สึกดี รู้สึกเป็นกันเอง อย่าพูดไทยผสมกับภาษาต่างประเทศโดยไม่อธิบาย เลือกใช้ภาษาต่างประเทศเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และในการยกตัวอย่าง ต้องเป็นเรื่องที่คาดว่าผู้ฟังจะมีประสบการณ์ร่วม อย่ายกตัวอย่างไกลตัวจนเกินไป

โดยสรุปแล้ว “วจีสุจริต” เป็นเสน่ห์อย่างหนึ่งที่จะทำให้บุคคลอื่นเชื่อถือศรัทธา และเป็นภาพที่สะท้อนอุปนิสัยใจคอและบุคลิกของการปลูกฝังลักษณะนิสัยของเราที่ได้รับมาตั้งแต่เยาว์วัย

ดังนั้น บุคคลที่เป็น “ชนชั้นนำของสังคม” (Elite) เช่นนักการเมืองทุกคน ควรให้ความสนใจและพัฒนาตนเองให้มี “วจีสุจริต” อยู่เสมอ เพื่อให้เป็น “บรรทัดฐานและแบบอย่างของสังคมไทย”

“จิตวิญญาณ” ประชาธิปไตย

คุณลักษณะสำคัญที่ดีของระบอบประชาธิปไตยประการหนึ่ง คือ ประชาชนมีอำนาจที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เพื่อให้การบริหารประเทศเป็นไปในทิศทางที่ประชาชนต้องการได้

ด้วยเหตุนี้ รัฐธรรมนูญจึงกำหนดให้ ประชาชนมีสิทธิเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเข้าไปทำหน้าที่เป็นฝ่ายนิติบัญญัติในรัฐสภา และให้สิทธิบุคคลกลุ่มนี้เลือกนายกรัฐมนตรี ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าฝ่ายบริหารเพื่อสร้าง “ประโยชน์สุข” ให้กับประชาชน

ถ้านายกรัฐมนตรีท่านใด ไม่สามารถสร้าง “ประโยชน์สุข” ตามที่ประชาชนต้องการได้ สมัยต่อไปก็จะเลือกฝ่ายค้านเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงฝ่ายบริหารเป็นคณะใหม่ที่ประชาชน

คาดหวังว่า “น่าจะดีกว่า”

มาถึงวันนี้ทุกคนต้องยอมรับว่า ระบอบประเทศไทยของเราได้พัฒนามาถึงอีกขั้นหนึ่งที่ “เสียงของประชาชน” ตัดสินใจให้มีการเปลี่ยนคณะผู้บริหารประเทศจากฝ่ายค้านมาเป็นรัฐบาล เพื่อเข้าไปตรวจสอบข้อครหาในการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาลชุดที่ผ่านมา โดยเฉพาะเรื่องการทุจริตคอร์รัปชัน และการใช้อำนาจโดยมิชอบโยกย้ายข้าราชการอย่างไม่มีการมาภิบาลในบางกระทรวง

ถึงแม้ว่าจะมีกลุ่มคนมองต่างมุมในผลการเลือกตั้งด้วยสาเหตุใดๆ ก็ตาม แต่ทุกฝ่ายต้องยอมรับเสียงข้างมากตามระบอบประชาธิปไตย และหาทางพิจารณาแก้ไขในวิถีของปัญญาชนต่อไปอย่างสุจริตด้วยสัมฤทธิ์ผล

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งต้องเข้าใจในปรัชญานี้ และมี “จิตวิญญาณ” ประชาธิปไตยด้วยการมีน้ำใจนักกีฬาสูงเพียงพอที่จะยอมรับ “เสียงจากสวรรค์” นี้ โดยคุณธิภาพ

ฝ่ายที่แพ้ในการเลือกตั้งต้องเป็นผู้แพ้ที่ดี ไม่ร้องเรียนอย่างไรข้อเท็จจริง หรือตีความกฎหมายเข้าข้างตนเองเพื่อให้เกิดประเด็นโต้แย้ง หรือขอนับคะแนนใหม่ ฯลฯ หลังจากทราบผลการเลือกตั้ง

ทั้งนี้เพราะการกระทำเหล่านี้จะทำให้ประชาชนเห็นว่า ท่านเป็นพวก “แพ้ชวนตี” มีเจตนาให้การประกาศผลการเลือกตั้งอย่างเป็นทางการล่าช้ากว่าที่ควรจะเป็น ซึ่งเป็นการสะท้อนให้เห็นการขาดจิตวิญญาณประชาธิปไตย และยังทำให้ภาพลักษณ์ของท่านในสายตาประชาชนด้อยลงไปอีก

ถ้าพิจารณาจากรัฐธรรมนูญจะเห็นว่า คณะผู้ร่างรัฐธรรมนูญมีความกังวลเรื่องนี้อยู่แล้ว จึงกำหนดไว้ในมาตรา ๙๓ วรรคสี่ว่า หลังการเลือกตั้งครั้งแรกถ้ามีสมาชิกไม่น้อยกว่าร้อยละ ๙๕ ให้ถือว่าประกอบเป็นสภาผู้แทนราษฎรได้ และมาตรา ๑๒๗ บัญญัติให้เปิดประชุมรัฐสภาครั้งแรกภายใน ๓๐ วันนับแต่วันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

จากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญดังกล่าว เป็นพหุติภาพบังคับให้ คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องประกาศผลการเลือกตั้งอย่างเป็นทางการ ให้ได้อย่างน้อย ๔๗๕ คน เพื่อให้มีการประชุมรัฐสภานัดแรกก่อนวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๔ ซึ่งการร้องเรียนที่ขาดหลักฐานและเหตุผลจำนวนมาก จะเป็นอุปสรรคในเรื่องนี้

ถ้าดูจากประเทศที่มีการพัฒนาประชาธิปไตยแล้ว เช่น สหรัฐอเมริกา คงจำกันได้ว่า ในการลงคะแนนเลือกตั้งประธานาธิบดีครั้งหนึ่ง ผลการเลือกตั้งแพ้ชนะกันไม่มาก และมีข้อครหาในการนับคะแนนของมลรัฐหนึ่ง แต่ผู้แพ้ที่มีจิตวิญญาณประชาธิปไตยไม่ขอนับคะแนนใหม่ เพราะจะมีผลให้การเข้ารับตำแหน่งของประธานาธิบดีคนใหม่ล่าช้ากว่ากำหนด และต้องใช้งบประมาณของชาติเพื่อดำเนินการอีกเป็นจำนวนมาก จึงทำให้การบริหารบ้านเมืองดำเนินต่อไปได้อย่างราบรื่น

สำหรับฝ่ายที่ชนะก็ควรทำตนเป็น “สุภาพบุรุษ” รักษาสามัคคีธรรมในข้อ “ปิยวาจา” ไว้ให้มากที่สุด ไม่สมควรเยาะเย้ยถากถางให้ผู้แพ้ต้องอับอาย โดยคำนึงถึงสุภาสิตโบราณที่ว่า “คนลุ่มอย่าข้าม” อยู่เสมอ ซึ่งจะช่วยลดข้อขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้น หนทางสู่การปรองดองของคนในชาติก็จะเกิดขึ้นได้ง่ายขึ้น

ทางที่ดีฝ่ายชนะควรสงบปากสงบคำใช้เวลานี้ศึกษารัฐธรรมนูญถึงแนวทางการปฏิบัติในช่วงต่อไป ที่จะต้องพิจารณาผู้ดำรงตำแหน่งประธานและรองประธานสภาผู้แทนราษฎรที่มีศักยภาพในการเป็นผู้นำฝ่ายนิติบัญญัติ และเสนอชื่อบุคคลที่เหมาะสมที่จะเป็นนายกรัฐมนตรีให้สภาผู้แทนราษฎรมีมติให้ความเห็นชอบ

นอกจากนั้น งานใหญ่ที่จะต้องทำในเวลาอันสั้นนี้ คือ การพิจารณานโยบายที่จะเสนอต่อรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๗๕ ซึ่งปกติจะนำนโยบายของพรรคที่มีเสียงข้างมากได้หาเสียงไว้ มาผนวกกับแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ หมวดที่ ๕

รวมทั้ง จัดทำแผนบริหารราชการแผ่นดิน เพื่อแสดงมาตรการ และรายละเอียดของแนวทางการบริหารราชการในแต่ละปี ซึ่งต้องเป็นไปตาม หลักธรรมาภิบาลในการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี และแผนการตรา กฎหมายตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๗๖ ด้วย

ในเรื่องนโยบายของรัฐบาลนี้ ส่วนใหญ่รัฐบาลใหม่อาจทำตามที่ได้ หาเสียงไว้ แต่นโยบายสำคัญที่อาจจะไม่ได้สัญญากับประชาชนไว้ซึ่งต้องทำ อย่างจริงจัง คือ การตรวจสอบเรื่องการทุจริตประพฤติมิชอบตามเสียงร่ำลือ ที่หนาหูในรัฐบาลชุดที่แล้ว และเร่งรัดการอนุวัติการกฎหมายให้เป็นไปตาม อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันที่รัฐบาล ชุดก่อนได้ให้ปฎิญาไว้แล้วด้วย

เรื่องปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชันนี้ เมื่อสมัยเป็นฝ่ายค้าน รัฐบาลใหม่เคยอภิปรายและให้ข้อมูลต่อสภาผู้แทนราษฎรไว้มาก เมื่อเข้ารับ หน้าที่เป็นรัฐบาลแล้ว ควรสานต่อเพื่อหาตัวผู้กระทำความผิดให้ได้อย่างไม่ไว้น้ำา ซึ่งจะช่วยให้ “อาชญากรรมทางเศรษฐกิจและสังคม” ที่ถ่วงความเจริญของ ประเทศหมดไปโดยเร็ว

ประเด็นนี้ยังไปถึงการแบ่งงานให้กับพรรคร่วมรัฐบาลด้วย เพราะ “เสียงสวรรค์ของประชาชน” ต้องการมีคนกลุ่มใหม่ไปตรวจสอบการบริหาร งานที่ผ่านมาว่า เป็นไปตามที่ผู้คนร่ำลือหรือไม่ ดังนั้น จึงไม่ควรมอบให้ พรรคร่วมรัฐบาลบริหารงานในกระทรวงเดิมที่เคยดูแลสมัยรัฐบาลก่อน อย่างเด็ดขาด

นอกจากนั้น นายกรัฐมนตรีท่านใหม่จะต้อง “กล้า” ตัดสินใจ เลือกคนดีมีคุณภาพเข้ามาดำรงตำแหน่ง “รัฐมนตรี” เพื่อบริหารราชการ แผ่นดินให้เป็นไปตามนโยบายที่ให้สัญญากับประชาชนไว้ จึงไม่ควรใช้ ระบบโควตาตามตัวเลขของพรรคร่วมรัฐบาลหรือสัดส่วนของภาคภายใน พรรค โดยไม่คำนึงถึงคุณสมบัติของบุคคลผู้นั้นเป็นสำคัญ และระมัดระวัง มิให้เข้าลักษณะ “พ่ายเรือให้โจรนั่ง” ด้วย

“รัฐมนตรี”ที่จะได้รับการแต่งตั้งต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ ค่านิยม ทักษะ และบุคลิกภาพที่เหมาะสมกับการดำรงตำแหน่งบริหารงานในกระทรวงนั้นๆ เพราะรัฐบาลนี้ได้รับฉันทานุมัติจากประชาชนให้มาแก้ไขปัญหาซึ่งรัฐบาลชุดที่แล้วทำ “ไม่ถูกใจ” ภาพลักษณ์ของรัฐมนตรีในขั้นต้นจึงต้องดีกว่ารัฐบาลที่แล้ว

สิ่งที่ควรพิจารณาประกอบด้วย คือ ความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศและมารยาททางการทูต เพราะในช่วงต่อไปนี้ประเทศของเราต้องเข้าเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี ๒๕๕๘ และกรูณायานำบุคคลประเภท “ตัวแทน” ในระบบครอบครัว มาให้ประชาชนร้อง “ยี้” ซึ่งจะทำให้ประชาชน “ผิดหวัง” กับรัฐบาลใหม่ตั้งแต่วันที่เริ่มต้นเข้ารับหน้าที่

ส่วนการบริหารงานเพื่อนำนโยบายไปสู่การปฏิบัตินั้น รัฐบาลใหม่มีเวลาปฏิบัติหน้าที่ตามฉันทานุมัติจากประชาชนเพียง ๔ ปี อาจไม่สามารถปรับเปลี่ยนการบริหารราชการแผ่นดินได้ตามใจชอบได้มากนัก จึงควรปรับปรุงข้าราชการประจำและนักวิชาการที่ให้ความเห็นหรือเสนอแนะบางเรื่อง ซึ่งอาจจะไม่สพารมณและทำให้ท่านหงุดหงิดบ้างก็ต้องทนรับฟัง เพราะสิ่งเหล่านั้นจะทำให้เกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชนในระยะยาว

กรูณायายใจร้อนย้ายคนดีที่มีความเห็นต่างออกจากตำแหน่งด้วยข้อหา “ไม่สนองนโยบาย” เพราะจะทำให้ท่านขาด “ข้าราชการมีอาชีพ” ที่ทำงานนั้นสำเร็จได้โดยไม่เกิดผลเสียหายต่อประเทศในภาพรวม

อย่างไรก็ดี ในช่วงเวลาเปลี่ยนผ่านทางการเมืองนี้ ข้าราชการประจำต้อง “ยืนหยัดทำในสิ่งที่ถูกต้อง” ด้วยการรักษา “ความซื่อตรงต่อหน้าที่” และ “ความซื่อตรงต่อประชาชน” ตาม “หลักราชการ” ที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานไว้อย่างมั่นคง

ส่วนคณะรัฐมนตรีที่จะเข้ามาบริหารราชการแผ่นดิน ควรนำบทเรียนของท่านเองในการบริหารประเทศครั้งก่อนและบทเรียนของรัฐบาลชุดก่อน มาเป็นแนวทางในการกำหนดมาตรการต่างๆ ในการบริหารราชการ

แผ่นดินตามหลักธรรมาภิบาลในการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี โดยยึดหลัก “ประโยชน์สุข” ของประชาชนอย่างทั่วถึงตามพระราชปณิธานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอย่างเคร่งครัด

ในท้ายที่สุด ขอฝากปรัชญาการบริหารการปกครองประเทศของ สมเด็จพระราชาธิบดีจิกมี เคเซอร์ นัมเกล วังชุก แห่งราชอาณาจักรภูฏาน ที่พระราชทานไว้เมื่อเข้ารับราชสมบัติเมื่อวันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๕๑ ดังนี้

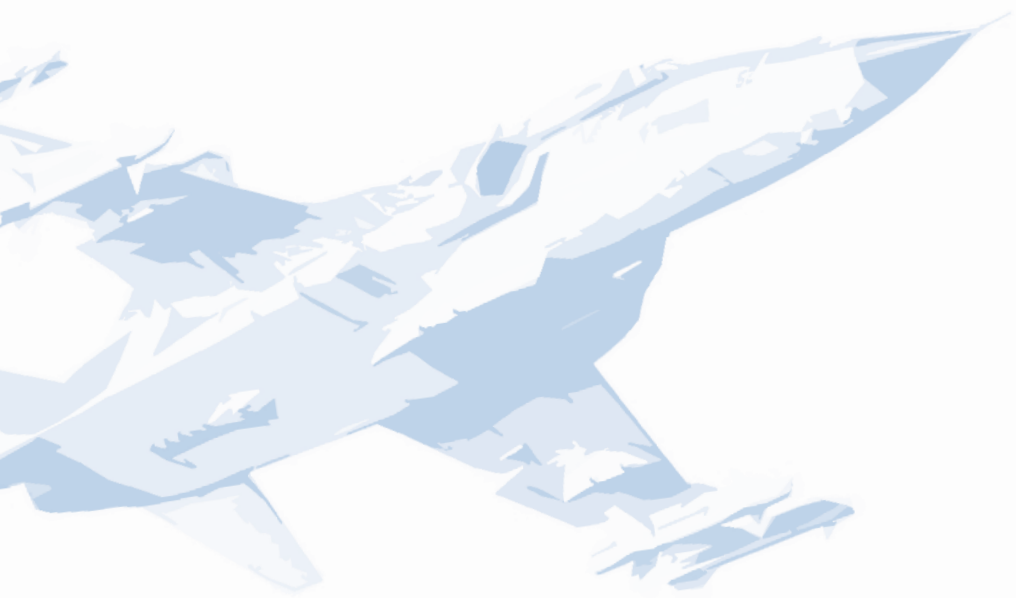
“Throughout my reign I will never rule you as a King. I will protect you as a parent, care for you as a brother and serve you as a son. I shall give you everything and keep nothing; I shall live such a life as a good human being that you may find it worthy to serve as an example for your children”

วรคทองประโยคนี้ สะท้อนจิตวิญญาณของผู้บริหารในระบอบประชาธิปไตยที่ชัดเจน ซึ่งอาจเป็นประโยชน์สำหรับสมาชิกรัฐสภาและคณะรัฐมนตรีใหม่ทุกท่านที่สมัครใจมาเป็น “ผู้รับใช้ประชาชน” โดยจะต้องเป็น “ผู้ให้” ทุกอย่างโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน และดำเนินชีวิตเป็น “คนดี” ที่เป็นแบบอย่างให้กับอนุชนรุ่นหลังได้

“มือสะอาด ชาติไม่ล่ม”

“มือสะอาด ชาติไม่ล่ม”

เมื่อวันอาทิตย์ที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๕๕ ที่ผ่านมา ประวัติศาสตร์ชาติไทยต้องบันทึกว่า ชนชั้นนำของประเทศ ภายใต้การนำของนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี พลเอกธีรเดช มีเพียร ประธานวุฒิสภา นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร ผู้นำหน่วยงานภาครัฐ ผู้นำภาคเอกชน และภาคีเครือข่ายต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน ได้ออกมาแสดงเจตนารมณ์การต่อต้านการทุจริตด้วยการปฏิญาณตน “ต่อต้านการคอร์รัปชัน” เพื่อขจัดปัญหาอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและสังคมที่บั่นทอนความก้าวหน้าของการพัฒนาประเทศตลอดมา ให้หมดไปโดยเร็ว

ในการชุมนุมรวมพลังต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันวันนั้น นายกรัฐมนตรีได้กล่าวต่อผู้ชุมนุมว่า

“ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันเปรียบเสมือนมะเร็งร้ายของสังคมวันนี้ถือเป็นวันแห่งการรวมพลังของพวกเราคนไทยทุกฝ่ายในการแสดงเจตนาารมณ์ต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันทุกรูปแบบ เพื่อสร้างค่านิยมหรือวัฒนธรรมในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต มีหลักธรรมาภิบาลในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อเป็นภูมิคุ้มกันจิตใจไม่ให้ตกเป็นทาสกระบวนกรทุจริตคอร์รัปชัน

จึงขออนุญาตกล่าวนำคำปฏิญาณต่อต้านการคอร์รัปชัน และขอให้ท่านทั้งหลายกล่าวตาม ดังนี้

เราคนไทยผู้รักชาติ ขอให้สัตย์ปฏิญาณว่า

- เราจะไม่ยอมเป็นเหยื่อของค่านิยมการติดสินบน
- เราจะไม่ใช้อำนาจหน้าที่มาคิดโกง เอาประโยชน์ส่วนรวมมาเป็นประโยชน์ส่วนตน
- เราจะไม่ใช้ความรู้ความสามารถ มาเอาเปรียบ เบียดเบียนผู้อื่น
- เราจะประพฤติตนอยู่ในกรอบของความซื่อสัตย์สุจริต
- เราจะเคารพกฎหมาย กติกาของวิชาชีพ และระเบียบของสังคมอย่างเคร่งครัด

■ เราจะร่วมมือ ต่อต้านการทุจริตคดโกงทุกรูปแบบ เพื่อนำพาประเทศไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองอย่างยั่งยืน และนี่คือ สิ่งที่เราคนไทยทุกคนให้คำมั่นว่า ต้องทำอย่างจริงจังและจริงใจ ตั้งแต่วันนี้.”

หลังจากการปฏิญาณต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันผ่านไป สื่อมวลชนหลายภาคส่วนได้เริ่มแสวงหารูปธรรมของมาตรการต่าง ๆ ที่รัฐบาลจะประกาศออกมาเพื่อจัดการทุจริตคอร์รัปชันในภาครัฐ ซึ่งยังมีข่าวปรากฏในสื่ออยู่เสมอ โดยเฉพาะการให้สินบนและสินน้ำใจกับเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อรับบริการจากการปฏิบัติงานตามหน้าที่

ขณะเดียวกัน สื่อมวลชนยังเรียกร้องให้หนการเมืองที่อาสากับประชาชนว่า จะเข้ามาวางกรอบ กฎ กติกาการบริหารจัดการประเทศให้มีความเจริญรุ่งเรือง และจัดทรัพยากรของประเทศอย่างเป็นธรรม ต้องแสดงเจตนาธรรมณ์ว่า จะร่วมกันต่อสู้การคดโกงชาติในทุกรูปแบบได้อย่างไร

ความจริงเรื่องนี้ไม่ใช่เรื่องใหม่ เพราะคำปฏิญาณตนของสมาชิกรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๑๒๓ ก็ได้กล่าวถึงเรื่อง “การปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตเพื่อประโยชน์ของประเทศและประชาชน” และประมวลจริยธรรมของข้าราชการการเมือง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา ก็ได้กำหนดแนวทางการปฏิบัติตนในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต และการใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบ รวมทั้งประโยชน์ทับซ้อน ไว้เรียบร้อยแล้ว

ดังนั้น จึงเหลือแต่เพียงการนำไปสู่การปฏิบัติที่เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะหนการเมืองซึ่งเป็นชนชั้นนำของสังคม “ต้อง” เป็นแบบอย่างที่ดีต่อสังคม และร่วมมือร่วมใจกันตรวจสอบตามหน้าที่อย่างจริงจัง เพื่อมิให้เกิดกรณีการทุจริตคอร์รัปชันในการบริหารราชการแผ่นดินแม้แต่รายเดียว

อย่างไรก็ดี การปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชันไม่ใช่เป็นเพียง “ลมปาก” ด้วยการเปล่งวาจาและพิธีกรรมเท่านั้น จำเป็นต้องมีการสร้างค่านิยมความซื่อตรงต่อหน้าที่ตาม “หลักราชการ” ที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ ทรงพระราชนิพนธ์ไว้ และพัฒนาจิตใจให้เป็นคน “ใจซื่อสัตย์ มือสะอาด” อย่างมั่นคง ชาติของเราจึงจะไม่ล่ม

จากการได้ชมวีดิทัศน์การประกวดสุนทรพจน์ระดับนักเรียนเกี่ยวกับการต่อต้านการทุจริต ซึ่งจัดโดยสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบแห่งชาติ พบว่า นางสาวกษริน วงศ์กิตติขวลิต นักเรียนโรงเรียนราชโบริกานุเคราะห์ จังหวัดราชบุรี ได้กล่าวสุนทรพจน์ว่า

“ธรรมชาติให้ได้แค่พรสวรรค์ แต่พรแสวงเป็นหน้าที่ของมนุษย์ ที่จะต้องสร้างขึ้นมาเอง ธรรมชาติให้ได้แค่মনวิญญาน แต่มนิธรรมเป็นเรื่องที่มนุษย์จะต้องสร้างขึ้นมาเอง ธรรมชาติให้ได้แค่สองมือ แต่การใช้สองมือสร้างประโยชน์สุขให้กับประเทศชาติ ก็เป็นเรื่องที่มนุษย์จะต้องสร้างขึ้นมาเองเช่นกัน

ถ้ามือสะอาดชาติจะไม่ล่ม คนที่มีมือสะอาด คือ คนที่ซื่อสัตย์สุจริต และรู้จักพอ เพราะธรรมชาติของมนุษย์นั้นไม่รู้จักพอ ไม่ชอบปรับขนาดของใจให้เท่ากับจำนวนเงิน แต่ชอบปรับจำนวนเงินให้เท่ากับขนาดของใจ ความทุกข์ของมนุษย์จึงไม่ใช่การไม่ได้ ความยากของมนุษย์จึงไม่ใช่การไม่มี แต่ความทุกข์ยากของมนุษย์อยู่ที่การไม่พอต่างหาก

ประเทศชาติก็เปรียบเสมือนบ้าน ข้าราชการก็เปรียบเสมือนหลังคา ชาวประชาที่เปรียบเสมือนพื้นบ้าน ถ้าหลังคาบ้านรั่วพื้นบ้านย่อมตากแดด ตากฝน จนตัวบ้านผุพังทลาย ประชาชนไม่ได้เกิดมาเพื่อรอรับพายุฝนแห่ง การทุจริตของใครบางคน ไม่ได้เกิดมาเพื่อรอรับเปลวแดดแห่งการโกงกิน ของคนบางกลุ่ม และไม่ได้เกิดมาเพื่อไต่ลมพายุแห่งความเห็นแก่ตัวของคน บางพรรค

การทุจริตคอร์รัปชันจึงถือเป็นมารดาแห่งความชั่วทั้งปวง จมอยู่ที่ ความยากแค้นของประชาชน ความยากจนของประเทศชาติเป็นบุตรหลาน โลภะทุจริตเป็นรากแก้ว ยืนต้นเติบโตเป็นการโกงกิน มีกิ่งใบที่แหลมคม ประดุจดอกและดาบคอยทิ่มแทง ออกดอกเป็นกลืนคาวเลือด ให้ผลที่มีรส ผาตเผื่อนและแสบเผ็ดแก่คนทั้งแผ่นดิน ประเทศชาติจะอยู่รอดได้ ต้องอาศัยคนที่มีใจซื่อสัตย์ มือสะอาดปกป้องชาติไม่ให้ล่ม

เท่าที่ไม่มีบาตแผลย่อมกล้าลุยโคลน คนที่ไม่มีความทุจริตในหัวใจ ย่อมกล้าต่อกลอนกับอภิปิลคนชั่วร้าย มือที่สะอาดกล้าฉันทใจที่สะอาด ย่อมไม่หว่นไหวต่ออามิจเครื่องล่อฉันทนั้น

จะรอเทพที่ไหนให้ช่วยนั้น รอกุศลที่ไหนให้ช่วยสร้าง มีแต่มือ มี แต่ใจไม่จิตจาง ที่ต้องล้างที่ต้องรื้อลงมือทำ มือต้องสะอาด ชาติจึงไม่ล่ม โดยการปฏิบัติตามโอวาท ๓ ประการ ดังนี้

๑. มือนี้ต้องปล่อยวางความชั่ว เพราะการทำความชั่วครั้งแรก ย่อมเปิดประตูให้ทำความชั่วครั้งที่สอง ครั้งที่สามตามมา เพียงเพื่อปกปิดความผิดนั้น ต้องทำความผิดอีกหลายครั้ง การทุจริตโกงกินครั้งแรกย่อมจูงมือความชั่วนำไปการตามมา

๒. มือนี้ต้องทำดี ธรรมชาติให้สองมือไว้ไม่ใช่เพื่อกอบโกยผลประโยชน์ แต่ให้ไว้เพื่อสร้างประโยชน์สุขให้แก่ประเทศชาติ ดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ตอนหนึ่งว่า “คนเรานั้นต้องหมั่นทำความดีอยู่บ่อยๆ เพื่อให้จักคุ้นชินกับความดี เพราะถ้าไม่ทำดี ก็จะเป็นการเปิดโอกาสให้ความชั่วเข้ามาแทรกแซงได้ง่าย”

๓. ใจดวงนี้ต้องเป็นแหล่งเพาะเลี้ยงต้นกล้าแห่งคุณธรรม ไม่ใช่เรือนเพาะชำแห่งต้นกล้ากิเลสตัณหา สองมือนี้ต้องนำคุณธรรมในจิตใจมาเพาะปลูกลงบนผืนแผ่นดินไทย ให้งิเลสแห่งคุณธรรมนั้นแผ่สาขาก่อให้เกิดร่มเงาแห่งความผาสุกตลอดไป

ไม่มีมือที่พิการใจจะพิการไปกว่ามือที่ไม่ยอมสร้างประโยชน์ให้แก่แผ่นดิน ไม่มีมือของอาชญากรใจจะน่ากลัวไปกว่ามือที่สกปรกของคนโกงกินชาติบ้านเมือง และไม่มีพระหัตถ์ของพระพรหมองค์ใดจะสร้างสรรคประเทศชาติให้งดงามได้ เท่ากับมือสะอาดชาติไม่ล่ม

เกิดมาแล้วต้องใช้ชีวิตให้สมค่ากับคำว่า “คน” โดยการใช้สองมือที่สะอาดสร้างชาติให้เจริญ เมื่อตอนเราเกิดเราร้องไห้ในขณะที่คนอื่นยิ้มระรื่น ตอนเราตาย เราต้องยิ้มระรื่นโดยที่คนอื่นร้องไห้ ทำอย่างนี้ได้จึงจะเป็นผู้ที่มีมือสะอาด ชาติไม่ล่มอย่างแท้จริง”

มุมมองของเยาวชนเกี่ยวกับสถานการณ์และวิธีการแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันนี้ อาจมีส่วนช่วยให้ปณิธานร่วมกันของท่านนายกรัฐมนตรีและชนชั้นนำของชาติทั้งหลายประสบผลสำเร็จได้

ถ้า...ข้าราชการของรัฐทุกคน ตั้งแต่นายกรัฐมนตรีไปจนถึงเจ้าหน้าที่ของรัฐระดับที่สัมผัสประชาชน ลองพยายามทำให้มือของทุกคน “สะอาด” ตามถ้อยคำในสุนทรพจน์นี้ “ชาติไทยของเรา จึงจะไม่ล่ม”

เพื่อประโยชน์สุข

ของประชาชน

หลักการ

วันที่ ๒๓ ตุลาคมของทุกปีเป็นวันสำคัญของชาติ ที่ปวงชนชาวไทยร่วมกันระลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ จากการศึกษาที่พระองค์ทรงพัฒนาประเทศไทยให้มีความเจริญก้าวหน้าทัดเทียมนานาอารยประเทศ ทำให้ประเทศของเรารอดพ้นข้อกล่าวหาว่า “ป่าเถื่อน” อันจะนำมาซึ่งการเข้ามาปกครอง และผนวกดินแดนเข้าเป็นอาณานิคมของจักรวรรดินิยมตะวันตกเช่นเดียวกับหลายชาติรอบบ้านเรา

หนึ่งในกระบวนการพัฒนาสังคมสยามให้เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว คือ การเลิกทาสและป่าไผ่ ซึ่งถูกกดขี่จากกลุ่ม

ขุนนางและเจ้าขุนมูลนาย พร้อมทั้งเปิดโอกาสทางการศึกษาให้กับประชาชน เพื่อให้ได้รับความรู้มาช่วยกันพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าทัดเทียมนานาชาติอารยะประเทศ

โดยพระองค์ได้พระราชทานก่อกำเนิดระบบ “ราชการ” และ “ข้าราชการของรัฐ” เข้ามาปฏิบัติหน้าที่ราชการเพื่อ “ประโยชน์สุข” ของประชาชนต่างพระเนตรพระกรรณ ทดแทนระบบ “ขุนนาง” ที่ผูกขาดอำนาจปกครองบ้านเมืองด้วยการสืบทอดกันทางสายโลหิต โดยที่ส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ และ “จิตสำนึก” ในการทำงาน “เพื่อประชาชน” อย่างแท้จริง

และพระองค์ได้วางระบบให้ค่าตอบแทนคุณงามความดีของข้าราชการ ด้วยการให้เงินบำนาญเลี้ยงชีพหลังเกษียณอายุจนกว่าจะเสียชีวิต ซึ่งคนเหล่านี้ควร “สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ” ไว้ด้วย

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “ทหาร” ที่ถูกสร้างมาเพื่อการรับใช้แผ่นดินและความมั่นคงของชาติมาตลอดชีวิต จึงจำเป็นต้องดำรงรักษาความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ไว้มิ่งกว่าชีวิต มิสมควรกระทำการใดๆ ที่ “สุ่มเสี่ยง” ต่อการมีผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ เพื่อประโยชน์ของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง

นอกจากนั้น ล้นเกล้าฯ รัชกาลที่ ๕ ยังได้พระราชทานหลักคิดในการปกครองที่เป็นธรรม ซึ่งอธิบายถึงความสามารถในการเรียนรู้และทำความดี ด้วยคำโคลง ความว่า

ผู้คนกำเนิดคล้าย

คลึงกัน

ใหญ่ย่อมเพศผิวพรรณ

แมกบ้าง

ความรู้แจ้งเรียนทัน

กันหมด

ยกแต่ชั่วดีกระต่าง

อ่อนแก่ฤๅไหว ฯ

ด้วยเหตุนี้ พระองค์จึงได้ส่งพระเจ้าลูกยาเธอและสามัญชน ไปศึกษาต่างประเทศ เพื่อให้นำความรู้สมัยใหม่เข้ามา “ช่วยกัน” ปกครอง และบริหารประเทศให้เจริญก้าวหน้า

แต่เมื่อมีข้าราชการเพื่อให้ไปปฏิบัติหน้าที่ “รับใช้ประชาชน” แล้ว ส่วนใหญ่ยัง “ติด” นิสัยการเป็นขุนนางหรือเจ้าขุนมูลนาย ประพฤติตนเป็น “นายของประชาชน” จึงมีการใช้อำนาจโดยมิชอบกดขี่ประชาชน และทำให้ ประชาชนเดือดร้อน มีการฉ้อราษฎร์บังหลวง เพื่อสร้างความร่ำรวยให้กับ ตนเองและพวกพ้อง โดยไม่คำนึงถึง “ประโยชน์สุข” ของประชาชน

อีกทั้ง การนำความรู้จากประเทศต่างๆ มาใช้ ยังเป็นการ “ลอกแบบ” และนำวัฒนธรรมของประเทศอื่นๆ มาใช้ โดยไม่คำนึงถึงสภาวะของ สังคมและวัฒนธรรมไทย ทำให้สังคมเกิดความสับสน

อาจจะเป็นด้วยเหตุนี้ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ จึงได้ทรงพระราชนิพนธ์ “หลักราชการ” และพิมพ์พระราชทานแจกข้าราชการในการพระราชพิธีตรุษะสงกรานต์ พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ (เป็นคำที่ใช้ในเอกสารต้นฉบับ) เมื่อวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๔๕๗

โดยพระองค์ได้ทรงอธิบายว่า การเป็นข้าราชการมีแต่เพียงความรู้ เท่านั้นไม่เพียงพอ จำเป็นต้องมี “คุณวิเศษ” ๑๐ ประการด้วย ได้แก่ (๑) ความสามารถ (๒) ความเพียร (๓) ความไหวพริบ (๔) ความรู้เท่า ถึงการณ์ (๕) ความซื่อตรงต่อหน้าที่ (๖) ความซื่อตรงต่อคนทั่วไป (๗) ความรู้จักนัยคน (๘) ความรู้จักผ่อนผัน (๙) ความมีหลักฐาน และ (๑๐) ความจงรักภักดี

ล้นเกล้าฯ รัชกาลที่ ๖ ได้ทรงอธิบายความหมายของ “คุณวิเศษ” หรือ “คุณค่า” ในศัพท์การบริหารสมัยใหม่ไว้อย่างชัดเจนใน ๖ ประการ แรก และทรงเห็นว่า มีความจำเป็นต่อผู้บังคับบัญชาที่ปกครองคน สมควร

ใช้เป็นเกณฑ์หลักในการคัดเลือกบุคคลให้ดำรงตำแหน่งผู้บังคับบัญชาด้วย
กล่าวคือ

“ความสามารถ” หมายถึง “อาจจะทำงานให้เป็นผลสำเร็จได้ดี
ยิ่งกว่าผู้ที่มีโอกาสเท่า ๆ กัน”

“ความเพียร” หมายถึง “กล้าหาญไม่ย่อท้อต่อความยากและ
บากบั่นเพื่อจะข้ามความขัดข้องให้จงได้ โดยใช้ความอุตสาหวิริยภาพ
มิได้ลดหย่อน”

“ความไหวพริบ” หมายถึง “รู้จักสังเกตเห็นโดยไม่ต้องมีใครเตือน
ว่า มีเหตุเช่นนั้นๆ จะต้องปฏิบัติการอย่างนั้นๆ เพื่อให้บังเกิดผลดีที่สุดแก่
กิจการทั่วไป และรีบทำการอันเห็นควรนั้นโดยฉับพลันทันท่วงที”

“ความรู้เท่าถึงการณ” หมายถึง “รู้จักเลือกกว่าจะปฏิบัติอย่างไรจึง
จะเหมาะสมแก่เวลาและที่ ให้สมเหตุสมผลจึงจะเป็นประโยชน์ดีที่สุด อันความ
คิดในทางใด ๆ ถึงแม้ว่าจะดีปานใดก็ตาม แต่ถ้าใช้ไม่เหมาะสมแก่เวลา
คือทำก่อนที่ถึงเวลาอันควรหรือภายหลังเวลาอันควร ก็อาจที่จะไม่ได้รับผลดี
เท่าที่ควรได้รับ หรือกลับกลายเป็นผลร้ายไปก็ได้”

“ความซื่อตรงต่อหน้าที่” หมายถึง “ตั้งใจระทำกิจการ ซึ่งได้รับ
มอบให้เป็นหน้าที่ของตนนั้นโดยซื่อสัตย์สุจริต ใช้ความอุตสาหวิริยภาพเต็ม
สติกำลังของตน ด้วยความมุ่งหมายให้กิจการนั้น ๆ บรรลุถึงซึ่งความสำเร็จ
โดยอาการอันงดงามที่สุดที่จะพึงมีหนทางจัดไปได้”

“ความประพฤติซื่อตรงต่อคนทั่วไป” หมายถึง “รักษาดตนให้เป็น
คนควรเขาทั้งหลายจะเชื่อถือได้ โดยรักษาวาจาสัตย์พูดอะไรเป็นมั่น ไม่
เหินหันเปลี่ยนแปลงคำพูดไป เพื่อความสะดวกเฉพาะครั้ง ๑ คราว ๑”
ส่วน “หลักราชการ” ใน ๔ ประการหลัง เป็นคุณลักษณะของคนทั่วไป ทั้ง
ผู้ใหญ่และผู้น้อยทุกคน ซึ่งพระองค์ได้ทรงบรรยายคุณลักษณะของคนใน
สังคมที่ ต้องเรียนรู้นิสัยซึ่งกันและกัน รู้จักประยุกต์ใช้กฎเกณฑ์ต่างๆ โดย

ไม่ “เกรตริง” รู้จักสร้างครอบครัวยุติเป็นปีกแผ่น และยอมเสียสละ
ประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

ถึงแม้ว่าวันเวลาจะเปลี่ยนแปลงไป แต่บทพระราชนิพนธ์ “หลัก
ราชการ” ที่ล้นเกล้าฯ รัชกาลที่ ๖ ได้พระราชทานให้ปวงชนชาวไทย ยังคง
ทันสมัยและเป็น “อมตะ” เพราะสาระของความรู้เหล่านี้ยังปรากฏอยู่ในตำรา
การบริหารสมัยใหม่เกือบทุกเล่มที่ขายกันอยู่ในปัจจุบัน

ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง “ความรู้และความเพียร” ที่ถูกนำมาอธิบายกัน
ด้วย “ความรู้ควบคู่คุณธรรม” ซึ่งจะทำให้การปฏิบัติภารกิจต่างๆ ประสบ
ผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์

“ความไว้วางใจและความรู้เท่าถึงการณ์” ที่นำมาอธิบายเป็นทฤษฎี
การตัดสินใจของผู้นำและ “ความ เชื่อตรงต่อหน้าที่และความเชื่อตรงต่อ
บุคคลทั่วไป” ที่ถูกนำมาเป็นหลักธรรมาภิบาลหรือการบริหารกิจการ
บ้านเมืองที่ดี ด้วยการปลูกฝังให้ทุกคนมี “ความเชื่อตรง” (Integrity) และเป็น
สิ่งเดียวกับที่มาเลเซียเพื่อนบ้านของเรากำลังรณรงค์เพื่อให้ประเทศเจริญ
ก้าวหน้าเป็น “ประเทศพัฒนา” อยู่ในขณะนี้

สิ่งนี้สะท้อนให้เห็นถึง พระอัจฉริยภาพของพระมหากษัตริย์ไทย
ที่มีทรงมีสายพระเนตรอันยาวไกล และทรงมีองค์ความรู้ที่จะอธิบายเพื่อ
กำหนดยุทธศาสตร์ในการนำวิสัยทัศน์เหล่านั้นไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งพระ
อัจฉริยภาพเหล่านี้ได้สืบทอดมาถึงพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวองค์ปัจจุบัน
ที่พระราชทานปรัชญาเศรษฐกิจ “พอเพียง” และหลัก “เข้าใจ เข้าถึง
พัฒนา” รวมทั้ง “รู้ รัก สามัคคี” และอื่นๆ อีกมากมาย

ปัญหาสำคัญอยู่ที่... ผู้บริหารประเทศตั้งแต่นายกรัฐมนตรีลงไป
จนถึงข้าราชการประจำทุกคนจะมีความสามารถในการเรียนรู้และมีความ
มุ่งมั่นนำองค์ความรู้เหล่านี้ไปปฏิบัติให้เกิดผลสัมฤทธิ์ได้แค่ไหน

บทเรียนจากเรื่อง “อื้อฉาว” ต่างๆ ที่ปรากฏในสื่อมวลชน
ในขณะนี้ เช่น กรณีพิพาทชายแดนกัมพูชา กรณีมาบตาพุด การจัดซื้อ
รถเมล์สี่พันคัน การบริการของรถไฟ การประมูลขายโทรคมนาคม ๓ จี
การใช้งบประมาณไทยเข้มแข็ง ฯลฯ ได้สะท้อนให้เห็นถึงความไร้
ประสิทธิภาพของการบริหารงานในระบบธรรมาภิบาล เพราะไม่สนใจ
“หลักราชการ” ที่ได้พระราชทานไว้ และความ “เห็นแก่ตัว” ของคนไทย

ดังนั้น จึงถึงเวลาแล้วที่รัฐบาล “ต้อง” นำพระราชนิพนธ์ “หลัก
ราชการ” กลับมาอบรมทบทวนให้กับคณะรัฐมนตรีและข้าราชการทุกคน
รวมทั้งอดีตข้าราชการที่ยังดำรงชีพด้วย “เงินบำนาญ” ด้วย

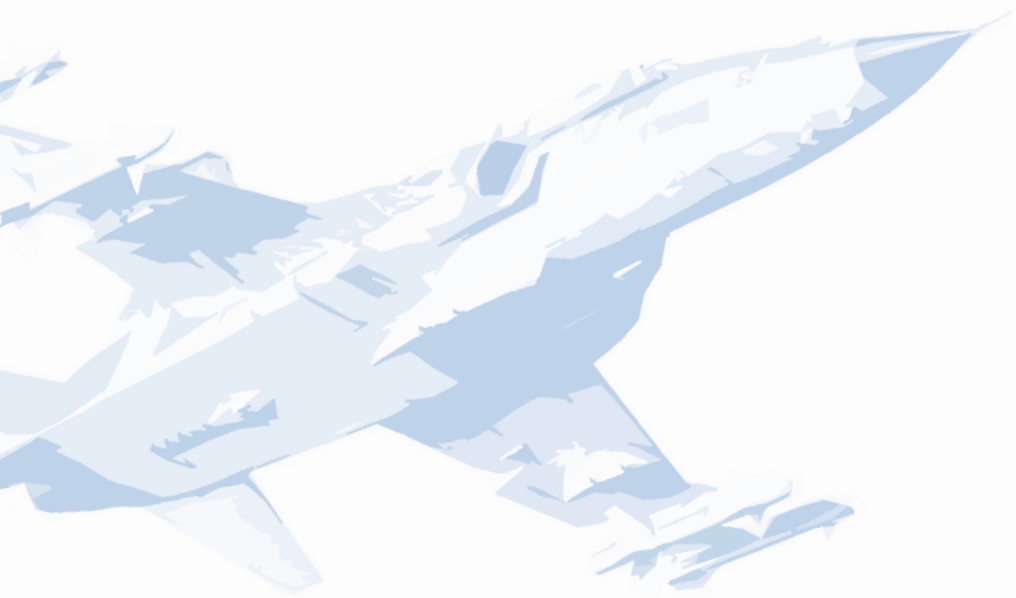
และมาร่วมกันตั้งปณิธานว่า ทุกคนจะร่วมใจกันจัดทำยุทธศาสตร์
ที่ทำให้สิ่งดังมานี้เกิดขึ้นในบ้านเมืองของเราอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อตอบ
สนองพระมหากรุณาธิคุณของบูรพมหากษัตริย์ที่ทรงมีคุณูปการในการ
“สร้างชาติไทย” ให้เป็นปึกแผ่นมาจนถึงทุกวันนี้

ทำเกิดครับ...ก่อนที่บ้านเมืองของเราจะ “ไปไม่รอด”

“ ຖູກລ່ວລວງ ”

รรรรรรรร

“มนุษย์” เป็นผู้มีจิตใจและเป็นผู้มีเหตุผล จึงทำให้ทุกฝ่ายเชื่อว่า สังคมมนุษย์จะอยู่ร่วมกันด้วยความสุข โดยยึดหลักเหตุผลสามารถพุดจาทำความเข้าใจกันได้โดยไม่ต้องใช้ “กำลัง” เข้าแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งเช่นเดียวกับสัตว์โลกชนิดอื่น

แต่ปรากฏการณ์ในสังคมโลกที่ผ่านมา ได้สะท้อนให้เห็นความบกพร่องในการควบคุมกิเลสและตัณหา ซึ่งทำให้ “คน” มีความต้องการที่เหนือความสามารถของจิตใจในการควบคุมพฤติกรรมของตนได้

สิ่งนี้ทำให้เกิดการต่อสู้ระหว่างมนุษย์เพื่อแย่งชิงทรัพยากรหรือสิ่งที่ต้องการมาโดยตลอด จนกระทั่งต้องมืองค์กรกลางและระบบที่เป็นสากล เช่น สหประชาชาติ และองค์กรระหว่างประเทศต่างๆ เพื่อใช้ควบคุมการแสวงหาประโยชน์ของมนุษย์ให้อยู่ในกรอบของการ “แข่งขัน” โดย “ไม่ต่อสู้” กัน

ต่อมาเมื่อโลกเปลี่ยนแปลงมาถึงยุคทุนนิยมในกระแสโลกาภิวัตน์ ซึ่งสร้างลัทธิบริโภคนิยมให้กับคนอย่างไร้ขอบเขต ทำให้มนุษย์มีพฤติกรรมต่อสู้แย่งชิงทรัพยากร “เงิน” ที่สามารถสร้างความสุขให้กับตนเองและพวกพ้องอย่างไร้ความรู้ผิดชอบชั่วดี และมีการต่อสู้แย่งชิงกัน “คนในชาติเดียวกัน”

พฤติกรรมที่ปรากฏขึ้นในสังคม คือ “ปลาใหญ่ กินปลาเล็ก” และ “คนโง่ เป็นเหยื่อของคนฉลาด” โดยความฉลาดนั้น รวมถึง “ฉลาดเกมโกง” ด้วย ปัญหาของโลกมนุษย์จึงเกิดขึ้นมากดังที่เห็นในปัจจุบัน

โดยหนึ่งในพฤติกรรมเลวร้ายที่เห็นกันมากในปัจจุบัน คือ การแสวงหาประโยชน์ในการดำเนินธุรกิจเพื่อหวังผลกำไรโดยไม่คำนึงถึงผลเสียที่เกิดขึ้นในสังคมโลกและผลกระทบต่อผู้มีส่วนได้เสียเลย

ด้วยเหตุนี้ทำให้ทุกชาติต้องหันมาสร้างคุณธรรมและจริยธรรม หรือสภาพความดีงามให้กับคนในโลก หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นกระบวนการ “เติมความเป็นมนุษย์ให้กับคน” โดยเฉพาะ “ชนชั้นปกครอง” ซึ่งมีอำนาจในการกำหนดนโยบายสาธารณะที่มีผลกระทบต่อคนในสังคม ด้วยการกำหนดระบบหนึ่งที่เรียกว่า ระบบ “ธรรมาภิบาล” (Good Governance)

ระบบธรรมาภิบาลเริ่มเกิดขึ้นในวงการธุรกิจเมื่อประมาณ ๒๐ ปีมาแล้วภายใต้ชื่อว่า Corporate Governance ซึ่งมีผู้แปลเป็นภาษาไทยหลายคำ โดยมุ่งหวังให้ผู้ดำเนินธุรกิจไม่แสวงหาประโยชน์และผลกำไรมากเกินไปจนก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมต่อผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholder)

ซึ่งผู้มีส่วนได้เสียนี้ ได้แก่ พนักงานในองค์กร ผู้บริโภค คู่แข่งขัน ผู้ได้รับผลกระทบจากการดำเนินธุรกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ระบบ นิเวศวิทยา ฯลฯ

ต่อมาได้นำมาใช้ในระบบราชการ เรียกว่า “การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี” โดยตราพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.๒๕๔๖ มาเป็นกรอบในการปฏิบัติ และเป็นหลักการสำคัญของการพัฒนาระบบราชการตั้งแต่ปี ๒๕๔๖ เป็นต้นมา

สำหรับวัตถุประสงค์สำคัญของระบบธรรมาภิบาลนั้น สรุปได้ว่า เพื่อลดการใช้อำนาจตาม “อำเภอใจ” ของชนชั้นปกครองซึ่งก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมในสังคม ด้วยการเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่มีส่วนได้เสีย มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะและกฎหมายที่ใช้บังคับต่อคนในสังคม

วิธีนี้ทำให้ทุกฝ่ายมีความรู้และยอมรับในเหตุผลของการใช้อำนาจรัฐในเรื่องนั้นๆ การบริหารประเทศจึงเกิดความโปร่งใส และมีความรับผิดชอบร่วมกันในการปฏิบัติให้สำเร็จตามเป้าหมายที่ต้องการร่วมกันอย่างมีเหตุผล สังคมก็จะมี ความเจริญก้าวหน้า มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน และอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

สำหรับหลักการสำคัญของธรรมาภิบาลในภาครัฐที่กำหนดขึ้นนั้นมี ๖ ประการ คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักการมีส่วนร่วม หลักความโปร่งใส หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า

หลักนิติธรรมและหลักคุณธรรม เป็นเป้าหมายสำคัญในการสร้างคนในสังคมให้ประพฤติในกรอบของคุณงามความดี และมี “วินัย” ด้วยการรู้จักเคารพในกฎ กติกา มารยาทที่ร่วมกันกำหนดไว้เป็นบรรทัดฐานของสังคม

หลักการมีส่วนร่วม หลักความโปร่งใส และหลักความรับผิดชอบ เป็นการกำหนดแนวทางการปฏิบัติที่ทุกฝ่ายยอมรับในเหตุผลซึ่งกันและกัน ซึ่งต้องพัฒนาให้ทุกคนต้องมี “ใจกว้าง” รับฟังความเห็นผู้อื่น

และเมื่อนำข้อตกลงดังกล่าวไปสู่การปฏิบัติก็จะมี ความชัดเจน โปร่งใส และมีความเข้าใจตรงกัน รวมทั้งทุกฝ่ายต้องมี “พันธสัญญา” ที่จะนำไปปฏิบัติ และร่วมกันรับผิดชอบในผลของการปฏิบัติตามข้อตกลงร่วมกันนั้น นโยบายสาธารณะที่กำหนดก็จะประสบผลสัมฤทธิ์ได้ตามที่ต้องการโดยง่าย

ส่วนหลักความคุ้มค่า นั้น เป็นหลักเกณฑ์สำคัญในการตกลงใจ ใช้ทรัพยากรที่คุ้มค่าและมีเหตุผล ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมอย่างแท้จริง รวมทั้งเกิดผลสัมฤทธิ์อย่างประจักษ์สอดคล้องกับกิจกรรมอื่นๆ ที่ได้กำหนดไว้แล้วด้วย

โดยสรุปแล้ว ระบบธรรมาภิบาล เป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างระบบปกครองสังคมใหม่ เพื่อต่อต้านกับกิเลสและต้นเหตุของชนชั้นปกครองที่มักกระทำการตาม “อำเภอใจ” จนเกิดความไม่เป็นธรรมในสังคม

ขณะเดียวกันก็เป็นการสร้าง “วินัย” ให้กับผู้ถูกปกครองด้วยการรักษากฎ กติกา มารยาทที่สังคมร่วมกันกำหนดด้วย

ส่วนความสำเร็จของ “ธรรมาภิบาล” อยู่ยู่ที่การสร้างความตระหนักให้ทุกคนในสังคม ได้พัฒนาตนเองให้เป็น “มนุษย์” ที่มีจิตใจและมีเหตุผล เคารพในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ซึ่งกันและกัน

สิ่งที่สำคัญ คือ ชนชั้นปกครองจะต้องเป็น “แบบอย่าง” ในการพัฒนาตนเองให้เป็น “มนุษย์” ที่คำนึงถึงเรื่องคุณงามความดี เห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน และรู้จัก “ละอายชั่ว กลัวบาป”

พร้อมกับสร้างความรู้ ความเข้าใจ ให้กับผู้ถูกปกครอง และกำกับดูแลให้ประพฤติปฏิบัติตนแต่ในสิ่งที่ถูกต้องตามกฎหมาย กติกา มารยาทที่สังคม

กำหนด และกระทำตนเป็น “พลเมืองดี” ซึ่งจะเป็น “พลังแผ่นดินของชาติ” และทำให้ประเทศชาติของเราก็จะมีความเจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืน

นอกจากนั้น สิ่งที่จะให้ธรรมาภิบาลดำรงคงอยู่ในสังคมไทยได้ ทุกคนต้องสร้างคุณค่าพื้นฐาน คือ ความ “ซื่อตรง” (Integrity) ด้วยการสร้าง “วินัย” ในตัวข้าราชการของรัฐให้ “คิด พูด ทำ” ตรงกัน และใช้อำนาจรัฐทั้งปวงที่ได้รับมอบโดยคำนึงถึงประโยชน์ของชาติและส่วนรวมตลอดเวลา

จากที่ผมเล่าให้ฟังมาทั้งหมดจะเห็นว่า การบริหารปกครองสังคมในยุคทุนนิยมในกระแสโลกาภิวัตน์จำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้ถืออำนาจรัฐมาใช้ระบบ “ธรรมาภิบาล” เพื่อสร้างประโยชน์

ให้กับประชาชนและประเทศชาติเป็นส่วนรวมอย่างโปร่งใสและเป็นธรรม รวมทั้งสร้างประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารทรัพยากรของประเทศเพื่อให้การพัฒนาประเทศก้าวไปข้างหน้าอย่างยั่งยืน

เป็นเรื่องที่น่าเศร้าสำหรับสังคมไทย เพราะระบบ “ธรรมาภิบาล” หรือ “การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี” ถูกตราเป็นกฎหมายที่มีผลใช้บังคับมา ๕ ปีเศษแล้ว และเป็นนโยบายที่ทุกรัฐบาลรวมทั้งรัฐบาลชุดปัจจุบัน ได้กำหนดเป็นนโยบายหลักในการบริหารประเทศมาโดยตลอด

แต่ชนชั้นปกครองของสังคมไทย ทั้งข้าราชการการเมืองและข้าราชการประจำส่วนใหญ่ยังประพฤติตนตรงข้ามกับหลักการและปฏิบัติของระบบนี้อย่างเห็นได้ชัด ตลอดจนบางครั้งมีการให้สัมภาษณ์ผ่านสื่อมวลชนในลักษณะที่สะท้อนว่า ท่านยัง “ไม่เข้าใจระบบนี้”

สำหรับสาเหตุหรือครับ ตอบได้ง่ายๆ คือ ระบบ “ธรรมาภิบาล” เป็นยาแก้โรค “ใช้อำนาจโดยมิชอบ” ด้วยการใช้อำนาจที่รัฐมอบให้ตาม “อำเภอใจ” เพื่อประโยชน์ของตนเองและพวกพ้อง จึงไม่มีใครอยากให้มีการเปลี่ยนแปลงที่ “ลดอำนาจและอิทธิพลของตนเอง”

ด้วยเหตุนี้รัฐบาลที่มาจากการปฏิรูป ๑๙ กันยายน ๒๕๕๙ จึงเสนอกฎหมาย ๒ ฉบับ คือ ร่างแก้ไขพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ และร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม พ.ศ... เพื่อแก้ไขพฤติกรรมอันมิชอบของข้าราชการของรัฐ และสร้างระบบธรรมาภิบาลให้เกิดขึ้นในสังคมไทย

ร่างกฎหมายทั้งสองฉบับผ่านความเห็นชอบจากสภานิติบัญญัติ แต่ด้วย “แรงเสียดทาน” ที่สูงมากจนทำให้มีการเสนอ “ตีความ” และเกิดอุปสรรคที่ไม่สามารถมีผลบังคับใช้ทั้งสองฉบับ

อย่างไรก็ดี การแก้ไขพฤติกรรม “การประพฤติมิชอบ” ในวงราชการโดยข้าราชการของรัฐ ทั้งข้าราชการการเมืองและข้าราชการประจำมิให้ทำอะไรตาม “อำเภอใจ” ยังต้องกระทำกันต่อไป

เพราะสิ่งที่เห็นได้อย่างชัดเจน คือ การเสนอแก้ไขรัฐธรรมนูญตาม “อำเภอใจ” ของนักการเมืองที่มีเสียงข้างมากในรัฐสภา ได้ก่อให้เกิดปัญหาการประท้วงกันอย่างรุนแรงจนเกือบจะถึง “สิ้นชาติ” แล้วในขณะนี้

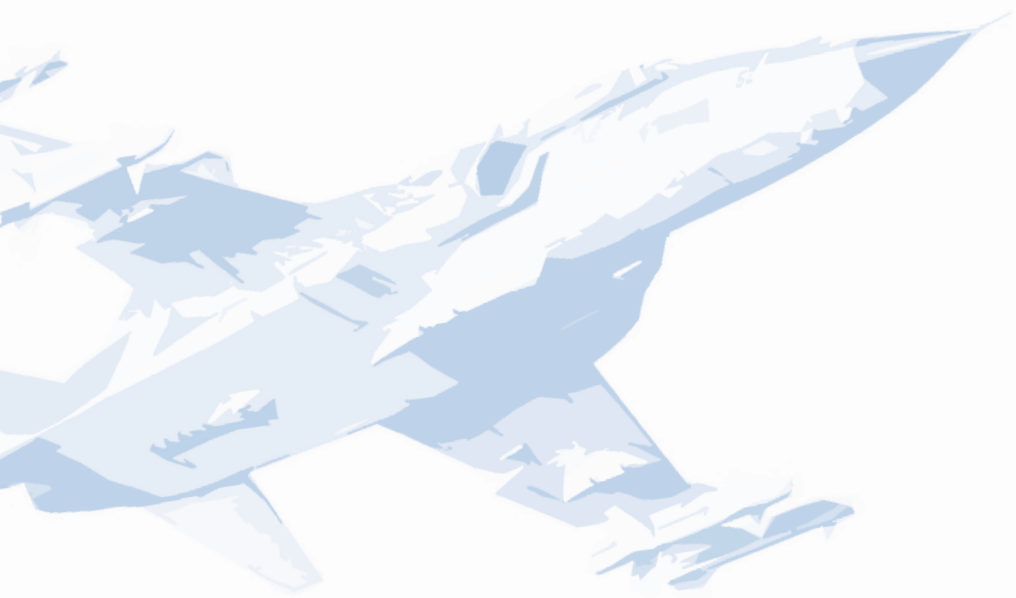
ทางแก้ไขที่เป็นรูปธรรม คือ “ผู้ถืออำนาจรัฐ” ทุกคน ต้องลด “ทิฐิ” หันกลับมาอ่านหนังสือและศึกษากันอย่างจริงจัง เพื่อนำระบบ “ธรรมาภิบาล” มาใช้เป็นหลักในการบริหารประเทศ

ทั้งนี้เพราะคนไทยที่ท่านปกครองอยู่ในยุคนี้ “ไม่โง่” แล้วครับ และเขาไม่ยอมให้ท่านใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบเพื่อตนเองและพวกพ้องอีกต่อไป

“កុរុត រឹបស៊ីបប”

การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

ผลการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนในประเด็น สิ่งที่ต้องการเป็นของขวัญปีใหม่จากรัฐบาล คือ ระบบธรรมาภิบาล หรือ Good Governance ในการบริหารราชการแผ่นดิน

แต่ในช่วงที่ผ่านมา ผู้ใช้อำนาจอธิรัฐมีพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องกับระบบธรรมาภิบาลหลายเรื่อง เช่น

กรณีมาบตาพุด ทานพุดแต่เรื่องรัฐธรรมนูญมาตรา ๖๗ วรรคสองว่าทำให้เศรษฐกิจชะงักงัน แต่ไม่มีใครคิดจะไปสำรวจและเยียวยาประชาชนที่ได้รับผลกระทบด้านสุขภาพจากโรงงานอย่างจริงจัง

หรือกรณีการนำของที่ไม่ทราบว่าเป็นอะไรจำนวนมากเข้าประเทศ โดยไม่ผ่านการตรวจทางศุลกากรของกรมการพิธีการสินไทย ท่านก็บอกว่าเป็นเรื่อง “ธรรมดา” ที่ใครๆ ก็ทำกัน

หรือเมื่อตรวจพบว่า มีการใช้งบประมาณที่ถือว่าทุจริต ท่านบอกว่าการผิดยังไม่สำเร็จเพราะยังไม่มีกรอนุมติงบประมาณ ซึ่งทำให้มีคำถามว่า ถ้าไม่ถูกทักท้วงแล้ว ท่านจะหยุดดำเนินกรเรื่องนี้หรือไม่

หรือกรณีพรรคการเมืองร่วมรัฐบาลบางพรรคออกมา “ชู” ว่า จะถอนตัวไปพร้อมกับฝ่ายค้านที่ตนเพิ่งแยกตัวมา ถ้ารัฐบาลไม่เสนอกรการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ทำให้น่าสงสัยว่าทงกรการเมืองเพื่อ “อะไร”

พฤติกรรมดังกล่าว เป็นตัวอย่างเล็กๆ ที่ทำให้ไม่แน่ใจว่า ผู้ใช้อำนาจรัฐเข้าใจคำว่า “ธรรมาภิบาล” ตรงกับที่ประชาชนต้องการหรือไม่

ถ้าพูดถึงสิ่งที่ประชาชนในฐานะผู้ถูกปกครองต้องการมากที่สุด คือ “ประโยชน์สุข” ซึ่งหมายถึง ได้รับประโยชน์จากการจัดสรรทรัพยากรของผู้อำนาจรัฐอย่างเป็นธรรม เท่าเทียมกัน และไม่เลือกปฏิบัติ ซึ่งจะทำให้ประชาชนได้รับความสุขอัน “พึงมีพึงได้” จากรัฐ

คำว่า “ประโยชน์สุข” นี้ปรากฏขึ้นเป็นครั้งแรก ในพระปฐมบรมราชโองการของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในวันขึ้นครองราชย์อย่างเป็นทางการหรือ “วันฉัตรมงคล” เมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๓๓ ความว่า

“เราจะปกครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อ “ประโยชน์สุข” แห่งมหาชนชาวสยาม”

วรคทองนี้เป็นพระราชปณิธานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงยึดถือปฏิบัติมาโดยตลอด

เนื่องจากประเทศของเราปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยมีนักการเมืองและข้าราชการของรัฐเป็นผู้ปกครองประชาชนต่างพระเนตรพระกรรณของพระมหากษัตริย์

ดังนั้น ผู้ที่ก่อให้เกิด “ประโยชน์สุข” กับประชาชนที่แท้จริงในระบบนี้ คือ นักการเมืองที่อาสาเข้ามาช่วยปกครองคล้ายกับ “ลูกจ้างชั่วคราว” ของประชาชน และข้าราชการของรัฐที่ประชาชน “จ้าง” มาทำงานตามที่ประชาชนต้องการ จึงต้องมีจริยวัตรตาม “ทศพิธราชธรรม” ด้วย

“ทศพิธราชธรรม” ๑๐ ประการนี้ ได้แก่ การให้ทานแบ่งปันสิ่งที่มีให้กับผู้อื่น การรักษาความสุจริต มีความเสียสละ มีความซื่อตรง มีความอ่อนโยนสามารถเข้าถึงจิตใจคน การปราศจากกิเลสทั้งปวง การไม่ถือโกรธอาฆาต การนำความร่มเย็นมาสู่บ้านเมือง มีความอดทน และการไม่คลาดแคล้วจากธรรมะ

แต่ลัทธิทุนนิยมในกระแสโลกาภิวัตน์ที่รุนแรงใน ๒ ทศวรรษที่ผ่านมา ทำให้ให้นักการเมืองและข้าราชการของรัฐไม่สามารถควบคุมกิเลส “รัก โลภ โกรธ หลง” ภายในตนเองได้ จึงมีการใช้อำนาจโดยมิชอบเพื่อตนเองและพวกพ้อง ทำให้เกิดการทุจริตประพฤติมิชอบ และแย่งชิงอำนาจกันเองมากขึ้น

จนลืมน้ำที่หลัก คือ “รับใช้ประชาชน” และไม่ดำรงตนให้อยู่ใน “ทศพิธราชธรรม”

นักการเมืองที่ได้อำนาจรัฐก็รับใช้อำนาจตามอำเภอใจ คล้ายกับรู้ว่าอาจจะอยู่ได้ไม่นาน ส่วนผู้ที่ไม่ได้อำนาจรัฐ ก็พยายามทำในทุกวิถีทางเพื่อให้กลับมามีอำนาจรัฐ โดยไม่คำนึงว่าประเทศจะ “หายนะ” แค่ไหน

ข้าราชการของรัฐก็ทำงานอย่าง “เกร็ง” คล้ายกับดูทิศทางลมที่อาจหวนกลับ เหมือนต้นอ้อที่พร้อมจะลู่ตามลมที่เปลี่ยนทิศทาง งานที่ต้องทำเพื่อประชาชนจึงขาดความต่อเนื่องและไม่เกิดผลสัมฤทธิ์

ปรากฏการณ์เช่นนี้เกิดขึ้นในทุกประเทศ ทำให้นักวิชาการตะวันตกเสนอแนวทางการบริหารยุคใหม่ที่ต้องมีการวางแผนงานระยะยาวที่เรียกว่า “แผนยุทธศาสตร์” และบริหารให้เกิดขึ้นจริงด้วย “ธรรมาภิบาล”

แนวคิดพื้นฐานของระบบธรรมาภิบาล คือ “การมีส่วนร่วม” ของผู้มีส่วนได้เสียในการกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์และแผนงาน เพื่อให้แน่ใจว่า ทุกคนได้รับความเป็นธรรมในการจัดสรรทรัพยากรที่รัฐกำหนดเป็นนโยบายสาธารณะของรัฐ ด้วยการจัดให้มีระบบประชาพิจารณ์ (Public Hearing)

เมื่อนำนโยบายสาธารณะไปสู่การปฏิบัติจะต้องมี “ความโปร่งใสตรวจสอบได้” เพื่อให้ประชาชนผู้มีส่วนได้เสียสามารถตรวจสอบการทำงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐว่า เป็นไปตามพันธะสัญญาที่รัฐให้กับประชาชนหรือไม่ และมีการใช้อำนาจโดยมิชอบหรือไม่ ด้วยการวางระบบการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารในการบริหารงาน

ขณะเดียวกันผู้ใช้อำนาจรัฐต้องมีความรับผิดชอบต่อประชาชนเมื่อตัดสินใจผิดพลาดทำให้ประชาชนเสียหาย ที่เรียกว่า หลักความรับผิดชอบต่อประชาชนในการกระทำ (Accountability) และมีการพัฒนาไปสู่ “หลักคุณธรรม” ที่ต้องมี “จิตสำนึก” ในการรับผิดชอบต่อทางคุณธรรมและจริยธรรม โดยที่ไม่ต้องใช้อกฎหมายบังคับ ซึ่งเรื่องนี้รัฐธรรมนูญกำหนดให้ “ผู้ตรวจการแผ่นดิน” เป็นผู้ดูแลและรับผิดชอบ

ด้วยหลักคุณธรรมนี้ทำให้ นักการเมืองและข้าราชการของรัฐในต่างประเทศมีความ “ละเอียดถี่ถ้วน กลัวบาป” ลาออกจากตำแหน่งกันง่าย ๆ ในขณะที่บ้านเรายังอ้างข้อกฎหมายเพื่อเอาตัวรอดกันอยู่

อย่างไรก็ดี การสร้าง “คุณธรรม” ให้เกิดขึ้นในตัวคนนั้น ต้องสร้างกันตั้งแต่เด็กๆ โดยพ่อแม่ ครูอาจารย์เป็นผู้สั่งสอนให้มีความประพฤติที่ดี จนมีบรรทัดฐานที่ใช้ในการดำเนินเด็กเกรงเมื่อก่อนนี้ว่า “พ่อแม่ไม่สั่งสอน” เพื่อให้ทุกคนมี “จิตสำนึก” ว่า พ่อแม่ต้องสอนลูก และลูกต้องทำดีเพื่อไม่ให้คนตำหนิบุพการี

แต่สังคมไทยเราเปลี่ยนไปมาก พ่อแม่หาเวลาสอนลูกน้อยลง

เพราะแม้แต่ทำมาหากิน ครั้นจะพึงครูอาจารย์ก็ยาก เพราะสมัยนี้ไม่สอน สมบัติผู้ดี มารยาทเล็มน้อย หน้าที่พลเมืองศีลธรรมกันแล้ว อีกทั้งครูที่เป็น ผู้บริหารก็หาแบบอย่างด้านคุณธรรมได้ยากเต็มที

ในปี ๒๕๔๕ ประเทศไทยของเราได้นำระบบธรรมาภิบาลเข้ามาใช้ ในระบบราชการเป็นครั้งแรก ด้วยการแก้ไขพระราชบัญญัติระเบียบบริหาร ราชการแผ่นดิน โดยเพิ่มมาตรา ๓/๑ ความว่า

“การบริหารราชการตามพระราชบัญญัตินี้ต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์ สุขของประชาชน เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ ความมีประสิทธิภาพ ความคุ้มค่าในเชิงภารกิจแห่งรัฐ การลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน การลด ภารกิจและยุบเลิกหน่วยงานที่ไม่จำเป็น การกระจายภารกิจและทรัพยากร ให้แก่ท้องถิ่น การกระจายอำนาจตัดสินใจ การอำนวยความสะดวก และการ ตอบสนองความต้องการของประชาชน ทั้งนี้ โดยมีผู้รับผิดชอบต่อผล ของงาน

การจัดสรรงบประมาณ และการบรรจุและแต่งตั้งบุคคลเข้าดำรง ตำแหน่งหรือปฏิบัติหน้าที่ต้องคำนึงถึงหลักการตามวรรคหนึ่ง ๓

ในการปฏิบัติหน้าที่ของส่วนราชการ ต้องใช้วิธีการบริหารกิจการ บ้านเมืองที่ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งให้คำนึงถึงความรับผิดชอบของผู้ปฏิบัติงาน การมีส่วนร่วมของประชาชน การเปิดเผยข้อมูล การติดตามตรวจสอบและ ประเมินผลการปฏิบัติงาน ทั้งนี้ ตามความเหมาะสมของแต่ละภารกิจ

เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรานี้ จะตราพระ ราชกฤษฎีกากำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการปฏิบัติราชการและการสั่ง การให้ส่วนราชการและข้าราชการปฏิบัติก็ได้”

สิ่งที่น่าสังเกต คือ กฎหมายฉบับนี้ใช้คำว่า “การบริหารกิจการ บ้านเมืองที่ดี” แทนคำว่า “ธรรมาภิบาล” ซึ่งอาจสื่อความหมายได้ชัดเจน มากยิ่งขึ้น เพราะไม่ต้องแปลความให้สับสนอีก

ต่อมา รัฐบาลในขณะนั้นได้ตรา “พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พุทธศักราช ๒๕๔๖” เพื่อให้เกิดการนำไปสู่การปฏิบัติตามวรรคท้ายของมาตรา ๓/๑ โดยกำหนดเป้าหมายของ “การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี” ไว้ในมาตรา ๖ ความว่า

“การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ได้แก่ การบริหารราชการเพื่อบรรลุเป้าหมายดังต่อไปนี้ (๑) เกิดประโยชน์สุขของประชาชน (๒) เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจภาครัฐ (๓) มีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ (๔) ไม่มีขั้นตอนการปฏิบัติงานเกินความจำเป็น (๕) มีการปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการให้ทันต่อสถานการณ์ (๖) ประชาชนได้รับความสะดวกและได้รับการตอบสนองความต้องการ (๗) มีการประเมินผลการทำงานอย่างสม่ำเสมอ”

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่า “ธรรมาภิบาล” หรือ “การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี” ที่ประชาชนต้องการ เป็นระบบที่ออกแบบมาเพื่อ

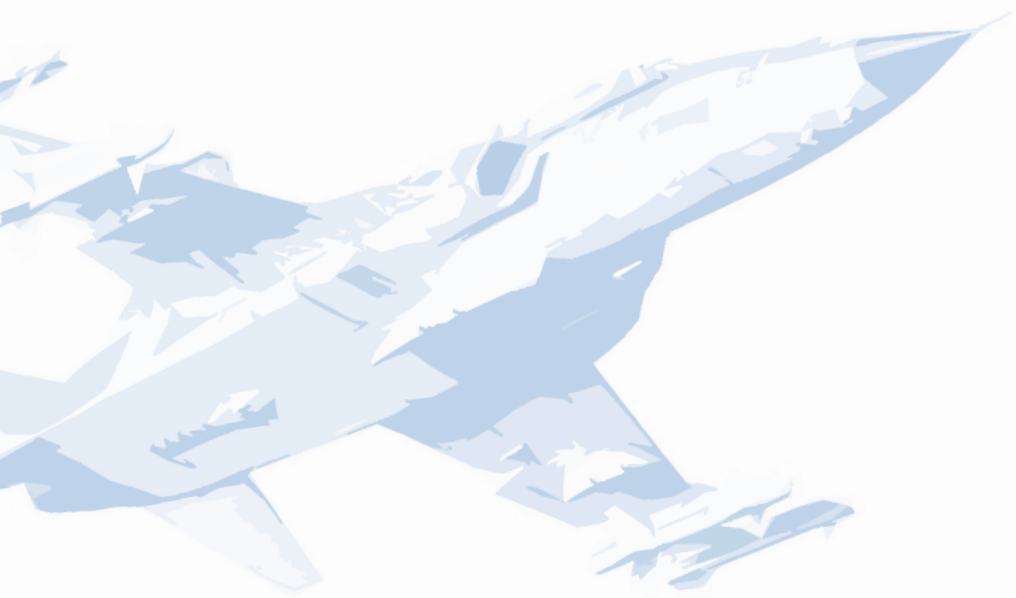
“ลดการกระทำตาม “อำเภอใจ” (Arbitrary) ของผู้ใช้อำนาจอรัฐซึ่งมักจะละเมิด “ประโยชน์สุข” ของประชาชนเพื่อประโยชน์ของตนเองและพวกพ้อง”

ซึ่งมีระบบงานที่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างครบถ้วนตั้งแต่ปี ๒๕๔๖ แล้ว

ขาดแต่เพียง “การนำไปสู่การปฏิบัติ” อย่างจริงจังเท่านั้นครับ
ท่านนายก

เพื่อรอยยิ้มของประชาชน

“เราจะปกครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม”

ประโยคอมตะนี้เป็น “พระปฐมบรมราชโองการ” ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ได้ทรงเปล่งพระสุรเสียงเมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๔๙๓ และเป็นพันธะสัญญาที่พระองค์ทรงให้กับประชาชน ด้วยการทรงยึดถือหลัก “ทศพิธราชธรรม” ตามประเพณีการปกครองมาจนถึงปัจจุบันเป็นเวลาถึง ๖๐ ปี

“ทศพิธราชธรรม” เป็นธรรมะที่นักปกครอง “ต้อง” ยึดถือปฏิบัติ เพื่อสร้าง “ประโยชน์สุข” ให้กับประชาชนผู้ถูกปกครอง ซึ่งจะทำให้ประเทศ “ดำรงอยู่ได้” ด้วยความสงบสุข มี ๑๐ ประการ คือ

(๑) การให้ทานแบ่งปันสิ่งที่มีให้กับผู้อื่น (๒) การรักษาความสุจริต (๓) มีความเสียสละ (๔) มีความซื่อตรง (๕) มีความอ่อนโยน สามารถเข้าถึงจิตใจคน (๖) การปราศจากกิเลสทั้งปวง (๗) การไม่ถือโกรธอาฆาต (๘) การนำความร่มเย็นมาสู่บ้านเมือง (๙) มีความอดทน และ (๑๐) การไม่คลาดแคล้วจากธรรมะ

ในอดีตที่ผ่านมาพระมหากษัตริย์ไทยทุกพระองค์ ได้ยึดถือหลักการปกครองทั้ง ๑๐ ประการ ทำให้ประเทศไทยของเรา โดยเฉพาะกรุงรัตนโกสินทร์มีความเจริญก้าวหน้า ประชาชนอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข แม้จะมีมหันตภัยจากมหาอำนาจมาระราน ก็สามารถดำรงอยู่ได้ด้วยพระอัจฉริยภาพของพระมหากษัตริย์ไทย โดยมี “ขุนนาง” เป็นผู้นำพระบรมราโชบายไปสู่การปฏิบัติ

เมื่อประเทศไทยเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองมาเป็น “ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” (Constitution Monarchy) ตั้งแต่วันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ พระมหากษัตริย์ทรงสละพระราชอำนาจในการบริหารประเทศ แต่ยังคงทรงเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนไทยในการ “ปกครอง” เหมือนเดิม

บุคคลกลุ่มใหม่ คือ “นักการเมือง” ได้ “อาสา” เข้ามาบริหารประเทศแทนพระมหากษัตริย์ ด้วยการกำหนด “นโยบาย” โดยมีรัฐธรรมนูญเป็นกรอบบริหารประเทศ ส่วนการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ มี “ข้าราชการประจำ” มาทำงานแทน “ขุนนาง” ในการปกครองบ้านเมืองต่างพระเนตรพระกรรณ

ตลอดระยะเวลา ๗๘ ปีของการบริหารประเทศในระบอบประชาธิปไตย “นักการเมือง” ยังหาจุดยืนของตนตามบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบไม่ได้ เพราะยังติดอยู่ในวังวนของการเมืองระดับประกรม คือ “การเข้าสู่อำนาจ” โดยมีการแย่งชิงกันเข้าสู่อำนาจรัฐในการบริหารประเทศกันอยู่ตลอดเวลา ไม่สามารถสอบผ่านขั้นขั้นมัธยม คือ “ใช้อำนาจรัฐแจกแจงสิ่งที่มีคุณค่าให้กับคนในสังคมอย่างเป็นธรรมและเสมอภาคกัน”

สภาพความไม่เป็นธรรมและการเลือกปฏิบัติ จึงสร้างสมกันมานานในระบบพวกพ้องและเครือข่าย ใครเป็นพรรคพวกเพื่อนฝูงของผู้ใช้อำนาจรัฐ ก็ได้รับสิทธิพิเศษเหนือผู้อื่น จนมี “วรรณทอง” ของนักการเมืองท่านหนึ่งว่า “จะจัดสรรงบประมาณให้กับจังหวัดที่เลือกพวกเราเข้ามาเท่านั้น”

อย่างไรก็ดี ระเบียบบริหารราชการแผ่นดินกำหนดให้มี “ข้าราชการประจำ” ประเภทต่างๆ ทั้งในฝ่ายบริหาร ฝ่ายปกครอง ฝ่ายตุลาการ และองค์การอิสระ เป็นผู้ดูแลความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม โดยทุกคนต้องปฏิบัติตามบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบที่ได้รับมอบอย่างเคร่งครัด เพื่อรักษา “ประโยชน์สุข” ของประชาชน ซึ่งตามหลักการแล้วจะต้องยึดหลัก “ทศพิธราชธรรม” ในการครองตนอยู่ตลอดเวลา

เมื่อโลกหมุนมาถึงยุค “ทุนนิยมในกระแสโลกาภิวัตน์” ซึ่งส่งผลให้คนมีกิเลสมาก โดยเฉพาะความโลภ ซึ่งมีมากจนเกินขีดความสามารถในการบริหารจัดการกิเลสได้ด้วยตนเอง โลกจึงเกิดความอลวน (Chaos) มีการแย่งชิงทรัพยากรกันมากอย่างเอาเป็นเอาตายเพื่อสนองตัณหาของตนเอง โดยเฉพาะชนชั้นปกครองที่ปกติมีอำนาจเหนือผู้อื่นอยู่แล้วก็ยิ่งประพฤติตนตาม “อำเภอใจ” มากขึ้นอีก

ประเทศตะวันตกเห็นอันตรายของ “ภัย” ต่อสังคมโลกจากสิ่งนี้ จึงออกแบบระบบการบริหารงานที่ลดการกระทำตาม “อำเภอใจ” ของผู้บริหาร ด้วยการวางระบบการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย เพื่อตรวจสอบ ถ่วงดุล และศึกษาผลกระทบต่อประชาชนก่อนการกำหนดนโยบายสาธารณะ เรียกว่า “ระบบธรรมาภิบาล” (Good Governance) โดยเริ่มในภาคธุรกิจ ก่อน และขยายตัวเข้ามาสู่ภาครัฐในช่วงหลังยุคสงครามเย็น

รัฐบาลไทยได้ตัดสินใจนำระบบนี้เข้ามาใช้ในการบริหารประเทศ โดยแก้ไขพระราชบัญญัติระเบียบการบริหารราชการแผ่นดินในปี ๒๕๔๕ แต่เรียกว่า ระบบ “การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี” โดยนำหลักสำคัญ ๖ ประการ เข้ามาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาระบบราชการ คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักการมีส่วนร่วมหลักความโปร่งใส หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า

หลังจากนั้น อีก ๑ ปีก็ได้ตราพระราชกฤษฎีกาว่าด้วย “หลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.๒๕๔๖” เพื่อใช้เป็น “วิธีการ” (Best Practices) ในการปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ของการพัฒนาระบบราชการ คือ “รอยยิ้มของประชาชน”

พระราชกฤษฎีกาฉบับนี้ ได้กำหนดวิธีการทำงานของข้าราชการ ของรัฐ ทั้งข้าราชการประจำและนักการเมืองอย่างละเอียดและชัดเจนอย่าง มีขั้น มีตอน โดยกำหนดเป้าหมายในการบริหารงานภาครัฐในกรอบของการ บริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ๗ ประการ คือ

(๑) เกิดประโยชน์สุขของประชาชน (๒) เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจ ภาครัฐ (๓) มีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ (๔) ไม่มีขั้นตอนการปฏิบัติงานเกินความจำเป็น (๕) มีการปรับปรุงภารกิจของ ส่วนราชการให้ทันต่อสถานการณ์ (๖) ประชาชนได้รับความสะดวกและ

ได้รับการตอบสนองความต้องการ (๗) มีการประเมินผลการปฏิบัติราชการอย่างสม่ำเสมอ

โดยได้นิยาม “การบริหารงานเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน” ไว้ว่า หมายถึง “การปฏิบัติราชการเพื่อให้เกิดความผาสุก และความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน ความสงบและปลอดภัยของสังคมส่วนรวม ตลอดจนประโยชน์สูงสุดของประเทศ”

มาถึงวันนี้ข้าราชการทุกคนคงต้องยอมรับว่า “เป้าหมาย” ที่ได้วางไว้เพื่อให้เห็น “รอยยิ้มของประชาชน” ยังห่างไกลเกิน “ฝัน”

ทั้งนี้เพราะสถานการณ์ตั้งแต่วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๕๓ และเชื่อมโยงมาถึง “วิกฤตการณ์ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๕๓” ได้ทำให้ประเทศไทยถอยหลังไปสู่ยุค “ป่าเถื่อน” ที่หลายคน “ขาดสติสัมปชัญญะ” ทำร้ายบ้านเกิดเมืองนอนให้วอดวายได้ลงคอ จนทำให้เราได้เห็น “น้ำตาของประชาชน” แทน “รอยยิ้ม”

เหตุการณ์ทั้งหมดที่เกิดขึ้นจะ “โทษ” ประชาชนไม่ได้ เพราะข้าราชการของรัฐทุกคนที่รับเงินเดือนจากภาษีอากรของประชาชนทุกคน มีหน้าที่สร้าง “ประโยชน์สุขให้กับประชาชน” ตามบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบที่ได้รับมอบ รวมทั้ง “กล่อมเกลாதาสังคม” (Socialization) ให้ประชาชนเป็น “พลเมืองดี”

หลายคนอาจบอกว่า ยากเกินไปที่นักการเมืองและหัวหน้าส่วนราชการต่างๆ ที่มีอำนาจในการใช้อำนาจรัฐจะประพฤติตนได้ครบถ้วนตาม “ทศพิธราชธรรม” ทั้ง ๑๐ ประการ ในสภาพแวดล้อมปัจจุบัน

จึงขอถามแต่เพียงว่า ในเหตุการณ์ที่ผ่านมาท่าน “มีความซื่อตรง” (Integrity) หรือ “อาชား” อย่างเพียงพอหรือไม่ โดยมีประเด็นสอบถามตาม “หลักราชการ” ของล้นเกล้าฯ รัชกาลที่ ๖ ว่า

“ท่านได้ซื้อตรงต่อหน้าที่ของท่านหรือไม่”

และ “ท่านได้ซื้อตรงต่อประชาชนและบุคคลทั่วไปหรือไม่”

ถ้าตรวจสอบด้วยความเป็น “มนุษย” ที่มีเหตุผลและมีจิตใจได้ว่า ได้มีการละเว้นการปฏิบัติในหน้าที่ส่วนที่รับผิดชอบจนทำให้เกิดวินาศภัยให้กับประเทศแล้ว กรุณาออกจากตำแหน่งหรือขอเกษียณอายุก่อนกำหนดก่อนที่จะถูกสอบสวนโดยผู้ตรวจการแผ่นดินตามที่รัฐธรรมนูญมาตรา ๒๔๔ วรรคท้ายกำหนด

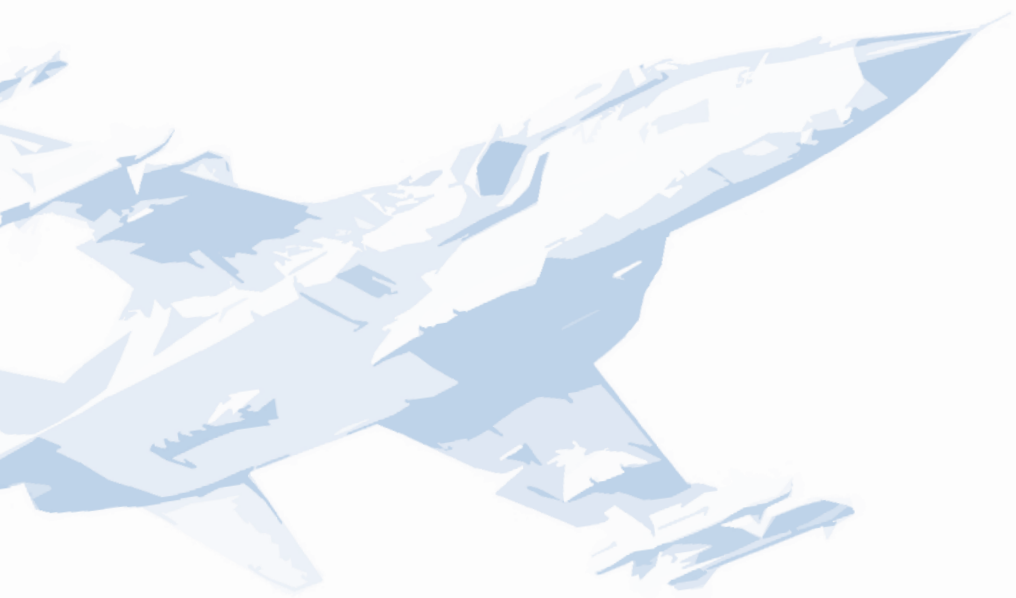
ส่วนรัฐบาลเองก็ต้องทบทวนแผนการพัฒนาระบบราชการใหม่ โดยเร่งรัดดำเนินการให้มีประสิทธิภาพตามเป้าหมายของพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารราชการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖ เพื่อให้เกิด “ประโยชน์สุข” แก่ประชาชน “โดยด่วน”

รัฐมนตรีและหัวหน้าส่วนราชการผู้ใดที่ยังไม่พยายามทำความเข้าใจ และไม่มีความจริงใจในการสร้างการบริหารกิจการที่ดีให้เกิดขึ้นในประเทศไทยแล้ว ควรจะปรับเปลี่ยนออกจากตำแหน่งทันที

เพราะถึงเวลานี้ คนไทยทุกคนต้องการเห็น “รอยยิ้มของประชาชน” ครับ

อยากเห็น “รอยยิ้ม ของประชาชน”

ผู้เขียนเกิดในตระกูลข้าราชการที่ทำงานเพื่อประเทศชาติ และแผ่นดินสืบทอดกันมา ๓ ช่วงอายุคน จากคุณปู่ที่เสียชีวิตในการทำงานหนักภายใต้กระแสความกดดันทางการเมืองหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ๒๔๗๕ ขณะดำรงตำแหน่งเจ้ากรมเสมียนตรา กระทรวงกลาโหม ซึ่งมีหน้าที่บริหารจัดการกำลังพลทหาร กับคุณย่า “อาจารย์นิล” ซึ่งเป็นหญิงเหล็กสร้างโรงเรียนฝึกหัดครู ๒ แห่งและสอนวิชา “จริยธรรม” ให้กับครู นักเรียน และประชาชนทั่วไปทางวิทยุกระจายเสียงในยุค “ชาตินิยม”

คุณตาเป็นนายพลทหารเรืออดีตผู้บังคับการโรงเรียนนายเรือ
ที่ทหารเรือทุกคนให้สมญาว่า “ตรงเป็นไม้บรรทัด” โคจรมาพบกับคุณพ่อที่
“ตรง” มากกว่าพ่อตา จนทำให้คุณตาสัพยอกว่า “แข็งเป็นขวดโซดา”

ด้วยเหตุนี้ ชีวิตวัยเด็กในบ้านคุณตาจึงอยู่ในกรอบของระเบียบ
วินัย มี “กฎ กติกา มารยาท” ของบ้านที่ชัดเจน โดยเฉพาะในเรื่องเวลา
และต้องปฏิบัติตามกรอบที่ผู้ใหญ่วางไว้ตลอดเวลา โดยมีคุณแม่คนเดียว
ที่คอยอธิบายให้ “เหตุผล” ว่าทำไมต้องทำเช่นนั้น และไม่เคยเสียเวลาที่จะ
พร่ำสอนให้ลูกเป็น “คนดี” ทำตามกฎ ระเบียบของครอบครัวอย่าง
เคร่งครัดด้วยการให้ความรู้ที่ถูกต้อง

ชีวิตในช่วงวัยรุ่นคบเพื่อนมากจนเกือบจะเสียคน “ไร้อนาคต” แต่
เดชะบุญที่คุณแม่คอยเอาใจใส่ดูแลตักเตือนร่วมกับอาจารย์ โดยใช้หลักของ
ศาสนาอธิบายให้เห็น “บาป บุญ คุณ ชั่ว” และชักจูงให้เปลี่ยนวิถีชีวิต
มาเป็นนักเรียนเตรียมทหาร ทำให้รอดพ้นวิบากกรรมของชีวิตมาได้

เมื่อโตขึ้นได้เรียนนิเวศรัฐศาสตร์จึงรู้ว่า สิ่งที่คุณแม่และอาจารย์ช่วย
ชีวิตเราให้เป็นคนดีนั้น นักวิชาการเรียกว่า “การกล่อมเกลางานสังคม”
(Socialization) จึงเห็นคุณค่าของกระบวนการนี้ และพยายามผลักดัน
ให้เกิดขึ้นในสังคมไทย เมื่อมาทำงานเป็นประธานอนุกรรมการศูนย์ส่งเสริม
และพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรมหรือ “ศูนย์คุณธรรม”

คติประจำใจ คือ “ทำทุกสิ่งให้ดีที่สุด” และสอนลูกน้องเมื่อเป็น
ผู้บังคับบัญชาไปสัสมรรถนะสูงที่ทันสมัยที่สุดในประเทศว่า ทุกคนต้อง
“รอบรู้ รวดเร็ว รอบคอบ” และยอมรับในความผิดพลาดของตัวเอง

เมื่อเป็นผู้บังคับการกองบิน รับผิดชอบเครื่องบินขับไล่สมรรถนะสูง
ที่ทันสมัยของประเทศ ๒ ผุ้บิน ได้ให้หลักการทำงานของหน่วยว่า “ตื่นตัว
ว่องไว ก้าวหน้า” และต้องมีความพร้อมในการปฏิบัติภารกิจเพื่อรักษา
อธิปไตยของชาติตลอดเวลา

และเมื่อเป็นเจ้ากรมกำลังพลทหารซึ่งรับผิดชอบการบริหารงานบุคคลกองทัพบกไทยในปี ๒๕๔๓ ได้นำปรัชญาการบริหารงานยุคใหม่มากำหนดคุณลักษณะคนในหน่วยว่า “SMART J-๑” ที่หมายถึง System Thinking, Multi-disciplinary, Adaptive, Responsive และ Team

ช่วงหนึ่งของชีวิตโชคิที่ได้อีโอกาสปฏิบัติราชการที่ประเทศญี่ปุ่น ๒ ครั้ง คือ เป็นนักบินหน่วยบินสหประชาชาติ ๑ ปี และเป็นผู้ช่วยทูตทหารอากาศ ๓ ปีครั้ง ทำให้ได้เรียนรู้ถึงความมีวินัยของคนญี่ปุ่น และอยากให้คนไทยเป็นเช่นนั้นบ้าง จึงศึกษายุทธศาสตร์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของญี่ปุ่นอย่างจริงจัง พบว่า ญี่ปุ่นเจริญได้ด้วย “ระบบราชการที่ดีมีคุณภาพ” และ “พลเมืองดี มีวินัยและรักชาติ”

เคยถูกผู้บังคับบัญชามองว่าเป็น “นักวิชาการ” จึงส่งมาเป็นผู้อำนวยการวิทยาลัยการทัพอากาศพร้อมและมอบงานวางแผนพัฒนากองทัพอากาศให้เป็น “กองทัพอากาศคุณภาพ” (Quality Air Force) เมื่อปี ๒๕๓๙ จึงเสมือนถูกบังคับให้เรียนรู้ และเห็นคุณค่าของงานพัฒนาคนและพัฒนาองค์กรสมัยใหม่

กิจกรรมนี้ได้ส่งผลให้กองทัพอากาศเป็นหน่วยงานแรกในภาครัฐที่มี “วิสัยทัศน์” ตามหลักวิชาการ โดยมี “ค่านิยมหลัก” (Core Values) และ “ความสามารถหลัก” (Core Competency) เพื่อพัฒนาองค์กรอย่างสมบูรณ์ในปี ๒๕๔๐

ในเดือนกันยายน ๒๕๔๖ ได้มีโอกาสเป็นตัวแทนหน่วยในงานเปิดตัวนโยบาย “ธรรมาภิบาลภาครัฐ” ด้วยการตราพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.๒๕๔๖ เพื่อใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติให้กับส่วนราชการต่างๆ ปฏิบัติงาน “เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน”

และนายกรัฐมนตรีในขณะนั้น ได้แสดงความมุ่งมั่นว่า จะพัฒนาระบบราชการให้เห็น “รอยยิ้มของประชาชน” ซึ่งเรื่องนี้ “โดนใจ” มากที่สุด จึงพยายามผลักดันให้สิ่งนี้เกิดขึ้นจริงในระบบราชการที่รับผิดชอบ

อาจเป็นเรื่องบังเอิญที่ใน ๑๐ ปีสุดท้ายของชีวิตราชการนเวียนกับเรื่องนี้มาโดยตลอด จนกระทั่งเกษียณอายุราชการในตำแหน่งรองผู้บัญชาการทหารสูงสุดสายงานกำลังพล การศึกษา และธุรการ ทำให้ได้เรียนรู้ปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาระบบราชการโดยเฉพาะปัจจัยด้าน “คน” เป็นอย่างดี

เคยตั้งใจว่า ในชีวิตนี้จะไม่เป็นนักการเมือง แต่โชคชะตาผันผวนให้เข้ามาสัมผัสกับวงการเมือง เมื่อได้รับพระบรมราชโองการให้เป็นสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติในปี ๒๕๔๙ ได้มีโอกาสทำงานการเมืองในด้านที่ชอบและถนัด คือ การปกครอง การส่งเสริมคุณธรรม และการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ

นอกจากนั้น พรหมลิขิตบันดาลให้มีโอกาสสัมผัสกับงานที่ “อยากทำ” ในศูนย์คุณธรรม คือ การแสวงหาและเผยแพร่ความรู้ในการสร้างพลเมืองดีให้กับชาติ และเป็นประธานจัดงานสัมมนาคุณธรรมแห่งชาติในปี ๒๕๕๑ จึงได้เรียนรู้และมีประสบการณ์ในการสร้างเครือข่ายคนทำความดี ทำให้ยิ่งเห็นความจำเป็นในการสร้าง “ค่านิยม” อันดีงามให้กับคนในชาติมากยิ่งขึ้น

เมื่อเดือนสิงหาคม ๒๕๕๒ ได้รับการเสนอชื่อจากมูลนิธิคลังสมองวปอ.เพื่อสังคม เข้าสรรหาสมาชิกวุฒิสภา สรรหาภาควิชาชีพ แทนผู้ที่เสียชีวิต ในฐานะผู้เชี่ยวชาญในเรื่องการบริหารราชการแผ่นดินยุคใหม่ ความมั่นคง การพัฒนาองค์กร และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยแสดงเจตนารมณ์ที่จะเข้ามาทำงานในเรื่องการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี และการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ให้กับสังคมไทย

ประสบการณ์จากการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติสอนให้รู้ว่า การทำงานการเมืองในรัฐสภาต้องมีกลุ่มที่มีอุดมการณ์เดียวกัน จึงจะสามารถผลักดันให้แนวคิดต่างๆ ที่ “วาดหวัง” เกิดผลสัมฤทธิ์

ดังนั้น เมื่อเข้ามาเป็นสมาชิกวุฒิสภา มีโอกาสสัมผัสกับกลุ่ม “๔๐ ส.ว.” ที่มีอุดมการณ์ที่ตรงกัน คือ ทำงานเพื่อประเทศชาติ ประชาชน และราชบัลลังก์ จึงไม่ลังเลที่จะเข้าร่วมด้วย ตั้งแต่สัปดาห์แรกของการเป็นนักการเมืองอาชีพ และเชิญชวนทุกคนร่วมกันผลักดันให้เกิด “ธรรมาภิบาลในการบริหารราชการแผ่นดินเพื่อรอยยิ้มของประชาชน”

พร้อมกันนั้นได้สมัครเป็นกรรมาธิการศึกษาตรวจสอบเรื่องการทุจริตและเสริมสร้างธรรมาภิบาล ซึ่งมีภารกิจในการ เสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารราชการแผ่นดิน ตั้งแต่ในวันแรกที่เข้าสภา และได้รับการแต่งตั้งให้เป็น รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่สอง และประธานอนุกรรมาธิการศึกษากระบวนการเสริมสร้างธรรมาภิบาล และการตรวจสอบเรื่องการทุจริตในรัฐวิสาหกิจและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากความเชื่อในแนวคิด “กล่อมเกลாதองศา” ด้วยการให้ความรู้ที่ถูกต้องและเป็นที่ยอมรับของทุกภาคส่วนผ่านสื่อกลาง ๖ กลุ่ม ได้แก่ ครอบครัว สถานศึกษา สถาบันศาสนา ชุมชน กลุ่มวิชาชีพ และสื่อมวลชน ซึ่งจะ使人ในสังคมเข้าใจและปฏิบัติตามบรรทัดฐานที่สังคมร่วมกันกำหนด โดยผู้รับผิดชอบสังคมจะต้องกระตุ้นให้มีการปรับเปลี่ยนบรรทัดฐานของสังคมให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม จึงนำมาใช้เป็นแนวทางในการทำงานของคณะอนุกรรมาธิการฯ ที่รับผิดชอบ

กิจกรรมนี้เริ่มจากการเชิญหน่วยงานที่ดำเนินงานเกี่ยวกับการสร้างเสริมธรรมาภิบาลมาเรียนรู้ร่วมกัน และเสนอแนวทางที่ประเทศมาเลเซียสร้างธรรมาภิบาลด้วยการปลูกฝังค่านิยม “ซื่อตรง” (Integrity) จนนำมาซึ่งข้อตกลง ๖ องค์กรในการจัดทำโครงการระดมความคิดในการจัดทำแผนพัฒนาความซื่อตรงแห่งชาติ ๓ ครั้ง เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมความซื่อตรง

ในกลุ่มนักการเมืองและข้าราชการ ซึ่งจะเป็นรากฐานของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีในภาครัฐโดยตรง

ในการสัมมนาครั้งสุดท้ายได้เชิญนายกรัฐมนตรีและผู้บริหารระดับสูงของประเทศมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน จนตกผลึกทางความคิดว่า ควรมีโครงการ “องค์กรต้นแบบความซื่อตรงในภาครัฐ” โดยสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน เป็นเจ้าภาพ ศูนย์คุณธรรมสนับสนุนด้านวิชาการ และคณะกรรมการฯ เป็นผู้ประสานงาน

โครงการนี้จะดำเนินการต่อไปในเดือนตุลาคม ๒๕๕๓ ถึงเดือนพฤษภาคม ๒๕๕๔ เพื่อสรุปวิธีการสร้างองค์กรแห่งความซื่อตรงในภาครัฐ เผยแพร่ในงานสัมมนาคุณธรรมแห่งชาติ ครั้งที่ ๕ ที่ศูนย์คุณธรรมจะจัดขึ้นในเดือนกรกฎาคม ๒๕๕๔ ซึ่งจะเป็นการขยายความเชื่อในการสร้างค่านิยมความซื่อตรงที่เป็นรูปธรรมให้กับภาคส่วนต่างๆ ของสังคม อันจะนำมาซึ่งการมีระบบธรรมาภิบาลอย่างยั่งยืนในสังคมไทย

และเพื่อเป็นการสร้างความเชื่อตามหลักวิชาการ คณะกรรมการฯ ได้ขอรับการสนับสนุนทุนการวิจัยจากมูลนิธิและศูนย์คุณธรรม ๒ เรื่อง คือ การสร้างความซื่อตรงในชาติ และประมวลแนวทางการสร้างการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ซึ่งจะช่วยให้หน่วยงานของรัฐมีแนวทางการพัฒนาที่เชื่อมั่นว่าจะได้รับผลสำเร็จ

นอกจากนั้น ได้รวบรวมกรณีศึกษาและปัญหาข้อร้องเรียนการทุจริตมาใช้ในการปรับปรุงเป็นข้อเสนอแนะให้รัฐบาลและหน่วยงานของรัฐปรับปรุงระเบียบวิธีการปฏิบัติงานให้มีธรรมาภิบาล ด้วยการยึดหลักปฏิบัติตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.๒๕๔๖ และได้ตั้งกระทู้ถามนายกรัฐมนตรีถึงความก้าวหน้าของการพัฒนาระบบราชการในเรื่องนี้ด้วย

หนึ่งปีเต็มในการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกวุฒิสภา ได้พยายามผลักดันในสิ่งที่ตั้งใจ คือ การเสริมสร้างธรรมาภิบาลด้วยการเร่งรัดให้ข้าราชการของรัฐบาลปฏิบัติตามวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี และการสร้างกระแสดວມຕະຫຼັກໃນຄຸນຄຸນຄວາມສຳຄັນ ຈົນສາມາດຮັບຜິດຊອບສຳລັບການຮັບຜິດຊອບຂອງພະນັກງານລັດຖະບານໃນການຮັບຜິດຊອບເພື່ອເກີດຂຶ້ນຂອງຄວາມສຳຄັນໃນປະເທດ ຮ່ວມກັບສູນຍຸດທະສາດແລະການຈັດການພັດທະນາລະບົບການ ນັບໄດ້ວ່າ ເປັນກ້າວໜ້າຂອງການຂະຫຍາຍຜົນໃຫ້ເກີດຂຶ້ນຂອງຄວາມສຳຄັນທັງລະບົບໃນອະດີດ

อย่างไรก็ดี การพัฒนาคุณธรรมความซื่อตรงเป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลา และการดำเนินงานที่ต่อเนื่อง รวมทั้งต้องมีการขยายผลไปยังภาคส่วนต่างๆ ของสังคมตามแนวทางการกล่อมเกลางานสังคมอย่างเป็นรูปธรรม จึงจะทำให้สังคมไทยเป็นสังคมแห่งคุณธรรมที่อยู่ร่วมกันด้วยความสันติสุข ซึ่งเป็นภาระหน้าที่สำคัญของรัฐบาลที่ต้องทำให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืนต่อไป

ท่ามกลางความเดือดร้อนของพี่น้องประชาชนที่ประสบอุทกภัยในขณะนี้ มีกระแสข่าววิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับพระราชบัญญัติการจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ. ๒๕๕๑ แทรกมา โดยกล่าวหาว่า เป็นการตัดอำนาจรัฐมนตรีที่มาจากการเมืองทำให้ไม่เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล ต้องแก้ไขหรือยกเลิก และเลยไปถึงกฎหมาย ๑๗๗ ฉบับที่ผ่านการพิจารณาของสภานิติบัญญัติแห่งชาติในปี ๒๕๔๙-๒๕๕๑ ด้วย

การจะแก้ไขหรือเลิกกฎหมายฉบับใด ควรดูหลักการและเหตุผล ก่อน ซึ่งกฎหมายฉบับนี้เขียนไว้ว่า เกิดจากการที่กฎหมายเดิมได้ใช้บังคับ มาตั้งแต่ปี ๒๕๐๓ สถานการณ์และระบบการบริหารราชการของประเทศได้ เปลี่ยนแปลงไปสมควรปรับปรุงการจัดองค์กรและการบริหารราชการของ กระทรวงกลาโหมให้สอดคล้องและเหมาะสมยิ่งขึ้น และกฎหมายนี้เริ่มการ จัดทำมาตั้งแต่ปี ๒๕๔๗ หลังการปฏิรูประบอบราชการ

ถ้าศึกษากันให้ดีใน ๕๐ ปีที่ผ่านมา โลกได้เปลี่ยนแปลงไปมาก โดยเฉพาะงานด้านความมั่นคง ซึ่งมีอย่างน้อย ๓ ประการ คือ

ประการแรก คือ บทบาทของทหารลดลง เนื่องจากการรุกราน ด้วยกำลังทหารอย่างเปิดเผยของประเทศที่ต้องการรุกรานประเทศอื่นทำได้ “ยากขึ้น” เพราะมีกรอบของสหประชาชาติซึ่งประเทศไทยเป็นสมาชิกและ พันธะสัญญาระหว่างประเทศบังคับอยู่

ทุกประเทศจึงต้องใช้พลังอำนาจของชาติด้านการเมืองระหว่าง ประเทศในการเจรจา เป็นเครื่องมือหลักในการรักษาความมั่นคงของชาติ แทนการกำลังทหารโดยตรง

“ทหาร” จึงเป็น “เครื่องมือชิ้นสุดท้าย” ในระบบความมั่นคงของ ชาติ หรืออาจใช้ได้เพียงเพื่อ “ป้องปราม” ให้ได้ผลในการเจรจาตามที่เรา ต้องการเท่านั้น ทำให้ทุกประเทศต้องมีแผนการลดจำนวนทหารลง และเพิ่ม ประสิทธิภาพของกำลังรบที่ได้ผล (Effective forces) รวมทั้งพัฒนากำลังพล ให้เป็นทหารอาชีพมากขึ้น

ประการที่สอง กระแสของโลกที่ต้องการให้มีการปฏิรูประบบงาน ความมั่นคง เพื่อให้นานาชาติระบอบประเทศมีความเชื่อมั่นว่า จะไม่มีการใช้ กำลังทหารรุกรานประเทศข้างเคียง จึงกำหนดให้ทุกประเทศต้องจัดทำ “สมุดปกขาว” (White Paper) ด้านการป้องกันประเทศ เพื่อแสดงศักยภาพ สงครามและเจตนารมณ์ในการจัดให้มีกำลังทหาร รวมทั้งมีการใช้ งบประมาณทางทหารที่ชัดเจนและโปร่งใส

ประการที่สาม ปัจจุบันนี้โลกอยู่ในยุค “จัดระเบียบโลก” ตามแนวคิดของสหรัฐฯ ซึ่งมุ่งเน้นเรื่องประชาธิปไตย การค้าเสรี และสิทธิมนุษยชน จึงต้องมีมาตรการควบคุม “อำนาจดุลยพินิจ” ของผู้ใช้อำนาจรัฐทุกประเภท เพื่อมิให้มีการใช้อำนาจ “ตามอำเภอใจ” โดยนำระบบ “ธรรมาภิบาล” หรือ “การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี” (Good Governance) มาใช้ในการบริหารภาครัฐ ซึ่งประเทศไทยก็เริ่มใช้ในปี ๒๕๔๒

อย่างไรก็ดี การนำระบบธรรมาภิบาลมาใช้ในการประเทศไทยอย่างสมบูรณ์ด้วยการตราพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.๒๕๔๖ ไม่ครอบคลุมถึงกระทรวงกลาโหม

ขณะเดียวกัน กระแสการปฏิรูปกิจการในระบอบางความมั่นคงจากโลกตะวันตกได้ผลักดันให้ทุกประเทศนำ “ธรรมาภิบาลในระบอบางความมั่นคง” (Security Sector Governance-SSG.) มาใช้ โดยมีหลักการสำคัญ ๕ ประการ คือ

๑) การควบคุมงานด้านความมั่นคงโดยพลเรือน (Civilian Control)

๒) ความโปร่งใส (Transparency) ในการใช้งบประมาณด้านความมั่นคง

๓) ความรับผิดชอบของผู้ใช้อำนาจรัฐต่อความเสียหายที่รัฐหรือประชาชนได้รับ (Accountability)

๔) การเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตรวจสอบและเสนอข้อคิดเห็นในการกำหนดนโยบายสาธารณะและการออกกฎหมาย (Participation)

๕) พัฒนาผู้ใช้อำนาจรัฐให้มีคุณธรรม (Virtue) ตามมาตรฐานจริยธรรมที่กำหนด และมีการใช้หลักธรรมาภิบาลหรือการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีเป็นแนวทางในการบริหารราชการภาครัฐ

สำหรับประเทศไทยของเรา รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ตั้งแต่ฉบับปี ๒๕๕๐ ได้เริ่มกำหนดมาตรการเกี่ยวกับเรื่องนี้ และขยายผลให้เกิดการปฏิบัติมากขึ้นในฉบับปี ๒๕๕๐ โดยมีบทบัญญัติให้ฝ่ายบริหาร ตรากฎหมายให้เป็นไปตามหลักการเหล่านี้ในรัฐธรรมนูญมาตรา ๓๐๒ และ ๓๐๓

ด้วยเหตุนี้ กฎหมายจัดระเบียบการบริหารกระทรวงกลาโหม จึงต้องมีสาระที่บัญญัติตามหลักการบริหารบ้านเมืองที่ดีที่รัฐธรรมนูญกำหนด และนำหลักธรรมาภิบาลในระบบงานความมั่นคงทั้ง ๕ ประการ ซึ่งเป็นมาตรฐานสากลมาประยุกต์ใช้ โดยมีการจำกัดการใช้ “ดุลพินิจ” ของ บุคคลไว้อย่างชัดเจน

เช่น กำหนดให้การตัดสินใจในการบริหารทุกกรณี ต้องผ่านการ พิจารณาของคณะกรรมการ และต้องมีการบันทึกเป็นรายงานการประชุม ไว้เป็นหลักฐาน เพื่อพร้อมรับการตรวจสอบจากสาธารณะอย่างโปร่งใส

คณะกรรมการที่กำหนดไว้ในกฎหมายฉบับนี้ คือ มาตรา ๒๕ ให้ มีคณะกรรมการบริหารจัดการกำลังพลในทุกระดับ มาตรา ๔๒ ให้มี “สภากลาโหม” ทำหน้าที่ให้ความเห็นชอบนโยบายทางทหาร การจัดสรร งบประมาณ และให้ความเห็นชอบการตรากฎหมาย และมาตรา ๔๗ ให้มี “คณะผู้บัญชาการทางทหาร” เพื่อทำหน้าที่เสนอแนะการใช้กำลังทหาร ต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ก่อนขอความเห็นชอบจากคณะ รัฐมนตรี

ส่วนการใช้กำลังทหารนั้น กฎหมายฉบับนี้กำหนดให้ผู้บัญชาการทางทหาร “ต้อง” จัดทำแผนการยุทธ (Campaign plan) เพื่อเสนอให้รัฐมนตรีว่าการ กระทรวงกลาโหมนำเสนอขออนุมัติคณะรัฐมนตรี ซึ่งทำให้อำนาจการ เคลื่อนย้ายกำลังและการใช้กำลังทหารอยู่ในความควบคุมของรัฐมนตรีว่าการ กระทรวงกลาโหม

สิ่งสำคัญที่น่าสนใจของกฎหมายฉบับนี้ คือ กระทรวงกลาโหม เป็นกระทรวงเดียวที่ “กล้า” บัญญัติลงในมาตรา ๗ ของกฎหมายฉบับนี้ว่า

“การบริหารราชการของกระทรวงกลาโหม ต้องดำเนินการตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี เว้นแต่ในกรณีใดที่มีความจำเป็นในการบริหารราชการของกระทรวงกลาโหมอาจกำหนดวิธีปฏิบัติราชการให้สอดคล้องและเหมาะสมกับการปฏิบัติราชการของกระทรวงกลาโหมเป็นการเฉพาะสำหรับกรณีนั้นได้ โดยให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา”

นั่นหมายความว่า หน่วยงานใดของกระทรวงกลาโหมไม่บริหารงานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ซึ่งในปัจจุบันกฎหมายเรื่องนี้ คือ “พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๕๖” ถือว่า เป็นการบริหารงานที่ “ผิดกฎหมาย”

สำหรับคณะกรรมการตามมาตรา ๒๕ ที่เป็น “ประเด็น” นี้ เป็นคณะกรรมการที่มีอยู่เดิมตามคำสั่งกระทรวงกลาโหมเมื่อปี ๒๕๔๕ มีหน้าที่ “กำหนดนโยบาย หลักเกณฑ์ และมาตรฐานในการพิจารณาแต่งตั้ง และกลั่นกรองการพิจารณาของคณะกรรมการระดับส่วนราชการเสนอเพื่อพิจารณาแต่งตั้งและชั้นยศของส่วนราชการ และระหว่างส่วนราชการ”

อาจกล่าวสรุปได้ว่า คณะกรรมการชุดนี้ตั้งขึ้นเพื่อกลั่นกรองบัญชีโยกย้ายที่เสนอโดยกองทัพไทย ซึ่งประกอบด้วย กองบัญชาการกองทัพไทย กองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ กับมีหน้าที่ให้ความเห็นชอบในการย้ายคนจากกองทัพไทยมาสำนักปลัดกระทรวงกลาโหม

ความจริงในขณะที่จัดทำกฎหมายนั้น กระทรวงกลาโหมเตรียมจัดทำข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยการแต่งตั้งนายทหารชั้นนายพล และนำสาระเรื่องกรรมการชุดนี้ไปใส่ไว้แล้วในหมวด ๒ คณะกรรมการ ซึ่งคณะกรรมการพิจารณาร่างกฎหมายฯ ของ สนช.เห็นว่าเป็นประโยชน์ จึงนำไปแปรญัติใส่ไว้ในมาตรา ๒๕

อย่างไรก็ดี การทำงานของคณะกรรมการนี้ ไม่สามารถทำได้ตาม “อำเภอใจ” ของคนใดคนหนึ่ง เพราะต้องยึดสาระที่บัญญัติไว้ในข้อบังคับ เพื่อความเป็นธรรมในการแต่งตั้งนายทหารชั้นนายพล

เช่น ข้อบังคับข้อ ๑๙ ระบุว่า ให้พิจารณาจากผู้ดำรงตำแหน่งในส่วนราชการนั้นเป็นลำดับแรก หากไม่มีผู้ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมให้พิจารณาผู้ดำรงตำแหน่งของส่วนราชการอื่นเป็นลำดับถัดไป เป็นต้น

หากต้องการเปลี่ยนแปลงหลักเกณฑ์นี้ คณะกรรมการฯ ต้องรายงานขอแก้ไขข้อบังคับ โดยต้องให้สภากลาโหมให้ความเห็นชอบก่อน ซึ่งหลักปฏิบัตินี้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล

จากที่กล่าวมา จะเห็นว่า กฎหมายฉบับนี้ มีความเป็นมาก่อนการรัฐประหาร และมีมาตรการควบคุมการใช้กำลังทหารโดยพลเรือนที่มาจาก การเลือกตั้ง ซึ่งเป็นหลักการสำคัญของธรรมาภิบาลในงานความมั่นคงอย่าง ชัดเจน จึงมิได้มีสิ่งใดไปก้ำกึ่งอำนาจของรัฐมนตรีในการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลแต่ประการใด

เพียงนักการเมืองที่จะเข้ามาใช้อำนาจรัฐ “ต้อง” ศึกษากฎหมายให้ถ่องแท้ และใช้ความสามารถในเรื่องผู้นำและผู้บริหารยุคใหม่ที่มีคุณภาพ ในการบริหารราชการแผ่นดิน โดยไม่ใช้อำนาจรัฐเพื่อตนเองและพวกพ้องจน สุ่มเสี่ยงต่อถูกกล่าวหาว่า “เป็นการกระทำที่ไม่สอดคล้องกับที่กฎหมายบัญญัติ”

นอกจากนั้น กฎหมายการจัดระเบียบกระทรวงกลาโหมฉบับนี้ ยังตอบโจทย์ที่รัฐบาลปราชญ์นาในนโยบายเร่งด่วนข้อ ๑.๓ ที่รัฐบาลเสนอต่อรัฐสภาว่า

“ป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในภาครัฐอย่างจริงจัง โดยยึดหลักความโปร่งใสและมีธรรมาภิบาลที่เป็นสากล...”

ดังนั้น รัฐบาลอย่ามัวเสียเวลาและงบประมาณของชาติในการศึกษาเพื่อแก้ไขหรือยกเลิกกฎหมายฉบับนี้เลย เพราะกฎหมายฉบับนี้ได้สนองนโยบายของรัฐบาลในเรื่องธรรมาภิบาลอย่างสมบูรณ์ และมีมาตรการจำกัดการใช้กำลังทหารให้อยู่ในอำนาจคณะรัฐมนตรีที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชนอยู่แล้ว

สิ่งที่รัฐบาลน่าจะทำ คือ แก้กฎหมายของทุกส่วนราชการให้นำการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้อย่างเต็มรูปแบบเช่นเดียวกับกระทรวงกลาโหม จึงจะก่อให้เกิด “ประโยชน์สุข” แก่ประชาชนอย่างแท้จริง

รรรมาภกบาลในการโยกย้าย เจ้าหน้าท่ขอรรัฐ

เจ้าหน้าท่ขอรรัฐในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เป็นบุคคลที่ประชาชน “จ้าง” มาทำงานด้วยเงินภาษีของราษฎร เพื่อก่อให้เกิด “ประโยชน์สุข” กับประชาชน โดยให้สิทธิการใช้ “อำนาจรัฐ” ในการบริหารประเทศต่างพระเนตรพระกรรณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

เมื่อสมัยที่สยามประเทศปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ข้าราชการของรัฐที่ช่วยพระมหากษัตริย์

ปฏิบัติงานเพื่อดูแลบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้กับราษฎรในขอบขันหสีมา ภายใต้ขอบเขตของกฎหมายที่กำหนด คือ “ขุนนาง” (Feudalism)

ต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๗ ได้ทรงตรากฎหมายให้เรียกบุคคลกลุ่มนี้ว่า “ข้าราชการ” (Civil Servant) ซึ่งแปลว่า ลูกจ้างของแผ่นดินหรือพระมหากษัตริย์ หรือถ้าพูดกันตรงๆ คือ เป็น “ลูกจ้างของประชาชน”

หลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองประเทศมาเป็น ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตั้งแต่ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ ได้มีบุคคลกลุ่มหนึ่งเข้ามามีบทบาทในการกำหนด “นโยบาย” ในการบริหารราชการแผ่นดินแทนพระมหากษัตริย์ และได้รับค่าตอบแทนจากเงินภาษีของราษฎรเช่นกัน ซึ่งเรียกว่า “นักการเมือง” (Politician)

นักการเมืองมี ๒ กลุ่ม กลุ่มแรกเข้ามาเป็น “สมาชิกวุฒิสภา” ทำงานด้านนิติบัญญัติ เพื่อออกกฎหมายอันเป็นกฎ กติกาของการอยู่ร่วมกันของคนในประเทศ และกำกับดูแลการปฏิบัติงานของรัฐบาล ซึ่งในช่วงแรกมีสภาเดียว แต่มีสมาชิกสองประเภท คือ มาจากการเลือกตั้งและมาจากการแต่งตั้ง ต่อมาได้แยกเป็นสองสภา คือ สภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา มาจนถึงปัจจุบันนี้

การถ่วงดุลการใช้อำนาจรัฐโดยรัฐสภาที่รัฐธรรมนูญกำหนด คือ ระบบตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐของฝ่ายบริหารโดย “วุฒิสภา” ซึ่งในระยะแรกกำหนดให้มาจากการแต่งตั้งบัญชีรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาการต่างๆ ที่นายกรัฐมนตรีนำความกราบบังคมทูลเพื่อมีพระราชวินิจฉัยโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมแต่งตั้ง

ต่อมาพบว่า การสรรหาวิธีนี้ทำให้สมาชิกวุฒิสภาส่วนใหญ่ให้การสนับสนุนรัฐบาล ทำให้การตรวจสอบการบริหารงานของรัฐในระบบถ่วงดุลไม่เกิดผล รัฐธรรมนูญฉบับปี ๔๐ จึงเปลี่ยนเป็นการเลือกตั้ง โดยหวังว่าเมื่อมาจากประชาชน จะมีความรับผิดชอบต่อประชาชนทำหน้าที่ตรวจสอบถ่วงดุลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แต่ผลปรากฏว่า สมาชิกวุฒิสภายังไม่สามารถรักษาความ “เป็นกลางและอิสระ” ได้ รัฐธรรมนูญฉบับปี ๕๐ จึงกำหนดให้ มาจากการเลือกตั้ง และสรรหาโดยประธานคณะกรรมการองค์กรอิสระและประมุขฝ่ายตุลาการอย่างละครึ่ง ซึ่งต้องประเมนกันต่อไปว่า สามารถถ่วงดุลการใช้ อำนาจของฝ่ายบริหารได้ดีเพียงใด

นักการเมืองกลุ่มที่สอง คือ “ข้าราชการการเมือง” ซึ่งมาจากกลุ่มคนที่มีเสียงข้างมากในสภาผู้แทนราษฎร เพื่อทำหน้าที่บริหารราชการแผ่นดินแทนพระมหากษัตริย์ ซึ่งประกอบด้วย คณะรัฐมนตรีและข้าราชการฝ่ายการเมือง โดยคนกลุ่มนี้มีสิทธิในการใช้อำนาจรัฐตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้ จึงเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐประเภทใหม่ที่ทำหน้าที่กำหนด “นโยบาย” ในการบริหารประเทศเพื่อ “ประโยชน์สุข” ของประชาชน

ตามหลักการบริหารรัฐกิจ ได้อธิบายไว้ว่า ข้าราชการการเมือง มีหน้าที่กำหนด “นโยบาย” ซึ่งกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญกำหนดไว้ในหมวด ๕ แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ส่วนข้าราชการประจำ มีหน้าที่ “นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ” หรือใช้อำนาจรัฐเพื่อให้นโยบายนั้นเกิดขึ้น ซึ่งถ้าเป็นไปตามหลักการนี้ การทุจริตประเพณีมิชอบจะไม่เกิดขึ้น เพราะมีเส้นแบ่งการใช้ อำนาจรัฐที่ชัดเจน และมีการตรวจสอบถ่วงดุลซึ่งกันและกัน

สำหรับสถานะของข้าราชการสองประเภทนี้ ข้าราชการการเมือง ซึ่งประชาชนเลือกเข้ามากำหนดนโยบายในการบริหารประเทศเป็นการชั่วคราวไม่เกิน ๔ ปี เปรียบเสมือน “ลูกจ้างชั่วคราว” ส่วนข้าราชการประจำที่เสนอตนสมัครเข้ารับใช้ประชาชนตลอดชีวิตราชการ จึงเปรียบเสมือน “ลูกจ้างประจำ” ซึ่งคนกลุ่มหลังนี้เป็นกลไกหลักในการใช้อำนาจรัฐเพื่อสร้าง “ประโยชน์สุข” ให้กับประชาชนอย่างแท้จริง

ในด้านความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ข้าราชการการเมืองมีอำนาจโยกย้ายแต่งตั้งเฉพาะปลัดกระทรวง แต่ในภาคปฏิบัติต้องยอมรับกันว่า นักการเมืองใช้อำนาจและอิทธิพล “ล้วงลูก” ลงมาถึงการแต่งตั้งระดับผู้ปฏิบัติ

เพื่อให้มีอำนาจเบ็ดเสร็จตั้งแต่การกำหนดนโยบายลงไปจนถึงการใช้อำนาจรัฐให้เป็นไปตามนโยบายของตน ซึ่งเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้เกิดการทุจริตประพดติมิชอบในวงราชการที่เห็นกันอยู่อย่างดาษดื่น

ในระยะหลัง มีเจ้าหน้าที่ของรัฐประเภทใหม่ที่ไม่ใช่ข้าราชการปฏิบัติงานในองค์กรมหาชนและองค์กรอิสระในฝ่ายบริหาร เพื่อให้การทำงานในภาครัฐรวดเร็ว คล่องตัวเช่นเดียวกับภาคธุรกิจ โดยให้อำนาจบริหารที่เป็นอิสระในการบริหารงบประมาณกับผู้บริหารมากขึ้น และมีงบประมาณที่สะสมได้จำนวนมาก

องค์กรที่จัดตั้งขึ้นใหม่นี้ มีทั้งจัดตั้งโดยพระราชบัญญัติที่มีหลักเกณฑ์ในการแต่งตั้งที่ชัดเจน โปร่งใส และจัดตั้งโดยพระราชกฤษฎีกา และระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ให้อำนาจรัฐมนตรีแต่งตั้งผู้บริหารตามกระบวนการต่างๆ ที่กฎหมายกำหนด

ด้วยเหตุนี้ จึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่นักการเมืองจะลงไป “ล้วงลูก” แต่งตั้งคนที่ตนไว้วางใจไปอยู่ในหน่วยงานเหล่านี้ เพื่อให้การกำหนดนโยบายและนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติเกิดขึ้นอย่างครบวงจร กล่าวคือ ตั้งแต่การอนุมัติโครงการที่สร้างผลประโยชน์ให้กับตนเองและพวกพ้อง ไปจนถึงการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นกระบวนการใช้ภาษีของราษฎร ซึ่งจะทำให้การใช้งบประมาณรั่วไหลไปสู่กระเปาะของบางคนได้ง่าย

อย่างไรก็ดี ถ้าได้รัฐมนตรีดีๆ การแต่งตั้งข้าราชการประจำระดับสูง และผู้บริหารหน่วยงานของรัฐรูปแบบต่างๆ ก็จะได้คนดี คนเก่งประเภท “มือถึง ใจถึง (ประชาชน) ฟังได้” มาทำงานเพื่อ “ประโยชน์สุข” ก็จะเกิดกับประชาชนอย่างแท้จริง และเงินงบประมาณจำนวนมากก็จะถูกใช้ไปในสิ่งที่ดีก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนอย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วย

แต่ถ้าได้รัฐมนตรีที่มีเจตนาเข้ามาแสวงหาประโยชน์ให้กับตนเองและพวกพ้อง การแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐก็จะอยู่ในกลุ่มคนที่ “ไว้ใจไม่ได้” หรือกินทำงานตามอากัณฐิของตนเองประเภท “สั่งได้” เท่านั้น

“ประโยชน์สุข” ที่ควรจะเกิดกับประชาชนทั้งประเทศ ก็เกิดเฉพาะรัฐมนตรีและพวกพ้องเท่านั้น การรั่วไหลของงบประมาณที่มาจากภาษีของราษฎรก็จะเกิดมากขึ้นเป็นเงาตามตัว

ปัญหาที่กล่าวมานี้ ไม่ได้เกิดเฉพาะสยามเมืองยิ้มของเรา ที่สหราชอาณาจักรหรืออังกฤษ แม่แบบของประชาธิปไตยก็เกิดเหมือนกัน โดยเริ่มเห็นภาพในเรื่องนี้อย่างชัดเจนตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่สอง

ประเทศอังกฤษได้เปรียบประเทศไทย ที่ประชาชนมีความรู้และไม่ยอมให้นักการเมืองมาแสวงหาประโยชน์ในทางมิชอบ ประกอบกับสื่อมวลชนในอังกฤษมีความเข้มแข็ง จึงมีการตรวจสอบพฤติกรรมการทุจริตประพฤติมิชอบของนักการเมืองและบุคคลที่นักการเมืองแต่งตั้งอย่างเข้มข้น เพื่อบีบบังคับให้บุคคลเหล่านี้ปฏิบัติตามหน้าที่ที่ได้รับมอบเพื่อสร้าง “ประโยชน์สุข” ของประชาชนอย่างแท้จริง

อย่างไรก็ดี หลังจากที่ “ทน” อยู่กับสภาพ “หนูไล่จับแมว” อยู่ถึงเกือบ ๔๐ ปี นายจอห์น เมเจอร์ อดีตนายกรัฐมนตรีอังกฤษ ทนเสียงร่ำไห้ของประชาชนไม่ไหว จึงจัดตั้งองค์การอิสระเพื่อกำหนดวิธีการโยกย้ายเจ้าหน้าที่ของรัฐในระบบรรมาภิบาล เรียกว่า “สำนักงานคณะกรรมการแต่งตั้งข้าราชการของรัฐ” (Office of Commissioner for Public Appointment-OCPA) เมื่อปี ค.ศ. ๑๙๙๕

OCPA เป็นหน่วยงานอิสระขนาดเล็กมีคนทำงานเต็มเวลาประมาณ ๑๐ คน และมีคนทำงานไม่เต็มเวลาได้ตามความจำเป็น ภายใต้การสนับสนุนทางธุรการจากสำนักนายกรัฐมนตรี

หัวหน้าหน่วย OCPA คัดเลือกโดยคณะองคมนตรี และแต่งตั้งโดยพระบรมราชโองการของสมเด็จพระราชินี มีวาระคราวละ ๓ ปี (เดิม ๔ ปี) และเป็นได้ไม่เกิน ๒ วาระ

งานหลักของ OCPA คือ กำหนดขั้นตอนกระบวนการสรรหาผู้บริหารระดับสูงของรัฐและผู้บริหารองค์การอิสระ โดยกำหนดเป็นขั้นตอนที่ต้องทำ (Compulsory) และข้อแนะนำให้ปฏิบัติ (Non-compulsory) เพื่อให้หน่วยงานของรัฐทุกหน่วยยึดถือปฏิบัติ

ตามปกติ OCPA จะไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับกระบวนการสรรหาบุคลากรของฝ่ายบริหาร จะทำหน้าที่เพียงเฝ้าสังเกตกระบวนการสรรหาเท่านั้น แต่ถ้ามีการร้องเรียนเกี่ยวกับการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ไม่เป็นธรรม OCPA จะเข้าไปตรวจสอบ

หากรัฐมนตรีผู้มีอำนาจไม่ดำเนินการตามขั้นตอนส่วนที่บังคับให้ทำอย่างครบถ้วนแล้ว จะต้องถูกดำเนินคดีในข้อหาใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบทันที ซึ่งถ้าเป็นกฎหมายบ้านเรา ก็จะต้องเข้ากระบวนการถอดถอนโดยวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๗๐ นั่นที่

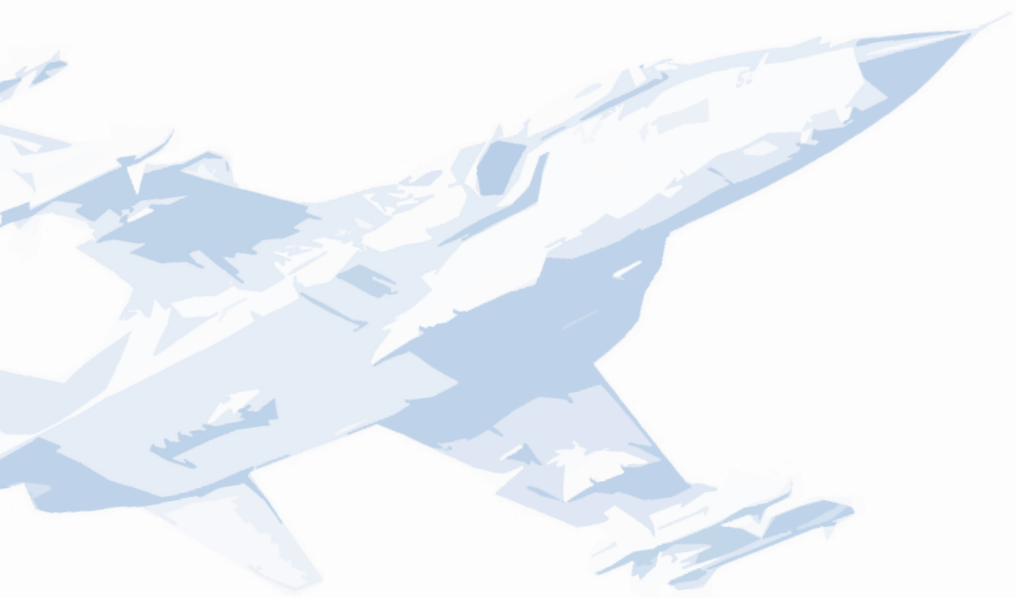
๑๕ ปีของการปฏิบัติงานของ OCPA ได้ก่อให้เกิดคุณูปการช่วยให้การเมืองของอังกฤษมีความโปร่งใสและเป็นธรรมมากขึ้น ซึ่งส่งผลให้การทุจริตประพฤติดีมีขอบลดน้อยลงไปได้มาก

ทราบมาว่าสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการกำลังสนใจการทำงานของหน่วยนี้ และอยากจะให้มีหน่วยงานเช่นนี้ในประเทศไทย

สำคัญอยู่ที่ว่า ประเทศไทยจะมีนายกรัฐมนตรีที่ “ใจถึง” อย่างนายจอห์น เมเจอร์ ของอังกฤษที่กล้า “ตัดอำนาจ” ของนักการเมืองและยอมให้มีระบบตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐที่เป็นรูปธรรมหรือไม่เท่านั้น

การโยกย้ายแบบธรรมดา

เมื่อถึงฤดูการโยกย้ายข้าราชการปลายปีงบประมาณเพื่อทดแทนผู้เกษียณอายุราชการของทุกปี สิ่งที่เกี่ยวข้องไม่ได้ในสังคมยุคโลกาภิวัตน์ คือ การวิพากษ์วิจารณ์จากสังคมถึงการแต่งตั้งผู้บริหารระดับสูง โดยเฉพาะผู้ดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวง อธิบดี ทหารและข้าราชการตำรวจ ว่ามีความเหมาะสมหรือไม่

ทั้งนี้ เพราะคนกลุ่มนี้เป็นผู้มีสิทธิในการใช้อำนาจรัฐตามกฎหมายเพื่อ “ประโยชน์สุขของประชาชน” จึงต้องได้รับการตรวจสอบคุณภาพและความเหมาะสมในการดำรงตำแหน่งจากประชาชนและสื่อมวลชน

คำว่า “ประโยชน์สุข” นี้ ปรากฏขึ้นในประเทศไทยเป็นครั้งแรกใน พระปฐมบรมราชโองการของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดช เมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๔๙๓ ซึ่งสะท้อนถึงพระราชปณิธานของพระองค์ ในการปกครองประเทศโดยยึดหลัก “ธรรม” เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม

คำนี้ได้ถูกนำมากำหนดเป็น “เป้าหมาย” ของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance) โดยตราไว้ในพระราชกฤษฎีกาว่าด้วย หลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖ หมวดที่ ๒ “การบริหารงานเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขของประชาชน” โดยได้นิยามความหมายไว้ว่า

หมายถึง “การปฏิบัติราชการที่มีเป้าหมายเพื่อให้เกิดความผาสุก และความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน ความสงบและปลอดภัยของสังคมส่วนรวม ตลอดจนประโยชน์สูงสุดของประเทศ”

นอกจากนั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้บัญญัติไว้ในส่วนที่ ๓ แผนวนโยบายด้านการบริหารราชการแผ่นดิน มาตรา ๗๘ ว่า รัฐ “ต้อง” ดำเนินการตามแผนวนโยบายการบริหารราชการแผ่นดิน

“...โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพ คุณธรรม และจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐควบคู่ไปกับการปรับปรุงรูปแบบและวิธีการทำงาน เพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดินเป็นอย่งมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้หน่วยงานของรัฐใช้หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีเป็นแนวทางในการปฏิบัติราชการ”

พร้อมกันนั้น รัฐธรรมนูญได้อธิบาย “การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี” ไว้อย่างสั้นๆ เข้าใจได้ง่ายว่า

“จัดระบบงานราชการและงานของรัฐอย่างอื่น เพื่อให้การจัดทำและการให้บริการสาธารณะเป็นไปอย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และตรวจสอบได้ โดยคำนึงการมีส่วนร่วมของประชาชน”

เมื่อถึงจุดนี้อยากเตือนสติหลายคนว่า “เจ้าหน้าที่ของรัฐ” ทั้งข้าราชการฝ่ายการเมืองและข้าราชการประจำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนที่ได้รับพระบรมราชโองการแต่งตั้งทุกคน

เป็นบุคคลที่ปฏิบัติราชการด้านการ “ปกครอง” ต่างพระเนตรพระกรรณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงต้อง “ใช้อำนาจ” ที่ได้รับพระราชทาน เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนตามพระราชปณิธาน โดยยึดหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีหรือธรรมาภิบาล ด้วยการคำนึงถึงความโปร่งใสและตรวจสอบได้

แม้กระทั่งบางเรื่องที่กำหนดให้เป็น “อำนาจดุลยพินิจ” เช่น การแต่งตั้งโยกย้ายข้าราชการ ก็ “ต้อง” กระทำอย่างมีประสิทธิภาพและโปร่งใสเพื่อให้ได้บุคคลที่ดีที่สุด เก่งที่สุด มาทำงานให้กับประชาชน

โดยต้องคำนึงอยู่เสมอว่า การเสนอชื่อเพื่อนำความกราบบังคมทูลแต่งตั้ง “ต้อง” กระทำด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต ที่ยึดมั่นในผลประโยชน์ของชาติ ไม่ใช่ผลประโยชน์ของผู้ใดผู้หนึ่ง และไม่สมควรที่จะประพฤติดนในลักษณะที่ลุ่มเสี่ยงต่อข้อครหาว่า “ใช้อำนาจโดยมิชอบ”

แต่สิ่งที่ต้องยอมรับ คือ ในหลายปีที่ผ่านมากระแสการต่อต้านการใช้อำนาจโดยมิชอบในการโยกย้ายแต่งตั้งข้าราชการมีมากขึ้นทุกที จนมีคนกล้าร้องขอความเป็นธรรมต่อศาลปกครอง และศาลได้มีคำพิพากษาให้ยกเลิกคำสั่งทางปกครองนั้น

บางท่านอาจแก้ตัวว่า เป็นเรื่องของคณะกรรมการเสนอชื่อขึ้นมา จึงอาจต้องมีการดำเนินคดีเลยไปถึงคณะกรรมการตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบละเมิดโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วย

เรื่องนี้ถ้ามองกันในด้านจริยธรรม ผู้เสนอชื่อนำความกราบบังคมทูลควรจะลาออกแล้ว เพราะเรื่องนี้ทำให้ระคายเคืองต่อใต้เบื้องพระยุคลบาท

แต่ในบ้านเมืองของเรายังไม่พัฒนาไปถึงจุดนั้น จึงทำให้หลายฝ่าย
อยากให้มีการนำคดีขึ้นสู่ศาลอาญา เพื่อให้เกิดบรรทัดฐานการลงโทษผู้ที่ใช้อำนาจในทางมิชอบจนทำให้บ้านเมืองเสียหาย

ทั้งนี้ เพราะการแต่งตั้งบุคคลที่ไม่ดีและไม่เก่งเข้ามาดำรงตำแหน่ง
สำคัญๆ จะมีผลทำให้งานที่จะต้องให้บริการประชาชนนั้น “ไร้ประสิทธิภาพ”
ไม่สามารถอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนได้ และอาจส่งผลให้ประเทศชาติ
ไม่สามารถพัฒนาให้ทัดเทียมกับประเทศข้างเคียงด้วย

ดังนั้น จึงถึงเวลาแล้วที่ผู้บริหารงานภาครัฐ ทั้งนักการเมืองและ
ข้าราชการประจำระดับสูง ต้องให้ความสนใจกับธรรมาภิบาลในการโยกย้าย
ซึ่งหลักการสำคัญ คือ “ลดการใช้อำนาจดุลพินิจ” และต้องสามารถตอบได้
ว่า บุคคลที่ท่านเสนอชื่อนั้น “ดีกว่าผู้อื่นอย่างไร” “เก่งกว่าผู้อื่นอย่างไร”
และ “เป็นธรรมหรือไม่”

เมื่อพิจารณาในทางทฤษฎีการบริหารทรัพยากรมนุษย์แล้ว มีหลัก
พื้นฐาน คือ “ใช้คนให้ถูกกับงาน” ซึ่งหมายถึง งานทุกตำแหน่งต้องมี
คุณสมบัติประจำตำแหน่งที่ประกอบด้วย ความรู้ ความสามารถ ค่านิยม
ทัศนคติ และบุคลิกภาพ แล้วคัดสรรคนให้ได้ตามนั้น

ยิ่งตำแหน่งสูงๆ มีอำนาจมากๆ คุณสมบัติเหล่านี้ต้องชัดเจนและ
“แคบ” เพื่อให้แน่ใจว่า บุคคลผู้นั้นจะปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็น
ผู้นำที่น่าเชื่อถือ และเป็นที่ศรัทธาของบุคคลทั่วไป

สำหรับประเทศไทยของเรา ต้องยอมรับว่า ยังไม่มีผู้บริหารที่มา
จากนักการเมืองผู้ใดให้ความสนใจกับการนำหลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
และธรรมาภิบาลมาใช้ในการโยกย้ายแต่งตั้งข้าราชการอย่างจริงจัง

นอกจากนั้น ยังปล่อยให้มีการใช้อำนาจตามอำเภอใจ แต่งตั้ง
บุคคลใกล้ชิดมาดำรงตำแหน่งสำคัญๆ แม้กระทั่งเมื่อมีเสียงคัดค้านจาก
ข้าราชการ ประชาชน และสื่อมวลชน ท่านก็ไม่สนใจ ระบบราชการของเรา
จึง “พัฒนาไม่ได้” และไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญดังเช่น
ที่เห็นในปัจจุบัน

ด้วยเหตุนี้ คณะกรรมการการศึกษาตรวจสอบเรื่องการทุจริตและเสริมสร้างธรรมาภิบาล วุฒิสภา จึงได้จัดการสัมมนาแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นและรับฟังข้อคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อหาแนวทางในการโยกย้ายแบบธรรมาภิบาลขึ้นตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๕๓ เป็นต้นมา สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

การโยกย้ายข้าราชการระดับสูงที่ใช้อำนาจรัฐทุกตำแหน่ง “ต้อง” ใช้ระบบกรรมการ โดยองค์ประกอบของคณะกรรมการที่หลากหลายในสัดส่วนที่เหมาะสม ทั้งคนในหน่วยงาน นักวิชาการด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ นักจิตวิทยา และผู้เชี่ยวชาญงานในตำแหน่งที่พิจารณา

ก่อนการประชุมคัดสรร เจ้าหน้าที่งานบุคคลของหน่วยต้องจัดทำประวัติเปรียบเทียบบุคคลที่สมควรเสนอให้คณะกรรมการพิจารณาอย่างน้อย ๓ คน โดยให้มีการเปิดเผยประวัติและตารางเปรียบเทียบเส้นทางการรับราชการของทั้ง ๓ คน รวมทั้งการประเมินผลงานใน ๓ ปีที่ผ่านมาทางเว็บไซต์ของหน่วยงาน ก่อนการประชุมอย่างน้อย ๑ สัปดาห์ เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องได้ตรวจสอบความถูกต้องก่อนการประชุม

ในการประชุมคัดสรร ควรจัดให้มีข้อมูลเกี่ยวกับผลการทดสอบการตัดสินใจเชิงคุณธรรม หรือผลการประเมินคุณลักษณะบุคคล (Aptitude Test) เพื่อใช้ประกอบการแสดงวิสัยทัศน์และสัมภาษณ์ โดยควรจะมีการทดสอบความรู้เกี่ยวกับ การพัฒนาระบบราชการ การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี และทดสอบความสามารถในการตัดสินใจ บุคลิกภาพ รวมทั้งการควบคุมอารมณ์ (Emotional Quotient-E.Q.) ด้วย

หลังจากการประชุมหน่วยงานที่รับผิดชอบการคัดสรรผู้บริหาร ต้องจัดทำรายงานการประชุมแบบบันทึกคำพูดทุกคำของผู้ร่วมประชุมเก็บไว้เป็นหลักฐาน เพื่อให้ศาลปกครองและผู้เกี่ยวข้องสามารถตรวจสอบเหตุผลของการแต่งตั้งบุคคลนั้นได้ เมื่อมีการร้องเรียนขอความเป็นธรรม

นอกจากนั้น รัฐบาลควรนำแนวคิดของประเทศต่างๆ มากำหนดวิธีการคัดสรรผู้บริหารระดับสูง ที่สะท้อนประสิทธิภาพในการคัดสรรผู้บริหารระดับสูงและความโปร่งใส เช่น

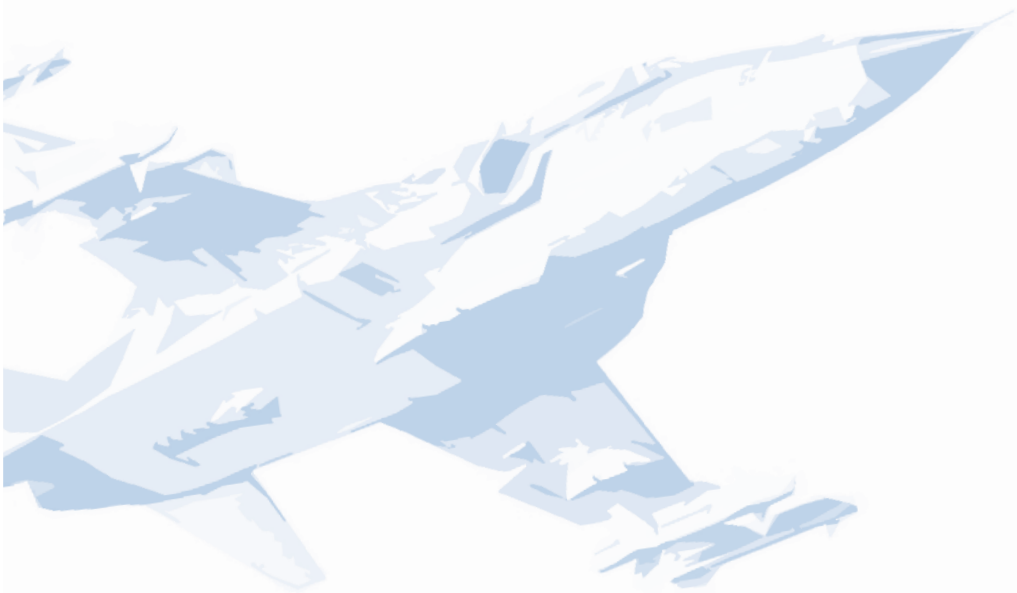
ประเทศอังกฤษ ได้จัดตั้งหน่วยงานขึ้นมากำหนดวิธีการคัดสรรบุคคลให้กับการเมืองปฏิบัติ เรียกว่า “สำนักงานคณะกรรมการแต่งตั้งข้าราชการของรัฐ” (Office of Commissioner for Public Appointment-OCPA) เมื่อปี ค.ศ. ๑๙๙๕ ซึ่งได้เคยเล่าให้ฟังในบทความนี้แล้วเมื่อเดือนพฤษภาคม ๒๕๕๓

ประเทศอินโดนีเซีย ใช้รัฐสภาเป็นเครื่องมือในการพิสูจน์ความชอบธรรมด้วยการให้ผู้บริหารระดับสูงที่ผ่านการคัดสรรของคณะกรรมการแล้ว โดยให้แสดงวิสัยทัศน์และตอบข้อซักถามสมาชิกรัฐสภาในฐานะผู้แทนปวงชนเกี่ยวกับแนวทางการใช้อำนาจรัฐที่ตนได้รับตามกฎหมาย

ตัวอย่างที่กล่าวมานี้ จะเห็นได้ว่า หลายประเทศได้ให้ความสำคัญกับการโยกย้ายข้าราชการแบบธรรมาภิบาล และพยายามกำหนดวิธีการที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศ เพื่อสร้างความเจริญก้าวหน้าให้กับประเทศชาติและประโยชน์สุขของประชาชน

สิ่งที่หลายคนต้องการทราบ คือ เมื่อใดผู้รับผิดชอบบ้านเมืองของเราจะคิดทำเรื่องดีๆ แบบนี้บ้างครับ

สังคม

แห่งความซื่อตรง

“แผนพัฒนา ความซื่อตรงแห่งชาติ”

ถ้าสังเกตให้ดีในช่วง ๔-๕ ปีที่ผ่านมา พระราชดำรัส และพระบรมราโชวาทที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทาน กับคณะบุคคลที่เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท เป็นเรื่องที่ซ้ำๆ กัน คือ เรื่อง “ความซื่อตรงและความซื่อสัตย์สุจริต”

แม้กระทั่งเมื่อ ๖๖๖ นายกรัฐมนตรี นำคณะ รัฐมนตรีใหม่ ๘ ท่าน เข้าเฝ้าละอองธุลีพระบาทเพื่อถวายสัตย์ ปฏิญาณต่อพระมหากษัตริย์ตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๑๗๕ เมื่อ วันจันทร์ที่ ๗ มิถุนายน ๒๕๕๓ ที่ผ่านมา พระองค์ได้มี

พระราชดำรัสในลักษณะเดียวกัน โดยทรงเตือนว่า ต้องปฏิบัติตาม
คำปฏิญาณและต้อง “ซื่อตรง ซื่อสัตย์ และตรงไปตรงมา” เพื่อให้ชาติ “อยู่รอด”

สำหรับคำปฏิญาณตนของรัฐมนตรีที่ได้เปล่งเสียงถวายต่อหน้า
พระพักตร์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ
มาตรา ๑๗๕ ความว่า

“ข้าพระพุทธเจ้า (ชื่อผู้ปฏิญาณ) ขอถวายสัตย์ปฏิญาณว่า ข้า
พระพุทธเจ้าจะจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์และจะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความ
ซื่อสัตย์สุจริต เพื่อประโยชน์ของประเทศและประชาชน ทั้งจะรักษาไว้และ
ปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกประการ”

สิ่งที่เป็นคำถามของสาธารณชนอยู่เสมอ คือ “ถ้าคณะรัฐมนตรี
ได้ปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความรู้ ความสามารถด้วยความซื่อสัตย์สุจริต
ตามคำสัตย์ปฏิญาณแล้ว บ้านเมืองจะเป็นอย่างไรหรือไม่”

ผู้ที่ “ต้อง” ตอบคำถามนี้ คือ “พณฯ นายกรัฐมนตรี เพราะ
รัฐธรรมนูญมาตรา ๑๘๓ ได้บัญญัติให้ท่านเป็นผู้ “ถวายคำแนะนำ” ให้
รัฐมนตรีพ้นจากความเป็นรัฐมนตรี

ดังนั้น จึงอนุมานได้ว่า ท่านนายกรัฐมนตรีมี “หน้าที่” ต้อง
ประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ตามความรับผิดชอบของรัฐมนตรีแต่ละคน
ในเหตุการณ์ที่ผ่านมา ถ้าพบว่า มีข้อบกพร่องที่ได้ทำให้บ้านเมืองเสียหาย ก็
ต้อง “ถวายคำแนะนำ” ให้พ้นจากตำแหน่งรัฐมนตรีทันที

สำหรับเกณฑ์และมาตรฐานการประเมินนั้น อาจใช้ “ความซื่อตรง”
ที่พระราชทานครั้งล่าสุดมาเป็น “ตัวชี้วัด” คุณภาพของรัฐมนตรีและ
ข้าราชการของรัฐที่เกี่ยวข้องประการหนึ่งก็ได้

คำว่า “ซื่อตรง” หมายถึง “เป็นการกระทำที่ซื่อสัตย์ สุจริต
ตรงไปตรงมา ประพฤติปฏิบัติตนอย่างสม่ำเสมอ ทั้งต่อหน้าและลับหลัง
การยึดมั่นในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม” ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า “Integrity”

ซึ่งเป็น “ค่านิยม” ที่สำคัญในการสร้าง “ธรรมาภิบาล” (Good Governance) หรือ “การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี” โดยทุกองค์กรไม่ว่าจะเป็นภาครัฐและเอกชน “ต้อง” สร้างให้เกิดขึ้นกับคนในองค์กร

ท่านผู้รู้ของประเทศไทยหลายท่านได้ให้ความเห็นที่ตรงกันว่า การที่จะให้ “ธรรมาภิบาล” เกิดขึ้นในองค์กรใด ผู้บริหารต้องมี “ทศพิธราชธรรม” ซึ่ง ๑ ใน ๑๐ ข้อนั้น คือ “อาชวะ” ที่แปลว่า “ซื่อตรง”

และถ้าให้ตีความจะมี “ธรรมะของผู้ปกครอง” อีกข้อหนึ่ง คือ “อิริยโธระ” ที่แปลว่า “ไม่คลาดแคล้วจากธรรมะ” หรือปฏิบัติตนอย่างเสมอต้นเสมอปลายในคุณธรรมความดี ซึ่งหมายถึง “มีความซื่อสัตย์สุจริตและตรงไปตรงมา” โดยปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ และกฎ ระเบียบต่างๆ ที่ได้กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด

ในเรื่องนี้ ประเทศมาเลเซียเพื่อนบ้านของเราได้จัดทำ “แผนความซื่อตรงแห่งชาติ” (National Integrity Plan) เมื่อปี ค.ศ. ๒๐๐๓ (พ.ศ. ๒๕๔๖) โดยวางกลยุทธ์ในการรณรงค์ในภาครัฐก่อน และเชิญชวนให้ภาคธุรกิจ ภาคเอกชน ภาคประชาชน สถาบันศาสนา และทุกภาคส่วนร่วมมือกันปฏิบัติ เพื่อ “สร้างชาติ”

ถ้าย้อนคิดถึงบ้านเราในช่วงเวลาใกล้เคียงกันก็มีการกล่าวถึงเรื่องนี้เหมือนกัน โดยคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) ได้เสนอแนวคิดในการพัฒนาระบบราชการในระบอบธรรมาภิบาล รัฐบาลจึงเสนอกฎหมายแก้ไขพระราชบัญญัติระเบียบราชการแผ่นดินในปี ๒๕๔๕

และตราพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖ โดยมียุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการเป็นแนวทางการปฏิบัติอย่างครบถ้วน

ขณะเดียวกันก็ได้เสนอ “ค่านิยม” ข้าราชการรุ่นใหม่ในรหัสว่า “I AM READY” ซึ่ง I แทนคำว่า “Integrity” หรือ “ซื่อตรง”

อย่างไรก็ดี การบริหารงานภาครัฐของบ้านเรามักขาดความเอาใจใส่หรือผลักดันให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม ผู้บริหารที่ริเริ่มสิ่งดีๆ เอง ก็มักจะ “สร้างภาพ” มากกว่า “สร้างผลงาน” ให้เกิดขึ้นกับชาติ

เรื่องนี้จึงเหมือนกับหลายๆ เรื่องในประเทศไทยที่มักเป็น “Plan-ning” ซึ่งสื่อความหมายว่า วางแผนที่ดีงามสวยหรูแล้ว “นิ่ง” ไม่มีการนำไปสู่การปฏิบัติจนเกิดผลสัมฤทธิ์อย่างเป็นรูปธรรม

ถ้าวิเคราะห์สาเหตุของความล้มเหลว อาจเกิดจากการที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องยังไม่เข้าใจและเห็นดีเห็นงามในเรื่องที่นำมาเสนอ เพราะขาดกลยุทธ์ในการสร้าง “ค่านิยม” ให้เกิดขึ้น ซึ่งในเรื่องนี้ คือ “ความซื่อตรง”

ด้วยเหตุนี้ คณะกรรมการการศึกษาเรื่องการทุจริตและเสริมสร้างธรรมาภิบาล วุฒิสภา ซึ่งมี ส.ว.รสนา โตสิตระกูล สมาชิกวุฒิสภากรุงเทพมหานคร เป็นประธาน จึงได้มีมติให้คณะอนุกรรมการศึกษาระบบการส่งเสริมธรรมาภิบาลฯ พิจารณาจัดทำโครงการณรงค์ “ความซื่อตรง” ในสังคมไทย

จากการประสานกับศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (ศูนย์คุณธรรม) ทราบว่า จะจัดงานสัมมนาคุณธรรมแห่งชาติเรื่อง “ซื่อสัตย์ รับผิดชอบ พอเพียง” ในปี ๒๕๕๔ จึงได้ลงนามในข้อตกลงจัดกิจกรรมร่วมในโครงการ “โครงการสัมมนาหระดมความคิดเพื่อการจัดทำแผนพัฒนาความซื่อตรงแห่งชาติ” โดยมุ่งเน้นการ “กล่อมเกลாதองสังคม” (Socialization) ในกลุ่มนักการเมืองและข้าราชการของรัฐ

โครงการนี้เริ่มด้วยการมอบให้สำนักงานวิจัย สถาบันพระปกเกล้าทำวิจัยเรื่อง “การศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมความซื่อตรงในสังคมไทย” เพื่อศึกษาสถานการณ์ความซื่อตรงของสังคมไทย จัดทำตัวชี้วัดความซื่อตรง รวมถึงการศึกษาระบบการพัฒนาคุณธรรมความซื่อตรงของประเทศมาเลเซีย และวิเคราะห์หาแนวทางเสริมสร้างความซื่อตรงให้เกิดขึ้นในสังคมไทยอย่าง

เป็นรูปธรรม ซึ่งงานวิจัยนี้จะเป็นฐานความรู้และฐานคิดในการจัดทำแผนพัฒนาความซื่อตรงของสังคมไทย

ขณะเดียวกันได้วางแผนจัดการสัมมนาระดมความคิดจากหัวหน้าส่วนราชการที่ได้รับการยกย่องว่า เป็น “ผู้ซื่อตรง” ๒ ครั้ง เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีการสร้างตนเองและบุคคลในหน่วยงานของตนเป็นคน “ซื่อตรง”

โดยกำหนดกรอบของการพิจารณาไว้ ๒ มิติตามทีล้นเกล้ารัชกาลที่ ๖ พระราชทานไว้ใน “หลักราชการ” คือ ความซื่อตรงต่อหน้าที่และความซื่อตรงต่อบุคคลทั่วไป ซึ่งการสัมมนาทั้งสองครั้งนี้ ได้รับเกียรติจากสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน กระทรวงวัฒนธรรม และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ มาเป็นองค์กรร่วมจัด

การสัมมนาครั้งแรกจัดในวันศุกร์ที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๕๓ เวลา ๐๙.๐๐-๑๖.๐๐ ที่อาคาร ๒ รัฐสภา เป็นการสัมมนาของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัล “ธรรมาภิบาลดีเด่น” จำนวน ๑๐๐ คน และครั้งที่สองจัดในวันศุกร์ที่ ๙ กรกฎาคม ๒๕๕๓ เป็นการสัมมนาของหัวหน้าส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจจำนวน ๑๐๐ คน เช่นเดียวกัน โดยทั้งสองครั้งได้เชิญสมาชิกรัฐสภาร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วย

ผลการสัมมนาทั้งสองครั้งจะได้รับการประมวลองค์ความรู้โดยนักวิชาการจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อสรุปเป็น “แนวทางปฏิบัติที่ผู้ร่วมสัมมนาสัญญาว่าจะปฏิบัติ และข้อเสนอให้รัฐบาลสนับสนุนการสร้าง ความซื่อตรงให้กับคนในชาติ” เพื่อนำเสนอต่อผู้บริหารระดับสูงของประเทศและเผยแพร่ต่อสาธารณะ

สำหรับการสัมมนาครั้งที่ ๓ ได้กำหนดไว้ในเดือนกันยายน คณะผู้ดำเนินโครงการจะเชิญคณะรัฐมนตรี ๕ ท่าน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ๕ ท่าน สมาชิกวุฒิสภา ๕ ท่าน และปลัดกระทรวงทุกกระทรวง รวมทั้งผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้บัญชาการเหล่าทัพ และผู้บัญชาการสำนักงาน

ตำรวจแห่งชาติ มาร่วมกันรับฟังข้อเสนอจากการสัมมนาใน ๒ ครั้งแรก และแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นกัน เพื่อกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติให้ส่วนราชการทดลองปฏิบัติเป็นเวลาประมาณ ๖ เดือน และนำมาเสนอผลการปฏิบัติในงานสมัชชาคุณธรรมแห่งชาติในเดือนกรกฎาคม ๒๕๕๔

บทสรุปของโครงการจะจัดทำเป็น “ปฏิญญาคุณธรรมความซื่อตรง” ที่ทุกฝ่ายเห็นพ้องต้องกันว่า เป็นสิ่งที่ทุกคนต้อง “เริ่มต้นที่ตนเอง” เพื่อสร้างสังคมความซื่อตรงให้เกิดขึ้นในประเทศไทย และมอบให้สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินรับไปจัดทำมาตรฐานจริยธรรมของนักรการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐต่อไป

ส่วนการจัดทำแผนปฏิบัติการนั้น เป็นความรับผิดชอบของรัฐบาลที่ต้องจัดทำ ซึ่งถ้ารัฐบาลนี้รับการจัดทำ “แผนพัฒนาความซื่อตรงแห่งชาติ” ไปผนวกไว้เป็นส่วนหนึ่งของการปฏิรูปประเทศไทยที่กำลังทำอยู่ในขณะนี้ ก็จะทำให้การดำเนินการเกิดผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายการปรองดองของคนในชาติได้โดยง่าย

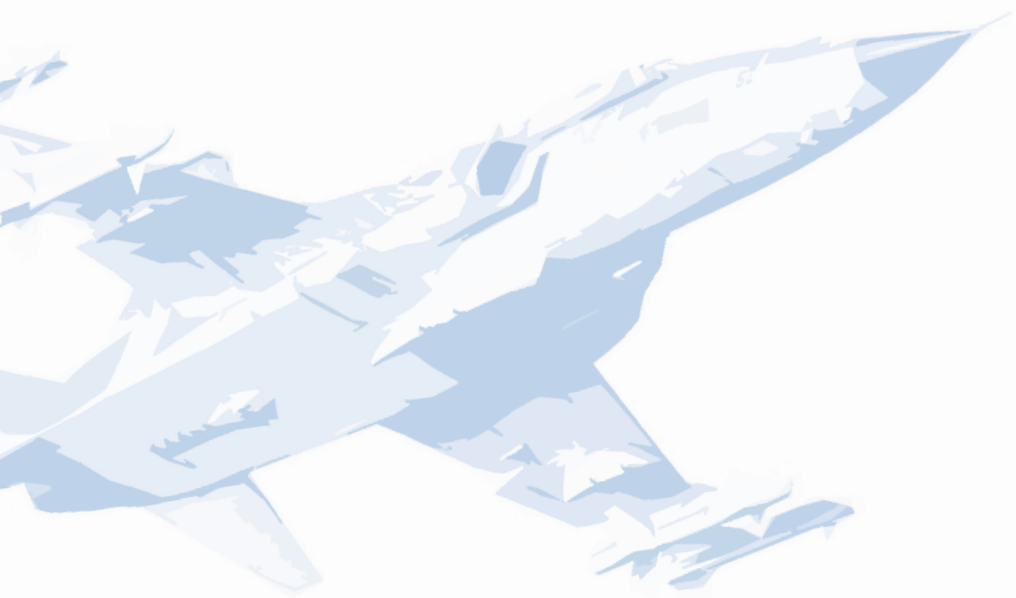
ทั้งนี้เพราะ ถ้าชนชั้นปกครอง (Elite) ของประเทศไทย

“ยังไม่หยุดโกหกและไม่หยุดกล่าวหากันโดยปราศจากข้อเท็จจริงแล้ว”

ก็อย่าหวังเลยว่า “จะปรองดองกันได้”

ความเชื่อตรรกของคนในชาติ

มาเลเซียได้ประเมินผลการพัฒนาประเทศตามยุทธศาสตร์สู่ “วิสัยทัศน์ ๒๐๒๐” ซึ่งวางไว้เมื่อ ค.ศ. ๑๙๙๑ พบว่า ปัญหาและจุดอ่อนของการพัฒนาประเทศชาติ คือ การคอร์รัปชัน การฉ้อราษฎร์บังหลวง การใช้อำนาจโดยมิชอบของเจ้าหน้าที่รัฐ และการไร้ประสิทธิภาพในการบริหารราชการแผ่นดิน

และยอมรับว่า ปัญหาทั้งหมดนี้เกิดจากความบกพร่องในความประพฤติของ “คน” โดยเฉพาะในภาครัฐ จึงได้กำหนดแผนงานสร้างให้ประเทศมาเลเซียเป็น “สังคมแห่งศีลธรรมจรรยา” (Moral and Ethic Society) โดยปลูกค่านิยม ๖ ประการ

ให้กับคนในชาติ คือ ความซื่อสัตย์ ความน่าเชื่อถือ ความเป็นธรรม ความ
สุจริตรอบคอบ ความโปร่งใส และความกตัญญู ตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๙๙๘
เป็นต้นมา โดยเริ่มจากภาครัฐก่อน

ต่อมาในปี ค.ศ. ๒๐๐๓ มาเลเซียเรียนรู้ว่า ปัญหาทั้งหมดที่เกิดขึ้น
ในชาติที่แท้จริง คือ ความไม่ซื่อตรงของคนในชาติ จึงมอบให้นักวิชาการ
ด้านสังคมที่มีชื่อเสียงของประเทศ ๕ ท่าน ทำการศึกษาสาเหตุของความ
บกพร่องในเรื่องความซื่อตรงของคนมาเลเซีย

ผลของการศึกษาพบว่า เกิดจากเหตุปัจจัย ๕ ด้าน คือ
ตัวบุคคล ผู้นำ ระบบและวิธีปฏิบัติตน โครงสร้างและสถาบันทางสังคม
และวัฒนธรรมของชาติ จึงได้จัดทำแผนพัฒนาความซื่อตรงแห่งชาติ
(๒๐๐๔-๒๐๐๘) และได้กำหนดกลยุทธ์ในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างเป็น
ระบบ

พร้อมกันนั้นได้จัดตั้งสถาบันความซื่อตรงแห่งมาเลเซีย หรือ
Integrity Institute of Malaysia - IIM. ขึ้น เพื่อประสานงานในการ
ขับเคลื่อนให้มาเลเซียเป็นสังคมแห่งความซื่อตรง โดยเริ่มจากภาครัฐ และ
ขยายผลไปสู่ภาคการเมือง ภาคธุรกิจ ภาคเอกชน ชุมชน และทุกภาคส่วน
ของสังคม ในช่วงต่อมา

ในปี ๒๐๐๙ มาเลเซียได้จัดทำแผนพัฒนาความซื่อตรงแห่งชาติ
ช่วงที่สอง ภายใต้รหัสว่า “๑ มาเลเซีย” (One Malaysia) ซึ่งเป็นการร่วม
แรงร่วมใจกันพัฒนาคนในทุกภาคส่วนของประเทศตามกระบวนการ
กล่อมเกลางานสังคม คือ สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา
สถาบันชุมชน กลุ่มวิชาชีพต่างๆ และสื่อมวลชน เพื่อขจัดปัญหา “ความไม่
ซื่อตรงของคนในชาติ” ให้หมดไปโดยเร็ว

ผลการดำเนินการตามแผนนี้จะเป็นอย่างไรคงต้องติดตามกันต่อไป
แต่ที่เห็นในขณะนี้ คือ สัญลักษณ์ “๑ มาเลเซีย” ซึ่งเป็นธงชาติมาเลเซีย
รูปเลข “๑” แพร่กระจายไปทุกพื้นที่ของกรุงกัวลาลัมเปอร์แล้ว

หันกลับมาดูบ้านเรา รัฐบาลชุดปัจจุบันภายใต้การนำของนายกรัฐมนตรีอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ได้ตระหนักถึงความไม่เชื่อตรงของคนในชาติ จึงได้กำหนดให้กระทรวงวัฒนธรรมรณรงค์ “คนไทยไม่โกง” และกระทรวงศึกษาธิการรณรงค์ในเรื่อง “เด็กไทยไม่โกง”

อาจจะเป็นด้วยระบบราชการของไทยเป็นระบบ “แยกส่วน” จึงทำให้กระแสการรณรงค์ “ไม่โกง” ไม่สามารถซึมซับไปสู่ทุกภาคส่วนของสังคมไทย โดยเฉพาะส่วนราชการในภาครัฐยังไม่มีที่ท่าว่าจะเกิดขึ้น เพราะยังมีข่าวคราวเกี่ยวกับ การทุจริต การใช้อำนาจโดยมิชอบ การฉ้อราษฎร์บังหลวง และความรู้ประสิทธิภาพในการให้บริการประชาชน ผ่านสื่อมวลชนประเภทต่างๆ อยู่เสมอ

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กรณีที่เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบภาครัฐ ได้เปิดเผยเรื่องการทุจริตในการเบิกค่ารักษาพยาบาลของข้าราชการ ซึ่งยังเป็นปัญหาใหญ่ที่แก้ไขไม่ได้ และที่น่าเป็นห่วง คือ ในปีงบประมาณ ๒๕๕๔ ได้มีการจัดตั้งงบประมาณเพื่อการนี้ไว้ถึง ๖๒,๐๐๐ ล้านบาท จะรู้ไหลไปแค่ไหนไม่มีใครสามารถบอกได้

นอกจากนั้น ยังเปิดเผยว่า มีการทุจริตในโครงการพัฒนาท้องถิ่นมากกว่าร้อยละ ๘๐ ของโครงการ ซึ่งข่าวเหล่านี้ทำให้เด็กไทยสับสนว่า การไม่โกงดีจริงหรือ เพราะคนโกงบ้านโกงเมืองยังแสดงตัวผ่านสื่อได้อย่างไม่มีอะไรเกิดขึ้น เลยมีกระแสในกลุ่มเยาวชนว่า “โกงก็ได้ ถ้าทำให้บ้านเมืองเจริญ”

เรื่องการปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบของบ้านเรานี้ก็แปลก มีแต่ข่าวว่าเกิดการทุจริต แต่ไม่สามารถเอาคนผิดมาลงโทษได้ บางคดีผู้ให้สินบนในต่างประเทศถูกศาลตัดสินลงโทษจำคุกแล้ว แต่คดีของบ้านเรายังไม่ไปถึงไหนเลย

บางครั้งพอมีภัยมาถึงก็หลบหนีไปอยู่ต่างประเทศ เมื่อหมดอายุความก็กลับมาชดเชยอยู่ในสังคมชั้นสูงได้ต่อไปเหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้น หรือบางกรณีให้เงิน “ปิดปาก” ผู้แจ้งเบาะแสให้กลับคำให้การ หรือชู้ทำร้ายผู้ที่จะเป็นพยานในศาลก็เกิดขึ้นในสยามเมืองยิ้มของเรา

การแก้ปัญหาเหล่านี้ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ได้แก้ไขในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญด้วยการปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบแล้ว ซึ่งกฎหมายฉบับนี้ผ่านวุฒิสภาไปตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ แต่ยังไม่รื้อเข้าวาระให้สภาผู้แทนราษฎร เพื่อให้ความเห็นชอบการแก้ไขของวุฒิสภาอยู่ มาตรการต่างๆ ที่บัญญัติไว้ในกฎหมายฉบับนี้ จึงยังไม่มีผลใช้บังคับจนถึงปัจจุบัน

เมื่อพูดถึงเรื่องกฎหมายแก้ไขปัญหาการทุจริตแล้ว ต้องเรียนให้ผู้อ่านทราบว่า นอกจากกฎหมาย ป.ป.ช.แล้ว รัฐธรรมนูญมาตรา ๓๐๒ ได้บัญญัติให้แก้ไขกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญอีก ๒ ฉบับ คือ กฎหมายเลือกตั้ง และกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง กำหนดระยะเวลาให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาให้แล้วเสร็จใน ๑๕๐ วัน และวุฒิสภาพิจารณาให้เสร็จใน ๙๐ วัน

แต่ผลปรากฏว่า ทั้งสองฉบับไม่ผ่านความเห็นชอบจากสภาผู้แทนราษฎร โดยให้เหตุผลว่า “ให้อำนาจมากเกินไป” ซึ่งการดำเนินการตามกระบวนการตรากฎหมายขึ้นใหม่ต้องใช้เวลาไม่น้อยกว่า ๒ ปี จึงกล่าวได้ว่ากฎหมายทั้งสองฉบับนี้ไม่มีโอกาสเกิดขึ้นในสภาผู้แทนราษฎรชุดนี้ ไม่ทราบว่า จะเป็นด้วยสาเหตุนี้หรือไม่ ที่ทำให้คนโกงบ้านโกงเมืองยัง “ร่าเริง” อยู่ได้จนถึงปัจจุบัน

เมื่อมาตรการทางกฎหมายใช้ไม่ได้ คณะกรรมการการศึกษาตรวจสอบเรื่องการทุจริตและเสริมสร้างธรรมาภิบาล วุฒิสภา ซึ่งมีอำนาจหน้าที่

ในการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารราชการแผ่นดิน จึงร่วมมือกับ
สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิง
คุณธรรม สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ กรมการศาสนา
กระทรวงวัฒนธรรม และมูลนิธิคลังสมอง วปอ.เพื่อสังคม จัดกิจกรรม
รณรงค์ป้องกันและปราบปรามการทุจริตด้วย “มาตรการทางสังคม” โดยจัด
สัมมนา “ระดมความคิดเพื่อจัดทำแผนพัฒนาความซื่อตรงแห่งชาติ” ขึ้น
๓ ครั้ง

โดยการสัมมนาครั้งที่ ๓ จัดขึ้นเมื่อวันศุกร์ที่ ๑๐ กันยายน
๒๕๕๓ ที่ผ่านมา ได้เชิญท่านนายกรัฐมนตรี อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ มาร่วม
ให้ข้อคิดเห็นด้วย

ผลการสัมมนาทั้งสามครั้งสรุปได้ว่า ทุกฝ่ายเห็นด้วยที่จะมีการ
รณรงค์สร้างความซื่อตรง (Integrity) ให้กับคนในชาติ ภายใต้กรอบความ
คิดในการสร้าง “ความซื่อตรงต่อหน้าที่ ความซื่อตรงต่อตนเอง และความ
ซื่อตรงต่อบุคคลทั่วไป” ด้วยการปลูกฝังค่านิยม “ซื่อสัตย์ รับผิดชอบ พอ
เพียง” โดยให้ภาครัฐพิจารณาจัดตั้ง “องค์กรต้นแบบความซื่อตรงในภาครัฐ”
เพื่อให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมโดยเร็ว

ในวันนั้นท่านนายกรัฐมนตรี ได้ให้ข้อสังเกตในตอนท้ายว่า

“การซื่อตรง ไม่คดโกง ไม่ขโมย มีใช้เพียงแค่ตนเองปฏิบัติ แต่
ต้องคิดหาวิธีเช่นไรที่ทำให้คนอื่นไม่กระทำการสิ่งที่ไม่ดี ไม่ทำการคดโกงและ
ทุจริต ส่วนการจัดทำแผนซื่อตรง เป็นเรื่องของทุกภาคส่วนมีใช้เพียงหน้าที่
ของฝ่ายบริหาร ต้องอาศัยความร่วมมือกันแก้ปัญหา โดยปัญหาความ
ไม่ซื่อตรงเป็นปัญหาเรื้อรังที่สังคมมองว่า เป็นเรื่องปกติ จึงเป็นเรื่องที่
น่ากลัวและน่าเป็นห่วง”

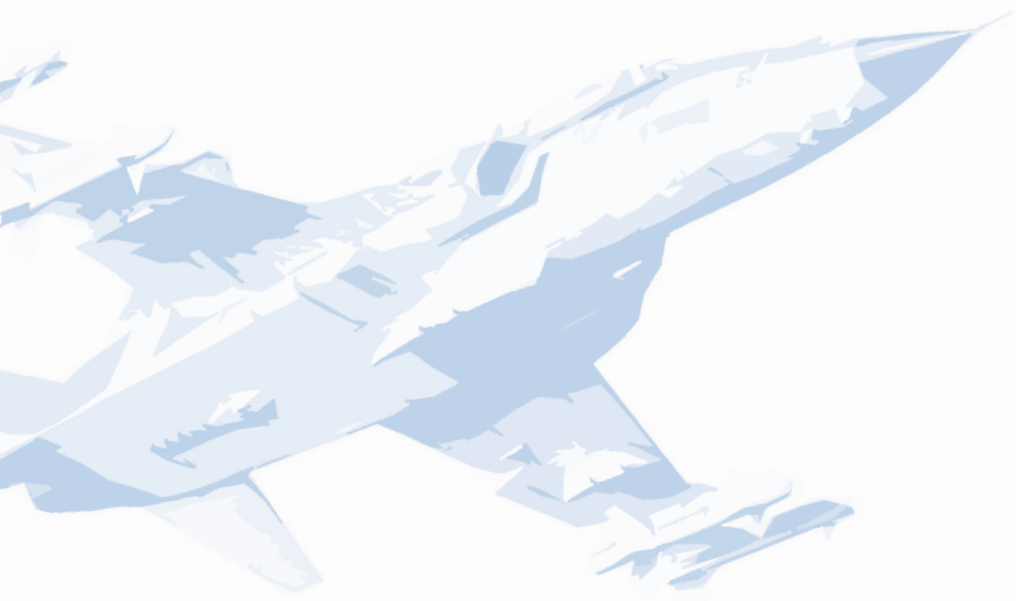

ฟังท่านนายกรัฐมนตรีพูดแล้วทำให้นึกถึงคำปฏิญาณของทหาร
ซึ่งนำมาจากกองทัพสหรัฐอเมริกาที่ว่า

“เราจะไม่โกหก ไม่โกง ไม่ขโมย และจะไม่ยอมให้ผู้ใดทำเช่นนั้น”
ถ้าคนไทยทุกคน “ทำ” ตามวรรคทองนี้ บ้านเมืองของเราน่าจะเจริญกว่านี้
อย่ามัวถกเถียงกันอยู่เลย “ลงมือทำ” เกิดครับ โดยเริ่มต้นที่ตัวเองและ
ขยายไปสู่ครอบครัวของทุกคน บ้านเมืองของเราจะได้ “วิ่ง” ตามมาเลเซีย
ที่เขา “เดิน” นำหน้าเราไปกว่า ๑๐ ปีแล้ว “ได้ทัน”

ทำไมคนเราจึงมีความบกพร่อง ในเรื่องความซื่อตรง ?

บทเรียนจากการพัฒนาประเทศไปสู่ประเทศพัฒนาตาม “วิสัยทัศน์ ๒๐๒๐” ทำให้มาเลเซียปรับแนวคิดในการพัฒนาประเทศไปสู่ “แผนพัฒนาความซื่อตรงในการบริหารภาครัฐ” ในปี ๑๙๙๘ และขยายผลไปถึงภาคส่วนอื่นๆ ด้วย “แผนพัฒนาความซื่อตรงแห่งชาติ” ในปี ๒๐๐๔

แนวคิดของการขยายผลนี้ เกิดขึ้นหลังจากดำเนินการตามแผนพัฒนาความซื่อตรงในการบริหารภาครัฐมาได้ประมาณ

๒ ปี มาเลเซียพบว่า จำเป็นต้องขยายแนวคิดนี้ไปยังภาคส่วนต่างๆ ของประเทศ จึงมอบให้สำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พิจารณาสรรหานักวิชาการที่เกี่ยวข้องทางด้านสังคม ๕ คน (๔ คนจากมหาวิทยาลัย Kebangsaan และ ๑ คนจากมหาวิทยาลัย Utara) ทำการศึกษาวิจัยเชิงลึกในเรื่อง “มุมมองสาธารณะเกี่ยวกับการคอร์รัปชันในมาเลเซีย” เสนอต่อรัฐบาลเมื่อวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๐๐๓

ผลของงานวิจัยสรุปว่า มาเลเซียควรจัดทำแผนในภาพรวมเกี่ยวกับ “ความซื่อตรง” (Integrity) เพื่อนำเสนอปัญหาของการขาดความซื่อตรงของชาติและสังคมมาเลเซีย ทำให้รัฐบาลมาเลเซียตัดสินใจจัดทำแผนพัฒนาความซื่อตรงแห่งชาติ (National Integrity Plan-NIP.) และตั้งสถาบันพัฒนาความซื่อตรงแห่งมาเลเซีย (The Integrity Institute of Malaysia-IIM.) เพื่อบริหารแผนนี้ ควบคู่กับสำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริต ซึ่งทำหน้าที่ปราบปรามและดำเนินคดีกับผู้ทุจริตและประพฤติมิชอบ

แผนพัฒนาความซื่อตรงแห่งชาติฉบับนี้ จัดทำขึ้นโดยนักวิชาการชุดเดิมโดยกำหนดกระบวนการจัดทำที่ออกแบบอย่างพิถีพิถัน ทั้งด้วยการมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยและใช้หลักวิชาการอย่างเคร่งครัด โดยเปิดโอกาสให้ทุกฝ่าย ได้มีการแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นซึ่งกันและกันอย่างกว้างขวาง จนตกผลึกความคิดที่เห็นพ้องต้องกันในคำถามที่ว่า “ทำไมคนมาเลเซียจึงมีความบกพร่องในเรื่องความซื่อตรง”

บทสรุปของการแสวงหาสาเหตุของความบกพร่องในเรื่องความซื่อตรงของสังคมมาเลเซียพบว่า มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องได้ ๕ ประการ คือ ปัจเจกบุคคล ความเป็นผู้นำ ระบบและวิธีการ โครงสร้างและสถาบัน และวัฒนธรรม

ในด้านปัจเจกชนพบว่า “ความอ่อนแอของบุคคล” เป็นปัจจัยสำคัญประการแรก ซึ่งส่วนใหญ่เกิดจากการขาดการอบรมสั่งสอนทางศาสนาที่เหมาะสม การขาดความยินดีในค่านิยมที่ดีงาม และมีจุดอ่อนเกี่ยวกับการรักษาวินัยในตนเอง โดยไม่ปฏิบัติตามจรรยาบรรณในการทำงาน รวมทั้งการมีความโลภมากและความเห็นแก่ตัวด้วย ทำให้บุคคลผู้นั้นมีความต้องการที่ไม่รู้จักพอ ผลักดันให้บุคคลเข้าไปสู่การคอร์รัปชัน การประพฤตินิষอบ การใช้อำนาจไม่เป็นธรรม และประพฤติไร้ศีลธรรม

จากการวิจัยยังพบอีกว่า คุณธรรมความซื่อตรงจะเสื่อมถอยลงอีกหากบุคคลเป็นผู้คิดด้านเดียว เห็นแต่เพียงความบกพร่องของผู้อื่น โดยไม่สำรวจสภาพความดีงามของตนเอง ทำให้ปฏิเสธที่จะรับรู้จุดอ่อนของตนเอง เพื่อปรับปรุงแก้ไขความบกพร่องในเรื่องคุณธรรมความซื่อตรงที่ตนกระทำอยู่

การแก้ไขปัญหาความบกพร่องในคุณธรรมความซื่อตรงนี้ “ความเป็นผู้นำ” เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งยวดในการพัฒนาวัฒนธรรมขององค์กรหรือสังคมไปสู่ความซื่อตรง โดยต้องยกระดับคุณธรรมความซื่อตรงในตัวผู้นำแต่ละระดับ เพื่อให้มีการกำหนดแนวปฏิบัติ และธรรมาภิบาลให้ทุกคนมีความเต็มใจปฏิบัติตามคำแนะนำ เพื่อสร้างสังคมคุณธรรมความซื่อตรง อีกทั้งตัวผู้นำเองต้องเป็นตัวอย่างที่ดี ทำอย่างที่ดี พูด ยึดมั่นกฎหมาย ระเบียบแบบแผน เพราะคำแนะนำใดๆ ที่ขัดต่อความถูกต้องเหล่านี้ ย่อมทำให้คุณธรรมความซื่อตรงเสื่อมลง

สำหรับ “ระบบและขั้นตอนในการปฏิบัติงาน” นั้น พบว่ามีลักษณะ ๖ ประการที่เป็นสาเหตุให้คุณธรรมความซื่อตรงเสื่อมลง ได้แก่

(๑) ขาดความโปร่งใสในการบริหารงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวม (๒) ความอ่อนแอในระบบและขั้นตอนการปฏิบัติงาน รวมทั้งคำแนะนำในการปฏิบัติงานที่ไม่ดี นำไปสู่ความสับสนและข้อขัดแย้งในระดับปฏิบัติ ทำให้ไว้

ความสามารถในการปฏิบัติงาน (๓) ไม่มีประสิทธิภาพในการนำมาตรการ
ต่างๆ ไปสู่การปฏิบัติและบางครั้งมีการเลือกปฏิบัติ (๔) ขาดการติดตาม
ที่เหมาะสม และขาดการประเมินประสิทธิผลของกลยุทธ์หรือโครงการ (๕)
ขาดแคลนทรัพยากรมนุษย์และอุปกรณ์ในการบังคับใช้อย่างได้ผล และ
ประการสุดท้าย (๖) กฎหมายที่ล้าสมัยและมีความขัดแย้งในตัวบทกฎหมาย

ในด้าน “โครงสร้างและสถาบัน” พบว่า โครงสร้างและสถาบัน
ต่างๆ ของสังคม เป็นส่วนประกอบสำคัญที่ทำให้การบริหารงานของรัฐบาล
และภาคเอกชนดำเนินไปอย่างราบรื่น โครงสร้างขององค์กรจะต้องกำหนด
ให้เป็นระบบที่มีวัตถุประสงค์ชัดเจนและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง มีการ
ทบทวนตามระยะเวลาเพื่อที่จะสนองตอบนโยบายและมีความท้าทาย หน่วยงาน
ใดก็ตามที่ไม่มีการปรับปรุงให้ทันสมัยย่อมนำไปสู่การสูญเสียทรัพยากรและ
ทำให้ผลสำเร็จที่ต้องการต้องลดน้อยถอยลง

จากการศึกษาพบว่า สถาบันต่างๆ ของสังคมมีบทบาทสำคัญยิ่ง
ในระบบการบริหารของประเทศ การกำหนดขอบเขต หน้าที่ และความ
รับผิดชอบระหว่างสถาบันต่างๆ ต้องประกาศให้ชัดเจน และดำรงการ
ประสานงานที่เหมาะสมไว้ เพราะบทบาทหน้าที่ที่ซ้ำซ้อนอาจทำให้เกิดสภาวะ
ของการแข่งขันที่สร้างความขัดแย้ง การละทิ้งหน้าที่ และเกี่ยงงาน

นอกจากนั้น สถาบันที่มีวัตถุประสงค์หรือผลประโยชน์ขัดแย้งกับ
สถาบันอื่น จะเป็นสาเหตุให้คุณธรรมความซื่อตรงเสื่อมลง และการที่มี
ผลประโยชน์ขัดกันระหว่างสถาบัน ผนวกกับความขัดแย้งในค่านิยม
สามารถก่อให้เกิดความสับสนจนกลายเป็นวิกฤตทางคุณธรรมได้ ซึ่งความ
เสื่อมคุณธรรมความซื่อตรงนี้ จะส่งผลกระทบต่อสังคมและประเทศชาติในที่สุด

ปัจจัยประการสุดท้ายที่มีผลต่อความบกพร่องในคุณธรรม
ความซื่อตรงของคนในสังคม คือ “วัฒนธรรม” ทั้งนี้เนื่องจากวัฒนธรรม
เป็นสิ่งแวดล้อมที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างค่านิยมและพฤติกรรมของ

บุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งวัฒนธรรมที่มีรากฐานมาจากประวัติศาสตร์และการพัฒนาจากรุ่นสู่รุ่น อย่างไรก็ตาม วัฒนธรรมสามารถเปลี่ยนแปลงหรือถูกทำให้เปลี่ยนได้ วัฒนธรรมที่มาแทนที่ควรเป็นสิ่งที่ส่งเสริมค่านิยมดีงามของคุณธรรมความซื่อตรง ซึ่งจะช่วยสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดีเอื้อต่อการปรับค่านิยมในบุคคล

นอกจากนั้น การวิจัยยังพบว่า มีสิ่งหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นชัดว่าเป็นวัฒนธรรมที่อ่อนแอ คือ ความเกรงใจ และการไม่เต็มใจหรือหามิให้มีการวิพากษ์ข้อวิจารณ์เมื่อมีข้อผิดพลาดในคุณธรรมความซื่อตรงเกิดขึ้น เพราะกลัวปฏิกริยาย้อนกลับ ทำให้เป็นคนเอาตัวรอดและประจบสอพลอ

คณะผู้วิจัยสรุปความเห็นไว้ว่า ความอ่อนแอเพียงอย่างหนึ่งอย่างใดในปัจจุบันที่กำลังข้างต้นจะเป็นส่วนทำลายคุณธรรมความซื่อตรง ซึ่งแนวทางการแก้ไขต้องอาศัยความเต็มใจและการสนับสนุนอย่างเข้มแข็งของทุกคนในชาติ ดังนั้น จึงได้ระบุปัจจัยทั้งหมดให้ทุกคนสามารถเข้าใจได้ โดยให้มีการบูรณาการอย่างเป็นระบบ ดังปรากฏใน “แผนพัฒนาความซื่อตรงแห่งชาติ (มาเลเซีย)”

สำหรับกลยุทธ์ในแผนฉบับนี้ได้กำหนดเป็น “วาระความซื่อตรงแห่งชาติ” สำหรับ ๘ สถาบันของสังคม คือ สถาบันครอบครัว สถาบันชุมชน สถาบันประชาสังคม สถาบันวัฒนธรรมสังคม สถาบันศาสนา สถาบันทางเศรษฐกิจ สถาบันการเมือง และสถาบันการบริหาร โดยมีการกำหนดแผนปฏิบัติการ (Action Plan) ให้หน่วยเกี่ยวข้องปฏิบัติอย่างชัดเจน

ขณะนี้สิ้นสุดการดำเนินการตามแผนพัฒนาความซื่อตรงแห่งชาติของมาเลเซียในช่วงแรกแล้ว คงต้องติดตามผลสัมฤทธิ์และแนวทางการพัฒนาแผนในขั้นต่อไป

ถ้าหันกลับมาดูประเทศไทยของเรามีการเริ่มพัฒนา “คน” ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๘ (พ.ศ. ๒๕๔๐-๒๕๔๔) บทที่ ๓ การพัฒนาศักยภาพของคนด้านจิตใจ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพของคนให้เป็นคนดี มีคุณธรรม มีระเบียบวินัย มีค่านิยมที่ดีงามและมีจิตสำนึกที่รับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ซึ่งส่วนราชการต่างๆ ได้พยายามพัฒนาในจุดนี้

แต่เราคงต้องยอมรับว่า ยังไม่เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม และมีแนวโน้มว่าการถดถอยด้านคุณธรรมความซื่อตรงของคนไทยจะมีมากขึ้นตามความรุนแรงของลัทธิทุนนิยมในกระแสโลกาภิวัตน์ ทำให้ “ข่าวลือ” เรื่องการทุจริตประพฤติมิชอบในวงราชการหรือ “คอร์รัปชัน” เพิ่มมากขึ้นเป็นเงาตามตัว

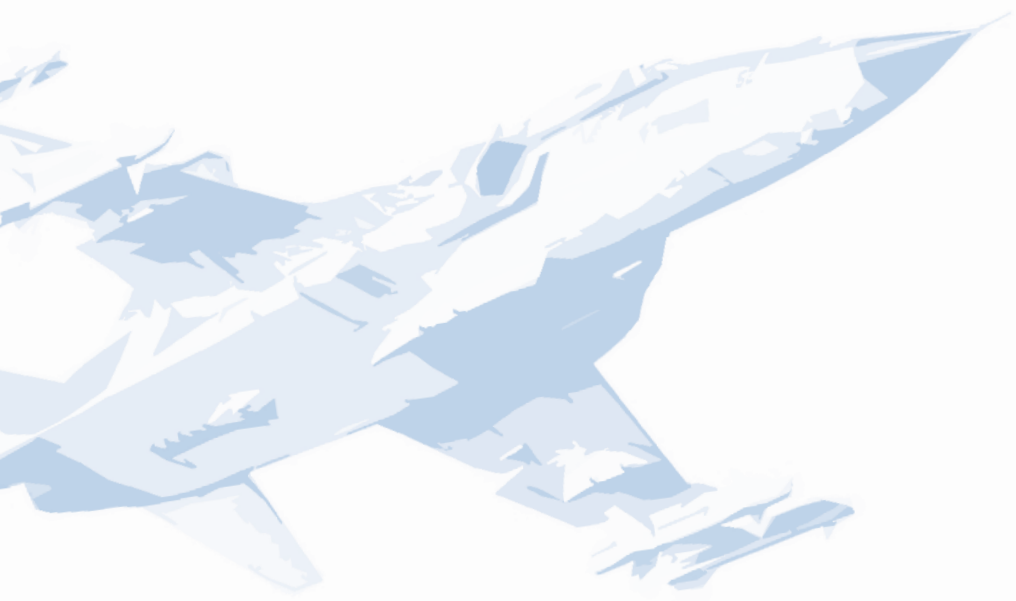
อย่างไรก็ดี ในปี ๒๕๕๒ “ดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์คอร์รัปชัน” ที่โลกมองประเทศไทย ได้รับการประเมินเพียง ๓.๔ จากคะแนนเต็ม ๑๐ (ปี ๕๑ ได้ ๓.๕) เป็นลำดับที่ ๘๔ จาก ๑๘๐ ประเทศทั่วโลก และเป็นลำดับ ๑๐ จากภูมิภาคเอเชีย ๒๓ ประเทศ โดยสิงคโปร์ได้คะแนนสูงสุดเป็นอันดับ ๑ ในเอเชียได้ ๙.๒ คะแนน และต่ำสุดพม่าได้ ๑.๔ คะแนน

ที่น่าตกใจ คือ คะแนนต่ำสุดจาก ๑ ใน ๙ องค์กรที่ประเมินประเทศไทยให้เพียง ๒.๒ เท่านั้น ห่างจากสิงคโปร์มากเหลือเกิน ซึ่งแสดงว่าประเทศไทยได้รับความไว้วางใจในเรื่อง “ความซื่อตรง” ต่ำมากคงเป็นคำถามที่ผ่านไปยังรัฐบาลว่า

ถึงเวลาแล้วหรือยังที่ประเทศไทย จะเอาจริงเอจังในเรื่อง “การพัฒนาความซื่อตรง” ?

ความไม่เชื่อตรวของคนในชาติ (๑)

กระบวนการวางแผน “ยุทธศาสตร์” เป็นการแสวงหาข้อเท็จจริงอย่างละเอียดรอบคอบ เพื่อกำหนดวิธีการบริหารองค์กรให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ โดยพิจารณาทั้งวิธีการที่เป็นศาสตร์และศิลป์

ด้วยเหตุนี้ จึงมีการประเมินจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และปัญหาอุปสรรค หรือที่เราเรียกกันอย่างคุ้นปากว่า SWOT (Strength Weakness Opportunity Threat) เพื่อแสวงหา “ค่านิยมหลัก” (Core Value) กับความสามารถหลัก (Core Competency) และใช้คุณค่าเหล่านี้เป็นแนวทางในการพัฒนาองค์กรไปสู่เป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

หรืออาจกล่าวได้ว่า การกำหนดยุทธศาสตร์องค์กร จะต้องมีการพัฒนาระบบบริหารองค์กรให้มีประสิทธิภาพ และการพัฒนาศักยภาพของคนให้เหนือกว่าคู่แข่ง

ถ้าพิจารณาจากบทเรียนของการวางแผนยุทธศาสตร์ที่ผ่านมาแล้ว คงต้องยอมรับว่า ขั้นตอนที่ยากที่สุด คือ การประเมินจุดอ่อนในเรื่องลักษณะนิสัยที่ไม่ดีของคนในองค์กรเพื่อพัฒนาศักยภาพของ “คน”

ทั้งนี้เพราะคนเรามักจะไม่ค่อยยอมรับความจริงในเรื่องนี้ ซึ่งเป็นไปตามที่ Thales นักปราชญ์ชาวกรีกได้กล่าวไว้เมื่อสองพันปีก่อนว่า “สิ่งที่ยากที่สุดในชีวิตมนุษย์ คือ การยอมรับความบกพร่องของตนเอง”

หลายองค์กรได้พยายามแก้ไขจุดอ่อนนี้ด้วยการใช้ “กระบวนการมีส่วนร่วม” เพื่อให้ทุกคนคิดได้ด้วยตนเองว่า มีส่วนทำให้ยุทธศาสตร์ที่คิดไว้อย่างรอบคอบ “ไม่สำเร็จ” และยอมปรับปรุงตนเอง

อย่างไรก็ดี การไม่ยอมรับข้อบกพร่องของตนเองนั้น จะแปรผันตามประสบการณ์ของคน หรือ “ยิ่งสูง ยิ่งมองไม่เห็น” ทั้งนี้ เนื่องจากคนเราเมื่อทำงานมานานมีประสบการณ์มากก็มี “อัตตา” สูง จึงมักคิดว่าตนเองเก่งและดีกว่าผู้อื่น ไม่ยอมฟังใคร รวมทั้งอาจไม่มีเวลามาสนใจและแก้ไขข้อบกพร่องของตนเองด้วย

ดังนั้น องค์กรขนาดใหญ่ระดับประเทศ จึงมักจะมีอุปสรรคในเรื่อง “ชนชั้นนำของประเทศ” (Elite) ไม่ให้ร่วมมือในการแก้ไขข้อบกพร่องของตนเองเช่นเดียวกัน ซึ่งส่งผลให้แผนยุทธศาสตร์ของประเทศที่วางไว้อย่างดีและสวยหรู ไปไม่ถึง “ดวงดาว” ที่ปรารถนา

มาเลเซียเป็นประเทศหนึ่งที่พยายามจะแสวงหากลยุทธ์ในการแก้ไข “จุดอ่อน” เรื่องนี้ ด้วยการศึกษบทเรียนจากการพัฒนาประเทศของตนให้เป็น “สังคมแห่งศีลธรรมและจรรยา” (Moral and Ethic Society) ซึ่งได้เริ่มปลูกฝังค่านิยม ๗ ประการให้กับคนในชาติ คือ ความซื่อสัตย์ ความสามารถ ความน่าเชื่อถือ ความไว้วางใจ ความโปร่งใส ความรับผิดชอบ และความยุติธรรม ในปี ค.ศ. ๑๙๙๘-๒๐๐๓

บทเรียนทำให้มาเลเซียเรียนรู้ว่า การปลูกฝังค่านิยมหรือคุณค่าหลายประการนั้นมีมาก ยากที่จะ “จดจำและทำ” และชนชั้นนำของสังคมไม่ให้ความร่วมมือในการแก้ไขความบกพร่องของตนเอง

ด้วยเหตุนี้ มาเลเซียจึงลดการปลูกฝังค่านิยมเหลือประการเดียวคือ “ความซื่อตรง” (Integrity) ซึ่งเป็นคุณค่าพื้นฐานที่จะนำไปสู่ค่านิยมอีกหลายประการ เช่น ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ความสามารถ ความมีวินัย ความไว้วางใจ ความน่าเชื่อถือ ฯลฯ

นอกจากนั้น ได้มอบให้นักสังคมศาสตร์ที่มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับของคนในชาติ ๕ คน ไปทำการวิจัยแบบมีส่วนร่วม หรือจัดเวทีสาธารณะทั่วประเทศ เพื่อหาคำตอบในประเด็นที่ว่า “ทำไมคนมาเลเซียจึงบกพร่องในเรื่องความซื่อตรง” เพื่อเริ่มการวางยุทธศาสตร์การสร้าง ความซื่อตรงของคนในชาติ

จากการศึกษาเป็นเวลา ๑ ปี ได้ข้อสรุปว่า สาเหตุหลักที่ทำให้คนในชาติไม่ซื่อตรงนั้น มีปัจจัย ๕ ประการ คือ ปัจจัยจากตัวบุคคล ปัจจัยจากภาวะผู้นำ ปัจจัยด้านระบบและกระบวนการ ปัจจัยด้านโครงสร้าง และสถาบันทางสังคม และปัจจัยด้านวัฒนธรรม

ในด้าน “ปัจจัยจากตัวบุคคล” พบว่า

จุดอ่อนของคนนั้นถือว่า เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญเป็นอันดับแรก เพราะความเข้าใจผิดพลาดในเรื่องของศาสนาและชุดคุณค่าต่างๆ รวมไปถึงการไร้ซึ่งคุณธรรมในการทำงาน ผสมผสานกับความโลภที่เกิดขึ้นภายในตัวบุคคล ส่งผลให้บุคคลนั้นไม่สามารถที่จะก้าวถึงความ “ซื่อตรง” ได้

นอกจากนี้ ความซื่อตรงจะไม่สามารถเกิดขึ้น ถ้าบุคคลนั้นยังคงใช้ความคิดของตนเองเป็นหลัก หมกมุ่นกับการเพ่งเล็งจุดด้อยของผู้อื่น โดยปราศจากการประเมินจุดด้อยของตนเอง และปฏิเสธการรับความรู้ที่พึงงวที่ถูกถ่ายทอดจากผู้อื่น โดยมุ่งหวังแต่การเอาชนะจากความคิดของตนเองเพียงเท่านั้น

ยิ่งกว่านั้นความต้องการส่วนบุคคลในบางเรื่องบางประเด็น ยังเป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้คนทุจริตประพฤติมิชอบ ซึ่งโอกาสที่จะมีการทุจริตจะยิ่งเพิ่มมากขึ้นอีก หากบุคคลผู้นั้นไม่ได้ถือครองชุดคุณค่าที่พึงมี

ส่วน “ปัจจัยจากภาวะผู้นำ” พบว่า

ภาวะผู้นำถือว่า เป็นสิ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาวัฒนธรรมขององค์กรและพัฒนาชุดความคิดเรื่องความซื่อตรง ผู้นำในระดับต่างๆ นั้น ควรจะมีบทบาทในการที่จะให้คำแนะนำและส่งเสริมให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นหากมีพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนาในองค์กร ซึ่งการขาดปัจจัยเหล่านี้จะมีผลต่อการทำให้เกิดความซื่อตรง

นอกจากนั้น ผู้นำยังเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้ตาม ซึ่งผู้นำควรที่จะปฏิบัติตามครรลองของกฎหมาย และข้อกำหนดต่างๆ หากผู้นำนั้นเบี่ยงเบนการปฏิบัติจากแนวทางที่ถูกต้องแล้ว ก็จะส่งผลอย่างยิ่งต่อการพัฒนาความซื่อตรงแก่บุคคลอื่นต่อไป

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่า สาเหตุหลักของปัญหาในการพัฒนาประเทศไปสู่ “สังคมแห่งความซื่อตรง” ที่มาเลเซียพบ คือ พฤติกรรมของคน โดยเฉพาะกลุ่มคนชั้นนำของคนในสังคม ขาดความซื่อตรง จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาดังกล่าว และขยายขอบเขตจากภาครัฐไปสู่ภาคส่วนต่างๆ ของสังคมมาเลเซีย

ถ้าหันกลับมาดู “สยามเมืองยิ้มของเรา” คงต้องยอมรับว่า แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ยังก้าวไปไม่ถึงการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาลักษณะนิสัยและค่านิยมของ “คน” โดยเฉพาะกลุ่มชั้นนำของสังคม ซึ่งได้แก่ นักการเมือง ข้าราชการ นักธุรกิจชั้นนำ ผู้นำท้องถิ่น และอื่นๆ

เมื่อเป็นเช่นนี้ อนาคตของประเทศจึงยังมีดมน “ไม่เห็นแสงสว่างที่ปลายอุโมงค์” อย่างที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เพราะเราไม่สามารถหาบุคคลต้นแบบในเรื่องความซื่อตรงของคนในสังคมได้

ใครจะเป็น “เจ้าภาพ” เรื่องนี้ดีครับ

ความไม่ซื่อตรงของคนในชาติ (๒)

ในตอนที่ได้เล่าให้ฟังถึง “แผนพัฒนาความซื่อตรงแห่งชาติ” (National Integrity Plan) ของประเทศมาเลเซีย ซึ่งเกิดจากงานวิจัยแบบมีส่วนร่วมเพื่อแสวงหาคำตอบของปัญหา “ทำไมคนมาเลเซียจึงบกร่องในเรื่องความซื่อตรง” เกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพของคนไปแล้ว คือ ปัจจัยจากตัวบุคคล และปัจจัยจากภาวะผู้นำ

คราวนี้มาต่อกันในเรื่องการพัฒนาระบบงานของประเทศ คือ ปัจจัยเชิงระบบและกระบวนการ ปัจจัยด้านโครงสร้างและสถาบันทางสังคม และปัจจัยด้านวัฒนธรรม

ในด้าน “ปัจจัยเชิงระบบและกระบวนการ” มาเลเซีย พบว่าระบบและกระบวนการนั้น ครอบคลุมหลายมิติด้วยกัน ซึ่งจากผลการศึกษาพบว่า มี ๖ มิติ ที่จะมีผลต่อความเชื่อตรงของชนในชาติ

มิติแรก ความไม่โปร่งใสในการบริหารของภาครัฐ โดยเริ่มจากกระบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะที่มีผลประโยชน์ทับซ้อน และกระบวนการบริหารผลประโยชน์สาธารณะที่ส่อไปในทางทุจริต เช่น การฮั้วประมูล ฯลฯ

มิติที่สอง ความอ่อนแอของระบบ กระบวนการและแนวทางสำหรับการปฏิบัติภารกิจต่างๆ ที่ส่งผลให้การดำเนินงานนั้น ไม่เป็นไปอย่างต่อเนื่อง มีความสับสน และอาจก่อให้เกิดความขัดแย้งขึ้นได้

มิติที่สาม ความไร้ประสิทธิภาพของบทลงโทษในกรณีที่เกิดการละเมิดกฎระเบียบข้อปฏิบัติ ทำให้คนไม่เกรงกลัวต่อการกระทำความผิด

มิติที่สี่ การขาดกระบวนการประเมินผลสัมฤทธิ์ในการบริหารราชการ และการวัดประสิทธิภาพของโครงการและยุทธศาสตร์ที่ครบถ้วนสมบูรณ์และเหมาะสม

มิติที่ห้า ความไม่เพียงพอของทรัพยากรที่จำเป็นในการบริหาร และการขาดศักยภาพของทรัพยากรบุคคล

และมิติที่หก ความไม่ชัดเจนของกรอบกฎหมายที่นำไปบังคับใช้ และความไม่สอดคล้องกับสภาพสังคมของกฎหมายบางฉบับ

ส่วน “ปัจจัยเชิงโครงสร้างและสถาบัน” พบว่า

โครงสร้างและสถาบันทางสังคมนั้น จัดได้ว่าเป็นส่วนสำคัญในการที่จะทำให้เกิดความคล่องตัวในการบริหารงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน โดยองค์กรต่างๆ ควรจะมีโครงสร้างการทำงานที่เป็นระบบและมีเป้าหมายในการดำเนินงานอย่างชัดเจน การวางแผนองค์กรก็ควรจะต้องตั้งตามภารกิจที่ได้รับ

นอกจากนี้ ควรมีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างเมื่อระยะเวลาผ่านไประยะหนึ่ง เพื่อให้สามารถที่จะสอดคล้องกับประเด็นหรือความท้าทายใหม่ที่จะผ่านเข้ามา หน่วยงานใดที่ไม่ได้มีการวางแผนโครงสร้างไว้ให้ดีก็จะส่งผลให้เกิดการเปลืองทรัพยากรและทำให้ความสามารถในการบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่วางไว้เกิดขึ้นได้

ทั้งนี้มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการจัดสรรและแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ รวมถึงกรอบการดำเนินงานระหว่างหน่วยงานที่แตกต่างกัน เพราะการเหลื่อมล้ำกันของงานจะส่งผลให้เกิดการแข่งขันและความขัดแย้งระหว่างองค์กรจนนำมาซึ่งการละทิ้งหน้าที่ได้ ท้ายที่สุดทำให้เปลืองทรัพยากรที่มีอยู่

การที่หน่วยงานใดมีเป้าหมายการดำเนินงานขัดแย้งกับอีกหน่วยงานหนึ่ง จะส่งผลให้เกิดความไม่ซื่อสัตย์ซื่อตรงในการดำเนินงานได้ อันเนื่องมาจากการเกิดชุดความคิดที่แตกต่างกัน

สำหรับ “ปัจจัยด้านวัฒนธรรม” พบว่า

สภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญ เนื่องจากจะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมและการรับรู้คุณค่าของบุคลากรตามสภาวะแวดล้อมใหม่ ซึ่งปัจจัยสำคัญประเด็นหนึ่งก็คือ วัฒนธรรม อันหล่อหลอมขึ้นมาด้วยประวัติศาสตร์ส่วนหนึ่ง และการพัฒนาวัฒนธรรมร่วมสมัยก็เป็นอีกส่วนหนึ่ง ดังนั้น วัฒนธรรมจึงควรมีการปรับเปลี่ยนตามสภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงและสร้างขึ้นมาใหม่เพื่อทดแทนด้วย

วัฒนธรรมใดที่ให้ความสำคัญกับชุดคุณค่าที่เอื้อต่อความซื่อตรงก็จะทำให้อุบัติการณ์ที่ยอมรับวัฒนธรรมนั้นสามารถที่จะเติบโตขึ้นมาในทิศทางดังกล่าวได้ แต่วัฒนธรรมใดที่ขาดการหล่อหลอมเรื่องดังกล่าวก็จะส่งผลให้เกิดการไม่รู้จักรับผิดชอบ ซึ่งสามารถที่จะมีอิทธิพลต่อคนรอบข้างได้ด้วยเช่นกัน

เมื่อพิจารณาปัจจัยด้านปัจจัยเชิงระบบและขบวนการที่มาเลเซียพบแล้ว จะเห็นว่า เป็นสิ่งที่สังคมไทยพูดถึงมานานแล้ว และรัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๕๐ ได้บัญญัติไว้ในส่วนที่ ๓ แผนนโยบายด้านการบริหารราชการแผ่นดิน และส่วนที่ ๕ แผนนโยบายด้านกฎหมายและการยุติธรรมอย่างครบถ้วน

นอกจากนั้น ยังมีพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖ แนะนำแนวทางการปฏิบัติของส่วนราชการต่างๆ ไว้เรียบร้อยแล้ว

ส่วนปัจจัยด้านวัฒนธรรมนั้น พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ.๒๔๘๕ ได้บัญญัติไว้ในมาตรา ๕ ให้บุคคลทุกคนมีหน้าที่ปฏิบัติตาม วัฒนธรรมแห่งชาติ และต้องผดุงส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าของชาติ โดย รักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมตามประเพณีอันดีงาม และช่วยกันปรับปรุงทะนุบำรุง ให้ดียิ่งขึ้นตามกาลสมัย

แต่ทั้งสองเรื่องยังไม่มีผลสัมฤทธิ์ให้เห็น จึงอาจประเมินได้ว่า ข้าราชการของรัฐผู้รับเงินเดือนจากภาษีอากรของประชาชน ทั้งนักการเมือง และข้าราชการประจำ ยังขาด “ความซื่อตรงในหน้าที่” ซึ่งพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ ได้ทรงอธิบายความหมายไว้ใน พระราชนิพนธ์ “หลักราชการ” ไว้ว่า

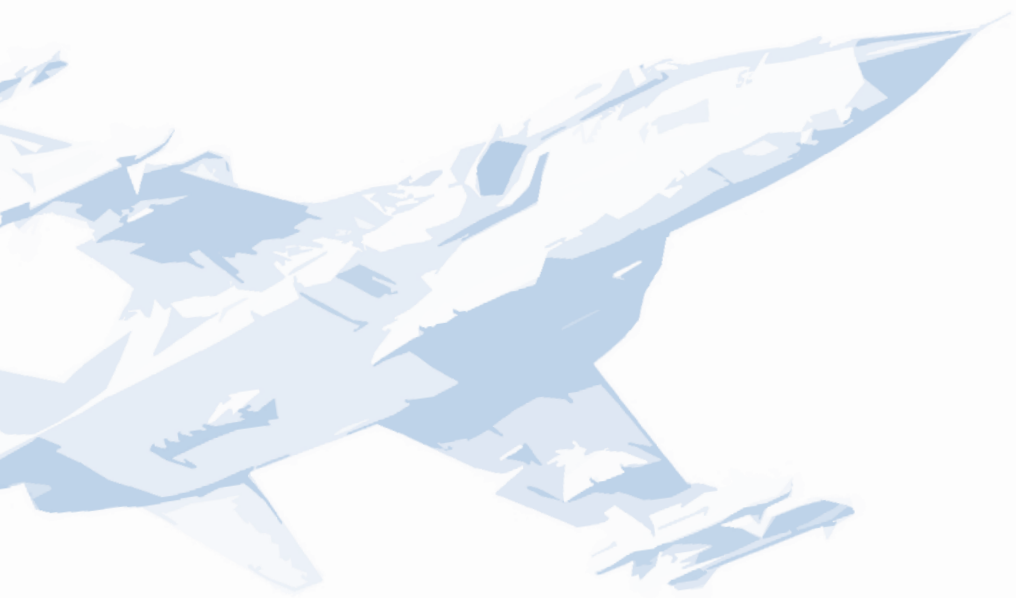
“ความซื่อตรงต่อหน้าที่ คือ ตั้งใจกระทำการ ซึ่งได้รับมอบให้ เป็นหน้าที่ของตนนั้นโดยซื่อสัตย์สุจริต ใช้ความอุตสาหวิริยภาพเต็มสติกำลัง ของตน ด้วยความมุ่งหมายให้กิจการนั้น ๆ บรรลุถึงซึ่งความสำเร็จโดย อาการอันงดงามที่สุดที่จะพึงมีหนทางจัดไปได้”

สำหรับปัจจัยเชิงโครงสร้างและสถาบันทางสังคมที่มาเลเซียค้นพบ อาจเป็นเรื่องใหม่ที่ยังไม่เคยมีการศึกษาและวาง “ระบบการกล่อมเกล าทางสังคม” (Socialization) มาก่อน จึงเป็นเรื่องที่หน่วยงานภาครัฐควรให้ ความสนใจและพิจารณานำมาประยุกต์ใช้ในโอกาสอันควร

แต่เรื่องทั้งหมดนี้จะเริ่มต้นได้ เมื่อทุกคนยอมรับในเบื้องต้นว่า “คนไทยมีความบกพร่องในเรื่องความซื่อตรง”

พันธสัญญาแห่งความซื่อตรง

ก่อนเปิดการประชุม “ต่อต้านคอร์รัปชันนานาชาติ” (International Anti-Corruption Conference - IACC.) ครั้งที่ ๑๔ ณ ศูนย์ประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ เมื่อวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ ที่ผ่านมา นายกรัฐมนตรี อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ในฐานะผู้นำภาครัฐ, ประธานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) และตัวแทนภาคเอกชน ๓ สถาบัน (กกร.) ได้ร่วมลงนาม “คำประกาศเจตนารมณ์ร่วม ๓ ฝ่าย” เพื่อป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ

คำประกาศเจตนารมณ์ร่วม ๓ ฝ่าย มีสาระสำคัญ คือ กำหนดให้เอกชนที่เสนอตัวเข้าร่วมการประมูลจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานภาครัฐ ต้องลงนาม “เจตนารมณ์ว่าด้วยความซื่อสัตย์” หรือ Integrity Pact เพื่อแสดงเจตนารมณ์ว่า บริษัทจะยื่นประมูลงานโดยสุจริต ไม่มีการให้สินบนหรือสมยอมราคา

และบริษัทต้องเตรียมการภายใน เช่น วางนโยบายและมาตรการเพื่อความมั่นใจว่า คนในบริษัทจะประกอบธุรกิจด้วยความสุจริตและมีระบบควบคุมภายใน โดยจะทำแบบสมัครใจ ซึ่งขณะนี้ทราบว่ามีสมาชิกสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย ๒๗ บริษัท พร้อมเข้าร่วมโครงการนำร่องนี้แล้ว ขณะเดียวกัน คณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) ได้กำหนดให้กระทรวงทั้ง ๒๐ กระทรวง คัดเลือกกรมในสังกัด ๑ กรมเข้าร่วมโครงการนี้ และให้กรมคัดเลือกโครงการที่สำคัญซึ่งเปิดให้เอกชนร่วมประมูล เช่น โครงการที่มีมูลค่าสูง โดยกรมต้องเตรียมระบบตรวจสอบและควบคุมภายใน ไม่ให้เจ้าหน้าที่รับสินบนหรือเงินใต้โต๊ะด้วย

ข่าวนี้เป็นเรื่องที่น่าสนใจสำหรับปวงชนชาวไทยผู้เสียภาษีให้รัฐ เพราะมาตรการนี้น่าจะช่วยให้ภาษีที่เขาจ่ายเพื่อพัฒนาประเทศที่ “เคย” รั่วไหลไปเข้ากระเปาะคนกลุ่มหนึ่งปีละประมาณ ๑๐๐,๐๐๐ ล้านบาท ได้มีโอกาส “กลับ” มาสร้างความเจริญก้าวหน้าให้กับประเทศชาติบ้าง

นอกจากนั้น ลำดับความโปร่งใสที่องค์กรความโปร่งใสโลกจัดลำดับให้ประเทศไทยที่อยู่ลำดับที่ ๗๘ ด้วยคะแนน ๓.๕ คะแนน ซึ่งสร้างความ “อับอาย” ให้กับคนไทยทั้งชาติ ก็น่าจะได้ปรับลดลงบ้าง

ที่กล่าวเช่นนั้นเพราะ มีข้อสงสัยจากชาวโลกว่า คนไทยซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวพุทธซึ่งสอนให้ทุกคนเป็นคนดี ซื่อสัตย์สุจริตและมีเมตตาธรรม “ไม่เห็นแก่ตัว” ทำไมจึงมีการโกงบ้านโกงเมืองกันมากเช่นนี้ และเมื่อเทียบกับประเทศอื่นๆ ที่ไม่มีศาสนาหลักให้นับถือ แต่มีลำดับความโปร่งใส “เลขตัวเดียว” มาโดยตลอด

หลายคนอาจสงสัยว่า “Integrity Pact” คืออะไร ทำไมจึงมีความศักดิ์สิทธิ์มากจนทำให้คนไทยเกิด “ความหวัง” ได้เช่นนั้น

ก่อนอื่นขอแสดงความเห็นในเบื้องต้นว่า ไม่เห็นด้วยกับการที่บัญญัติศัพท์ Integrity Pact ว่า “เจตนารมณ์ว่าด้วยความซื่อสัตย์” เพราะ Integrity มีความหมายลึกซึ้งมากกว่า “ซื่อสัตย์” ที่หมายถึง การรักษาคำพูดเท่านั้น ซึ่งมาเลเซียได้นิยามคำนี้ไว้ใน “แผนความซื่อตรงแห่งชาติ” ว่า

“การบ่งบอกถึงคุณภาพเชิงประจักษ์ของความคิดแบบองค์กรรวม และพฤติกรรมที่มีความสำคัญของบุคคลและองค์กร ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของจริยธรรม ชุดของคุณค่าที่ตีถาม และแสดงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวของการปฏิบัติในชีวิตประจำวัน”

นอกจากนั้น “ความซื่อสัตย์” เป็นคุณสมบัติพื้นฐานของความ เป็นมนุษย์อยู่แล้ว จึงไม่จำเป็นต้องมาเชิญชวนประกาศเจตนารมณ์ว่า “จะซื่อสัตย์” ซึ่งอาจเข้าข่ายเป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ด้วย

ด้วยเหตุนี้ ผมจึงมีความเห็นว่า Integrity Pact น่าจะหมายถึง “พันธสัญญาแห่งความซื่อตรง” มากกว่า เพราะจะสะท้อน “ความมุ่งมั่น และความจริงใจ” ที่แข็งแกร่งในการรักษาคำมั่นสัญญาอันสำคัญยิ่งนี้

สำหรับความเป็นมาของ Integrity Pact นั้น เกิดจากการที่ องค์การเพื่อความโปร่งใสโลก (Transparency International - TI.) ได้ เล็งเห็นมหันตภัยของการที่บริษัทคู่สัญญาของรัฐให้สินบนกับเจ้าหน้าที่ ของรัฐเพื่อให้ได้รับประโยชน์จากการใช้อำนาจรัฐเหนือกว่าผู้อื่น ทั้งการทำธุรกิจ กับภาครัฐและการได้รับสิทธิประโยชน์ต่างๆ จากรัฐ เช่น สัมปทาน และ ใบอนุญาตต่างๆ TI. จึงกำหนดให้มีมาตรการลงนามในสัญญาว่า จะยุติ พฤติกรรมเอาเปรียบสังคมด้วยให้สินบนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ

รูปแบบการให้สินบนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ อาจกระทำก่อนได้รับสิทธิประโยชน์ หรือให้สินบนใจหลังจากได้รับประโยชน์แล้ว ซึ่งหลายคนคิดว่า กรณีนี้ “ไม่เป็นไร” หรือเป็นการ “กินตามน้ำ” แต่ในข้อเท็จจริงแล้วก็เป็น การกระทำผิดในข้อหาคอร์รัปชันเหมือนกัน เพราะเป็นการตอบแทนสร้างไมตรีเพื่อให้ได้งานในอนาคต

การให้สินบนเจ้าหน้าที่ของรัฐอีกรูปแบบหนึ่งที่ทำจน “คุ้นชิน” คือ การให้รางวัลตอบแทนที่พัฒนาการมาจากการ “ทิป” (Tipping) ในระบบจ้างงานของสหรัฐอเมริกาที่ลูกจ้างไม่มีเงินเดือน รับแต่ “ทิป” เท่านั้น แต่บ้านเรานำมาใช้เป็น “ค่าน้ำร้อนน้ำชา” หรือ “หยอดน้ำมน” เพื่อให้การบริการเร็วขึ้น

เรื่องนี้ทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐบางหน่วยงานถือเป็น “สิ่งพึงมี พึ่งได้” ถ้าใครไม่ให้หรือให้น้อย ก็จะไม่ได้รับการบริการตามหน้าที่ของบุคคลผู้นั้น ซึ่งความประพฤตินี้จัดเป็นการคอร์รัปชันเหมือนกัน เพราะข้าราชการของรัฐถูกจ้างมาด้วยเงินภาษีของประชาชนมาเพื่อให้บริการประชาชน จึงไม่มีสิทธิรับ “ทิป” อีก

ถ้าคิดให้ดี การรับทิปนี้ก่อให้เกิดการเลือกปฏิบัติตามฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมด้วย และน่าจะเป็นการทำลาย “ศักดิ์ศรี” ของข้าราชการของรัฐ ซึ่งทำงานต่างพระเนตรพระกรรณในพระปรมาภิไธยของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ด้วย “เศษเงิน” เล็กน้อยจากผู้ต้องการเอาเปรียบสังคม

ปัญหา “สินบน” ที่รุนแรงขึ้นทั่วโลกนี้ หลายประเทศได้ประกาศว่า การให้สินบนเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็น “อาชญากรรม” (Crime) ที่มีกฎหมายลงโทษแยกจากประมวลกฎหมายอาญา เรียกว่า Bribery Act และมีบทลงโทษที่รุนแรง รวมทั้งมีการลงอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อปราบปรามการให้สินบนข้ามชาติด้วย

บางประเทศมีการตรากฎหมายปรับบริษัทที่ให้เงินสินบนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในรูปของค่าปรับ “ทำลายสังคม” (Social Damage) ซึ่งมีชาวต่างประเทศที่เข้าร่วมประชุมต่อต้านการทุจริตโลกท่านหนึ่งให้ความเห็นว่า ต้องปรับเป็นจำนวนเงินมากๆ เพื่อให้ผู้ถือหุ้นออกมาต่อต้านมิให้ผู้บริหารบริษัทให้สินบน และอีกท่านหนึ่งให้ความเห็นว่า ต้องมีกฎหมายติดตามเงินที่เจ้าหน้าที่ของรัฐรับสินบนกลับคืนมาด้วย

ในการประชุมต่อต้านการทุจริตโลกครั้งที่ผ่านมา ประเทศที่เคยใช้ระบบ Integrity Pact ได้เล่าประสบการณ์ให้ฟังว่า

อินเดีย - ใช้ระบบเชิญชวนเข้าโครงการเช่นเดียวกับประเทศไทย มี ๓๙ บริษัทเข้าร่วมโครงการ แต่ก็ยังมีรายงานว่า บริษัทยังให้สินบนอยู่ โดยอ้างว่าทำให้เสียเปรียบในการดำเนินธุรกิจ จึงมอบให้ TI. อินเดีย ซึ่งเป็นองค์กรเอกชนจ้างข้าราชการบำนาญเฝ้าระวังและตรวจสอบ หากพบว่ากระทำความผิด จะใช้มาตรการลงโทษทางสังคมด้วยการประจานต่อสาธารณะ และห้ามทำธุรกิจกับรัฐตลอดไป

อินโดนีเซีย - บังคับให้ทุกบริษัทที่ทำสัญญากับรัฐต้องเซ็นสัญญา Integrity Pact มา ๖ ปีแล้ว แต่พบว่า เป็นเพียง “พิธีกรรม” ไม่มีการนำไปใช้จริง เพราะไม่มีบทลงโทษ และได้ให้ความเห็นว่า สินบนเป็นเพียงกระบวนการส่วนหนึ่งของการคอร์รัปชันที่เกิดขึ้นแล้ว คือ การสร้างความต้องการ “เทียม” ขึ้นมา เพื่อใช้งบประมาณแผ่นดินจัดหาในโครงการที่ไม่สร้างประโยชน์ให้กับประเทศ

บทเรียนจากสองประเทศที่ใช้ Integrity Pact นี้ อาจเป็นแนวทางที่ประเทศไทยนำมาประยุกต์ใช้ได้ และหลายท่านที่เข้าร่วมประชุมได้ให้ความเห็นที่ตรงกันว่า กระบวนการนี้เป็นการรณรงค์ให้ผู้ประกอบการธุรกิจกับภาครัฐ ตระหนักถึงมหันตภัยในการ “ทำลายชาติ” และยุติการให้สินบนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ กับต้องสร้างให้เป็น “วัฒนธรรม” ในการดำเนินธุรกิจของชาติ

ในเรื่องนี้ผมมีความเห็นว่า ต้องปลูกฝังให้ข้าราชการของรัฐและผู้บริหารของบริษัท (CEO.) เข้าใจอย่างลึกซึ้งในคุณค่าของ “Integrity” ที่ว่า เป็นคำมั่นสัญญาที่ศักดิ์สิทธิ์ และเป็นการวัดความเป็น “มนุษย์” ของทุกคน จึงต้องดำรงรักษาความซื่อตรง ไม่คดไม่โกงไม่ว่ากาลใด เพื่อให้ผู้อื่นเชื่อถือศรัทธา

ทั้งนี้เพราะ Integrity หรือความซื่อตรงในมิติของบุคคล หมายถึง “ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของการพูดและการกระทำของบุคคล ซึ่งการกระทำดังกล่าวของบุคคลนั้นจะเป็นไปตามศีลธรรม คุณธรรม กฎหมาย และไม่เป็นการปฏิบัติที่ขัดต่อผลประโยชน์ของส่วนรวม”

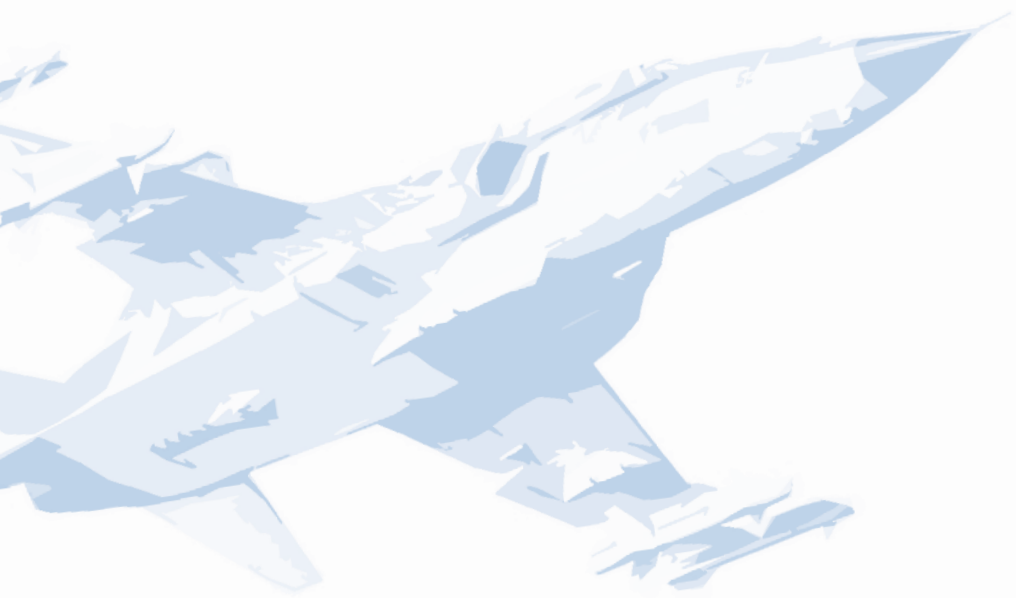
ดังนั้น เมื่อผู้ใดเซ็นสัญญา Integrity pact แล้ว ไม่กระทำให้ โดยยังให้สินบนหรือปล่อยให้คนในองค์กรให้สินบนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ก็จะต้องกลายเป็นคนที่ “ล้มละลาย” ในความเชื่อถือของสังคมทันที

อย่างไรก็ดี การทำให้พันธะสัญญาแห่งความซื่อตรงได้ผลตามวัตถุประสงค์ สังคมไทยต้องเร่งรัดพัฒนาในเรื่อง “มาตรการลงโทษทางสังคม” (Social sanction) ด้วยการ ไม่คบหาสมาคมกับคนที่ไม่ซื่อตรง โกงจนทำให้ “ร่ำรวยจากการคอร์รัปชัน” และอาจรวมถึงครอบครัวของเขา เหล่านั้นด้วย

ที่สำคัญ คือ พวกเราจะต้องสร้างพลังทางสังคม เพื่อต่อต้านไม่ให้คนประเภทนี้ขึ้นมาเป็นใหญ่ในแผ่นดินนี้ด้วย

“เราจะ...ซื้อตรงต่อหน้าที่ และประชาชน”

ถึงแม้ว่าจะมีการตราพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์
และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี เพื่อให้เกิดธรรมาภิบาล
ในการบริหารราชการแผ่นดิน มาตั้งแต่ปี ๒๕๔๖ หรือเมื่อ ๗ ปี
มาแล้ว แต่ทุกฝ่ายต้องยอมรับว่า “ประโยชน์สุข” ของประชาชน
ที่เป็นสุดยอดปรารถนา ยังไม่เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม

ทั้งนี้ เพราะการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ วัฒนธรรม
และค่านิยมของข้าราชการ เพื่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนวิธีการ
ทำงานด้วยตนเอง และสร้างความซื่อสัตย์สุจริต ขยัน อดทน มี

ความรับผิดชอบ มีความมุ่งมั่นที่จะทำงานให้บรรลุผลอย่างยั่งยืน ซึ่งจะเอื้อต่อการพัฒนาระบบราชการตามเป้าหมาย “ยังไม่เกิดขึ้น”

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การปลูกฝัง “คุณค่า” ให้กับข้าราชการ ในเรื่องความซื่อตรงต่อหน้าที่ในการรับใช้ประชาชนและการปฏิบัติตนตามค่านิยม สัญญา ซึ่งจะทำให้ประชาชนมีความเชื่อมั่นและศรัทธาในตัวข้าราชการของรัฐ ยังไม่มีความชัดเจน

ในเรื่องนี้ สมัยที่กระแสการพัฒนาระบบราชการเริ่มแรงในปี ๒๕๔๖ คณะกรรมการพัฒนาระบบราชการเคยเสนอคำนิยามข้าราชการไทย ยุคใหม่ว่า “I AM READY” โดย I หมายถึง Integrity และให้ความหมายว่า “ทำงานอย่างมีศักดิ์ศรี” แต่ก็ขาดการปลูกฝังค่านิยมเหล่านั้นกันอย่างจริงจัง

อย่างไรก็ดี “Integrity” ในภาษาอังกฤษมีความหมายลึกซึ้งมากกว่านั้น ซึ่งท่านอดีตนายกรัฐมนตรี ธานินทร์ กรัยวิเชียร ได้อธิบายไว้ว่า

“Integrity มาจากรากคำศัพท์ภาษาละตินว่า Integer แปลว่า ครบถ้วนสมบูรณ์ เมื่อพิจารณาแล้วจะได้ความหมายว่า “คนที่จะเป็นคนเต็ม คนนั้นต้องมี Integrity เป็นคุณธรรมประจำตัว” และให้ความหมายว่า การยึดมั่นในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม โดยต้องมีความหนักแน่น ความน่าเชื่อถือ ความยึดมั่นในหลักการและความถูกต้อง”

นอกจากนั้น ท่านยังแนะนำแนวทางการสร้าง Integrity ในสังคม ภาษาอังกฤษว่า ต้องปลูกฝังคตินิยม ๗ ประการ คือ สัจจะพูดความจริง, ความซื่อสัตย์สุจริต, ความระลึกในหน้าที่, ความอดทนอดกลั้น, ความเป็นธรรม, ความเอาใจเขามาใส่ใจเรา และเมตตาธรรม ตั้งแต่เด็กๆ

ขณะเดียวกัน นักวิชาการชาวอเมริกันได้อธิบายว่า สหรัฐอเมริกา วางระบบการปลูกฝัง Integrity ตั้งแต่บนโต๊ะอาหารในบ้านไปจนถึงระดับชุมชนวิชาชีพ ด้วยวรรณคดีที่ว่า “เราจะไม่โกหก ไม่โกง ไม่ขโมย และจะไม่ยอมที่จะให้ผู้ใดทำเช่นนั้น” ซึ่งสื่อความหมายที่ชัดเจน และนำไปสู่การปฏิบัติจนเป็นวัฒนธรรมของชาติได้ง่าย

ส่วนรัฐบาลมาเลเซียได้ให้ความหมาย Integrity ไว้ใน “National Integrity Plan” ว่า หมายถึง “การปกป้องถึงคุณภาพเชิงประจักษ์ของความดีแบบองค์รวม และพฤติกรรมที่มีความสำคัญของบุคคลและองค์กร ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของจริยธรรม ชุดของคุณค่าที่ติดตาม และแสดงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวของการปฏิบัติในชีวิตประจำวัน”

ขณะเดียวกันได้ให้ความหมาย Integrity สำหรับตัวบุคคลว่า หมายถึง “ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของการพูดและการกระทำของบุคคล ซึ่งการกระทำดังกล่าวของบุคคลนั้นจะเป็นไปตามศีลธรรม คุณธรรม กฎหมาย และไม่เป็นการปฏิบัติที่ขัดต่อผลประโยชน์ของส่วนรวม”

และ Integrity ในมิติขององค์กร หมายถึง “สิ่งที่จะชี้ให้เห็นถึงแนวทางทางหล่อหลอมและปฏิบัติตามข้อควรปฏิบัติต่างๆ ตามกระบวนการและภาระงานที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งองค์กรนั้นจะต้องปลูกฝังสั่งสอนให้สมาชิกในองค์กรปฏิบัติตามแนวทางนั้นจนเป็นธรรมชาติ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเป็นวัฒนธรรมขององค์กรในระยะต่อไป”

ถ้าพิจารณาในหลักคุณธรรมของชาติไทย ธรรมของผู้ปกครอง คือ ทศพิธราชธรรม ได้กล่าวถึงความประพฤติที่สำคัญของชนชั้นปกครองที่ต้องดำรงไว้ ๒ ประการ ได้แก่ “อาชวะ” ความซื่อตรง และ “อวิโรหนะ” ความไม่คลาดแคล้วจากธรรม

นอกจากนั้น “หลักราชการ” ๑๐ ประการ ที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงนิพนธ์พระราชทานให้กับข้าราชการไทยเมื่อวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๔๕๗ ด้ระบุ “ความซื่อตรง” ไว้ ๒ ประการ คือ ความซื่อตรงต่อหน้าที่ และความซื่อตรงต่อบุคคลทั่วไป โดยทรงอธิบายว่า

“ความซื่อตรงต่อหน้าที่ คือ ตั้งใจกระทำการซึ่งได้รับมอบหมายเป็นหน้าที่ของตนโดยซื่อสัตย์สุจริต ใช้ความอุตสาหวิริยภาพเต็มสติกำลังของตน ด้วยความมุ่งหมายให้กิจการนั้นๆ บรรลุซึ่งความสำเร็จโดยอาการอันงดงามที่สุดที่พึงมีหนทางปฏิบัติได้”

และ “ความซื่อตรงต่อบุคคลทั่วไป หมายถึง ประพฤติซื่อตรงต่อคนทั่วไป รักษาตนให้เป็นคนควรหาทั้งหลายจะเชื่อถือได้ โดยรักษาวาจาสัตย์ พุดอะไรเป็นมัน ไม่เหินหันเปลี่ยนแปลง คำพูดไปเพื่อความสะดวกเฉพาะครั้ง ๑ คราว ๑”

จากที่กล่าวมาทั้งหมด อาจอนุมานได้ว่า “ความซื่อตรง” ที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระราชทานไว้ในหลักราชการ มีความสอดคล้องกับความหมายของ Integrity ซึ่งนานอารยะประเทศใช้เป็นค่านิยมที่สำคัญในการส่งเสริมธรรมาภิบาลหรือการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

ดังนั้น เพื่อส่งเสริมให้การบริหารราชการแผ่นดินมีธรรมาภิบาล วุฒิสภา โดยคณะกรรมการศึกษาตรวจสอบเรื่องการทุจริตและเสริมสร้างธรรมาภิบาล ได้ร่วมมือกับ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ และศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรมหรือศูนย์คุณธรรม จัดการสัมมนา “ระดมความคิดเพื่อจัดทำแผนพัฒนาความซื่อตรงแห่งชาติ” ขึ้น ๓ ครั้ง จนตกผลึกในความคิดร่วมกันว่า ควรมีการจัดทำโครงการ “องค์กรต้นแบบความซื่อตรงในภาครัฐ” ขึ้น โดยสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินรับเป็นเจ้าภาพ และศูนย์คุณธรรมเป็นผู้สนับสนุนด้านวิชาการ

สำหรับแนวความคิดในการจัดทำโครงการนั้น ได้เชิญชวนให้ส่วนราชการต่างๆ เสนอชื่อบุคคลที่มีความซื่อตรงต่อหน้าที่และซื่อตรงต่อบุคคลทั่วไปเป็นที่ประจักษ์ เข้าร่วมโครงการ ซึ่งมีส่วนราชการ ๒๒ แห่ง ส่งชื่อบุคคลและหน่วยงานเข้าร่วมโครงการนี้ โดยมีทั้งผู้บริหารระดับสูงและผู้บริหารระดับต้น

ขั้นต่อไป ผู้ตรวจการแผ่นดินจะเชิญผู้ได้รับการเสนอชื่อทั้ง ๒๒ ท่าน มาร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อระดมความคิดหาชุดความรู้ในการพัฒนาคนในองค์กรให้มีความซื่อตรง ด้วยการน้อมนำพระราชนิพนธ์

“หลักราชการ” และพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในโอกาสต่างๆ มาเป็นแนวทางในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยจะมีนักวิชาการจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็นผู้ถอดชุดความรู้ให้

หลังจากให้ทุกท่านได้นำชุดความรู้ที่เหมาะสมกับองค์กรของตนไปทดลองปฏิบัติประมาณ ๓ เดือน ผู้ตรวจการแผ่นดินจะเชิญบุคคลเหล่านี้ กลับมาสัมมนาเพื่อพัฒนากลยุทธ์ในการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์กรอีกครั้งหนึ่ง และให้นำกลับไปทดลองปฏิบัติอีกประมาณ ๓ เดือน

ในขั้นสุดท้าย บุคคลและองค์กรต้นแบบจะนำเสนอกระบวนการพัฒนาองค์กรต้นแบบความซื่อตรงในภาครัฐต่อสาธารณะในงานสัมมนาคุณธรรมแห่งชาติ ที่ศูนย์คุณธรรมจะจัดขึ้นในเดือนกรกฎาคม ๒๕๕๔ และรณรงค์ให้มีการขยายผลไปยังหน่วยงานภาครัฐและภาคส่วนอื่น ที่มีความสนใจในการสร้างความซื่อตรงให้เป็นสัญลักษณ์ขององค์กร

โดยสรุปแล้วโครงการ “องค์กรต้นแบบความซื่อตรงในภาครัฐ” เป็นจุดเริ่มต้นของการเติมเต็มความเป็นคนที่สมบูรณ์ให้กับข้าราชการผู้ใช้อำนาจรัฐทำงานเพื่อประชาชน โดยให้คำมั่นสัญญากับประชาชนว่า

“เราจะซื่อตรงต่อหน้าที่และซื่อตรงต่อประชาชน”

และพร้อมที่จะปฏิบัติตนเป็น “แบบอย่าง” เพื่อให้บุคคลอื่นได้นำไปปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ

เมื่อถึงจุดนั้น เราคงจะเห็น “รอยยิ้มของประชาชน” ซึ่งเป็นเป้าหมายของการพัฒนาระบบราชการได้อย่างแท้จริง

จรรยาบรรณ ข้าราชการ

ความเชื่อต่อหน้ากษัตริย์

เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๓ ที่ผ่านมามีงานพระราชพิธี
ออกมหาสมาคม เพื่อให้บุคคลสำคัญของประเทศ เข้าเฝ้า
ทูลละอองธุลีพระบาทถวายพระพร เนื่องในวาระอันเป็นมหามิ่ง
มงคลยิ่งวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท
ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานพระบรมราโชวาท
ความว่า

“...บ้านเมืองของเราเป็นปึกแผ่นและเป็นปึกติสุขซึ่งมา
ช้านาน เพราะเรามีความยินดียึดมั่นในชาติ และต่างร่วมแรง
ร่วมใจกันบำเพ็ญกรณกิจต่างๆ ตามหน้าที่ จนถึงประโยชน์
ส่วนรวมของชาติเป็นเป้าหมายสำคัญที่สุด ท่านทั้งหลายในสมาคมนี้

ตลอดจนคนไทยทุกหมู่เหล่า จึงควรที่จะทำความเข้าใจในหน้าที่ของตนไว้ให้กระจ่าง แล้วตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ของตนให้ดีที่สุด...”

นับเป็นเรื่องดีที่นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีหลายท่านได้ออกมาขานรับ ด้วยการให้สัญญาประชาคมผ่านสื่อมวลชนว่า จะน้อมเกล้าน้อมกระหม่อมนำไปปฏิบัติ แต่ยังไม่ค่อยได้ยินเสียงตอบรับจากฝ่ายข้าราชการประจำซึ่งเป็นบุคคลที่ใช้อำนาจรัฐเพื่อ “ประโยชน์สุขของประชาชน” และนักการเมืองอื่นๆ แสดงท่าทีมากนัก

ในสิ่งที่ถูกต้องแล้ว ทุกคนที่ได้รับฟังพระบรมราโชวาทต้องรีบสำรวจตัวเองและองค์กรของตนทันทีว่า มีสิ่งใดบ้างที่จะต้องได้รับปรับปรุง เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในงานที่รับผิดชอบ แล้วรีบประกาศแก้ไขโดยด่วน

อาทิเช่น เรื่องปัญหาน้ำท่วม ภัยแล้ง ภัยหนาว ที่ทำกินของประชาชน ความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน การกระจายรายได้-โอกาสให้กับประชาชน ความยุติธรรม ฯลฯ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นอย่าง “ซ้ำซาก” เพราะงานเหล่านี้ไม่ใช่ภารกิจของหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง จำเป็นต้อง “บูรณาการ” งานตามภารกิจของส่วนราชการต่างๆ ที่เป็นจุดอ่อนอันสำคัญของระบบราชการไทยในปัจจุบัน

บางท่านออกมาพูดง่ายๆ ว่า “คิดไม่ถึง” หรือ “คาดไม่ถึง” ซึ่งสะท้อนว่า คนเหล่านี้ทำงานโดยไม่มีการประเมินสถานการณ์ไวล่วงหน้า ทำให้ไม่เกิดผลสัมฤทธิ์ตามที่ได้วางเป้าหมายไว้

ถ้าพิจารณาตามหลักจิตสำนึกรับผิดชอบ (Accountability) ในการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีหรือธรรมาภิบาลภาครัฐแล้ว บุคคลเหล่านี้ไม่สมควรได้รับความไว้วางใจให้ใช้อำนาจรัฐทำงานเพื่อประชาชนอีกต่อไป เพราะท่านไม่ซื่อตรงต่อหน้าที่และไม่ซื่อตรงต่อประชาชน ทำให้ประชาชนไม่ได้รับประโยชน์สุขที่ “พึงมี พึงได้” จากการปฏิบัติหน้าที่ราชการของท่าน

ในเรื่องนี้ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานหลักคิดในเรื่องความซื่อตรงในการปฏิบัติหน้าที่ราชการไว้ในพระราชนิพนธ์ “หลักราชการ” ๒ ประการ ดังนี้

“ความซื่อตรงต่อหน้าที่ คือ ตั้งใจกระทำการซึ่งได้รับมอบหมายเป็นหน้าที่ของตนโดยซื่อสัตย์สุจริต ใช้ความอุตสาหวิริยภาพเต็มสติกำลังของตน ด้วยความมุ่งหมายให้กิจกรรมนั้นๆ บรรลุซึ่งความสำเร็จโดยอาการอันงดงามที่สุดที่พึงมีหนทางปฏิบัติได้”

และ “ความซื่อตรงต่อบุคคลทั่วไป หมายถึง ประพฤติซื่อตรงต่อคนทั่วไป รักษาตนให้เป็นคนควรเขาทั้งหลายจะเชื่อถือได้ โดยรักษาवासสัตย์ พูดอะไรเป็นมัน ไม่เพี้ยนหันเปลี่ยนแปลง คำพูดไปเพื่อความสะดวกเฉพาะครั้ง ๑ คราว ๑”

หลักคิดทั้งสองประการที่ได้รับพระราชทานนี้ ยังมีความทันสมัยทันเหตุการณ์ และสอดคล้องกับตำราการบริหารงานในยุคใหม่ โดยในเรื่องความซื่อตรงต่อหน้าที่ มีสาระตรงกับการปลูกฝังคุณค่าในเรื่อง ความซื่อสัตย์สุจริต ความขยันหมั่นเพียร และการมุ่งผลสัมฤทธิ์ในหน้าที่ทำ

และความซื่อตรงต่อประชาชน มีสาระตรงกับการปลูกฝังคุณค่าในเรื่อง การรักษาवासสัตย์ และการสร้างความน่าเชื่อถือศรัทธา

อย่างไรก็ดี คุณค่าของข้าราชการที่กล่าวมานี้ไม่ใช่เรื่องใหม่ เพราะเคยปรากฏอยู่ในพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลปัจจุบันมาโดยตลอด แต่ปรากฏว่าข้าราชการของรัฐ ทั้งข้าราชการฝ่ายการเมืองและข้าราชการประจำ ยังมี “ข้อบกพร่อง” ในเรื่องนี้มาก

โดยเฉพาะเรื่อง “ความซื่อสัตย์สุจริต” ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้มีพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสในโอกาสต่างๆ ให้กับข้าราชการ

ของรัฐ ทั้งฝ่ายบริหาร ผ่านนิติบัญญัติ ฝ่ายตุลาการ และองค์กรอิสระ มาโดยตลอด แต่ก็ยังมีข่าวการทุจริตประพตติมิชอบปรากฏทางสื่อมวลชน อยู่เสมอ

นอกจากนั้น ข้อร้องเรียนของประชาชนที่ผ่านมาทางสภาผู้แทน ราษฎรและวุฒิสภา รวมทั้งองค์กรอิสระต่างๆ ส่วนใหญ่ยังสะท้อนความไม่ เอาใจใส่ในการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการ รวมทั้งการใช้อำนาจโดยมิชอบ ทำให้ประชาชนเดือดร้อน และการละเลยการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ ทำให้ประชาชนไม่ได้รับประโยชน์สุข

อย่างไรก็ดี ความบกพร่องในการปฏิบัติหน้าที่ราชการของ นักการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การจัดทำ กฎหมายไม่เสร็จตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ ทำให้ประชาชนไม่ได้รับ สิทธิประโยชน์อัน “พึงมี พึงได้” และการบริหารราชการแผ่นดินไม่สัมฤทธิ์ผล ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ กล่าวคือ

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐๒ ได้บัญญัติให้ปรับปรุงพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญ ๔ ฉบับ ให้เสร็จภายใน ๑ ปี นับแต่วันที่ประกาศใช้ รัฐธรรมนูญ ซึ่งเวลาผ่านไป ๓ ปีเศษแล้ว มีเพียง ๒ ฉบับที่ผ่านความเห็นชอบ จากทั้งสองสภาแล้ว คือ กฎหมายผู้ตรวจการแผ่นดิน และกฎหมายป้องกัน และปราบปรามการทุจริต

ส่วนอีก ๒ ฉบับ คือ กฎหมายการตรวจเงินแผ่นดินและวิธี พิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง สภาผู้แทนราษฎรมิมติ ไม่เห็นชอบ ต้องกลับไปเริ่มกระบวนการใหม่ ซึ่งอาจจะไม่ทันในวาระของ สภาผู้แทนราษฎรชุดนี้ที่เหลืออีกเพียง ๑ ปี

นอกจากนั้น บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐๓ ยัง กำหนดกรอบเวลาในการปรับปรุงหรือจัดทำกฎหมายสำคัญเพื่อให้เกิดสิทธิ

ประโยชน์กับประชาชนอีกหลายสิบฉบับ แต่ปรากฏว่า รัฐบาลที่ผ่านมา “ละเลย” การจัดทำกฎหมายเหล่านี้ จนทำให้เกิดปัญหาในการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาลเองในหลายกรณี

เช่น กรณีสิทธิชุมชนเรื่องสุขภาพอนามัยตามมาตรา ๖๗ วรรคสอง จากกรณีนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด และการทำสนธิสัญญาตามมาตรา ๑๙๐ ที่รัฐบาลเสนอร่างแก้ไขรัฐธรรมนูญอยู่ในขณะนี้ เป็นต้น

อย่างไรก็ดี การจัดให้มีกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญนี้ เป็นความรับผิดชอบร่วมกันระหว่าง ฝ่ายบริหาร องค์การอิสระ คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมายที่รัฐธรรมนูญฉบับนี้กำหนดให้มีขึ้น และสมาชิกรัฐสภาทุกคน ที่จะต้องร่วมกันทำให้กฎหมายเหล่านี้เกิดขึ้นตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติ แบบ “บูรณาการ”

แต่สิ่งที่น่าเสียใจ คือ มีฝ่ายบริหารท่านหนึ่งได้กล่าวว่า รัฐธรรมนูญไม่ได้บัญญัติบทลงโทษกรณีจัดทำกฎหมายไม่เสร็จไว้ จึงไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด

การพูดเช่นนี้สะท้อนเห็นว่า ฝ่ายบริหารท่านนั้นยังไม่เข้าใจหน้าที่ของตน และขาดวุฒิภาวะของผู้ในระดับสูงด้านจริยธรรมที่ต้องรับผิดชอบในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ ถึงแม้ว่าจะไม่มีบทลงโทษก็ตาม

นอกจากนั้น การที่สมาชิกรัฐสภาหลายท่านได้อภิปรายวิพากษ์วิจารณ์ที่มาของรัฐธรรมนูญโดยไม่คำนึงสาระที่ให้สิทธิประโยชน์กับประชาชนมากขึ้น สะท้อนให้เห็นถึง ความบกพร่องในการ “ละเว้น” การศึกษาและปฏิบัติตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติ จนทำให้รัฐธรรมนูญบางมาตราไม่สามารถใช้บังคับได้ตามเจตนารมณ์

ทั้งหมดนี้อาจสรุปได้ว่า เรื่องนี้มีสาเหตุมาจากการที่คณะรัฐมนตรี และสมาชิกรัฐสภา ไม่ปฏิบัติตามคำปฏิญาณตนตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๕ และมาตรา ๑๒๓ ที่ว่า

“...จะรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
ทุกประการ”

รวมทั้ง ไม่เร่งรัดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องปฏิบัติงานให้เป็นไป
ตามรัฐธรรมนูญกำหนดด้วย

ดังนั้น ระยะเวลาที่เหลืออยู่อีกประมาณ ๑ ปีของสภาผู้แทน
ราษฎรชุดนี้ จึงเป็นเวลาที่ผ่านมาบริหารในฐานะผู้บริหารราชการแผ่นดิน ต้อง
เป็นแกนนำประสานกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง น้อมเกล้าฯน้อมกระหม่อมปฏิบัติ
ตามพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในเรื่องการปฏิบัติ
ตามหน้าที่ของตน เพื่อเร่งรัดการตรากฎหมายตามรัฐธรรมนูญ มาตรา
๓๐๒ และมาตรา ๓๐๓ บัญญัติ ให้สำเร็จโดยเร็ว

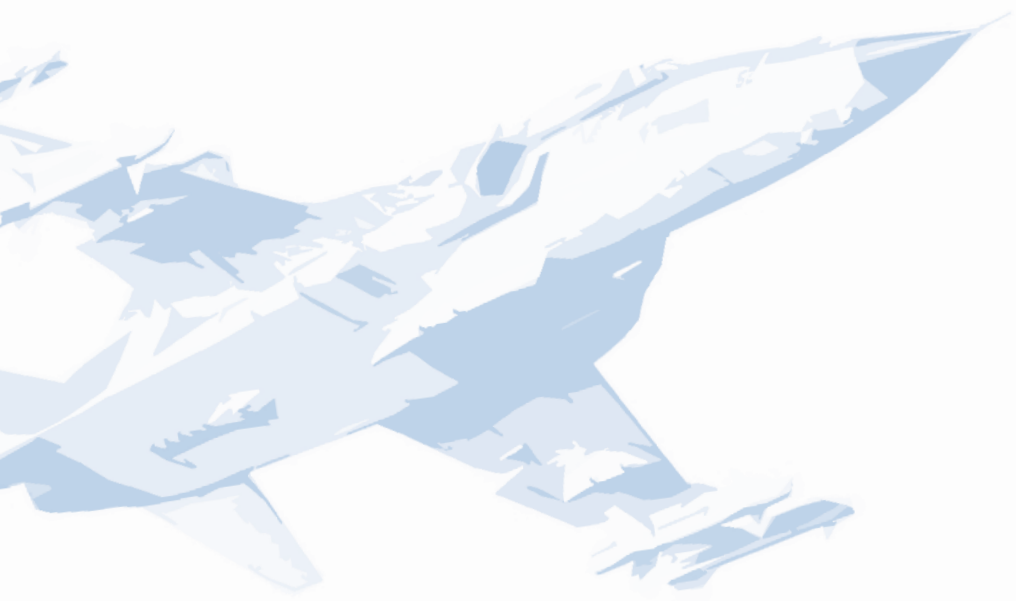
โดยอาจเชิญผู้เกี่ยวข้องมาร่วมลงนามเช่นเดียวกับ “พันธะสัญญา
แห่งความซื่อตรง” (Integrity Pact) ในการปราบปรามการทุจริตก็ได้ และ
ควรจะมีบทลงโทษทางจริยธรรมด้วยว่า

ถ้าทำไม่สำเร็จจากความบกพร่องของผู้ใด

ผู้นั้นต้องถูกสั่งลงโทษให้ “เลิกเป็นข้าราชการของรัฐและ
นักการเมืองไปตลอดชีวิต”

การประเมินความซื่อตรง ด้วยตนเอง

ในปีงบประมาณ ๒๕๕๓ วุฒิสภาโดยคณะกรรมการการศึกษาตรวจสอบเรื่องการทุจริตและเสริมสร้างธรรมาภิบาล ร่วมกับศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (ศูนย์คุณธรรม) ได้มอบให้สำนักวิจัยและพัฒนา สถาบันพระปกเกล้า ทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษาเพื่อเสริมสร้างความซื่อตรงในสังคมไทย”

คณะผู้วิจัย ซึ่งมี ดร.ถวิลวดี บุรีกุล เป็นนักวิจัยหัวหน้าโครงการ ได้เสนอผลงานวิจัยต่อสาธารณะเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ ที่ผ่านมา ในรูปของยุทธศาสตร์และ

ตัวชี้วัดความซื่อตรงในสังคมไทย โดยให้นิยามของคำว่า “ความซื่อตรง” (Integrity) ไว้ดังนี้

“ความซื่อตรง” หมายถึง ประพฤติตน ไม่เอินเอียง ไร้เล่ห์เหลี่ยม ไม่คดโกง โดยกระทำการใดๆ ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ตรงไปตรงมา ประพฤติตนอย่างสม่ำเสมอ ทั้งต่อหน้าและลับหลัง ยึดมั่นในสิ่งถูกต้องชอบธรรม

“ซื่อตรง” ตรงกับทศพิธราชธรรมข้อ “อาชวะ” คือ ซื่อตรง ทรงสัตย์ ไร้มารยา ปฏิบัติภารกิจโดยสุจริต มีความจริงใจ ไม่หลอกลวง และ “อวิโรธนะ” คือ ความไม่คลาดธรรมดา ยึดมั่นในสิ่งถูกต้องชอบธรรม ไม่เอินเอียงห้วนไห

ความซื่อตรงในเชิงคุณลักษณะ สามารถแบ่งได้เป็น ๒ ส่วน คือ

๑) ความซื่อตรงในเชิงการกระทำหรือการปฏิบัติ คือ การประพฤติปฏิบัติด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต ตามหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ ประพฤติตรงไปตรงมาทั้งต่อหน้าและลับหลัง ยึดมั่นในความถูกต้องและชอบธรรม มีจริยธรรม ปฏิบัติตามกฎหมายและกฎเกณฑ์ กตีกาลังคม รู้จักหน้าที่พลเมือง มีสัจจะ พูดจริงทำจริง โปร่งใสตรวจสอบได้ ปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล (Good Governance)

๒) ความซื่อตรงในเชิงจิตใจ คือ มโนสุจริต มีจิตใจที่สุจริต สำนึกดี มีความซื่อสัตย์สุจริต ความถูกต้องชอบธรรม ความยุติธรรม เทียงธรรมจริงใจ ไม่คดโกงอ มีความเสมอภาคเท่าเทียม ตรงไปตรงมา ไม่เอินเอียง ยึดมั่นในความดี ความถูกต้องชอบธรรม ไม่เบี่ยงเบนจากความจริง โปร่งใส สำนึกรับผิดชอบ มีทศพิธราชธรรม

สิ่งที่น่าสนใจมาก คือ คณะผู้วิจัยได้เสนอตัวชี้วัดความซื่อตรงในลักษณะ “ประเมินตนเอง” โดยแบ่งเป็น ๓ กลุ่ม คือ ประชาชนทั่วไป ข้าราชการ/ผู้ปฏิบัติงานในภาคเอกชน และผู้มีวิชาชีพเฉพาะต่างๆ

ประชาชนทั่วไป มีตัวชี้วัดพื้นฐาน ๑๒ ตัวชี้วัด คือ (๑) มีความซื่อสัตย์สุจริต (๒) มีปทัสฐาน (ปฏิบัติตามบรรทัดฐานของสังคม) (๓) ไม่คดโกง (๔) ปฏิบัติตามกฎหมาย (๕) มีวินัย (๖) มีความรับผิดชอบ (๗) รู้จักบทบาทและหน้าที่ของตนเอง (๘) ตรงไปตรงมาทั้งต่อหน้าและลับหลัง (๙) มีความวิริยะอุตสาหะ (๑๐) อุดหนุน อุดหนุน (๑๑) มีวาจาสัตย์ รักษาคำมั่นสัญญา และ (๑๒) ไม่โกหก

สำหรับข้าราชการและผู้ปฏิบัติงานในภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับประชาชน ต้องมีตัวชี้วัดในฐานะสมาชิกองค์กรเพิ่มอีก ๗ ตัวชี้วัด คือ (๑) โปร่งใสตรวจสอบได้ (๒) ตรงต่อเวลา (๓) มีความยุติธรรม (๔) ทำงานให้สำเร็จ (๕) เป็นที่น่าเชื่อถือและศรัทธาจากคนทั่วไป (๖) เน้นแนวทางที่ถูกที่ควรแก่ผู้อื่นโดยเฉพาะผู้ใต้บังคับบัญชา และ (๗) ห้ามมิให้ผู้อื่นกระทำความผิด

ส่วนผู้ที่มีวิชาชีพเฉพาะต่างๆ ต้องมีตัวชี้วัดเพิ่มตามที่บัญญัติในประมวลจริยธรรมหรือจรรยาบรรณในวิชาชีพตามที่องค์กรวิชาชีพกำหนด ซึ่งอาจแตกต่างกันไปตามลักษณะของวิชาชีพ

ในด้านวิธีการประเมินตนเอง ผู้วิจัยแนะนำให้ใช้ตัวเลขจาก ๐ ถึง ๑๐ เป็นเกณฑ์การประเมิน โดยให้ ๐ แทน “ไม่มีเลย” และเพิ่มขึ้นตามปริมาณของพฤติกรรมดีที่มีมากขึ้นจนถึง ๑๐ แทนการปฏิบัติตนในเรื่องนั้นจนเป็นกิจวัตร หรือเกิดเป็นลักษณะนิสัย (Attribution)

ดังนั้น บุคคลทั่วไปจะมีคะแนนเต็ม ๑๒๐ คะแนน และข้าราชการ/ผู้ปฏิบัติงานในภาคเอกชนจะมีคะแนนเต็ม ๑๔๐ คะแนน

อย่างไรก็ดี คะแนนที่ได้รับไม่ใช่เรื่องสำคัญนัก เพราะจุดที่สำคัญของการประเมินอยู่ที่ การรู้ตัวเองว่ายังมีความอ่อนด้อยในเรื่องความซื่อตรง ประเด็นใดและมากน้อยเพียงใด โดยต้องเรียนรู้มาตรฐานในเรื่องนั้นก่อน จึงจะประเมินได้ และมีการพัฒนาปรับปรุงตนเองให้เข้าสู่มาตรฐานที่สังคมต้องการ

ตัวอย่างเช่น ถ้าต้องการประเมินในประเด็นการปฏิบัติตามกฎหมายจราจร ท่านต้องเริ่มศึกษาก่อนว่า กฎจราจรที่ใช้ในประเทศไทยมีอะไรบ้าง ตั้งแต่การไม่จอดรถในที่ห้ามจอด ไปจนถึงการขับรถในความเร็วกว่าที่กำหนด การไม่เปลี่ยนช่องทางในที่คับขัน ฯลฯ

เมื่อรู้กฎ กติกา และมารยาทในการขับรถเรียบร้อยแล้ว จึงเริ่มประเมินว่า ใน ๑ เดือน ท่านกระทำผิดกฎจราจรในกรณีต่างๆ กี่ครั้ง และให้คะแนนตนเองว่าควรจะได้คะแนนเท่าใด

สมมุติว่า ท่านผิดกฎจราจร ๖ ครั้งใน ๑ เดือน คะแนนในเรื่องความซื่อตรงต่อกฎจราจรอาจประเมินได้ ๔ คะแนน สมควรจะมีการปรับปรุงให้ลดลงเหลือ ๑ ครั้ง เพื่อให้ได้คะแนนเพิ่มเป็น ๙ คะแนน แต่ถ้าไม่กระทำผิดเลยก็จะได้ ๑๐ คะแนนเต็ม เป็นต้น

อีกตัวอย่างหนึ่ง ถ้าท่านต้องการประเมินความซื่อตรงของตนเองในเรื่อง “ตรงต่อเวลา” อาจประเมินได้จากการเข้าประชุมตรงตามเวลาที่นัดหมาย สมมุติว่าในการประชุม ๑๐ ครั้ง ท่านไปถึงที่ประชุมทันเวลา ๗ ครั้ง ส่วนอีก ๓ ครั้งถึงที่ประชุมช้ากว่าเวลานัดหมาย ท่านจะได้คะแนน ๗ คะแนน

เมื่อเป็นเช่นนี้ ท่านต้องวิเคราะห์หาสาเหตุของการเข้าประชุมล่าช้า และแก้ไขเพื่อลดจำนวนครั้งที่เข้าประชุมล่าช้าให้เหลือน้อยลง จนถึงเข้าประชุมทันทุกครั้ง ท่านก็จะได้คะแนนเต็ม ๑๐ คะแนน

การประเมินความซื่อตรงวิธีนี้อาจประยุกต์ใช้กับการรวมกลุ่มกันทำความดีได้ เช่น การจัดทำโครงการ “ชมรมซื่อตรง” ในกลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาที่สถาบันพระปกเกล้ากำลังจัดทำอยู่ นักเรียนที่สนใจทำกิจกรรมนี้สำรวจความซื่อตรงใน ๑๒ ประเด็นนี้ และเลือกทำกิจกรรมที่มีความบกพร่องมากหรือถูกตำหนิบ่อย

ตัวอย่างเช่น นักเรียนมักถูกตำหนิเรื่อง “ลอกการบ้านเพื่อน” ซึ่งเป็นประเด็น “ไม่คดโกง” เมื่อทุกคนยอมรับว่าเรื่องนี้เป็นการไม่ซื่อตรงและเป็นนิสัยไม่ดี ก็สามารถสร้างกิจกรรมเพื่อแก้ไขความบกพร่องด้วยฉันทานุมัติของกลุ่ม ซึ่งจะทำให้สามารถแก้ไขปัญหาการขาดความซื่อตรงในเรื่องการลอกการบ้านกันได้

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่า การประเมินความซื่อตรงด้วยตนเองนี้ สอดคล้องกับหลักการพัฒนาจริยธรรม คือ “เริ่มที่ตนเอง” โดยสำรวจความบกพร่องในเรื่องความซื่อตรงด้วยตนเอง และแก้ไขด้วยการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในสิ่งที่ไม่ดีงามด้วยตนเอง โดยไม่ต้องมีผู้ใดว่ากล่าวตักเตือน จึงเหมาะสำหรับผู้บริหารระดับสูง ที่มักกระทำในสิ่งที่ไม่ซื่อตรงหรือไม่ดีงามแต่ไม่มีใคร “กล่าวเตือน”

สรุปแล้ว “ทำดีต้องเริ่มที่ตนเอง” “ทำดีง่ายนิดเดียว” และ “ทำดีไม่ต้องเดี๋ยว” ครับ

สร้างชาติ โปร่งใส
สร้างไทย ซื่อตรง

สร้างชาติโปร่งใส สร้างไทยซื่อตรง

นับเป็นเวลาเกือบ ๒ ปี ที่คณะกรรมการจัดงาน
สมัชชาคุณธรรมแห่งชาติ ครั้งที่ ๕ ภายใต้การนำของนายแพทย์
พลเดช ปิ่นประทีป ร่วมกับภาคีเครือข่าย ๒๒ องค์กร
“คิด” แลกเปลี่ยนเรียนรู้ รวมทั้งสังเคราะห์จนเป็น “ปฏิญญา
คุณธรรมความซื่อตรง” และมอบให้พลเอก ชีรเดช มีเพียร
ประธานวุฒิสภา ในฐานะรักษาการประธานรัฐสภาแล้ว เมื่อวันที่
ศุกร์ที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๕๔ เพื่อนำไปมอบต่อให้รัฐบาลใหม่
หลังจากเข้ารับหน้าที่

ความเป็นมาของปฏิญญาคุณธรรมความซื่อตรงนี้ เกิด
จากแนวคิดของคณะอนุกรรมการบริหารศูนย์ส่งเสริมและพัฒนา

พลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (ศูนย์คุณธรรม) เมื่อ ๒ ปีก่อนว่า ควรมีการรณรงค์สร้างคุณธรรมในสังคมไทย ๓ ประการ คือ “ซื่อสัตย์ รับผิดชอบ พอเพียง”

จากนโยบายนี้ ศูนย์คุณธรรมได้เชิญภาคเครือข่าย ๖ กลุ่ม คือ ข้าราชการและนักการเมือง การศึกษา ศาสนา ชุมชน ภาคธุรกิจ และสื่อมวลชน มาร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อหาหนทางในการรณรงค์หาแนวทางในการสร้างสังคมไทยให้มีความซื่อสัตย์ มีความรับผิดชอบต่อสังคมและความพอเพียง

ในส่วนของภาคข้าราชการและนักการเมืองภายใต้การนำของคณะกรรมการการศึกษาตรวจสอบเรื่องการทุจริตและเสริมสร้างธรรมาภิบาล วุฒิสภา ร่วมกับสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน กระทรวงวัฒนธรรม สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ และมูลนิธิคลังสมอง วปอ.เพื่อสังคม ได้พิจารณาว่า

ประเทศไทยได้นำระบบธรรมาภิบาลมาใช้ในระบบราชการตั้งแต่ปี ๒๕๔๒ และรัฐธรรมนูญบัญญัติให้ รัฐบาลส่งเสริมให้หน่วยงานของรัฐใช้หลักการบริหารราชการที่ดีเป็นแนวทางในการปฏิบัติราชการ แต่จนถึงบัดนี้ยังไม่เกิดผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายอย่างเป็นรูปธรรม คือ “ประโยชน์สุขของประชาชน” เลย

จากการศึกษาการบริหารราชการแผ่นดินของประเทศต่างๆ พบว่าหลายประเทศได้รณรงค์สร้างค่านิยม “Integrity” ควบคู่กับการจัดระบบงานให้มีธรรมาภิบาลหรือการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี อันประกอบด้วยหลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความคุ้มค่า หลักความรับผิดชอบต่อสังคมและหลักนิติธรรม

“Integrity” เป็นคำที่แปลเป็นภาษาไทยที่ชัดเจนได้ยาก ท่านองคมนตรี ธานินทร์ กรัยวิเชียร เคยให้ความเห็นว่ามี ความหมายใกล้เคียงกับ “ทศพิธราชธรรม” ในข้อ “อวิโรชน” ซึ่งแปลว่า “ความไม่คลาดจากธรรม” ซึ่งสมเด็จพระสังฆราชได้ให้ความหมายว่า “รู้ว่ามีผิดแล้วไม่ทำ” และในที่สุด

ท่านองคมนตรีได้ให้คำนิยามในทัศนะของท่านว่า “การยึดมั่นในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม”

อย่างไรก็ดี มี “ทศพิธราชธรรม” อีกข้อหนึ่ง คือ “อาชวะ” ที่แปลว่า “ซื่อตรง” ซึ่งสมเด็จพระสังฆราชได้ทรงให้ความหมายว่า “ความประพฤติซื่อตรง ไม่คดทรยศต่อมิตรสหาย ต่อหน้าที่การงาน ตลอดจนถึงประชาชน” และเมื่อตรวจสอบ “หลักราชการ” ๑๐ ประการที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ ได้พระราชทานไว้เมื่อ วันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๔๕๗ ซึ่งได้ทรงกล่าวถึง “ความซื่อตรง” ๒ ประการ คือ ความซื่อตรงต่อหน้าที่และความซื่อตรงต่อบุคคลทั่วไป โดยพระองค์ได้ทรงนิพนธ์ไว้ว่า

“ความซื่อตรงต่อหน้าที่ คือ ตั้งใจกระทำการกิจ ซึ่งได้รับมอบให้เป็นหน้าที่ของตนนั้นโดยซื่อสัตย์สุจริต ใช้ความอุตสาหวิริยภาพเต็มสติกำลังของตน ด้วยความมุ่งหมายให้กิจการนั้น ๆ บรรลุถึงซึ่งความสำเร็จโดยอาการอันงดงามที่สุดที่จะพึงมีหนทางจัดไปได้”

และ “ความซื่อตรงต่อบุคคลทั่วไป คือ ความประพฤติซื่อตรงต่อคนทั่วไป รักษาตนให้เป็นคนควรเขาทั้งหลายจะเชื่อถือได้ โดยรักษาวาจาสัตย์พูดอะไรเป็นมัน ไม่เหินหันเปลี่ยนแปลง คำพูดไปเพื่อความสะดวกเฉพาะครั้ง ๑ คราว ๑”

จากบทพระราชนิพนธ์ดังกล่าว อาจสรุปเป็น “คำนิยาม” ในการสร้าง “ความซื่อตรง” ได้ ๕ ประการ คือ ๑) ความซื่อสัตย์สุจริต ๒) ความวิริยอุตสาหะ ๓) ความมุ่งมั่นทำงานให้สำเร็จ ๔) การรักษาคำมั่นสัญญาวาจาสัตย์ และ ๕) การทำตนให้เป็นที่น่าเชื่อถือศรัทธา

อย่างไรก็ดี ถ้าพิจารณาด้านความประพฤติของมนุษย์ในเรื่อง “ซื่อตรง” แล้ว จะเห็นว่า ต้องประกอบด้วย ความซื่อสัตย์สุจริต และมีความรับผิดชอบตามภาระหน้าที่ ซึ่งถ้าทุกคนมี “ความพอเพียง” แล้ว ก็จะสามารถควบคุมกิเลสของตนมิให้หลงไปกระทำในสิ่งที่ตนรู้ดีว่า “ไม่ดี ไม่ควรทำ” ได้

ด้วยเหตุนี้ เครือข่ายด้านข้าราชการและนักการเมือง จึงเสนอโครงการ “องค์กรต้นแบบความซื่อตรงในภาครัฐ” โดยสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินรับเป็นเจ้าภาพในการทำกิจกรรมนี้ และขอให้คณะกรรมการจัดงานฯ พิจารณาใช้เป็นกรอบในการรณรงค์ จึงเป็นที่มาของคำขวัญงานว่า “สร้างชาติโปร่งใส สร้างไทยซื่อตรง”

ต่อมาคณะกรรมการจัดงานฯ ได้จัดทำ “ร่างแผนพัฒนาความซื่อตรงแห่งชาติ” โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของ ๒๒ องค์กรเครือข่าย และนำเสนอในการประชุมสมัชชาคุณธรรมแห่งชาติ ที่จัดขึ้นเมื่อวันที่ ๒๑-๒๓ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ณ ฮอลล์ ๙ อิมแพ็ค เมืองทองธานี

ในที่สุดผู้เข้าร่วมประชุมจำนวนประมาณ ๒,๐๐๐ คน ได้ให้ความเห็นชอบและประกาศ “ปฏิญญาคุณธรรมความซื่อตรง” ต่อสาธารณะ โดยมี ๒ ส่วน คือ สิ่งที่ทุกคนเห็นพ้องต้องกันเป็นพันธสัญญา ๖ ประการ ดังนี้

๑. เราตระหนักว่าการเสริมสร้างคุณธรรมและความซื่อตรง ต้องเริ่มปฏิบัติที่ตัวเราและหน่วยงานของเราก่อน ดังนั้น จึงขอประกาศว่าจะรวมตัวกันก่อตั้งเป็นเครือข่ายสังคมคุณธรรมแห่งชาติ และมีความมุ่งมั่นที่จะทำให้สถาบันและเครือข่ายของเราเป็นต้นแบบ ซึ่งมีผู้นำ ผู้ปฏิบัติงาน และวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการสร้างคุณธรรมความซื่อตรง

๒. เราเครือข่ายสังคมคุณธรรมแห่งชาติ จะร่วมกันสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งความซื่อตรง โดยใช้กระบวนการเสริมสร้างและกล่อมเกลாதงสังคมจากสถาบันครอบครัว สถาบันชุมชน สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา สถาบันข้าราชการและการเมือง รวมทั้งสถาบันสื่อมวลชน ในการเข้ามาร่วมคิด วางแผนและร่วมแรงร่วมใจในการปลูกฝัง เสริมสร้าง และกล่อมเกลาสมาชิก โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน โดยใช้หลักธรรมทางศาสนาและวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามดั้งเดิมเป็นเครื่องมือการพัฒนา

๓. เราขอประกาศให้วันที่ ๒๒ กรกฎาคม ของทุกปีเป็นวันแห่งความซื่อตรงของสังคมไทย โดยเครือข่ายจะร่วมกันสร้างระบบและ

กระบวนการยกย่องเชิดชูการเป็นต้นแบบด้านคุณธรรมความซื่อตรงในระดับบุคคลและหน่วยงานอย่างเป็นรูปธรรม

๔. เราจะร่วมกันใช้มาตรการทางสังคมในการลงโทษและประณามผู้ฝ่าฝืนกฎ กติกา มารยาทของสังคมและกฎหมายบ้านเมือง พร้อมทั้งต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันในทุกรูปแบบ และจะผลักดันให้เกิดการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงระบบและกระบวนการติดตามตรวจสอบและลงโทษผู้กระทำความผิดให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

๕. เราจะขยายเครือข่ายสังคมคุณธรรมและการรณรงค์ค่านิยมความซื่อตรงออกไปอย่างกว้างขวางทั่วประเทศ และเพิ่มศักยภาพการขับเคลื่อนกิจกรรมและมาตรการภาคปฏิบัติอย่างจริงจัง ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

๖. เราทุกองค์กรภาคีจะยึดกรอบทิศทางการขับเคลื่อนเครือข่ายสังคมคุณธรรม พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๖๔ และแผนพัฒนาความซื่อตรงแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙ ที่ผ่านความเห็นชอบจากสภชาคุณธรรมแห่งชาติ ครั้งที่ ๕ นี้ เป็นเครื่องมือในการจัดทำกิจกรรม โครงการ และงบประมาณของตนเพื่อสนับสนุนเครือข่ายและการรณรงค์สร้างพลังทางสังคมให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน

ส่วนที่สอง เป็นข้อเสนอเชิงนโยบาย ซึ่งภาคีเครือข่ายได้เสนอให้รัฐบาลใหม่และรัฐสภาดำเนินการ ดังนี้

๑) รัฐบาลควรสนองตอบความไว้วางใจของประชาชนทั่วประเทศ ด้วยการประกาศความมุ่งมั่นอย่างบริสุทธิ์ใจที่จะเป็น รัฐบาลแห่งความซื่อตรง และมีนโยบายสร้างเสริมคุณธรรมความซื่อตรงเคียงคู่ไปกับนโยบายประชานิยม เศรษฐกิจ และ ความมั่นคงทุกนโยบาย

๒) รัฐบาลควรมิมติ ครม.ประกาศให้ วันที่ ๒๒ กรกฎาคม ของทุกปี เป็นวันแห่งความซื่อตรงของชาติเพื่อหนุนเสริมการรณรงค์ทางสังคม

๓) รัฐบาลควรประกาศการสนับสนุนการดำเนินงานของเครือข่าย ภายใต้แผนพัฒนาความเชื่อตรงแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙ โดยจัดตั้ง กองทุนไทยเชื่อตรง เป็นกองทุนเฉพาะกิจเพื่อหนุนเสริม

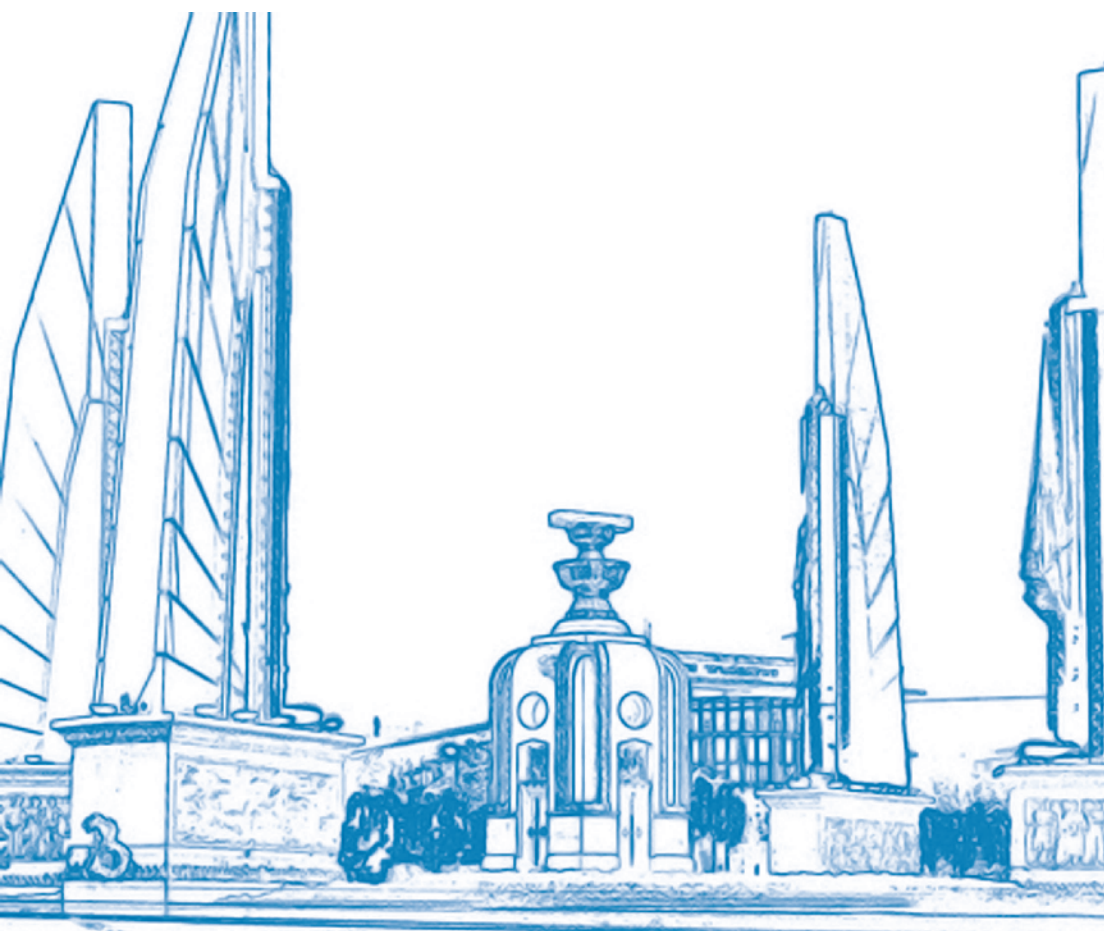
๔) รัฐสภาควรประกาศสนับสนุนการดำเนินงานของเครือข่าย สังคมคุณธรรมแห่งชาติ โดยใช้ข้อบังคับจรรยาบรรณนักการเมือง เป็น เครื่องมือสร้างชาติโปร่งใส สร้างไทยเชื่อตรง

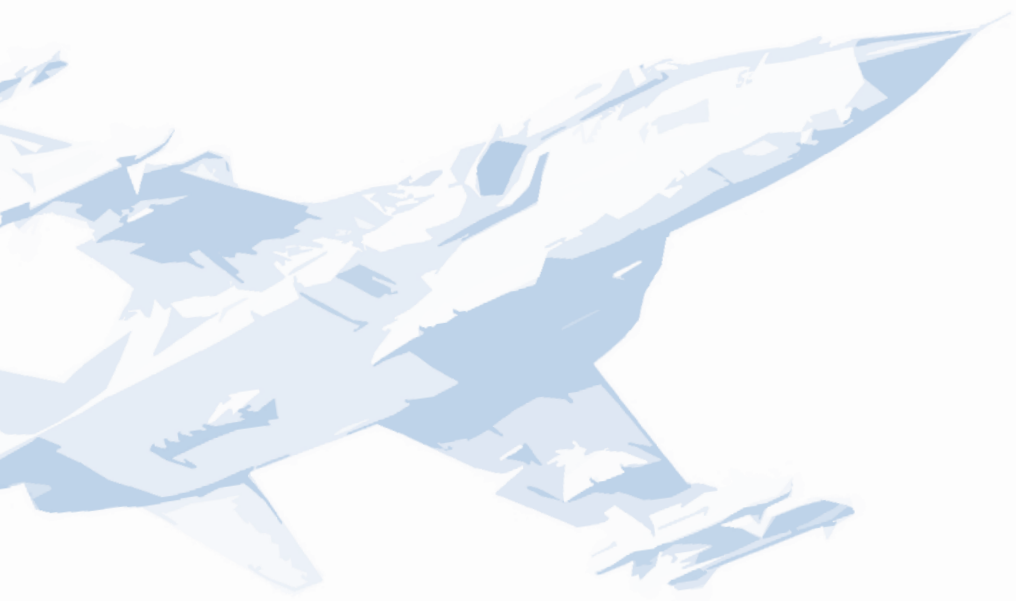
ขณะนี้ปัญญาคุณธรรม กรอบทิศทางการขับเคลื่อนเครือข่าย สังคมคุณธรรม พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๖๔ และแผนพัฒนาความเชื่อตรงแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙ อยู่ในมือประธานวุฒิสภา และพร้อมที่จะเสนอให้กับ นายกรัฐมนตรีท่านใหม่ เพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไปแล้ว

ดังนั้น จึงเหลือแต่เพียงรัฐบาลชุดใหม่จะให้ความสำคัญ และ ตอบสนองความต้องการของประชาชนในเรื่อง “สร้างชาติโปร่งใส สร้างไทย เชื่อตรง” มากหรือน้อยเพียงใด ซึ่งประชาชนกำลังเฝ้าดูอยู่อย่างใกล้ชิด

และต้องไม่ลืมว่า คณะรัฐมนตรีเป็น “ข้าราชการของรัฐ” ที่ต้อง ปฏิบัติตนตาม “หลักราชการ” เหมือนกัน

รัฐบาลแห่งความซื่อตรง

ในที่สุด...เมื่อวันศุกร์ที่ ๑๙ สิงหาคม ๒๕๕๔ เวลา ๑๓.๓๐ น. นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ได้มอบหมายให้นายแพทย์สุรวิทย์ คนสมบูรณ์ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นผู้แทนมารับมอบ “ปฏิญญาคุณธรรมความซื่อตรง” จากประธานวุฒิสภา โดยมีพิธีการอย่างสมเกียรติ ณ ห้องรับรอง อาคาร ๒ รัฐสภา ซึ่งพิธีนี้ทำให้กระบวนการจัดงานสัมมนาคุณธรรมแห่งชาติ ครั้งที่ ๕ เสร็จสิ้นตามขั้นตอน

“ปฏิญญาคุณธรรมความซื่อตรง” ฉบับนี้ เกิดจากการแลกเปลี่ยนความคิดของเครือข่ายคุณธรรม ๖ ภาคส่วน คือ ข้าราชการ/นักการเมือง สถานศึกษา สถาบันศาสนา ภาคธุรกิจ ภาคประชาสังคม และสื่อมวลชน รวม ๒๒ องค์กร เพื่อแก้ไข

ปัญหาด้านคุณธรรมความดีของคนในชาติ จนตกผลึกเป็นคำขวัญว่า “สร้างชาติโปร่งใส สร้างไทยซื่อตรง” และประกาศในงานสัมมนาคุณธรรมแห่งชาติ ครั้งที่ ๕ เมื่อวันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ที่ผ่านมา

ตามปกติการจัดงานสัมมนาคุณธรรมแห่งชาติที่ผ่านมา รัฐบาลโดยนายกรัฐมนตรีหรือผู้แทน จะไปรับ “ปณิธานคุณธรรม” ที่ประชาชนร่วมกันจัดทำขึ้น เพื่อนำไปกำหนดนโยบายเสริมสร้างคุณธรรมของรัฐบาล

แต่ในครั้งนี้เนื่องจากการจัดงานอยู่ในช่วงเวลาที่มีการเลือกตั้งทั่วไป คณะกรรมการจัดงานจึงเรียนเชิญประธานวุฒิสภา ในฐานะรักษาการประธานรัฐสภา ประมุขฝ่ายนิติบัญญัติมารับแทน และส่งมอบให้ฝ่ายบริหารเมื่อเข้ารับหน้าที่เรียบร้อยแล้วในครั้งนี้ เพื่อพิจารณากำหนดเป็นนโยบายด้านคุณธรรมของรัฐบาลชุดใหม่

จุดเริ่มต้นของปณิธานฉบับนี้เกิดขึ้นเมื่อ ๒ ปีก่อน ภาควิเคราะห์ด้านข้าราชการและนักการเมือง มีความเห็นตรงกันว่า การบริหารราชการแผ่นดินที่ผ่านมามีการทุจริตและการใช้อำนาจโดยมิชอบมาก ซึ่งมีสาเหตุเกิดจากการใช้อำนาจรัฐตาม “อำเภอใจ” ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ถึงแม้ว่า รัฐธรรมนูญบัญญัติให้นำหลักธรรมาภิบาลในการบริหารราชการกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ในการบริหารราชการแผ่นดิน และมีการกำหนดแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนแล้วก็ตาม แต่ก็ยังไม่เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม

จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาธรรมาภิบาลของหลายประเทศพบว่า ส่วนใหญ่ได้พยายามปลูกฝังค่านิยม “Integrity” ให้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อให้มี “จิตสำนึกในการบริการประชาชน” ด้วยความโปร่งใส มีส่วนร่วมของบุคคลที่เกี่ยวข้อง เป็นไปตามหลักนิติธรรม มีคุณธรรม มีประสิทธิภาพ และมีความคุ้มค่า

“Integrity” เป็นคำที่แปลเป็นภาษาไทยที่ชัดเจนได้ยาก ท่านองคมนตรี ธาณินทร์ กรัยวิเชียร เคยให้ความเห็นว่า มีความหมายใกล้เคียงกับ “ทศพิธราชธรรม” ในข้อ “อวิโรธน” ซึ่งแปลว่า “ความไม่คลาดจากธรรม”

ซึ่งสมเด็จพระสังฆราชได้ให้ความหมายว่า “รู้ว่ามีผิดแล้วไม่ทำ” และในที่สุดท่านองคมนตรีได้ให้คำนิยามในทัศนะของท่านว่า “การยึดมั่นในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม”

อย่างไรก็ดี มี “ทศพิธราชธรรม” อีกข้อหนึ่ง คือ “อาชวะ” ที่แปลว่า “ซื่อตรง” ซึ่งสมเด็จพระสังฆราชได้ทรงให้ความหมายว่า “ความประพฤติซื่อตรง ไม่คดทรยศต่อมิตรสหาย ต่อหน้าที่การงาน ตลอดจนถึงประชาชน” ด้วยเหตุนี้ คณะทำงานจึงอนุมานว่า คำนิยาม Integrity อาจเทียบเคียงได้กับ “ความซื่อตรง” จึงนำมาเป็นแผนงานหลักในการรณรงค์เพื่อกระตุ้นให้เกิด “ธรรมภิบาล” ในการบริหารราชการแผ่นดิน โดยห้อมนำพระราชนิพนธ์ “หลักราชการ” ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ในเรื่อง “ความซื่อตรงต่อหน้าที่” และ “ความซื่อตรงต่อบุคคลทั่วไป” มาเป็นหลักปฏิบัติ

โดยหลักปฏิบัติที่จะทำให้เกิดความซื่อตรงนี้ มี ๕ ประการ ได้แก่ (๑) ความซื่อสัตย์สุจริต (๒) ความวิริยะอุตสาหะ (๓) การทำงานให้สำเร็จตามเป้าหมายอย่างงดงาม (๔) การรักษาคำมั่นสัญญาจากสัตย์ และ (๕) การทำตนให้เป็นที่น่าเชื่อถือศรัทธา จึงได้ร่วมกันจัดทำร่างแผนความซื่อตรงแห่งชาติ

นอกจากนั้น ได้มอบให้สถาบันพระปกเกล้าทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาเพื่อเสริมสร้างความซื่อตรงในสังคมไทย” จนได้มาซึ่ง “ดัชนีชี้วัดความซื่อตรง” แบบประเมินด้วยตนเองเป็นครั้งแรก

ในที่สุดผู้ร่วมประชุมจากทุกภาคส่วนประมาณ ๒,๐๐๐ คน ได้สรุปเป็น “ปฏิญญาคุณธรรมความซื่อตรง” โดยภาคีเครือข่ายทั้ง ๒๒ องค์กร มีความเห็นตรงกันว่า

“การสร้างคุณธรรมความซื่อตรงต้องเริ่มต้นที่ตัวเองและหน่วยงานของตนจนเป็นวัฒนธรรมที่เอื้อให้เกิดคุณธรรมความซื่อตรง โดยปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างเพื่อสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งความซื่อตรง” พร้อมกันนั้น ได้เสนอแนะเชิงนโยบายต่อรัฐบาลว่า

“รัฐบาลควรสนองตอบความไว้วางใจของประชาชนทั่วประเทศ ด้วยการประกาศความมุ่งมั่นอย่างบริสุทธิ์ใจที่จะเป็น “รัฐบาลแห่งความซื่อตรง” และมีนโยบายสร้างเสริมคุณธรรมความซื่อตรงเคียงคู่ไปกับนโยบายประชานิยม เศรษฐกิจ และ ความมั่นคงทุกนโยบาย”

ถ้าพิจารณาให้ถี่ รัฐบาลชุดใหม่ของนายกรัฐมนตรี ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร “คิด” ตรงกับประชาชนกลุ่มนี้ โดยระบุใน “นโยบายเร่งด่วนภายใน ๑ ปี” ข้อ ๑.๓ ที่แถลงต่อรัฐสภาในวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๔ ว่า

“๑.๓ ป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในภาครัฐอย่างจริงจัง โดยยึดหลักความโปร่งใสและมีธรรมาภิบาลที่เป็นสากลเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศโดยรวมอย่างแท้จริง ปรับปรุงและแก้ไขกฎหมายเพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ขยายการบังคับใช้บทบัญญัติเรื่องการห้ามการกระทำที่เป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์ให้ครอบคลุมผู้ใช้อำนาจรัฐในตำแหน่งสำคัญและตำแหน่งระดับสูงอย่างทั่วถึง เข้มงวดในการบังคับใช้กฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบของเจ้าหน้าที่ของรัฐ เสริมสร้างมาตรฐานด้านคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลของบุคลากรภาครัฐ ตลอดจนปลูกฝังจิตสำนึกและค่านิยมของสังคมให้ยึดมั่นในความซื่อสัตย์สุจริตและถูกต้องชอบธรรม”

เมื่อมาถึงจุดนี้จึงเหลือแต่เพียงต้องคอยดูว่า รัฐบาลจะกำหนดแผนบริหารราชการแผ่นดิน แผนการตรวจกฎหมาย และแผนปฏิบัติราชการของส่วนราชการต่างๆ อย่างไร จึงจะทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ ทั้งฝ่ายการเมืองและฝ่ายประจำ มีมาตรฐานความ “ซื่อสัตย์สุจริตและถูกต้องชอบธรรม” หรือที่ภาคประชาชนรวมเรียกว่า “ความซื่อตรง” และกดขี่ชนการปฏิบัติให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ได้แค่ไหน เท่านั้น

และที่สำคัญ คือ รัฐบาลจะประกาศตนเป็น “รัฐบาลแห่งความซื่อตรง” และรัฐมนตรีทุกคนเป็น “แบบอย่าง” ในเรื่องความซื่อตรงต่อหน้าที่และความซื่อตรงต่อบุคคลทั่วไป ตามที่ประชาชน “ร้องขอ” ได้หรือไม่

ถ้าทำได้ตามนี้ก็จะส่งผลให้ประชาชนได้รับ “ประโยชน์สุข” ตามเป้าหมายของพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๕๖ และเกิดความสงบสุขในบ้านเมืองของเราทันที

นอกจากนั้น การที่รัฐบาลได้กำหนดนโยบายต่อต้านการทุจริต ประพฤติมิชอบ และการขัดกันแห่งผลประโยชน์ (Conflict of Interest) อย่างจริงจัง โดยจะปรับปรุงกฎหมายและมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังนั้น เป็นสิ่งประเสริฐที่สุดในการบริหารราชการแผ่นดิน เพราะจะทำให้ “คนกินบ้านกินเมือง” หดไปโดยเร็ว

ดังนั้น จึงหวังว่า “แผนการตรวจกฎหมาย” ของรัฐบาล จะมีกฎหมาย ๓ ฉบับที่อนุวัติการให้เป็นไปตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริตที่ประเทศไทยให้สัตยาบันแล้วรวมอยู่ด้วย ซึ่งจะช่วยเรียกความเชื่อถือศรัทธาที่ต่างประเทศมีต่อประเทศไทยในด้านความโปร่งใสให้กลับมาโดยเร็ว

ขณะเดียวกัน รัฐบาลควรนำ “ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม พ.ศ.” ที่เคยผ่านความเห็นชอบจากสภานิติบัญญัติแห่งชาติแล้ว แต่โดนแรงเสียดทานอย่างรุนแรงทำให้ไม่มีผลบังคับใช้ มาทบทวนและเสนอเข้าสู่สภาผู้แทนราษฎรโดยเร็วด้วย

รวมทั้ง ปรับปรุงประมวลจริยธรรมของข้าราชการการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐในเรื่องนี้ให้ชัดเจนและประสานสอดคล้องกัน เพื่อให้มีมาตรฐานคุณธรรมด้านการขัดกันแห่งผลประโยชน์ในสังคมไทยที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากสถานการณ์การทุจริตประพฤติมิชอบโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐในปัจจุบัน มีการพัฒนารูปแบบที่ซับซ้อนและหลากหลายมาก จนยากจะติดตามเอาผู้กระทำผิดมาลงโทษ

รัฐบาลจึงควรพิจารณาตรากฎหมายสินบน (Bribery Act) ที่ทุกประเทศใช้ในการต่อต้านการทุจริตอย่างได้ผลในปัจจุบันและเป็นสากล มาใช้ในการปราบปรามการทุจริตประพตติมิชอบในสังคมไทยโดยเร็ว ซึ่งจะช่วยให้ต่างประเทศเชื่อถือศรัทธาว่า “ประเทศไทยเอาจริงกับการต่อต้านการทุจริตประพตติมิชอบ”

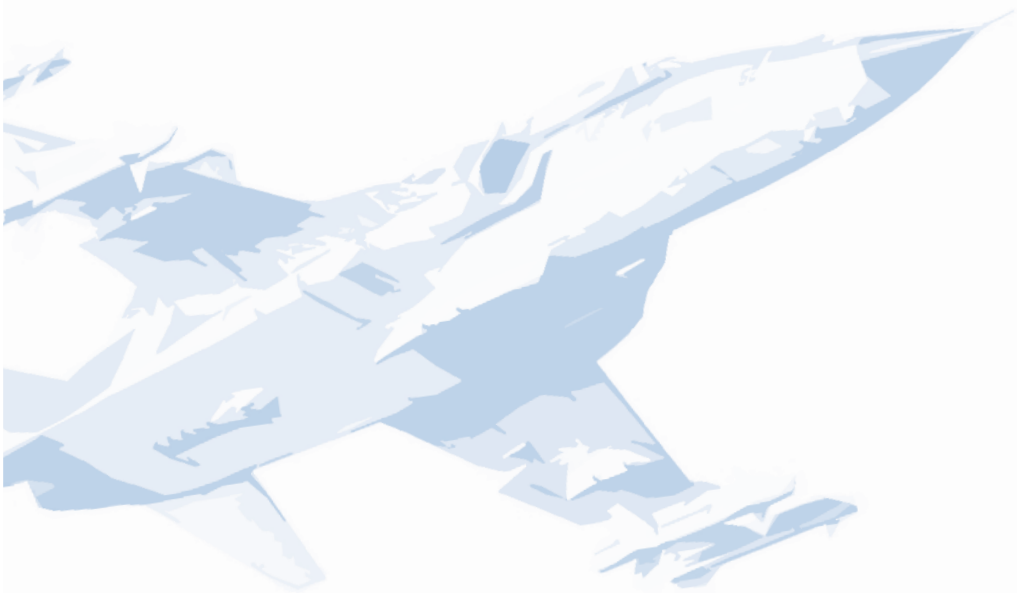
อย่างไรก็ดี สุภาชิตโบราณทีกล่าวว่า “ถ้าหัวไม่ส่าย หางไม่กระดิก” เป็นจริงเสมอ โดยเฉพาะเรื่องการทุจริตประพตติมิชอบ

ดังนั้น เมื่อรัฐบาลประกาศนโยบายที่จะบริหารราชการด้วยความโปร่งใส ปราศจากการทุจริตประพตติมิชอบ และปลูกฝังจิตสำนึกและค่านิยมของสังคมให้ยึดมั่นในความซื่อสัตย์สุจริตและถูกต้องชอบธรรมแล้ว

ถ้าประกาศด้วยว่า จะเป็น “รัฐบาลแห่งความซื่อตรง” ตามที่ประชาชนร้องขอ โดยคณะรัฐมนตรีและสมาชิกรัฐสภาทุกคนทำตนเป็น “แบบอย่าง” ในเรื่อง “ความซื่อสัตย์สุจริต มีความวิริยะอุตสาหะ ทำงานให้สำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้อย่างดงาม รักษาความมั่นสัญญาวาจาสัตย์ และทำตนให้เป็นที่น่าเชื่อถือศรัทธา”

ปัญหาต่างๆ ของชาติที่มีอยู่อย่างมากมายและหลากหลายในขณะนี้ ก็จะหมดไป “ทันที”

ເສຣີມສຮ້າງ

พลังแผ่นดิน

ยุทธศาสตร์การพัฒนา “พลังแผ่นดิน”

“ชาติ” เป็นการรวมตัวของกลุ่มชนที่มีความเชื่อ ค่านิยม และขนบธรรมเนียมประเพณีเดียวกันเป็น “ประเทศ” ที่มีดินแดน อาณาเขตที่ชัดเจน มีอธิปไตยในการกำหนดนโยบายในการบริหาร ประเทศ และมีกฎ กติกา มารยาทของการอยู่ร่วมกัน โดยยึด หลักการเคารพสิทธิของผู้อื่น และทุกคนปฏิบัติหน้าที่ “พลเมืองดี” เพื่อช่วยกันนำพาประเทศให้เจริญก้าวหน้าทัดเทียมนานาอารยประเทศ ซึ่งความเจริญก้าวหน้าตามนัยของการเมืองการ

ปกครอง คือ บรรลุเป้าหมายตาม “ผลประโยชน์ของชาติ” คือ มั่นคง มั่งคั่ง และมีเกียรติศักดิ์ศรีในเวทีการเมืองโลก

“ชาติไทย” ก็เช่นเดียวกันกับชาติอื่นๆ ที่มีความเจริญก้าวหน้ามานานกว่า ๘๐๐ ปี ด้วยการปกครองในระบบผู้นำที่ “ดี เก่ง และกล้า” โดยมีพระมหากษัตริย์เป็นผู้ปกครองประเทศ และมอบให้คณะขุนนางเป็นคณะผู้บริหารประเทศต่างพระเนตรพระกรรณ ในเมืองหลวงและหัวเมืองต่างๆ ซึ่งเรียกวาระบบขุนนาง (Feudalism) แต่ต่อมาได้พัฒนามาเป็นระบบข้าราชการหรือ “อำมาตยาธิปไตย” (Bureaucratic Authoritarianism)

ประวัติศาสตร์ชาติไทยได้บันทึกไว้ว่า การปกครองในระบบนี้มีปรากฏการณ์หลายครั้งที่ขุนนางซึ่งเข้มแข็งได้แสดงบทบาทเหนือองค์พระมหากษัตริย์ และบางช่วงได้มีการแย่งชิงอำนาจทางการเมืองการปกครองจากพระมหากษัตริย์หรือ “แข็งเมือง” ด้วยการฉกฉวยในอำนาจของกลุ่มขุนนาง และ “แตกความสามัคคี” จนทำให้ลืมนั่นที่สำคัญ คือ การป้องกันประเทศ ทำให้ชาติไทย “เสียกรุง” ไปถึงสองครั้ง

เดชะบุญที่ “ศัตรู” ซึ่งละเมิดอธิปไตยของไทยทั้งสองครั้งนั้น ไม่มีศักยภาพพอที่จะเข้ามาครอบครองเพื่อปกครองและบริหารประเทศอย่างต่อเนื่อง ทำให้ชาติไทยสามารถฟื้นตัวกลับมาเป็นประเทศเอกราชที่มีอธิปไตยได้อีกครั้งหนึ่งด้วยพลัง “ความสามัคคี” และร่วมแรง ร่วมใจช่วยกันพัฒนาประเทศ โดยมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นผู้นำในการปกครองและบริหารประเทศ จนกระทั่งประเทศไทยมีความเจริญก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง

ในช่วงพุทธศตวรรษที่ ๒๔ ลัทธิจักรวรรดินิยมจากตะวันตกเข้ามาแพร่กระจายในเอเชีย ทำให้หลายประเทศตกเป็นประเทศราชของประเทศตะวันตก

แต่ด้วยพระอัจฉริยภาพของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงทรงตัดสินพระทัยปรับการปกครองประเทศให้เป็นระบบสากล ในปี ๒๔๓๐ ด้วยการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองประเทศเป็น สมบูรณาญาสิทธิราชย์ โดยพระองค์ทรงเป็นพระประมุขปกครองและทรงเป็นผู้บริหารประเทศเอง และมีการวางแผนการพัฒนาประเทศอย่างเป็นระบบและมีขั้นตอน ทำให้ประเทศไทยรอดพ้นจากภัยของลัทธิจักรวรรดินิยม ซึ่งปวงชนชาวไทยต้องระลึกไว้เสมอว่า ทุกคน “เป็นหนี้” ในพระมหากรุณาธิคุณนี้เป็นล้นพ้น

การวางแผนพัฒนาประเทศเมื่อ ๑๒๐ ปีก่อน มีความสมบูรณ์และครอบคลุมในทุกมิติของ “พลังอำนาจของชาติ” ได้แก่ การเมืองที่มีแผนพัฒนาประชาธิปไตยไปสู่ประชาธิปไตยอย่างมีขั้นตอนโดยเน้นการให้ความรู้กับประชาชน พัฒนาเศรษฐกิจตั้งแต่ภาคการผลิต การจำหน่าย และการกระจายรายได้ พัฒนาสังคมใหม่ที่ให้กับคนไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระราชทานเสรีภาพในความเป็นอยู่และการเรียนรู้ของสามัญชน ทำให้คนไทย “ฉลาด” ขึ้น ซึ่งเป็นการสร้าง “พลังแผ่นดิน” อย่างเป็นรูปธรรม

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระอัจฉริยภาพในการประเมินปัญหาของประเทศ และมีสายพระเนตรอันยาวไกลทำให้พระองค์ทรงเห็นปัญหาที่จะเกิดขึ้นกับประเทศในอนาคต อีกทั้งทรงมีพระทัยที่กว้าง เปิดโอกาสให้มีการเสนอความคิดเห็นจากทุกฝ่าย แม้กระทั่งสามัญชนผ่านสื่อมวลชน เพื่อกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ในการพัฒนาประเทศ

ประวัติศาสตร์ได้บันทึกว่าในสมัยนั้น มีราษฎรสามัญชื่อ “เทียนวรรณ” หรือ ดร.ส. วัฒนโณโก ซึ่งได้มีโอกาสรับฟังพระบรมราโชวาทจากรัชกาลที่ ๔ ในเรื่องกิจการบ้านเมือง ขนบธรรมเนียมประเพณีในนานา

อารยประเทศอยู่เสมอ จึงได้ศึกษาประวัติศาสตร์ของประเทศต่างๆ อย่างกว้างขวาง และเป็นคนไทยรุ่นแรกที่ได้ศึกษาและรับอิทธิพลทางวัฒนธรรมจากตะวันตก

“เทียนวรณ” ได้ออกหนังสือพิมพ์รายปักษ์ชื่อ “ดุสิตภาคพจนกิจ” ในปี ๒๔๔๓-๒๔๔๔ และ “ศิริพจนภาค” ในปี ๒๔๕๑ มีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้อ่านเกิดปัญญา โดยมีเรื่องทั้งทางโลกและทางธรรม ในลักษณะการแสดงความคิดเห็น

สิ่งที่ “เทียนวรณ” วิจารณ์สังคมไทยในขณะนั้น ได้แก่ คนไทยชอบมีภรรยาหลายคน ชอบเล่นการพนัน ชอบรับสินบน ชอบคดโกงฉ้อฉล ชอบกดขี่ข่มเหงกันเอง และเสนอแนะให้รัฐบาลปรับปรุงประเทศด้วยการเลิกการพนัน เสนอกฎหมายให้ชายไทยมีภรรยาได้คนเดียว เลิกขายมनुญ์เป็นทาส ห้ามสูบบุหรี่ ให้ตั้งโรงเรียนสอนหนังสือและฝึกหัดวิชาแพทย์ การช่าง ให้ตั้งศาลสถิตยุติธรรม ให้ทำถนนทั้งในและนอกพระนครสำหรับคนเดินสำหรับรถม้า และสำหรับรถไฟเดิน เพื่อสะดวกในการติดต่อสื่อสารให้มีโทรเลข โทรศัพท์ และการไปรษณีย์ ตั้งธนาคารพาณิชย์ ตั้งโรงเรียนสอนน้ำใช้เวลาศึกษา ๕ ปี เรียกร้องให้ทำสำมะโนประชากร ตั้งโรงงานและโรงพยาบาลรักษาคนไข้ ตั้งโรงเรียนสอนสตรีให้มีความรู้เช่นเดียวกับชาย การทำอาหารกระป๋อง สำหรับเงินที่จะนำมาใช้ในโครงการต่างๆ ให้กู้จากชาวอเมริกันแล้วเก็บภาษีตึกในแหลมมลายูมาใช้แทนดอกเบี้ย

ข้อเสนอของ “เทียนวรณ” ในสมัยนั้น นับว่าล้ำสมัยและเป็นการลุ่มเสี่ยงกับการถูกลงพระราชอาชญาмаก แต่ด้วยการที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้ามีพระทัยที่เปิดกว้างในการรับฟังความเห็นของทุกฝ่ายเพื่อนำมาจัดทำแผนพัฒนาประเทศ จึงทำให้ข้อเสนอของเทียนวรณหลายสิ่งเกิดขึ้นในสังคมสยาม

สิ่งที่น่าสังเกต คือ การพัฒนาประเทศด้านรูปธรรมสามารถเกิดขึ้นได้ด้วยการออกกฎหมาย แต่การพัฒนาด้านสังคมที่เป็นนามธรรมหรือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับจิตใจ เช่น การมีภรรยาหลายคน การเล่นการพนัน การคดโกง การฉ้อโกงนั้น การออกกฎหมายบังคับไม่สามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้ จำเป็นต้องใช้มาตรการอื่นแก้ไข เช่น มาตรการทางปกครอง และมาตรการทางสังคม ด้วยการสร้าง “พลังแผ่นดิน”

การสร้าง “พลังแผ่นดิน” ในสมัยรัชกาลที่ ๕ นั้น ได้ทรงส่งพระบรมวงศานุวงศ์และสามัญชนไปศึกษาวิทยาการต่างๆ โดยพระองค์กำหนดให้ไปศึกษาในสาขาวิชาที่จำเป็นต่อการป้องกันประเทศ เช่น กฎหมาย การทหาร การเมืองการปกครอง วิศวกรรม สถาปัตยกรรม ฯลฯ และทรงเตือนให้ทุกคนที่ได้รับพระราชทานทุนไปศึกษาต่างประเทศ ขยันหมั่นเพียร แสวงหาความรู้เพื่อนำกลับมาพัฒนาประเทศ ซึ่งนับได้ว่าพระองค์ได้ทรงพระราชทาน “ความรู้ควบคู่คุณธรรม” อย่างแท้จริง

นอกจากนั้น พระองค์ยังได้พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานด้านสาธารณสุขโรคและระบบคมนาคม พัฒนาการทหารสมัยใหม่ และอื่นๆ อีกมากมาย ซึ่งผมขอขอยกย่องว่า ทั้งหมดนั้นเป็น “ยุทธศาสตร์ชาติ” (National Strategy) ฉบับแรก และส่งผลให้ประเทศไทยเจริญก้าวหน้ามาจนทุกวันนี้

ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ ๖ และรัชกาลที่ ๗ ได้สนองพระประสงค์ของพระราชบิดา ด้วยการดำเนินตามแผนพัฒนาชาติเชิงยุทธศาสตร์ โดยเฉพาะการเมืองการปกครอง ได้มีการพัฒนาไปสู่ การปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (Constitution Monarchy) บนฐานความรู้อย่างมีขั้นมีตอนและต่อเนื่อง เช่น การทดลองปกครองในเมือง “ดุสิตธานี” ในสมัยรัชกาลที่ ๖ และการกระจายอำนาจปกครองท้องถิ่นในสมัยรัชกาลที่ ๗ เป็นต้น

คำโบราณที่กล่าวว่า “โกได้พลอย” สามารถสะท้อนภาพของ คนไทยในยุคต่อมาได้เป็นอย่างดี เพราะแทนที่สามัญชนที่พระองค์ ได้พระราชทานโอกาสให้ “เรียนรู้” ในสิ่งที่เปลี่ยนแปลงใหม่ของโลก จะได้ สานต่อสิ่งที่ดีงามของประเทศซึ่งเป็น “มรดก” อันล้ำค่าที่พระองค์ทรง พระราชทานให้ กลับละเลยไม่พัฒนาต่อให้สำเร็จตามที่พระองค์ทรงวางแผน ไว้ และทำลายสิ่งเหล่านั้น ไปด้วยความโลภในอำนาจวาสนาและมิฉันทิฐิ

สิ่งที่สำคัญ คือ ชนชั้นปกครองของประเทศไทยไปตก “กับดัก” ของคำว่า “ประชาธิปไตย” ทั้งๆ ที่ยังไม่มีความรู้ความเข้าใจอย่างแท้จริงว่า “คืออะไร” โดยเข้าใจแต่เพียงว่าเป็น “ขนมหวาน” ที่จะช่วยให้ทุกคนมีความสุขด้วยการมี “เสรีภาพ” จึง “ชิงสุกก่อนห่าม” เปลี่ยนแปลงการปกครองมา เป็นระบอบประชาธิปไตย ก่อนที่กระบวนการเรียนรู้ทางการเมืองที่พระองค์ ได้วางไว้อย่างเป็นขั้นตอนจะเสร็จสิ้น คนไทยจึงมีเสรีภาพอย่าง “ไร้ ขอบเขต” โดยไม่คำนึงผลกระทบต่อผู้อื่น ซึ่งไม่ใช่หลักการของ ประชาธิปไตย

ในเรื่องนี้ ผู้ที่ได้มีโอกาสศึกษาเรื่องรัฐธรรมนูญและระบอบ ประชาธิปไตยในประเทศไทย คงจะจำได้ดีว่า รัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว ที่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวพระราชทานให้ พระองค์ได้ทรง สะท้อนความเป็นห่วงเรื่องคุณภาพของ “ผู้แทนปวงชนชาวไทย” หรือสมาชิก สภาผู้แทนราษฎร ด้วยการกำหนดให้ “ผ่านการสอบไล่ตามหลักสูตรที่ รัฐสภากำหนด” เพื่อให้แน่ใจว่า ท่านผู้ทรงเกียรติมีความรู้ความเข้าใจใน ระบอบประชาธิปไตย และสื่อสาร “สิ่งที่ถูกต้อง” ให้กับประชาชน รวมทั้ง เป็น “ตัวอย่างที่ดี” ของประชาชน

เวลาผ่านไป ๗๗ ปี นักการเมืองไทยยังคงเรียกร้องแต่ รัฐธรรมนูญที่ให้ประโยชน์ทางการเมือง ซึ่งเป็นกระบวนการให้ได้มาซึ่ง อำนาจและการใช้อำนาจเพื่อสนองความต้องการของตนได้อย่างสะดวก

และนำรูปแบบประชาธิปไตยที่ตนหรือกลุ่มของตนชื่นชอบ มาเป็น “ตัวแบบ” ที่ต้องการให้เกิดขึ้น จนกระทั่งเกิดข้อขัดแย้งทางความคิด และขยายตัว เป็นการวิวาทของคนในชาติอย่างรุนแรง จนถึงขั้นใช้วาจาและกำลังเข้าต่อสู้กัน ซึ่งสิ่งเหล่านี้ไม่ใช่ “ประชาธิปไตย” แต่เป็น “เผด็จการ” ทางความคิด และพยายาม “ยัดเยียด” ให้กับคนไทยทั้งชาติ โดยไม่มีการรับฟังความเห็นของประชาชนในฐานะ “เจ้าของประเทศ” อย่างแท้จริง

สิ่งที่สำคัญ คือ ไม่ค่อยมีใครพูดถึง “แก่นแท้” ของประชาธิปไตย คือ กระบวนการจัดสรรสิ่งที่มีคุณค่าให้กับประชาชนอย่างเป็นธรรมและเท่าเทียมกันเพื่อความสุขของประชาชนอย่างยั่งยืน และการสร้างให้คนในชาติปฏิบัติหน้าที่ “พลเมืองดี” เพื่อให้เป็น “พลังแผ่นดิน” ด้วยการเปิดโอกาสให้มีการเรียนรู้ “สิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบ” ของแต่ละคนในสังคมประชาธิปไตย

ปัจจัยดังกล่าว ได้ส่งผลให้สภาพสังคมไทยในปัจจุบัน มีแต่การแย่งชิง “อำนาจ” กันเป็นใหญ่กันในทุวงการ โดยไม่ประเมินความรู้ ความสามารถของตนในฐานะชนชั้นปกครองของประเทศ ทำให้เกิดความแตกแยกกันเป็น “สีต่างๆ” ตามที่ตนคิด ทั้งนี้เพราะทุกฝ่ายต้องการ “อำนาจ” ที่นำมาซึ่ง “ผลประโยชน์และเงินตรา” ซึ่งทุกคนในยุคโลกาภิวัตน์เห็นว่า “เป็นความปรารถนาสูงสุด” ประเทศชาติของเราจึงขาด “พลังแผ่นดิน” ที่จะขับเคลื่อนประเทศ และขาดพลังความ “สามัคคี” ในการแก้ไขปัญหาของชาติที่กำลังเผชิญอยู่ และสถานการณ์เริ่มคล้ายกับเมื่อสมัย “เสียกรุงศรีอยุธยา” ทั้งสองครั้งเข้าทุกทีๆ

ผมได้มีโอกาสอ่านบทเรียนจากภาวะ “สิ้นชาติ” ที่ได้บันทึกไว้ในหนังสือที่เขียนโดย พลอากาศเอก เสงี่ยม เกา ก็ อุดมตรงประธานาธิบดี และอดีตนายกรัฐมนตรีสาธารณรัฐเวียดนามหรือเวียดนามใต้ เกี่ยวกับการ

ปฎิวัติแย่งอำนาจกันเอง ๗ ครั้งในปี ๒๕๐๗ จึงขอคัดลอกมาให้ท่าน
เพื่อเป็น “ข้อคิด” สำหรับคนไทย ทุกคน โดยเฉพาะชนชั้นปกครองของ
สังคมไทย ดังนี้

“...เหตุผลประการที่สองที่ทำให้ความมั่นคงของรัฐบาล และของ
ประเทศไม่มี ก็คือการดำเนินงานของสภาปฎิวัติ ฝ่ายทหาร อันเป็นคณะ
บุคคลที่มีอำนาจสูงสุดที่จะคัดเลือกผู้ดำรงตำแหน่งในรัฐบาลใหม่ สภานี้ไม่มี
ความสามัคคีต่อการจะเลือกผู้นำที่ดี และให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่แก่ผู้นำ
นั้น สมาชิกของสภาปฎิวัติฝ่ายทหารไม่มีนโยบายและอุดมการณ์เป็นอันหนึ่ง
อันเดียวกัน ส่วนใหญ่เป็นนักฉวยโอกาสมากกว่าจะเป็นผู้ที่ทำงานเพื่อ
อุดมการณ์ ความจงรักภักดีประการแรก คือ การจงรักภักดีต่อตนเอง
แสวงหาความดีให้ตนเองก่อนประเทศชาติ ผมเองไม่ได้ตระหนักในสิ่งเหล่านี้
นักในเวลานั้น ผมมองเห็นความจริงหลายอย่างเอาก็เมื่อผมได้เป็นนายกรัฐมนตรี
ในเวลาต่อมาและรู้จักทุกคนดีขึ้น สภาปฎิวัติฝ่ายทหารเริ่มทะเลาะ
เบาะแว้งกันเองตั้งแต่ก่อตั้งขึ้น และในกลางเดือนมกราคม คนที่ไม่ได้รับ
การเลื่อนยศเลื่อนตำแหน่ง ไม่มีความดีความชอบก็จะวางแผนการปฎิวัติ
ครั้งใหม่อีก”

สิ่งที่ทุกคนต้องยอมรับ คือ ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในประเทศไทย
ในช่วง ๓-๔ ปีที่ผ่านมาคล้ายคลึงกับที่เกิดขึ้นในเวียดนามใต้เมื่อ ๓๐ ปี
ก่อน โดยมีการแย่งชิงอำนาจกันอย่างรุนแรง มีการแบ่งฝักแบ่งฝ่ายกันจนไม่
ทราบว่ “ใครเป็นพวกใคร” เกิดความหวาดระแวงกันในทุกวงการ คนดีมี
ความสามารถก็ไม่กล้าใช้ เพราะไม่แน่ใจว่าเป็น “พวกใคร” จึงจำเป็นต้องนำ
คนที่แน่ใจว่า “เป็นพวกของตน” มาทำงาน ถึงแม้ว่าจะ “ด้อยคุณภาพ”
ก็ตาม อนาคตของชาติจึงน่าเป็นห่วงอย่างมาก ซึ่งทั้งหมดนี้เกิดจากความ
“เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน” มากกว่า “ประโยชน์ส่วนรวม” หรือ “ผล
ประโยชน์ของชาติ”

จากที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นว่า ปัญหาของประเทศชาติบ้านเมือง ที่ทุกคนเป็นห่วงอยู่ในปัจจุบัน เป็นปัญหาเรื้อรังที่มีสาเหตุมาจากประเทศเรา ไม่มี “ยุทธศาสตร์ชาติ” ซึ่งหมายถึง “การบริหารจัดการอย่างเชี่ยวชาญเพื่อให้เหนือกว่าคู่ต่อสู้หรือบรรลุจุดหมายสุดท้าย” (Skillful management in getting better of an adversary or attaining an end)

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เราไม่มีแผนพัฒนา “พลังแผ่นดิน” เหมือนกับสมัยที่ล้นเกล้าฯ รัชกาลที่ ๕ ทรงใช้แก้ปัญหาสำคัญของชาติ “คน” ของเราในปัจจุบัน จึงด้อย “ความรู้” ทำให้มีการแตกแยกทางความคิด และขาด “วุฒิภาวะ” ในการที่จะพิจารณาว่า สิ่งใดถูก สิ่งใดผิด สิ่งใดควรทำ สิ่งใดไม่ควรทำ และบางครั้งเกิดภาวะ “เห็นผิด เป็นชอบ” บ้านเมืองจึงมีแต่ความยุ่งยากดังที่เห็น

ในปัจจุบันนี้ ทุกประเทศได้นำแนวคิดการบริหารองค์การขนาดใหญ่มาใช้ในการบริหารประเทศ เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ ด้วยการจัดทำ “วิสัยทัศน์” ของชาติ เป็น “ภาพลักษณ์ที่ต้องการเห็น” โดยมีทั้งภาพของคน ภาพของระบบงาน ภาพของการใช้ความรู้และเทคโนโลยี ภาพของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ฯลฯ ที่ทุกคนในชาติมีส่วนร่วมในการ “มอง” เพื่อให้เห็น “ตรงกัน” และมีความมุ่งมั่นที่จะผลักดันให้สิ่งที่ทุกคน “วาดหวัง” ไว้นี้เกิดขึ้นตามแผนงานที่ “ร่วมกัน” ทำ

“ภาพของคน” เรียกว่า “พลังแผ่นดิน” ที่ประกอบด้วย ๒ ส่วน คือ “ความสามารถหลัก” (Core Competencies) ที่บ่งบอกความสามารถในการแข่งขันของ “คน” และ “ค่านิยมหลัก” (Core Values) หรือ “พลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม” ที่บ่งบอก “คุณค่า” ที่พึงประสงค์ของคนในชาติ ซึ่งบางประเทศอาจเลือกใช้คำใดคำหนึ่ง แต่มีความหมายรวมทั้งสองมิติ

ตัวอย่างของประเทศที่ใช้ “ความสามารถหลัก” เป็น “เป้าหมาย” ในการพัฒนา “คน” คือ นิวซีแลนด์ โดยกำหนดความสามารถหลักของ คนในชาติที่ต้องมีการพัฒนาตั้งแต่เด็กจนถึงผู้ใหญ่ ๕ ประการ คือ (๑) ความสามารถในการบริหารจัดการตัวเอง (Self Managing) (๒) ความสามารถในการใช้ภาษาและสื่อ (Using Language Symbol and Text) (๓) ความสามารถในการคิด (Thinking) (๔) จิตสำนึกในการมีส่วนร่วม และเสียสละ (Participating and Contributing) และ (๕) จิตสำนึก ในการมีความสัมพันธ์กับผู้อื่น (Relating to Others)

ส่วนตัวอย่างของประเทศที่นำ “ค่านิยมหลัก” มาใช้ในการพัฒนา “คุณค่า” ของคน คือ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนเวียดนาม โดยนำ คำสอนของ “โฮจิมินห์” มากำหนดเป็น “คุณลักษณะอันพึงประสงค์” ของ คนเวียดนาม ๔ ประการ คือ (๑) รักประเทศชาติ รักประชาชน (๒) เรียนเก่ง ทำงานเก่ง (๓) รักษาอนามัยดี (๔) วินัยดี และ (๕) ซื่อสัตย์ กล้าหาญ

อีกประเทศหนึ่งที่นำระบบ “คุณค่า” ทั้งความสามารถและค่านิยม มาผสมกันเพื่อใช้ในการพัฒนา “คน” คือ สาธารณรัฐเกาหลี โดยตั้ง เป้าหมายในการพัฒนา “คน” ๔ ประการ ได้แก่ (๑) ทำงานเป็นทีม (๒) เปิดใจกว้าง (๓) การสร้างนวัตกรรม และ (๔) รักษาสุขภาพงานที่ทำ

การกำหนด “เป้าหมาย” ในการพัฒนา “พลังแผ่นดิน” ด้วยการ ร่วมกันกำหนด “ความสามารถ” และ “ค่านิยม” ของชาตินี้ ช่วยให้คนทั้ง ชาติ “เห็น” เป้าหมายในการพัฒนา “คน” ที่ “ตรงกัน” ทำให้ “สื่อกลาง” ในการให้ความรู้กับ “คน” ในระบบการกล่อมเกลாதาสังคม (Socialization) ได้แก่ บิดามารดา ครูอาจารย์ ผู้สอนทางศาสนา ชุมชน ประชาสังคม และสื่อมวลชน สามารถกำหนด “ยุทธศาสตร์” การพัฒนา “คน” ได้อย่างประสานสอดคล้องกันอย่างเป็นระบบ และมุ่งสู่ “เป้าหมาย”

เดียวกัน คนชาติก็จะเป็น “พลังแผ่นดิน” ที่สร้างความเจริญก้าวหน้าให้กับประเทศอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

อีกทั้งจะมีพลังในการต่อต้านกระแสโลกาภิวัตน์ที่แพร่กระจาย “สิ่งใหม่” เข้าสู่โสตประสาทของคนอย่างไร้ข้อจำกัด จนมีผลให้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคนไปสู่สิ่งที่ไม่ดีดังที่เห็นกันอยู่ในปัจจุบัน หากเราสามารถสร้าง “ภูมิต้านทาน” นี้ให้กับคนในสังคมได้ สังคมก็จะกลับมาอยู่ร่วมกันอย่าง “สันติสุข” ดังเดิม

ทั้งหมดนี้ คือ “ยุทธศาสตร์การพัฒนาพลังแผ่นดิน” ซึ่งเป็นอีกมิติหนึ่งของ “ยุทธศาสตร์ชาติ” ซึ่งต้องมีกระบวนการกำหนดแผนพัฒนาศักยภาพของประเทศแบบบูรณาการอย่างมีเหตุผล ด้วยการเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายได้มี “ส่วนร่วม” ในการเสนอข้อคิดเห็น เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างเป็นระบบ และเตรียมรับมือกับปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต โดยคำนึงถึงผลสำเร็จของการพัฒนาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายหลักของชาติ คือ “ผลประโยชน์ของชาติ” อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

อีกทั้ง เป็นการสืบทอดและรักษา “มรดก” ที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระราชทานไว้ตั้งแต่เมื่อ ๑๐๐ ปีก่อนด้วย

การกล่อมเกลากางสังคม

เหตุการณ์วางระเบิดที่บริเวณย่านการค้าราชดำริเมื่อวันเสาร์ที่ผ่านมา ได้ทำให้ประชาชนที่ไม่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งต้องสังเวยชีวิตไป ๑ คนและบาดเจ็บอีกจำนวนหนึ่ง เป็นเครื่องตอกย้ำผลของความขัดแย้งระหว่างคนในชาติที่รุนแรงจนถึงขั้นฆ่าคนโดยไม่มีกรรมไคร่แค้นซึ่งเป็นภาวะที่ “ผิดมนุษย์” ได้

“ใครเป็นผู้ทำ” เป็นหน้าที่ของผู้พิทักษ์สันติราษฎร์จะต้องรีบเร่งหาตัวผู้กระทำความผิดมารับโทษให้ได้โดยเร็ว อย่าพูดแต่เพียงว่าเป็นการ “สร้างสถานการณ์” แล้วปล่อยให้ประชาชนต้องตกเป็น “เหยื่อ” ของความขัดแย้งซ้ำแล้วซ้ำอีก ดังเช่นที่ผ่านมา

สิ่งที่ทุกฝ่ายปฏิเสธไม่ได้ คือ ความขัดแย้งที่ทำให้คนไทยทะเลาะกันอย่างรุนแรงจนกระทั่งกำลังมีแนวโน้มที่จะ “ลั่นชาติ” อยู่ขณะนี้ มีสาเหตุมาจากคนไทยมี “ความรู้” ไม่เท่ากัน ทำให้เข้าใจบางเรื่องตามสิ่งที่ตนเชื่อ จนเกิดการ “มองต่างมุม” โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องความคิดทาง “การเมือง”

“การเมือง” เป็นเรื่องของ “อำนาจ” ที่นำไปสู่ “เงินตรา” ซึ่งเป็นสุดยอดปรารถนาของคนที่ยังมัวเมาในกิเลสสิ่งเศร้าหมอง ได้แก่ ความรัก ความโลภ ความโกรธ ความหลง และความกลัวการสูญเสียอำนาจ จึงมีการแย่งชิงอำนาจทางการเมืองกันอย่างไร้สติ จนถึงขั้นใช้ความเดือดร้อนของประชาชนเป็นเครื่องต่อรอง

ด้วยเหตุนี้ทำให้หลายฝ่ายได้ให้ความเห็นว่า ต้องนำวิชา “หน้าที่พลเมืองและศีลธรรม” กลับมาสอนให้กับเด็กและเยาวชน เพื่อให้ทุกคนในชาติเป็น “พลังแผ่นดิน” และมีความรู้เพียงพอที่จะดำรงชีวิตอยู่ในวิถีประชาธิปไตยอย่างสงบสุขได้

รัฐบาลจึงสั่งการให้กระทรวงศึกษาธิการรับไปพิจารณาดำเนินการโดยด่วน

ถ้าพิจารณาแนวทางการแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งทางการเมืองของคนในชาติด้วยการให้ “ความรู้ที่ถูกต้อง” นั้น เป็นหลักการสำคัญของ “การเรียนรู้ทางการเมือง” และสามารถแก้ไขปัญหาได้เป็นอย่างดี

แต่ถ้ามอบให้กระทรวงศึกษาธิการสอนเด็กเพียงอย่างเดียวโดยไม่สอนพ่อแม่เด็กและภาคส่วนอื่น อาจไม่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมมากนัก เพราะผู้ใหญ่ยังไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงทางความคิดและไม่เลิกทะเลาะกัน

นอกจากนั้น ถ้าสาระของการสอนขาดเหตุผลที่ถูกต้องและขาดความเที่ยงตรงทางวิชาการแล้ว อาจจะทำให้เกิดการโน้มน้าวให้ผู้เรียน “เชื่อ” ในสิ่งที่ผู้มีอำนาจรัฐหรือผู้เขียนตำราต้องการได้

ดังจะเห็นได้จากในยุคที่กระแสต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์รุนแรงที่ผ่านมา ได้มีการห้ามเรียนรู้แนวคิดทางการเมืองในเรื่องสังคมนิยมด้วย จนทำให้เราไม่ได้เรียนรู้อะไรที่สำคัญ เช่น แนวคิด Thesis & Antithesis ของ Hegel ซึ่งเป็นการอธิบายถึงการขัดแย้งทางความคิดของคนในสังคม เมื่อมีความเชื่อใหม่ เป็นต้น

ในเรื่องนี้นักรัฐศาสตร์ได้เสนอว่า ต้องมีการวางระบบการเรียนรู้ทางการเมืองด้วยกระบวนการ “กล่อมเกลางานสังคม” (Socialization) ซึ่งจะทำให้ความรู้ที่ “ถูกต้อง” กับคนในสังคมอย่างเป็นระบบ เช่น Rush & Athoff ได้ให้แนวคิดว่า

คนในสังคมไม่ว่าจะเป็นเด็กหรือผู้ใหญ่ถูกห้อมล้อมด้วย “สื่อกลาง” ที่ให้ข้อมูลความรู้กับคนในสังคม ๖ กลุ่ม คือ ครอบครัว สถาบันศึกษา ศาสนา ชุมชน กลุ่มคนเสมอกัน (Peer Group) หรือกลุ่มวิชาชีพ และสื่อมวลชน ซึ่งความรู้ที่คนในสังคมได้รับนี้ จะสร้าง “ค่านิยมและทัศนคติ” ในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

โดยความรู้ที่ได้รับจะต้องเป็นสิ่งที่ “ถูกต้องและเสริมสร้างคุณงามความดี” จึงจะทำให้บุคคลนั้นยึดถือปฏิบัติกันแต่ในสิ่งที่ดีงาม จนก่อให้เกิด “ประโยชน์สุข” กับทุกคนในสังคมอย่างต่อเนื่อง

เมื่อคนในสังคมได้รับการพัฒนาความคิดความเชื่อในสิ่งที่ถูกต้องและดีงามอย่างต่อเนื่องแล้ว จะสร้างบุคลิกภาพและประสบการณ์ที่สืบทอดกันจนเป็น “วัฒนธรรม” หรือวิถีชีวิตอันดีงามชีวิต ซึ่งจะส่งผลให้การอยู่ร่วมกันเป็นไปด้วยความสงบสุข และทุกคนช่วยกันพัฒนาให้สังคมมีความเจริญก้าวหน้าไปในทิศทางเดียวกัน

อย่างไรก็ดี เงื่อนไขของความสำเร็จในการกล่อมเกลาสังคม (บางตำราใช้ว่า “การหล่อหลอมทางสังคม” หรือ “การขัดเกลาทางสังคม”) มี ๒ ประการ คือ (๑) กระบวนทัศน์ (Paradigm) ของสื่อกลางทั้ง ๖ “ต้อง” สอดคล้องตรงกัน และ (๒) “ต้อง” มีการเปลี่ยนแปลงองค์ความรู้ ตามการเปลี่ยนแปลงของสังคม

ในเรื่องกระบวนทัศน์ที่ตรงกันหรือไปในทางเดียวกันของสื่อกลางทั้ง ๖ นั้น เป็นสิ่งที่สำคัญมาก ทั้งนี้เพราะหากสื่อกลางให้ความรู้ที่ตรงข้ามกัน จะทำให้คนในสังคมเกิดความสับสนว่า “สิ่งใดดีควรทำ สิ่งใดไม่ดีไม่ควรทำ” และทำให้คนมักจะเลือกปฏิบัติในสิ่งที่ไม่ดีมากกว่าจะปฏิบัติในสิ่งดีที่ทำได้ยากและลำบากกว่า

เช่น ครูสอนให้เด็กรู้จักเคารพสิทธิของผู้อื่นด้วยการเข้าแถวตามลำดับก่อนหลัง แต่พ่อแม่ที่มีอำนาจในสังคมมักสอนให้ลูกใช้อิทธิทธิ์แรงคิว หรือใช้เส้นสายให้ลูกไม่ต้องรอคอยเหมือนผู้อื่น เด็กก็จะซึมซับวัฒนธรรมอำนาจนิยมจากพ่อแม่ซึ่งสะดวกสบายมากกว่าเข้าแถวคอยตามสิทธิ

หรือ การที่พ่อแม่ขับรถอย่างไม่สนใจกับกฎจราจร ขับรถเร็ว แชนซ่าย แชนขวา เพื่อให้ตนถึงที่หมายเร็วกว่าผู้อื่น ก็จะเป็นการหล่อหลอมให้ลูกมีนิสัยไม่เคารพกฎ กติกา มารยาทที่สังคมกำหนด ในขณะที่ทุกภาคส่วนพยายามรณรงค์ให้ทุกคนเคารพกฎจราจรกันอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างระเบียบวินัยให้กับคนในสังคม

หรือ การที่ทุกฝ่ายรณรงค์ให้ลด ละ เลิก อบายมุข เช่น การพนันที่สร้างปัญหาสังคมมากที่สุด แต่นักธุรกิจและสื่อมวลชนยังพยายามสร้างกิจกรรมชิงโชคต่างๆ รวมทั้งการทายผลฟุตบอลโลกที่เพิ่งผ่านมา โดยอ้างว่า เป็นการ “เสี่ยงโชค” แต่ก็ต้องยอมรับว่า สิ่งนี้สามารถเชื่อมโยงไปถึงการพนันผลฟุตบอลของเยาวชนได้

หรือ การที่เราสอนให้ “เด็กไทยไม่โกง” ในขณะที่ผู้ใหญ่ในบ้านเมืองที่คอร์รัปชันหรือ “โกงบ้านโกงเมือง” ยังมีฐานะความเป็นอยู่ที่ดี สะดวกสบายและเป็นที่ยอมรับในสังคม อีกทั้งไม่มีใครเอาผิดได้ เมื่อสังคมเป็นเช่นนี้ เราจะให้เด็กที่เป็นอนาคตของชาติ “ไม่โกง” ได้อย่างไร

ตัวอย่างที่กล่าวมานี้ เป็นเพียงเล็ก ๆ น้อยๆ ที่เห็นได้ง่ายในสังคมไทยซึ่งยังมีอยู่อีกมากมายที่สื่อกลางในสังคมไทยยัง “มองต่างมุม” และสอนให้คนในสังคมบางส่วน ไม่สามารถแยกแยะได้ว่า “สิ่งใดดี สิ่งใดไม่ดี”

นอกจากนี้ สารของ “ความรู้” ที่สื่อกลางให้กับคนในสังคม จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้ “ทันสมัย ทันเหตุการณ์” ด้วย โดยผู้รับผิดชอบในการพัฒนาสังคม ต้องศึกษาและสังเคราะห์ “วัฒนธรรม” รวมทั้งกำหนดกลยุทธ์ในการปลูกฝังคุณงามความดีให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม

โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคโลกาภิวัตน์ที่การเคลื่อนย้ายวัฒนธรรม มีมากมายและหลากหลาย ทำให้คนในสังคมเกิดความสับสนได้ง่ายว่า “สิ่งใดดี ควรทำ” และ “สิ่งใดไม่ดี ไม่ควรทำ”

ในเรื่องนี้ Rush & Athoff ได้แนะนำว่า ควรมีการทบทวนความรู้ที่จะปลูกฝังให้กับคนในสังคมอยู่เสมอ โดยต้องแสวงหาว่า วัฒนธรรมใดดีควรอนุรักษ์ไว้ วัฒนธรรมใดควรได้รับการพัฒนาให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม และวัฒนธรรมใดควรสร้างขึ้นใหม่ เพื่อต้านทานการเคลื่อนย้ายทางวัฒนธรรม

ถ้านำแนวคิดนี้มาพิจารณากับสังคมไทย จะเห็นว่า ประเทศไทยของเรา ยังไม่มีการกล่อมเกลางานสังคมที่เป็นระบบ และไม่มีการปลูกฝังสั่งสอนในสิ่งที่ถูกต้องอย่างประสานสอดคล้องกัน

อีกทั้ง ยังไม่มีการพัฒนาวัฒนธรรมหรือวิถีชีวิตในระบอบประชาธิปไตยของคนในชาติให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก เพื่อต้านทานการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมที่ไม่เหมาะสมกับสังคมไทย

ประชาชนจึงขาดความรู้ในสิ่งที่ถูกต้องและตรงกัน ทำให้ไม่สามารถแยกแยะได้ว่า “สิ่งใดดี สิ่งใดไม่ดี” จนเกิดความคิดความเชื่อที่สร้างประโยชน์ให้กับตน เช่น โกงเล็กน้อยไม่เป็นไร หรือทำผิดกฎหมายได้แต่อย่าให้ถูกจับได้ และเป็นที่มาของ “การมองต่างมุม” จนกลายเป็นวัฒนธรรมที่เลวร้ายในสังคมไทยปัจจุบัน

นอกจากนั้น ยังมีคนบางกลุ่มใช้ช่องว่างนี้ ปลุกกระดมให้ประชาชนที่ต่ออยู่ภาวะหลงผิดไปเชื่อในสิ่งที่ไม่ถูกต้องและเป็นไปไม่ได้ เพื่อให้ได้ผลทางการเมืองตามที่ตนต้องการ

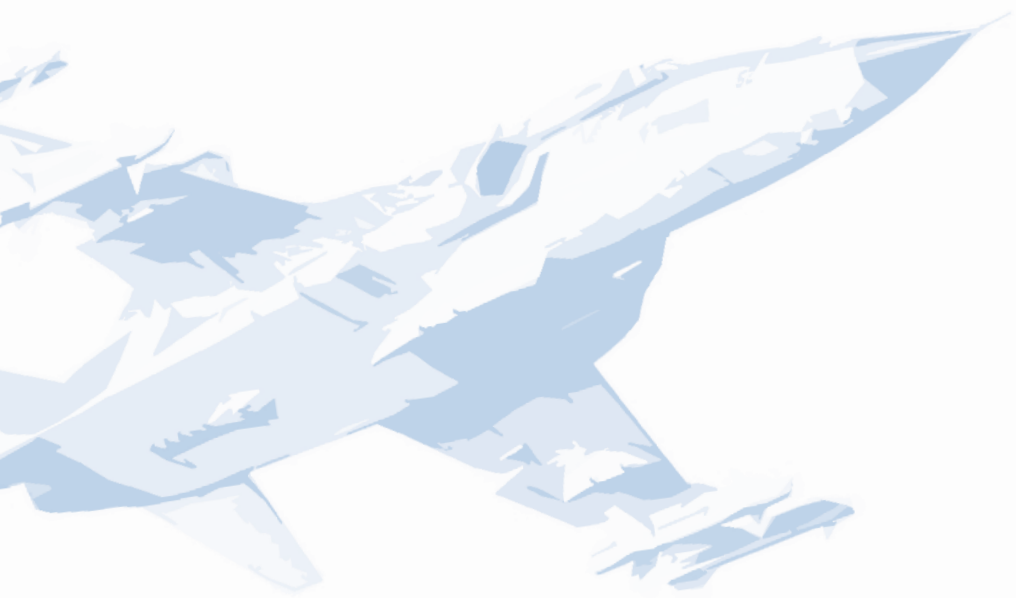
เช่น การนำแนวคิด “ประชานิยม” ที่สอนให้ประชาชนเชื่อว่า รัฐจะให้ทุกอย่างที่ต้องการให้กับทุกคนโดยไม่ต้องทำงาน ซึ่งเป็นไปไม่ได้เพราะไม่มีรัฐใดสามารถวางโครงสร้างทางเศรษฐกิจเพื่อสนับสนุนนโยบายนี้ได้ หรือการใช้สงครามข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อมวลชนให้ประชาชนหลงผิดเพื่อประโยชน์ทางการเมือง เป็นต้น

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การให้ความรู้ที่ไม่ถูกต้องหรือสอนกันอย่างผิดๆ นี้ เป็นรากเหง้าของปัญหาความขัดแย้งในสังคมไทยที่ถูกฝังรากลึกกันมานาน

ดังนั้น “กระบวนการกล่อมเกลாத่างสังคม” จึงเป็นเรื่องหนึ่งที่ต้องได้รับการพัฒนาในการปฏิรูปประเทศที่กำลังดำเนินการอยู่ในขณะนี้

กล่อมเกลาสังคมด้วย “บวร”

เมื่อผมเป็นเด็ก เวลาที่ชนมากๆ หรือประพัติน
ไม่เหมาะสมกับสภาพสังคมที่กำหนด เช่น กริยาไม่เรียบร้อย
หรือมารยาทไม่ดี มักจะถูกผู้ใหญ่ดุว่า “พ่อแม่ไม่สั่งสอน”

ผมจำได้ว่า กลัวคำนี้มาก และพยายามทำตัวให้ดีเพื่อที่
จะได้ไม่ถูกดุ เพราะจะกระเทือนไปถึงคุณพ่อคุณแม่ที่สอนผม แต่
ผมไม่จำเองทำให้คนเขาว่าไปถึงพ่อแม่ และการทำผิดต่างๆ ที่รู้
เป็นเรื่องที่ไม่น่ากระทำ

แต่เมื่อโตขึ้นผ่านการเรียนรู้มากขึ้นจึงรู้ว่า การดำเนิน
พ่อแม่เวลาเด็กประพัตินไม่ได้ดั้น เพราะ “พ่อแม่” ผู้ให้กำเนิดลูก
มีหน้าที่อบรมสั่งสอนให้ลูกเป็นคนดีของสังคม และเป็นจุดเริ่มต้น

ของ “กระบวนการกล่อมเกลாதงสังคม” (Socialization) โดยยกย่องว่า “พ่อแม่ คือ ครูคนแรกของลูก”

ในอดีตพ่อแม่จะนำหลักศาสนาและสิ่งที่ตนนับถือมาเป็นหลักในการสอนให้ลูกเป็น “คนดีของสังคม” เช่น ความซื่อสัตย์สุจริต ความเมตตา กรุณา การรักษาศีล ๕ ของพุทธศาสนิกชน เป็นต้น แล้วพาลูกไปสัมผัสกับขนบธรรมเนียมประเพณีของศาสนาและชาติของตน เพื่อใช้เป็นหลักพื้นฐานในการปลูกฝังกระบวนการทัศน์ “คนดี” ที่จะก้าวไปเป็น “พลเมืองดี” ของชาติ

เมื่อถึงวัยเรียนพ่อแม่จะส่งลูกไปโรงเรียน ซึ่งอาจจะเป็นโรงเรียนสามัญหรือโรงเรียนวัดหรือโรงเรียนศาสนาแล้วแต่ความสะดวก เพื่อสืบต่อกระบวนการกล่อมเกลாதงสังคมให้กับลูก ซึ่งโรงเรียนจำเป็นต้องวางระบบความรู้ของการกล่อมเกล่าให้ประสานสอดคล้องกับที่พ่อแม่และศาสนาสอน จึงมีระบบที่เรียกกันสั้นๆว่า “บวร” หรือ “บ้าน-วัด-โรงเรียน”

แต่ถ้าให้ถูกต้องกับหลักวิชาการจะต้องเป็น “ครอบครัว-ศาสนา-โรงเรียน” เพราะสังคมไทยในปัจจุบันเป็น “พหุสังคม” ที่มีหลายศาสนาและความเชื่อ ซึ่งทุกศาสนาและความเชื่อล้วนแต่มุ่งสอนให้ทุกคนเป็น “คนดี” ทั้งสิ้น

นักรัฐศาสตร์ได้นำแนวคิดนี้มาใช้ในการเรียนรู้ทางการเมืองด้วย เพราะ “การเมือง” เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนในสังคม จึงต้องเรียนรู้ เพื่อ “ทำ” และ “ไม่ทำ” ในสิ่งที่ถูกต้องตามบริบทของตน โดยต้องมีการวางระบบการเรียนรู้ทางการเมืองที่ถูกต้องให้กับสังคมผ่าน “กระบวนการกล่อมเกลาทงสังคม”

เช่น ประชาชนต้องไม่ละเมิดสิทธิผู้อื่น หรือผู้ที่อาสาเข้ามาเป็นนักการเมืองในฐานะผู้แทนปวงชนและบริหารประเทศ เมื่อได้อำนาจรัฐแล้วต้องจัดสรร “สิ่งที่มีคุณค่า” ให้กับคนในสังคมอย่างเท่าเทียมกัน เป็นต้น

สิ่งที่มีคุณค่าหรือสิ่งที่คนอยากได้นี้ ได้แก่ ทรัพย์สิน ความมีเกียรติ ความมั่นคง ความสะดวกสบาย สุขกายสุขใจ ความปลอดภัย สวัสดิภาพความปลอดภัย โอกาสที่จะให้ได้มาในสิ่งที่ต้องการ ฯลฯ

ต่อมาเมื่อโลกหมุนมาถึงยุคทุนนิยมในกระแส “โลกาภิวัตน์” ซึ่งข้อมูลข่าวสารสามารถเข้าถึงบุคคลได้รวดเร็วมากและไร้ข้อจำกัด ทำให้มนุษย์มีกิเลสตัณหาทวีคูณมากขึ้น โดยเฉพาะความต้องการ “อำนาจและเงินตรา” ในกลุ่มของชนชั้นปกครองที่มีโอกาสเข้ามาใช้อำนาจรัฐ จึงทำให้มีการแย่งชิงอำนาจรัฐมีมากขึ้น

ทั้งนี้เพราะการมีอำนาจรัฐสามารถบันดาลให้ทุกสิ่งเป็นไปตามที่ใจต้องการได้ง่าย จึงมักจะทำอะไรตาม “อำเภอใจ” โดยไม่คำนึงว่า สิ่งนั้นเป็นสิ่งที่ดีหรือไม่ดี ซึ่งหมายถึง การใช้อำนาจโดยมิชอบนั่นเอง

“ยา” แก่โรคการทำตามอำเภอใจของชนชั้นปกครอง คือ ระบบธรรมาภิบาลหรือการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ซึ่งวางระบบให้ชนชั้นปกครองต้องฟังเสียงประชาชนก่อนที่จะกำหนด กฎ กติกา มารยาทที่เป็นบรรทัดฐานของสังคม และมีระบบการควบคุมเพื่อให้เกิดความโปร่งใสและมีประสิทธิภาพในการบริหาร

แนวคิดนี้เป็นที่มาของระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Democracy) หรือการเมืองภาคประชาชน ที่ชนชั้นปกครอง “ต้อง” ให้ความสำคัญกับการรับฟังความเห็นของ “ประชาชน” จากชุมชนต่างๆ ในฐานะ “เจ้าของประเทศ”

และเป็น “นาย” ที่จ้างข้าราชการของรัฐ ทั้งนักการเมืองและข้าราชการประจำ มาบริหารประเทศเพื่อรักษา “ผลประโยชน์ของชาติ” คือ ความมั่นคง มั่งคั่ง และการมีเกียรติศักดิ์ศรีในเวทีการเมืองโลก

ที่สำคัญ คือ ไม่ได้จ้างข้าราชการของรัฐมาประกอบอาชีพ หรือทำมาหากินเพื่อสร้างควมร่ำรวย ให้กับตนเองและพวกพ้อง

ด้วยการมีพฤติกรรมใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบ เบียดบังสิ่งที่ควรจัดสรรให้กับประชาชนอย่างเท่าเทียมกัน ไปให้กับครอบครัวตนเองและพวกพ้อง ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นการบ่อนทำลายความมั่นคงและความเจริญก้าวหน้าของประเทศชาติอย่างร้ายแรง

ดังนั้น เพื่อให้การกำหนดนโยบายสาธารณะของรัฐตรงกับความต้องการของประชาชน และเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมอย่างแท้จริง รวมทั้งเป็นการใช้อำนาจรัฐโดยชอบธรรม สังคมสมัยใหม่จึงกำหนดให้มีกระบวนการรับฟังความเห็นจาก “ชุมชน” ผู้มีส่วนได้เสียขึ้น

และสร้างระบบการตรวจสอบและควบคุมการปฏิบัติงานของภาครัฐจาก “ภาคประชาสังคม” (Civil Society) ซึ่งไม่ใช่ภาครัฐหรือรัฐจัดตั้งขึ้น และไม่ใช้ประชาชนที่มีส่วนได้เสียจากนโยบายสาธารณะนั้นๆ

บทบาทที่สำคัญของภาคประชาสังคม คือ การให้ความรู้และข้อมูลที่ถูกต้องกับประชาชนและรัฐบาล โดยเป็นสื่อกลางในการถ่วงดุลการใช้อำนาจรัฐ ด้วยการนำความต้องการของประชาชนไปต่อรองกับข้าราชการของรัฐบาลในฐานะผู้ใช้อำนาจรัฐ ซึ่งบุคคลกลุ่มนี้มักจะเป็นกลุ่มวิชาชีพที่รวมตัวกันอย่างเป็นอิสระ และเป็นผู้มีอุดมการณ์ “จิตอาสา”

นอกจากนั้น ยังมีกลุ่มคนอีกกลุ่มหนึ่งซึ่งมีความสำคัญมากในยุคโลกาภิวัตน์ คือ “สื่อมวลชน” ซึ่งต้องมีบทบาทในการบ่อนข้อมูลที่ถูกต้องให้กับคนในสังคม หรือมีความเป็นกลางอย่างแท้จริง

โดยสื่อมวลชนควรจะ ไม่เข้ากับฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด กล่าวคือ ไม่เข้าข้างรัฐบาล และไม่เข้าข้างประชาชน ด้วยการสื่อข้อมูลจากทั้งสองฝ่ายตามความเป็นจริงอย่างเท่าเทียมกัน และหลีกเลี่ยงการแสดงความเห็นของตนเกี่ยวกับเรื่องนั้น เพราะจะเป็นการชักจูงความคิดของผู้เสพข้อมูล

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ทำให้กระบวนการกล่อมเกลாதองศาทางสังคมในยุคโลกาภิวัตน์ ต้องมีสื่อกลางในการให้ความรู้ที่ถูกต้องแก่ประชาชน ๖ สื่อกลาง คือ สถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา สถานศึกษา ชุมชน ภาคประชาสังคม และสื่อมวลชน

สิ่งที่สำคัญ คือ สังคมต้องวางระบบที่ทำให้สื่อกลางทั้ง ๖ นี้มีกระบวนการเหมือนกัน เพื่อมิให้ประชาชนสับสนกับข้อมูลที่ “มองต่างมุมกัน” ด้วยการศึกษาวิจัยเพื่อกำหนดว่า วัฒนธรรมหรือวิถีชีวิตใดที่ควรปฏิรูป วัฒนธรรมใดที่ควรยกเลิก และวัฒนธรรมใดที่ควรสร้างขึ้นใหม่ให้สอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป

เมื่อหันมาพิจารณากระบวนการเรียนรู้ทางการเมืองของสังคมไทย คงต้องยอมรับว่า ประเทศไทยของเรายังไม่มีระบบการกล่อมเกลาทองศาทางสังคมที่เป็นรูปธรรม จึงทำให้คนในสังคมไทยสับสนมาก

โดยเฉพาะอย่างยิ่งปรากฏการณ์ในสังคมไทยขณะนี้ ชนชั้นปกครองที่มีความเห็นทางการเมืองที่ต่างกัน ได้เสนอข้อมูลให้กับประชาชนที่แตกต่างกัน จนเกิดการแบ่งฝ่ายและเกิดเป็นข้อขัดแย้งที่ต่อสู้กันอย่างรุนแรงมาก โดยที่กระบวนการกล่อมเกลาทองศาทางสังคมไม่ได้มีบทบาทในการแก้ไขปัญหาอย่างจริงจังเลย

ดังนั้น การปฏิรูปการเมืองโดยรัฐบาลใหม่ จึงควรมีการกำหนดยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการพัฒนาระบบการกล่อมเกลาทองศาทางสังคมที่สามารถสร้างกระบวนการเรียนรู้ทางการเมืองและระบอบประชาธิปไตยที่มีประสิทธิภาพในสังคมไทย ด้วยการเพิ่มบทบาทของชุมชน ประชาสังคม และสื่อมวลชนในการให้ความรู้ที่ถูกต้องกับประชาชน

และมีกระบวนการขับเคลื่อนการพัฒนาระบบราชการเพื่อสร้างระบบธรรมาภิบาลภาครัฐให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม โดยให้ครอบคลุมถึงนักการเมืองที่เข้ามาดำรงตำแหน่งบริหารด้วย

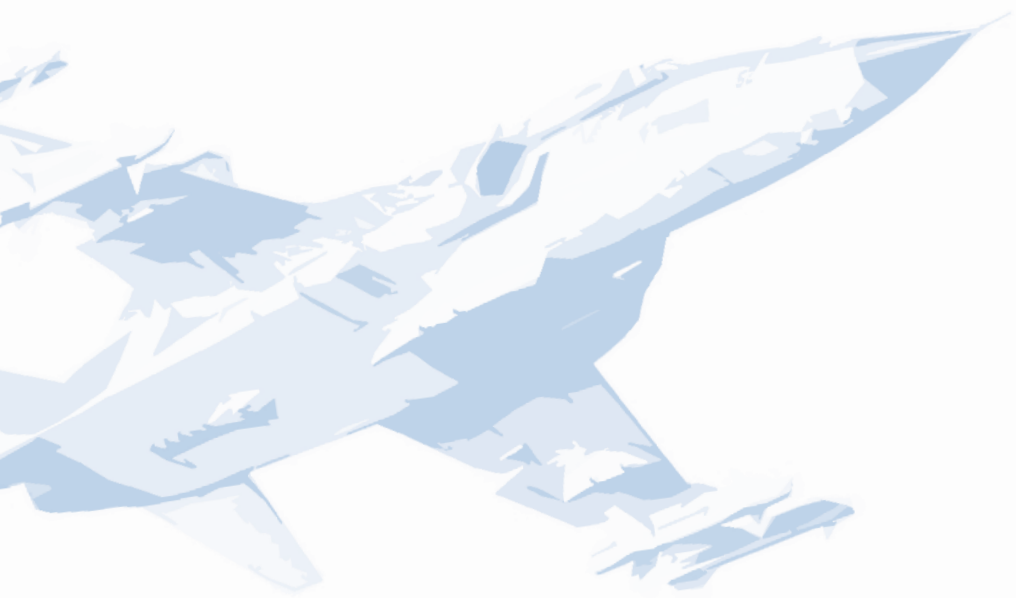
สำหรับการแก้ปัญหาเฉพาะหน้านั้น ชนชั้นปกครองที่มีบทบาทในสังคมต้องไม่ “เลียนแบบ” กระทำในสิ่งที่เคยทำให้ประเทศชาติเสียหายมาแล้ว เพราะ “การทำไม่ดีทั้งๆ ที่รู้ เลวร้ายกว่าการทำโดยที่ไม่รู้”

ขณะเดียวกันภาคประชาสังคมและสื่อมวลชนต้องทำหน้าที่สื่อกลางในการให้ความรู้ที่ถูกต้องกับประชาชน เพื่อมิให้หลงผิดไปเข้ากับฝ่ายที่กำลังก่อความหายนะให้กับประเทศเพื่อสนองตัณหาของตน

บ้านเมืองของเราจะได้เริ่ม “พัฒนา” ไปในทิศทางที่ถูกที่ควรเสียที่เรา “หยุดพัก” มานาน จนเพื่อนบ้านเขาแซงไปหมดแล้วครับ

การกล่อมเกลากทางสังคม ของคนญี่ปุ่น

ก่อนอื่นผมต้องขอแสดงความเสียใจอย่างสุดซึ้งต่อพี่น้องประชาชนชาวญี่ปุ่นที่ประสบเคราะห์กรรม ซึ่งสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินไปจำนวนมาก จากมหันตภัยธรรมชาติแผ่นดินไหวขนาด ๙ ริกเตอร์และสึนามิที่เมืองเซนไดและบริเวณชายฝั่งตะวันออกเฉียงเหนือของเกาะฮอนชู เมื่อวันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๕๔ ที่ผ่านมา

ผลข้างเคียงของโศกนาฏกรรมในครั้งนี้ ทำให้เครื่องปฏิกรณ์ของโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ ๒ แห่งที่เมืองฟูกูชิม่า มีความร้อนสูงจนอาจมีผลให้แกนปฏิกรณ์นิวเคลียร์หลอมละลายซึ่งจะ

ทำให้เกิดการแพร่กระจายของสารกัมมันตภาพรังสีที่เกิดผลอย่างรุนแรงต่อชีวิตของผู้คนจำนวนมาก

ขณะที่รัฐบาลญี่ปุ่นกำลังพยายามแก้ไขทำให้เกิดความสูญเสียต่อมวลมนุษยชาติอย่างสุดความสามารถ จึงมีข่าวของผู้เสียชีวิต “ฟูกูชิม่า ๕๐” จำนวน ๑๘๐ คน ที่ยอมสละชีวิตของตนเข้าแก้ไขปัญหาที่ร้ายแรงของโลกครั้งนี้ โดยให้เหตุผลว่า “เป็นความรับผิดชอบ” ซึ่งทำให้คนทั่วโลก “ทิ้ง” ในความเสียสละของคนกลุ่มนี้

นอกจากนั้น สื่อมวลชนทุกสาขาเริ่มเผยแพร่ข่าว ความมีสติและสงบของคนญี่ปุ่นที่มีมากกว่าประเทศอื่นๆ ซึ่งเริ่มตั้งแต่การยอมรับหันตภัยอย่างสงบโดยไม่ไววายเป็น การมีระเบียบวินัยเข้าแถวรับการแบ่งปันน้ำดื่มที่มีอยู่อย่างจำกัด การเข้าแถวซื้อสินค้าที่กำลังขาดแคลนโดยไม่แย่งชิงกันเหมือนชาติอื่น ไม่มีการลักขโมยของกัน แม้กระทั่งสิ่งมีค่าที่ตกอยู่ ถ้าไม่ใช่ของตนก็จะทิ้งไว้ โดยคิดว่าเจ้าของคงกำลังหาอยู่เช่นเดียวกัน ฯลฯ

ที่สำคัญคือ ชาวญี่ปุ่นเชื่อในคำแนะนำของรัฐบาลทุกอย่าง เช่น การให้อพยพประชาชน ๒๐๐,๐๐๐ คน ออกจากพื้นที่ในรัศมี ๓๐ กิโลเมตรอย่างเป็นระเบียบโดยต้องไปอยู่ในพื้นที่จำกัดที่ลำบาก ผู้ประสบเคราะห์กรรมหลายแห่งต้องอยู่โดยที่ไม่มีไฟฟ้าใช้ท่ามกลางความหนาวเหน็บของอากาศ โดยไม่มีปฏิกิริยาที่สร้างความลำบากใจให้กับรัฐบาลซึ่งกำลังแก้ไขปัญหาสำคัญของโลกด้วยความรู้และ “สมาธิ” เลย

พรรคฝ่ายค้านก็ไม่ฉวยโอกาสโจมตีรัฐบาล เพื่อแสวงหาประโยชน์ในทางการเมือง ปล่อยให้รัฐบาลแก้ไขปัญหาอย่างเต็มความสามารถ ซึ่งต่างกับระบอบประชาธิปไตยของบางประเทศ

ประชาชนชาวญี่ปุ่นที่ไม่ประสบเคราะห์กรรมก็ “เสียสละ” ช่วยกันประหยัดไฟฟ้าที่ต้องลดลงไปประมาณร้อยละ ๓๐ โดยให้เหตุผลว่า เพื่อให้คนที่มีความจำเป็นได้ใช้ และให้ความช่วยเหลือผู้ประสบเคราะห์กรรมในสิ่งที่ตนทำได้อย่างสงบ

ทหารญี่ปุ่นเป็นหน่วยงานหลักในการแก้ไขปัญหของชาติ ก็ใช้
ทรัพยากรของกองทัพมาช่วยเหลือประชาชนและรัฐบาลอย่างไม่รู้จัก
เหน็ดเหนื่อย และไม่กลัวสารกัมมันตภาพรังสีที่มีข่าวว่าแพร่กระจายอยู่ทั่วไป

เรื่องการไม่กลัวสารกัมมันตภาพรังสีของคนญี่ปุ่นนี้ เป็นเรื่อง
แปลก เพราะชาวญี่ปุ่นเป็นชาติเดียวที่มีประสบการณ์จากภัยของอาวุธ
ปรมาณูในสงครามโลกครั้งที่สอง

แต่ชาวญี่ปุ่นได้เรียนรู้ด้วย “วิชา” ว่า ญี่ปุ่นไม่มี
ทรัพยากรธรรมชาติ การพึ่งพิงเชื้อเพลิงฟอสซิลจากตะวันออกกลางที่ต้องมี
วันหมดไปเป็นจุดอ่อนทางยุทธศาสตร์ของชาติ จึงต้องหันมาพึ่งโรงไฟฟ้า
นิวเคลียร์ที่มีอันตราย ดังนั้น แม้กระทั่งเกิดเหตุการณ์ครั้งนี้แล้ว คนญี่ปุ่น
ยังพูดว่า เขาต้องอยู่กับโรงไฟฟ้านิวเคลียร์อย่างปลอดภัย “ให้ได้”

ลักษณะอันนิสัยอันดีงามของคนญี่ปุ่นในยามที่ประเทศประสบ
วิกฤตการณ์นี้ บางคนอาจให้ความเห็นว่า เป็นเพราะญี่ปุ่นเคยมี
ประสบการณ์ที่เลวร้ายมามากจึง “ทนได้” แต่ในข้อเท็จจริงแล้ว ต้อง
ยอมรับว่า ญี่ปุ่นมีระบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อสร้าง “พลเมืองดี”
ให้กับชาติ โดยการใช้งานวิจัยเชิงยุทธศาสตร์ แล้วเขียนออกมาเป็น “สมุด
ปกขาว” (White Paper) ด้านต่างๆ โดยเฉพาะด้านสังคมจิตวิทยา

ผมเคยมีโอกาสดำเนินการอ่านสมุดปกขาวด้านสังคมของญี่ปุ่นที่ออกในปี
๒๕๓๖ จำได้ว่า รัฐบาลญี่ปุ่นพยายามอธิบายให้ประชาชนเข้าใจและเห็น
ความสำคัญของการสร้างสังคมญี่ปุ่น ด้วยการปลูกจิตสำนึกให้ผู้หญิงญี่ปุ่น
เป็น “ผู้สร้างพลเมืองดี” ให้กับชาติ (Citizen Maker) ด้วยการเลี้ยงลูกเอง
ตามประเพณีที่สืบทอดมาจากจีน และเสนอยุทธศาสตร์ใหม่ให้ผู้ชายญี่ปุ่น
ปรับเปลี่ยนนิสัยมาเลี้ยงลูกแทนภรรยา

ในเอกสารนั้นอธิบายว่า สังคมญี่ปุ่นกำลังเปลี่ยน เนื่องจากสตรีมี
การศึกษาสูงและมีโอกาสเจริญก้าวหน้าในการประกอบอาชีพ ทำให้ผู้หญิง

ญี่ปุ่นยุคใหม่มองว่า การมีภาระตามประเพณีที่ต้องลาออกจากงานไปดูแลลูกนั้น เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินชีวิต จึงไม่ยอมแต่งงานหรือแต่งงานแล้วไม่ยอมมีลูก

ปัญหาที่เริ่มรุนแรงขึ้น และเกิดปรากฏการณ์แทรกซ้อนที่ผู้ชายญี่ปุ่นเริ่มแต่งงานกับผู้หญิงต่างชาติมากขึ้น ซึ่งญี่ปุ่นยังมีประเพณีไม่ยอมรับบุตรของคนต่างชาตินั้นเป็นประชากรญี่ปุ่น จึงมีการเสนอแนวคิดให้ปรับวัฒนธรรมครอบครัวญี่ปุ่นใหม่ ด้วยการเสนอให้ผู้ชายญี่ปุ่นที่มีโอกาสเจริญก้าวหน้าในอาชีพน้อยกว่าภรรยา ปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตใหม่ด้วยการลาออกจากงานมาเลี้ยงลูกแทนภรรยาบ้าง

เวลาผ่านไปเกือบ ๒๐ ปี ขณะนี้มีผู้ชายชาวญี่ปุ่นสนใจดูแลลูกแทนภริยามากขึ้น รัฐบาลเองก็สนับสนุนด้วยการแก้ไขกฎระเบียบให้ผู้ชายลางานมาดูแลบุตรได้ และสร้างที่เปลี่ยนผ้าอ้อมเด็กไว้ในห้องน้ำผู้ชายช่วยให้พ่อสามารถเลี้ยงลูกได้ ทำให้การเปลี่ยนแปลงทางสังคมราบรื่นและประสานสอดคล้องกัน

แนวคิดนี้สอดคล้องกับทฤษฎี “การกล่อมเกลาทางสังคม” (Socialization) ที่สังคมทุกภาคส่วนตั้งแต่ครอบครัว สถานศึกษา สถาบันศาสนา ชุมชน กลุ่มวิชาชีพ และสื่อมวลชน ร่วมกันสร้างสังคมที่ดีงามด้วยการปรับกระบวนทัศน์เข้าหากัน และช่วยกันปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ด้วยการใช้งานศึกษาวิจัยอธิบายให้คนในสังคมยอมรับและเปลี่ยนพฤติกรรม

จุดเริ่มต้นของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของญี่ปุ่น เริ่มตั้งแต่เด็กลืมตาขึ้นมาดูโลก พ่อแม่จะเริ่มบ่มเพาะให้เด็กมีการควบคุมอารมณ์ที่ดี เมื่ออายุ ๒ ขวบเด็กจะเริ่มเข้ากระบวนการกล่อมเกลาทางสังคม โดยยึดหลัก “บ้าน วัด โรงเรียน” ที่ผนึกแนวทางอย่างประสานสอดคล้องกันในระบบโรงเรียนอนุบาล

ความสัมพันธ์ของพ่อแม่กับเด็กอนุบาลเป็นเรื่องสำคัญที่สุดของคนญี่ปุ่น เราจะเห็นคนญี่ปุ่นจูบลูกเล็กๆ ไปส่งที่โรงเรียน และให้เด็กถือของทุกชิ้นด้วยตนเองเพื่อฝึกความอดทนและพึ่งตนเอง แม้กระทั่งมกุฎราชกุมารนารุฮิโตะและพระวรชายาก็กระทำตนเป็นแบบอย่าง ด้วยการจุพระราชธิดาไปโรงเรียนไม่ว่าแดดออกหรือฝนตก โดยให้พระธิดาถือหรือสะพายกระเป๋าทุกชิ้นด้วยพระองค์เอง

โรงเรียนอนุบาลในญี่ปุ่นส่วนใหญ่จะอยู่รอบ “วัด” และบางแห่งดำเนินการโดยเจ้าอาวาสวัด ทำให้เด็กๆ ค้นชินกับการเล่นในวัดอันร่มรื่นและสงบ ทุกเดือนเด็กต้องไปฟังเทศน์ในวัด ๑ ครั้ง และในวันสำคัญทางศาสนาเด็กต้องไปปฏิบัติศาสนกิจ รวมทั้งเมื่อจบการศึกษาจะต้องไปไหว้พระปฏิบัติตนว่าจะเป็นคนดี

เรื่องวัดกับคนญี่ปุ่นนี้ เป็นวิถีชีวิตคู่กัน ในวันสงกรานต์ปีเก่าคนญี่ปุ่นไม่ฉลองด้วยสุราซึ่งเป็นกิจวัตร แต่จะมีประเพณีไหว้พระสวดมนต์ข้ามปี ซึ่งน่าดีใจที่ประเทศไทยเราเริ่มโครงการนี้แล้ว

ลักษณะนิสัยสำคัญที่ปลูกฝังให้กับเด็กญี่ปุ่นตั้งแต่เกิด คือ ความซื่อตรง รักชาติ รักการเรียนรู้ ทำงานเป็นทีม เสียสละประโยชน์ส่วนตนให้กับส่วนรวม มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีระเบียบวินัย และความเข้มแข็งอดทน โดยพ่อแม่เป็นผู้สอนการดำเนินชีวิตในสังคมให้กับลูกและเป็นแบบอย่างที่ดีของลูกด้วย

สิ่งที่สำคัญ คือ เด็กอนุบาลญี่ปุ่นจะถูกฝึกให้เรียนรู้สิ่งที่ตนต้องประสบ ตั้งแต่ความหนาวไปจนถึงการฝึกเผชิญกับหัตถภัยต่างๆ เพื่อให้มีการเรียนรู้และมีประสบการณ์ในทุกสถานการณ์ที่จะต้องเผชิญในอนาคต โดยในระยะแรกมีพ่อแม่ช่วยเป็นกำลังใจให้

ลักษณะนิสัยอันดีงามของคนญี่ปุ่นที่แฝงไปด้วยความชาตินิยมหรือ “ชาติต้องมาก่อนตน” นี้ เกิดจากการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ของชาติจากข้อเท็จจริงโดยไม่บิดเบือน ทำให้ชาวญี่ปุ่นได้รู้และภาคภูมิใจในความเป็น

ชาติของตนที่ว่าจะรวมตัวกันได้ ทำให้รับรู้บทเรียนอันเจ็บปวดที่เกิดขึ้นจากการสูญเสียเอกราช และสิ่งที่เกิดขึ้นจากธรรมชาติ เช่น ภูเขาไฟระเบิด แผ่นดินไหว ใต้ฝุ่น ฯลฯ และเตรียมพร้อมที่จะเผชิญกับชะตากรรมที่อาจเกิดขึ้นในทุกรูปแบบอย่างไม่หวั่นไหว

จุดเด่นอีกประการหนึ่งของคนญี่ปุ่น คือ ความ “ซื่อตรง” (Integrity) โดยไม่มีการโกหกกัน แม้กระทั่งรัฐบาลญี่ปุ่นเองก็ไม่เคยโกหกหรือปิดบังข้อเท็จจริงกับประชาชน พร้อมกับให้คำแนะนำที่ถูกต้องอยู่ตลอดเวลา ประชาชนจึงเชื่อในข้อมูลข่าวสารที่รัฐบาลเสนอ และปฏิบัติตามคำแนะนำของรัฐบาลในทุกเรื่องอย่างเคร่งครัด

แม้ว่าบางเรื่องเป็นข้อบกพร่อง เช่น การละเลยในการตรวจสอบโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ตามรายการตรวจสอบก็แจ้งให้ทราบในข้อบกพร่องต่างๆ อย่างชัดเจน โดยไม่ปิดบังจนเกิดข่าวลือที่ทำให้ประชาชนสับสน

หรือบางเรื่องที่น่ากลัว เช่น อาหารและนมปนเปื้อนสารกัมมันตภาพรังสี ก็บอกให้ทราบว่าจริง โดยอธิบายว่ายังไม่ถึงขั้นที่มีผลต่อสุขภาพ และแจ้งให้ทราบความคืบหน้าอย่างต่อเนื่อง

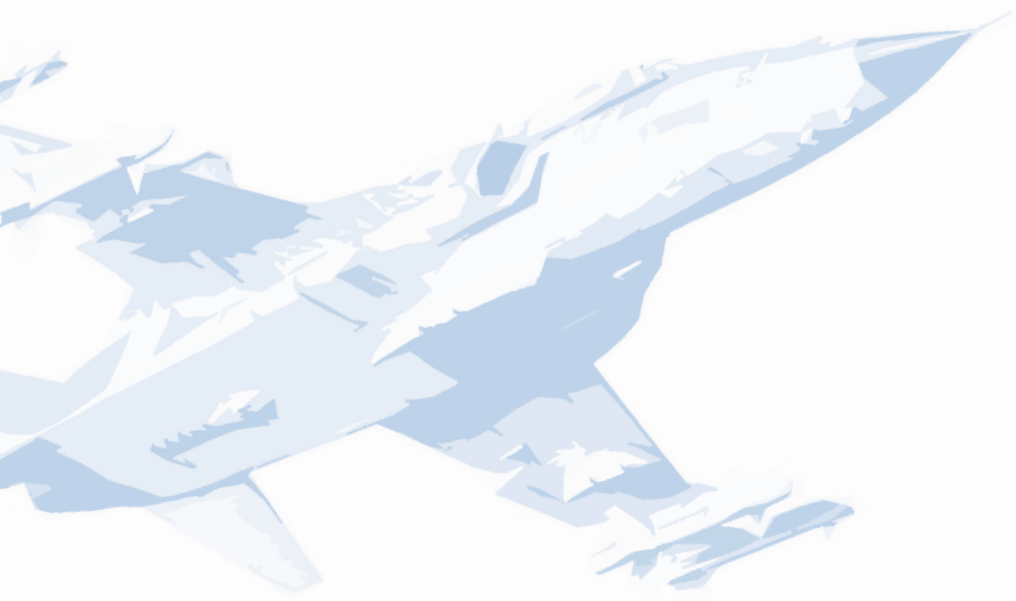
การปฏิบัติของรัฐบาลญี่ปุ่นที่มีความซื่อตรงนี้ ทำให้การปฏิบัติงานมีความโปร่งใส ชัดเจน และมีธรรมาภิบาล ทำให้ประชาชนเชื่อถือศรัทธา และให้ความร่วมมือกับรัฐบาล การแก้ไขปัญหาต่างๆ ก็จะสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

สิ่งเหล่านี้เป็นบทเรียนที่มีคุณค่าของผู้รับผิดชอบในการบริหารบ้านเมืองทุกคน ที่ต้องศึกษาและมองสังคมในเชิงยุทธศาสตร์ เพราะการสร้างสังคมต้องใช้เวลาปรับเปลี่ยนนิสัยคนเป็นเวลานาน

แต่ต้องเริ่มที่ชนชั้นปกครอง คือ นักการเมืองและข้าราชการระดับสูงก่อน เพื่อให้เป็น “แบบอย่างที่ดี”

ชมรมซื่อตรง

เป็นเรื่องที่น่ายินดีอย่างยิ่งที่สำนักวิจัยและพัฒนาสถาบันพระปกเกล้า ได้ริเริ่มโครงการศึกษานวัตกรรมการสร้าง
ความซื่อตรงในกลุ่มเยาวชน หรือ “ชมรมซื่อตรง” (Integrity
Club) ขึ้น โดยเชิญชวนให้เยาวชนระดับมัธยมศึกษาหรือ
เทียบเท่าในทุกสถานศึกษา เสนอโครงการจัดตั้งชมรมภายใน
เดือนพฤษภาคม และจะพิจารณาให้การสนับสนุนงบประมาณ
ดำเนินกิจกรรมจำนวน ๑๐๐ ชมรมๆ ละ ๘,๐๐๐ บาท

แนวคิดนี้ เกิดจากการที่สำนักวิจัยและพัฒนา ได้ทำงาน
วิจัยให้กับศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม

(ศูนย์คุณธรรม) และวุฒิสภา ในเรื่อง “การศึกษาเพื่อเสริมสร้างความซื่อตรงในสังคมไทย” เพื่อจัดทำตัวชี้วัดด้านความซื่อตรงและวางแผนพัฒนาความซื่อตรงแห่งชาติแล้ว พบว่า สังคมไทยขาดความตื่นตัวในเรื่องการเสริมสร้างความซื่อตรงให้เกิดขึ้นในสังคมไทยอย่างเป็นรูปธรรม จึงริเริ่มโครงการนี้ขึ้น

สำหรับวัตถุประสงค์ของโครงการนี้ มี ๓ ประการ คือ (๑) เพื่อเสริมสร้างความซื่อตรงในกลุ่มเยาวชน (๒) เพื่อสนับสนุนเยาวชนที่ประสงค์จะดำเนินกิจกรรมเพื่อสร้างความซื่อตรงร่วมกันได้มีโอกาสทำกิจกรรม โดยมีการนำแนวพระบรมราโชวาท พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมาปฏิบัติให้เป็นผล และ (๓) เพื่อรวบรวมองค์ความรู้ในการเสริมสร้างความซื่อตรง

อย่างไรก็ดี ในการสัมมนานำเสนอผลการวิจัยเรื่องนี้เมื่อวันจันทร์ที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ ที่ผ่านมา คณะผู้วิจัยได้เสนอว่า ปัญหาที่พบคือ คนไทยมีความรู้ในเรื่องของ “ซื่อตรง” หรือ “Integrity” น้อย และมีความเข้าใจความหมายที่ไม่ตรงกัน โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า กระบวนการกล่อมเกลางานสังคม (Socialization) ในเรื่องนี้ ยังมีข้อบกพร่องอยู่

คำว่า “Integrity” พจนานุกรม ฉบับ สอ.เศรษฐบุตร จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด เมื่อปี ๒๕๔๐ ให้ความหมายสั้นๆ ว่า “ซื่อสัตย์มั่นคง, ความมั่นคง”

ท่านองคมนตรี ศาสตราจารย์ ธานีทร์ กรัยวิเชียร ได้อธิบายความหมายของ “Integrity” ไว้ในหนังสือ “คุณธรรมและจริยธรรมของผู้บริหาร” เมื่อปี ๒๕๕๐ ว่า

“Integrity” มีรากศัพท์มาจากคำภาษาละตินว่า “Integer” ซึ่งแปลว่า “Wholeness” หรือความครบถ้วนสมบูรณ์, ความเป็นจำนวนเต็ม ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วก็จะให้ความหมายที่ลึกซึ้งว่า “คนที่จะเป็นคนเต็มคน” นั้นจะต้องมี “Integrity” เป็นคุณธรรมประจำตัว...

พร้อมกันนั้น ท่านองคมนตรีได้ยกตัวอย่างประเทศอังกฤษ ซึ่งถือว่า “เด็กดี” สำคัญและต้องมาก่อน “เด็กเก่ง” จึงปลูกฝังค่านิยม ๗ ประการ คือ สัจจะพูดความจริง (Truth) ความซื่อสัตย์สุจริต (Honesty) ความสำนึกในหน้าที่ (Sense of Duty) ความอดกลั้น (Patience) ความเป็นธรรม (Fair play) ความเอาใจเขามาใส่ใจเรา (Consideration for others) และเมตตาธรรม (Kindness) เมื่อบุคคลใดมีครบถ้วนก็ถือว่าเป็นผู้มี “Integrity”

อย่างไรก็ดี ท่านองคมนตรีธานินทร์ ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า “Integrity” มีความหมายรวมถึง ความหนักแน่น ความน่าเชื่อถือ ความยึดมั่นในหลักการและความถูกต้อง จึงให้ความหมายในทัศนะของท่านว่า “การยึดมั่นในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม”

คู่มือจริยธรรมของกองทัพอากาศสหรัฐอเมริกา (๑๙๙๑) ได้อธิบายลักษณะว่า Integrity เป็นเรื่องที่ฝังลึกในจิตใจของคนซึ่งจะนำไปสู่พฤติกรรมที่ถูกต้องทั้งต่อหน้าและลับหลัง และยกตัวอย่าง กรณีผู้ชายมีถุงเท้าขาดที่ต้องสวมใส่ถุงเท้าพร้อมกับรองเท้า ถ้าเขายินดีสวมใส่ตามสภาพที่มี โดยไม่สนใจว่าวันนี้จะต้องถอดรองเท้าซึ่งทำให้คนเห็นว่าเขาใส่ถุงเท้าขาดหรือไม่ คนลักษณะนี้นับว่าเป็น คนที่มี Integrity

ในทางตรงข้าม ถ้าบุคคลใดคิดว่า วันนี้จะไม่ถอดรองเท้าที่ใดเลย ดังนั้น จึงใส่ถุงเท้าขาดก็ได้ เพราะไม่มีผู้ใดเห็น คนลักษณะนี้นับได้ว่า “เป็นคนไม่มี Integrity” เนื่องจากไม่ซื่อตรงแม้กระทั่งกับตนเอง

ในด้านหลักพระพุทธศาสนา ท่านพระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ อินทปัทมโณ) ได้แสดงปาฐกถาธรรมชุด “เปลี่ยนคนให้เป็นมนุษย์” เมื่อปี ๒๕๒๔-๒๕๒๕ ว่า “คนต้องมีศีลธรรมจึงเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์” โดยอธิบายความหมายของ “ศีลธรรม” (Morality) ว่า “การทำหน้าที่ของตนให้ถูกต้องตามกฎหมายธรรมชาติ”

พร้อมกันนั้น ท่านได้อธิบายว่า “มนุษย์” คือ คนที่มีจิตใจสูง รู้เหตุผล และแน่วแน่ว่าจะต้องมี “ปรมัตถธรรม” (Ethics) ที่อธิบายเหตุผลเชิงปรัชญาของการปฏิบัติตามศีลธรรมนั้นด้วย เพื่อให้คนเชื่อถือศรัทธายึดถือปฏิบัติจนเป็นลักษณะนิสัย จึงจะทำให้คนนั้นได้รับการพัฒนาเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

ใน “ทศพิธราชธรรม” หรือธรรมของชนชั้นปกครอง (Elite) มีสาระที่เกี่ยวกับ ความซื่อตรง ๒ ประการ คือ “อาชวะ” และ “อวิโรธนะ” ซึ่งสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช ได้ทรงอธิบายว่า

“อาชวะ” หมายถึง ความตรง คือ ความประพฤติซื่อตรง ไม่คดทรยศต่อมิตรสหาย ต่อหน้าที่การงาน ตลอดจนถึงประชาชน

และ “อวิโรธนะ” หมายถึง ความไม่ผิด เมื่อรู้ว่าอะไรผิดก็ไม่ทำ เพราะทุกคนย่อมต้องมีความผิดบ้าง ไม่มากก็น้อย ด้วยสิ่งที่ไม่รู้ซึ่งมีอยู่มากหรืออาจจะพลั้งเผลอทำให้ผิดอยู่บ้าง แต่ว่าอะไรที่รู้ว่าผิดก็ไม่ควรทำ คือไม่ทำผิดทั้งที่รู้

นอกจากนั้น ใน “หลักราชการ” ที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ ได้ทรงนิพนธ์พระราชทานให้กับข้าราชการ เนื่องในวันสงกรานต์เมื่อวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๔๕๗ มีสาระเกี่ยวกับความซื่อตรง ๒ ประการ คือ

“ความซื่อตรงต่อหน้าที่ คือ ตั้งใจกระทำการ ซึ่งได้รับมอบให้ เป็นหน้าที่ของตนนั้นโดยซื่อสัตย์สุจริต ใช้ความอุตสาหวิริยภาพเต็มสติกำลัง ของตน ด้วยความมุ่งหมายให้กิจการนั้น ๆ บรรลุถึงซึ่งความสำเร็จโดย อาการอันงดงามที่สุดที่จะพึงมีหนทางจัดไปได้”

และ “ความซื่อตรงต่อบุคคลทั่วไป คือ ความประพฤติซื่อตรงต่อ คนทั่วไป รักษาตนให้เป็นคนควรเขาทั้งหลายจะเชื่อถือได้ โดยรักษาวาจาสัตย์พูดอะไรเป็นนั้น ไม่เหินหันเปลี่ยนแปลงคำพูดไปเพื่อความสะดวก เฉพาะครั้ง ๑ คราว ๑”

จากที่กล่าวมาพอเป็นสังเขป จะเห็นว่า “ความซื่อตรง” เป็นคุณค่า ที่ควรสร้างให้กับคนในสังคมเพื่อให้เป็น “มนุษย์ที่สมบูรณ์” เช่นเดียวกับ “Integrity” ของสังคมตะวันตก โดยกำหนดลักษณะของคนซื่อตรงได้ว่า

“มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ให้สำเร็จตามภารกิจ อย่างงดงาม ด้วยความมุ่งมั่น ขยัน อดทน โดยยึดมั่นในความซื่อสัตย์ สุจริต ความถูกต้อง และชอบธรรม ทั้งต่อหน้าและลับหลัง”

สำหรับค่านิยมที่พึงปรารถนานั้น ควรมีการปลูกจิตสำนึกในคุณค่า ๕ ประการ คือ (๑) ความซื่อสัตย์ สุจริต (๒) ความวิริยะอุตสาหะ (๓) ความมุ่งมั่นในผลสัมฤทธิ์ของงาน (๔) การรักษาวาจาสัตย์และคำมั่นสัญญา และ (๕) ทำตนให้เป็นที่เชื่อถือศรัทธาของบุคคลทั่วไป

เป็นที่น่าชื่นชมยินดีเป็นอย่างยิ่งที่โครงการของสถาบันพระปกเกล้า นี้ ได้รับความร่วมมือและสนับสนุนจากสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา พื้นฐาน จึงมีความเชื่อมั่นว่า จะได้รับการตอบรับจากสถานศึกษาต่างๆ ได้เป็นอย่างดี

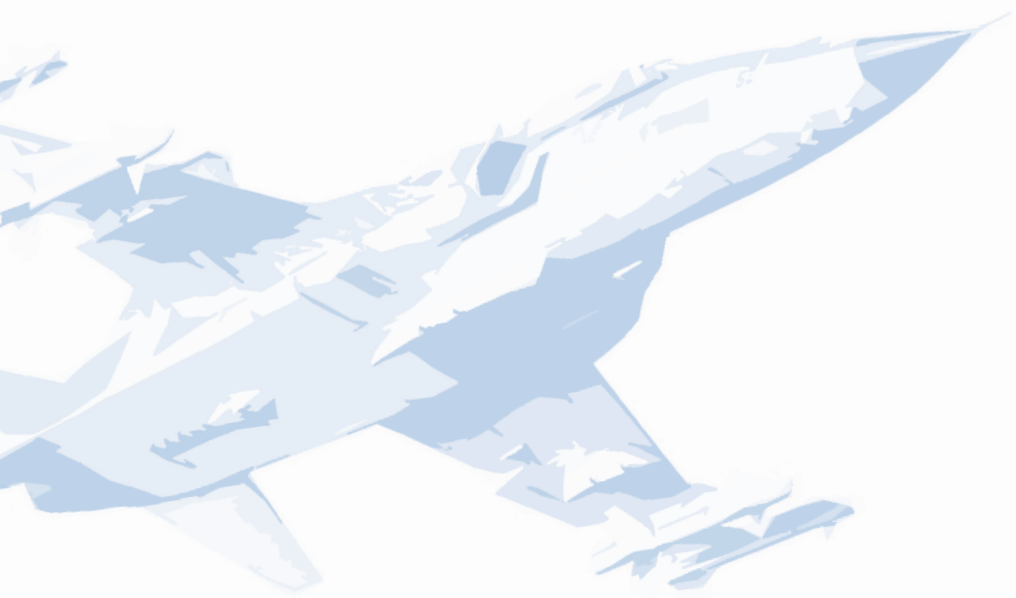
อย่างไรก็ดี การสร้างความเชื่อตรงในหมู่เยาวชนนี้ จะไม่มีโอกาสเป็นไปได้เลย ถ้าไม่ได้รับความร่วมมือจากพ่อแม่ผู้ปกครองและครูอาจารย์ ในการให้กำลังใจและทำตนเป็น “แบบอย่างที่ดี” ในเรื่องความเชื่อตรง จึงต้องขอความร่วมมือจากพ่อ แม่ ผู้ปกครอง และครูอาจารย์ในเรื่องนี้ไว้ด้วย

นอกจากนั้น กระแสความเชื่อตรงในสังคมไทยได้เริ่ม “จุดติด” ในภาครัฐโดยโครงการองค์กรต้นแบบความเชื่อตรงในภาครัฐของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินแล้ว และจะเกิดขึ้นในเยาวชนตามโครงการของสถาบันพระปกเกล้าครั้งนี้อีก

ดังนั้น ภาคส่วนอื่น เช่น ส่วนราชการต่างๆ ภาคการเมือง ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคอื่นๆ ก็น่าจะสนใจริเริ่มสร้าง “ชมรมเชื่อตรง” บ้าง ประเทศไทยที่รักของพวกเราก็จะพัฒนาไปสู่ “สังคมโปร่งใส คนไทยเชื่อตรง” เช่นเดียวกับนานาอารยะประเทศในเร็ววัน

การสร้างสังคมคุณธรรม

“คุณธรรม” เป็นคุณงามความดีที่ถูกปลูกฝังเข้าไปในจิตใจของคนเพื่อให้มีสติระลึกได้ว่า สิ่งใดดี ควรทำ สิ่งใดไม่ดีไม่ควรทำ โดยยึดถือ “ประโยชน์สุข” ของคนในสังคมส่วนใหญ่เป็นเกณฑ์กำหนด จึงสามารถสร้างความสงบสุขให้กับสังคมนั้นได้ เพราะทุกคนรู้ สิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบต่อสังคม ทำให้ไม่กระทำในสิ่งที่จะละเมิดสิทธิของผู้อื่นเพื่อประโยชน์ของตน

ในอดีตการปลูกฝังคุณธรรมต้องทำกันตั้งแต่เด็กๆ โดยผู้ใหญ่นิยมเล่าให้เด็กฟัง และเมื่อเล่าให้เด็กฟังแล้ว ผู้ใหญ่ก็ต้องปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างในคุณงามความดีตามเรื่องที่เล่าอีกด้วย

จนกลายเป็นชนบรกรรมนิยมประเพณีของสังคมนั้นที่ปฏิบัติสืบทอดกันมา
จากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง

นิทานที่นิยมนำมาเล่ากันมากที่สุด คือ นิทานอีสป เพราะมีการ
สรุปเป็นคติสั้นๆ “นิทานเรื่องนี้สอนให้รู้ว่า” ทำให้เด็กจดจำ นำไปปฏิบัติ
ได้ง่าย ซึ่งในปัจจุบันได้มีการนำมาทำเป็นนิทานการ์ตูนสั้นสองภาษาเผยแพร่
ทางสื่อสาธารณะทำให้เด็กได้เรียนรู้ทั้งคุณธรรมและภาษาในเวลาเดียวกัน
เช่น เว็บไซต์ <http://flash-mini.com>

มีนิทานเรื่องหนึ่งที่อมตะมาก และถูกนำมาสั่งสอนกันเป็นหลักการ
สอนคุณธรรมกันจนถึงปัจจุบัน คือ เรื่อง “แม่ปูกับลูกปู” ซึ่งมีสาระสั้นๆ
ดังนี้

วันหนึ่งแม่ปูถามลูกปูว่า “ทำไมลูกถึงเดินเบี้ยว ลูกปูควรเดินตรงๆ
นะ”

ลูกปูตอบว่า “ถ้าอย่างนั้นทำให้ผมดูสิครับ แล้วผมจะทำตาม”
แม่ปูไม่อาจทำตามที่บอกลูกปูได้ และหลังจากนั้นก็ไม่มีใครพูดถึงเรื่องนี้
อีกเลย

นิทานเรื่องนี้สอนให้รู้ว่า “การทำให้เห็นเป็นตัวอย่าง ให้ผลดีกว่า
สอนอย่างเดียว”

เรื่องการเป็น “ตัวอย่าง” นี้ นักวิชาการได้นำมาอธิบายเป็นทฤษฎี
พัฒนาพฤติกรรมของมนุษย์ เรียกว่า “ทฤษฎีสังคมกระจกเงา” (Social
Mirror Theory) ซึ่งนำเสนอครั้งแรกจากแนวคิดของ Wilhelm Dittthey
(๑๘๘๓-๑๙๑๑) ว่า

“คนเราสามารถเรียนรู้เพื่อรับรู้ความคิดและความรู้สึกของตนเอง
ได้จากการอยู่ในโลกแห่งความคิดและความรู้สึกของสังคม”

จากปรัชญานี้ได้มีการศึกษาต่อโดยนักจิตวิทยาสังคมและนักวิทยาศาสตร์สาขาต่างๆ อย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งในปี ๒๕๓๙ นักวิทยาศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยพาร์มา ประเทศอิตาลี ประกอบด้วย Dr.Vittorio Gallese, Dr.Leonardo Fogassi และ Dr.Giacomo Rizzolatti เป็นผู้เปิดประตูนำไปสู่การไขความลับนี้ โดยพบว่า ภายในสมองของคนเรามีเซลล์ชนิดหนึ่ง ซึ่งต่อมามีตั้งชื่อว่า เซลล์กระจกเงา (Mirror Neuron)

โดยอธิบายว่า เซลล์กระจกเงา เป็นเซลล์ชนิดหนึ่งในสมองของมนุษย์ซึ่งทำหน้าที่เลียนแบบพฤติกรรมต่างๆ ของผู้อื่นมาเป็นพฤติกรรมของตนเอง

การค้นพบของนักวิชาการในครั้งนี้ ได้ก่อให้เกิดการค้นคว้าวิจัยบทบาทและหน้าที่ของเซลล์ชนิดนี้อย่างกว้างขวาง ทั้งในวงการวิทยาศาสตร์ การแพทย์ การศึกษา จิตวิทยาและสังคมวิทยา ก่อให้เกิดความรู้ใหม่ๆ เกี่ยวกับการเรียนรู้ และการพัฒนาตนเองของมนุษย์อย่างมากมาย

อาทิเช่น พฤติกรรมของเด็กและเยาวชน เป็นผลมาจากเซลล์กระจกเงาไปลอกเลียนแบบพฤติกรรมตัวอย่างที่ได้พบเห็นในสังคม และพัฒนาการทางด้านภาษาของเด็กเล็กๆ เป็นผลมาจากการทำงานของเซลล์กระจกเงา ทำให้เด็กสามารถเข้าใจเจตนาที่ซ่อนอยู่ภายใต้คำพูดของผู้พูดได้ การเข้าใจจิตใจผู้อื่นได้ดีเป็นผลมาจากการที่เซลล์กระจกเงาทำหน้าที่อ่านใจ (Mind Reading) บุคคลผู้นั้น เป็นต้น

จากแนวคิดของทฤษฎีกระจกเงานี้ นักวิชาการในวงการศึกษาก็ได้เสนอให้ นำมาใช้ในการพัฒนาเด็กไทย โดยเฉพาะพฤติกรรมการเลียนแบบของเด็กที่เกิดขึ้น จากการทำงานของเซลล์กระจกเงาในตัวเด็กเอง

ถ้าพ่อแม่หรือผู้ใหญ่ในสังคม มีทักษะในการเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ลูกๆ โดยไม่ใช่เพียงแค่การใช้ “คำพูด” ในการสั่งสอนลูกเท่านั้น เซลล์กระจกเงาจะทำงานได้ดีเมื่อลูกเห็นพฤติกรรมของพ่อแม่ และสามารถสะท้อนสิ่งที่ได้แล้วซึมซับเข้าไปเป็นลักษณะนิสัยของตัวเอง

ประโยชน์ของทฤษฎีนี้ ทำให้สังคมรู้ว่าแบบอย่างที่ดีจากพ่อแม่ คือ สิ่งสำคัญที่สุดในการพัฒนาลักษณะนิสัยและสภาวะคุณธรรมในตัวเด็ก ตั้งแต่เยาว์วัย ซึ่งสอดคล้องกับนิทานอีสปที่กล่าวในข้างต้น และเป็นตรรกะเดียวกับคำพูดของผู้ใหญ่ในอดีตที่นิยมตำหนิเด็กซึ่งความประพฤติไม่ดีว่า “พ่อแม่ไม่สั่งสอน”

แนวคิดนี้สามารถเชื่อมโยงต่อไปยังทฤษฎีการกล่อมเกลாதงสังคม (Socialization) ที่บอกว่า การรับรู้เพื่อสร้างค่านิยม ทักษะคติของบุคคล เกิดจากการเรียนรู้สิ่งที่ถูกต้องผ่านสื่อกลางของสังคม ๖ กลุ่ม คือ สถาบันครอบครัว สถานศึกษา สถาบันศาสนา ชุมชน กลุ่มเพื่อน และสื่อมวลชน ซึ่งมีกระบวนการที่เหมือนกัน

ดังนั้น การสร้างสังคมคุณธรรมให้เกิดขึ้น จำเป็นต้องสร้างกระบวนการทัศน์ของสื่อกลางทั้ง ๖ กลุ่มให้ไปในทิศทางเดียวกัน โดยกำหนดบรรทัดฐานของสังคม (Norms) ที่ทุกคนยอมรับและยึดถือประพฤติปฏิบัติ พร้อมกับบรรณคดีให้คนในสังคม ตั้งแต่พ่อแม่ ครูบาอาจารย์ นักบวชผู้สอนศาสนา ชนชั้นนำของสังคม (Elite) เพื่อนร่วมสังคม และสื่อมวลชน เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับคนในสังคมโดยประพฤติตามบรรทัดฐานเหล่านั้น เพื่อให้สิ่งที่ติงามซึมซับเข้าสู่สมองผ่านประสาทสัมผัสทั้งหก คือ ตาหู จมูก ลิ้น กาย ใจ เข้าสู่เซลล์กระจกเงาของเด็กและเยาวชน และยึดถือเป็นลักษณะนิสัยที่ถาวรยั่งยืน

อย่างไรก็ดี การเป็นแบบอย่างต่อสังคมนั้น เปรียบเสมือนเหรียญที่มีสองด้านทั้งดีและไม่ดี จึงสมควรที่ผู้ใหญ่ต้องระมัดระวัง ไม่ทำในสิ่งที่ไม่ดีซึ่งจะทำให้เด็กจดจำ นำไปปฏิบัติ จนเกิดค่านิยมในทางที่ผิด เช่น โกง ก็ได้นำทำให้ประเทศเจริญ เป็นต้น

บางพฤติกรรมเป็นสิ่งที่พลั้งเผลอได้ง่าย คือ การใช้คำพูดที่ไม่สุภาพ เช่น ไอ้ อี มัน ฯลฯ ซึ่งชนชั้นนำเผลอพูด จนกลายเป็นภาษานิยมใช้กันได้แม้กระทั่งในรัฐสภา หรือบางครั้งใช้คำที่มีสองความหมาย เช่น เอาอยู่ ซึ่งเมื่อสื่อนำไปเผยแพร่ต่อในลักษณะล้อเลียน ทำให้เด็กและเยาวชนยุคหลังๆ ไม่ทราบว่ คำเหล่านี้เป็นคำที่ไม่สุภาพ เพราะผู้ใหญ่ใช้กันจนคุ้นชิน และเผยแพร่ทางสื่อมวลชนจนเห็นว่า เป็นเรื่อง “ธรรมดา”

เรื่องนี้คงต้องฝาก ทั้งผู้พูดต้องระมัดระวังมากขึ้น และสื่อมวลชนต้องช่วยกันกลั่นกรองไม่เผยแพร่ต่อ

นอกจากนั้น อากัปกริยาการพูดที่มีลีลาแสดงอารมณ์รุนแรงซึ่งเรียกว่า “มีลีลา” โดยเฉพาะในรัฐสภาที่มีการถ่ายทอดไปทั่วประเทศ บางครั้งก่อให้เกิดอารมณ์โกรธ ทั้งผู้พูดกับผู้ที่ได้รับผลกระทบจากคำพูด จนกลายเป็น “วิวาทะ” แสดงพฤติกรรมที่ไม่งดงามอันเป็นแบบอย่างที่ไม่ดีให้กับเด็กและเยาวชนจดจำ นำไปใช้

หรือละครสะท้อนสังคมที่เรียกว่า ละครน้ำเน่าซึ่งแพร่ภาพทางโทรทัศน์ ก็ทำให้เด็กเลียนแบบในสิ่งไม่ดี

ลักษณะนิสัยบางอย่างที่ลูกซึมซับจากพ่อแม่ได้ง่ายที่สุดคือ อบายมุข จะสังเกตได้ว่า ถ้าพ่อดื่มเหล้าสูบบุหรี่ ลูกก็จะคุ้นชินว่าเป็นเรื่องธรรมดา หรือพ่อแม่เล่นการพนัน ลูกก็จะคุ้นชินและรับมรดกนักพนันมาด้วย

นอกจากนั้น เมื่อโลกปัจจุบันหมุนมาสู่ยุคโลกาภิวัตน์ที่ข้อมูลข่าวสารสามารถแพร่เข้าสู่ประสาททั้ง ๖ ของมนุษย์ได้ง่าย ทำให้เกิดการแพร่กระจายของวัฒนธรรมข้ามชาติมากมาย ทำให้มีการเลียนแบบ จนทำให้พฤติกรรมอันดีงามของสังคมไทยที่มีมาตั้งแต่ในอดีตได้ถูกทำลายไปมาก เช่น ความเมตตา การให้อภัยกัน ความเกรงใจไม่ละเมิดสิทธิผู้อื่น อหังการไม่ตรีอันดีงาม ความสุภาพอ่อนน้อม และมารยาทตามสมบัติผู้ดี จึงมีความจำเป็นที่สังคมต้องสร้างภูมิคุ้มกันให้กับเด็กซึ่งมีวุฒิภาวะทางสังคมที่อ่อนด้อย มากขึ้น

เมื่อพูดถึงหนังสือสมบัติผู้ดีแล้ว จำได้ว่าในอดีตมีการสอนสมบัติผู้ดีควบคู่กับหนังสือมารยาทเล่มน้อยตั้งแต่ระดับประถม มาถึงวันนี้ไม่ทราบว่ายังสอนกันอยู่หรือไม่

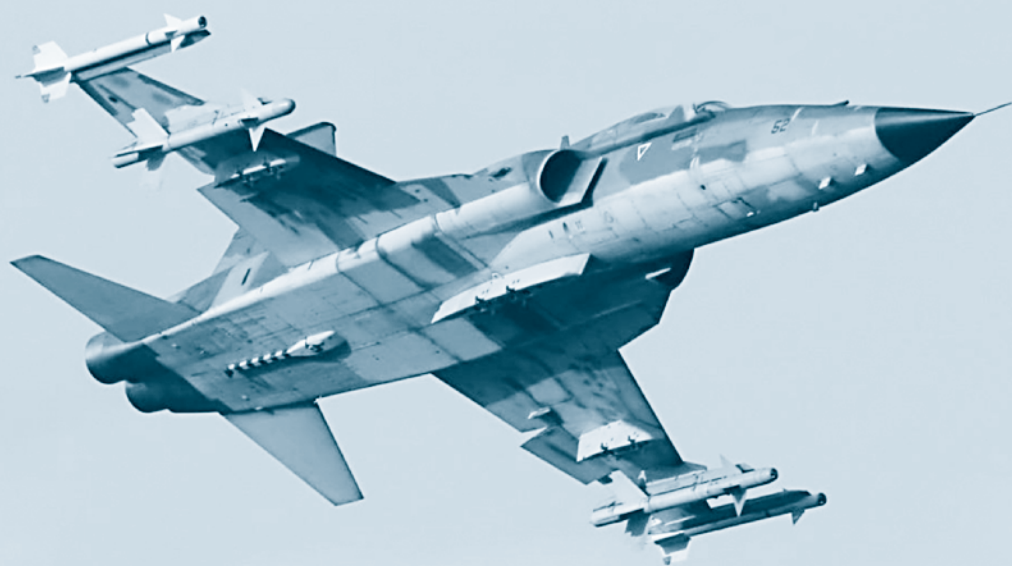
ถ้ายังสอนอยู่ก็จะเป็นสิ่งดี เพราะมีครูและพ่อแม่เป็นแบบอย่าง “ทำตามทีสอน” สังคมไทยก็จะดีขึ้น

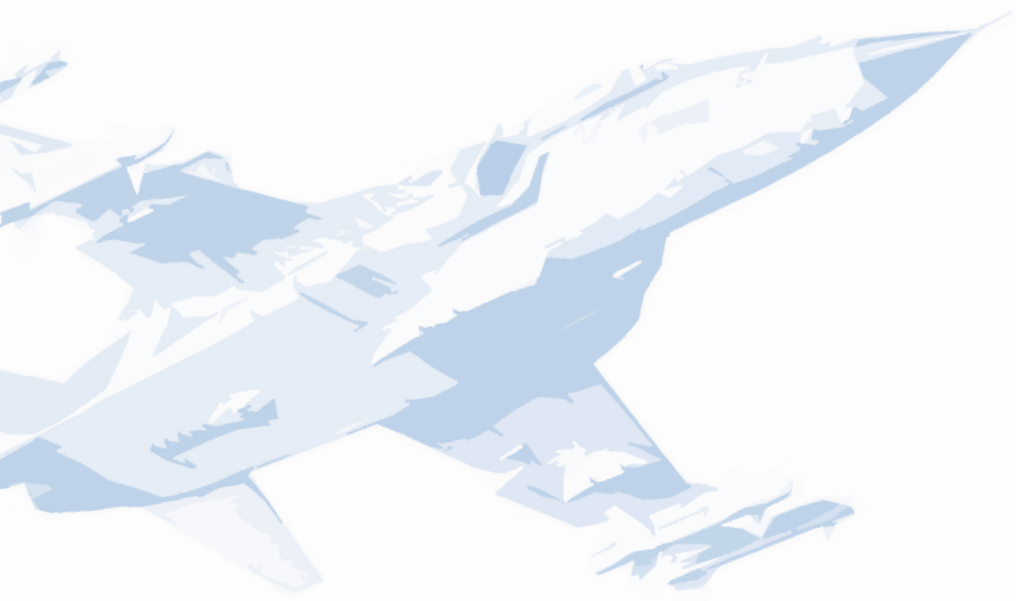
ขณะเดียวกัน ควรนำสาระของหนังสือเหล่านี้ใส่ไว้ในประมวลจริยธรรมของทุกหน่วยงานของรัฐและภาคเอกชน เพื่อแนะนำและเตือนสติให้ผู้ใหญ่ในสังคมประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีของเด็ก

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่า การสร้างสังคมคุณธรรม “ง่ายนิดเดียว” ถ้าผู้ใหญ่เป็นแบบอย่างที่ดี ด้วยการประพฤติปฏิบัติตามบรรทัดฐานของสังคมที่ร่วมกันกำหนด

เพื่อให้สิ่งที่ดีงามของสังคมไทยซึมซับเข้าสู่เซลล์กระจกเงาของเด็ก และประพฤติปฏิบัติตาม อันจะเป็นการกล่อมเกลாதองสังคมจนเกิด “สังคมคุณธรรม” ที่สร้างประโยชน์สุขให้แก่คนในสังคมไทยได้อย่างยั่งยืน

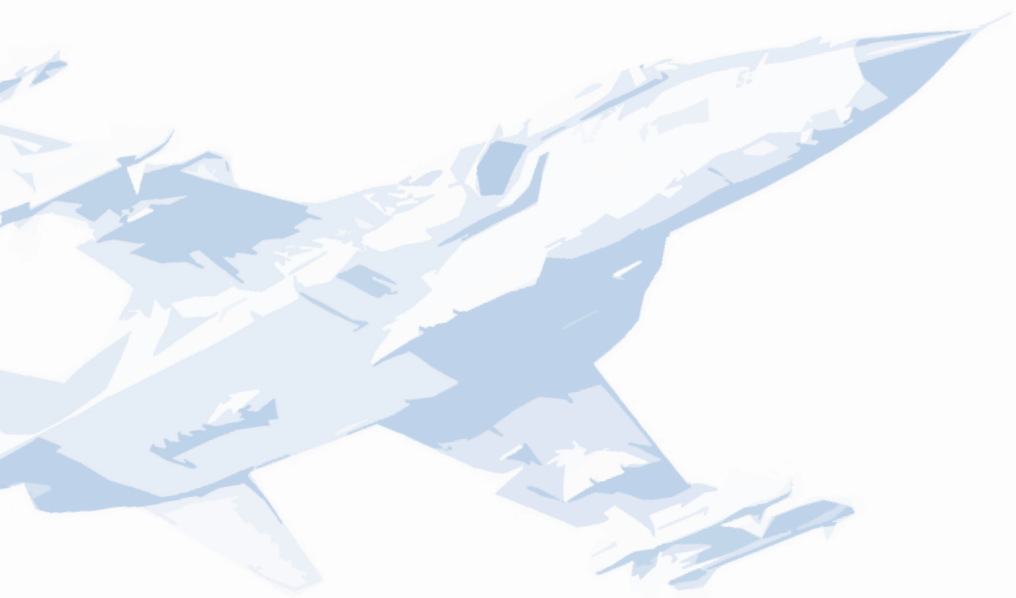

พลอากาศเอก วีรวิท คงศักดิ์

ประวัติ

ชื่อ

พลอากาศเอก วีรวิท คงศักดิ์

เกิด

๑๕ สิงหาคม ๒๔๙๑

ตำแหน่ง

- สมาชิกวุฒิสภา สรรพวุฒิสมาชิก
ประธานคณะกรรมการวิสามัญศึกษาปัญหาการปฏิรูป
ระบบงานความมั่นคงของรัฐ วุฒิสภา
- เลขาธิการคณะกรรมการจริยธรรมวุฒิสภา
- รองประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนสิทธิเสรีภาพและ
การคุ้มครองผู้บริโภค วุฒิสภา
- ประธานอนุกรรมการเสริมสร้างธรรมาภิบาลภาครัฐ
ในคณะกรรมการศึกษาตรวจสอบเรื่อง การทุจริตและ
เสริมสร้างธรรมาภิบาลวุฒิสภา

การศึกษา

- โรงเรียนมัธยมสาธิต วิทยาลัยวิชาการศึกษา
- โรงเรียนเตรียมทหาร
- โรงเรียนนายเรืออากาศ
- หลักสูตรนักบินประจำกอง กองทัพอากาศ (ไอพ่น)
- หลักสูตรนายทหารนิรภัยการบิน
- หลักสูตรนักบินลองเครื่อง
- หลักสูตรเสนาธิการทหารอากาศ
- หลักสูตรวิทยาลัยการทัพอากาศ
- หลักสูตร วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ภาครัฐร่วมเอกชน
- ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- หลักสูตรการบริหารงานภาครัฐและกฎหมายมหาชน
สถาบันพระปกเกล้า (พ.ศ. ๒๕๕๖)
- วุฒิปัตตรกรรมการบริหารไทย (DCP.)
- หลักสูตรการเมืองการปกครองสำหรับผู้บริหารชั้นสูง
จากสถาบันพระปกเกล้า

ตำแหน่งที่สำคัญ

- นักบิน (F-86 F) กองบิน ๔ ผู่ ๔๓
- นักบินหน่วยบินลำเลียงสหประชาชาติกรณีสงครามเกาหลี
- นักบินขับไล่ในปฏิบัติการทางอากาศ Red Flag สหรัฐอเมริกา
- ครูการบินขับไล่ในปฏิบัติการทางอากาศ Cope Thunder ฟิลิปินส์
- ผู้บังคับฝูงบิน ๔๐๓ กองบิน ๔ ตาคลี (F-5 E/F)
- ผู้บังคับการกองบิน ๑ โคราซ F-16 A/B F-5 E/F
- ผู้ช่วยทูตทหารอากาศไทย ประจำกรุงโตเกียว และรักษาราชการ
ผู้ช่วยทูตทหารอากาศไทย ประจำกรุงโซล ประเทศเกาหลี
- นายทหารติดต่อ กองกำลังสหประชาชาติกรณีสงครามเกาหลี
(ส่วนหลัง) ประเทศญี่ปุ่น
- ผู้อำนวยการวิทยาลัยการทัพอากาศ (พ.ศ.๒๕๓๙)
- ผู้ช่วยเสนาธิการทหารอากาศ ฝ่ายกำลังพล (พ.ศ.๒๕๔๐)
- ประธานกรรมการบริหารร้านค้ากองทัพอากาศ

- กรรมการบริหารสถาบันการบินพลเรือน (พ.ศ. ๒๕๔๐-๒๕๔๒)
- กรรมการคณะกรรมการข้าราชการทหาร
- รองผู้บัญชาการ กองบัญชาการฝึกศึกษาทหารอากาศ
- เจ้ากรมกำลังพลทหาร
- ตุลาการศาลทหารสูงสุด
- ประธานกลุ่มป้องกันประเทศ คลังสมอง วปอ.เพื่อสังคม
- รองประธานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการกองทัพอากาศ
- สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (๔๙-๕๐)
- รองผู้บัญชาการทหารสูงสุด รับผิดชอบสายงานกำลังพลและธุรการ
- ประธานอนุกรรมการบริหาร ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม สถาบันบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์กรมหาชน)
- ประธานกรรมการจัดงานสัปดาห์คุณธรรมแห่งชาติ ครั้งที่ ๓ (๒๕๕๒)
- สมาชิกสภากลาโหม
- สมาชิกสภาทหารผ่านศึก
- รองประธานกรรมการมูลนิธิส่งเสริมการป้องกันและปราบปรามการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ
- กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการภูมิสารสนเทศแห่งชาติ

ผลงานทางวิชาการ

- เอกสารวิจัย “ฝูงฝึกบินรบกับกองทัพอากาศไทย”
- เอกสารวิจัย “ยุทธศาสตร์การป้องกันทางอากาศบริเวณอ่าวไทย”
- บทความ “เพื่อนเราเขาคิดอย่างไร” (ข่าวทหารอากาศ ๓๐ ตอน)
- วิทยานิพนธ์ “ยุทธศาสตร์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของกองทัพอากาศ”
- เอกสารวิชาการ “เขารชนกับปัญหาเสฟตติด”
- เอกสารวิชาการ “ธรรมเนียมบาลใน กบช.”
- เอกสารวิชาการ “ธรรมเนียมบาลในภาคธุรกิจ : กรรมการบริษัท”
- เอกสารวิชาการ “การพัฒนาหลักสูตรนายทหารชั้นนายพล”
- เอกสารวิชาการ “ข้าราชการพลเรือน : กำลังพลประเภทใหม่ ของกองทัพไทย

- เอกสารการศึกษา เรื่อง “ยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้”
- เอกสารการศึกษา เรื่อง “ทบทวนป้องกันชายแดน”
- เอกสารวิชาการ “บทบาทพรรคการเมืองในการควบคุมจริยธรรมนักการเมือง”
- เอกสารวิชาการ “แผนพัฒนาประชาธิปไตย”
- บทวิเคราะห์ “หุ้นส่วนประเทศไทย” หนังสือพิมพ์ “โพสต์ทูเดย์”
- บทความวิชาการ (การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์, การบริหาร, ผู้นำ, ยุทธศาสตร์ความมั่นคง ประมาณ ๒๕๐ เรื่อง)

งานพิเศษ

- วิทยากรบรรยายวิชา ยุทธศาสตร์, ความมั่นคง, ผู้นำ-การบริหาร, การบริหารทรัพยากรมนุษย์, คุณธรรม-จริยธรรม และธรรมาภิบาล ในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ
- คอลัมน์นิสต์ (อาสาสมัคร) หนังสือพิมพ์โพสทูเดย์
- ผู้ดำเนินรายการโทรทัศน์ “สร้างชาติโปร่งใส ชาติไทยซื้อตรง” สถานีโทรทัศน์ TNN.๒
- ผู้ทรงคุณวุฒิ ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน)

งานอดิเรก

เล่นกอล์ฟ เขียนหนังสือ คอมพิวเตอร์ และอ่านหนังสือ

ที่ทำงาน

วุฒิสภา ถนนอุทองใน เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

เพื่อประโยชน์สุข
ของ
ประชาชน